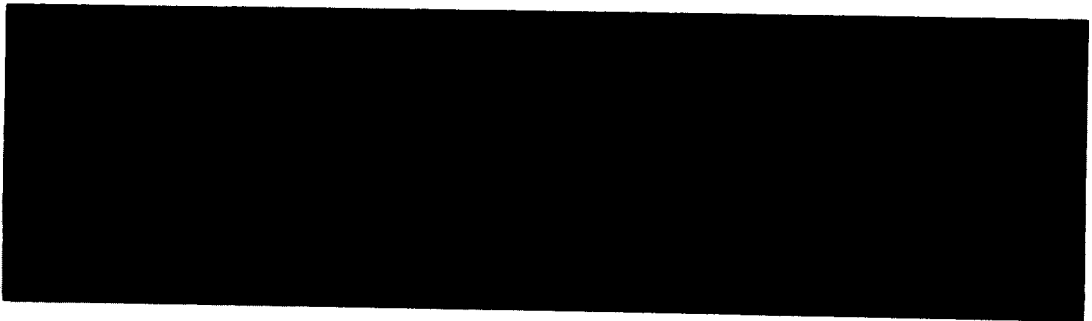
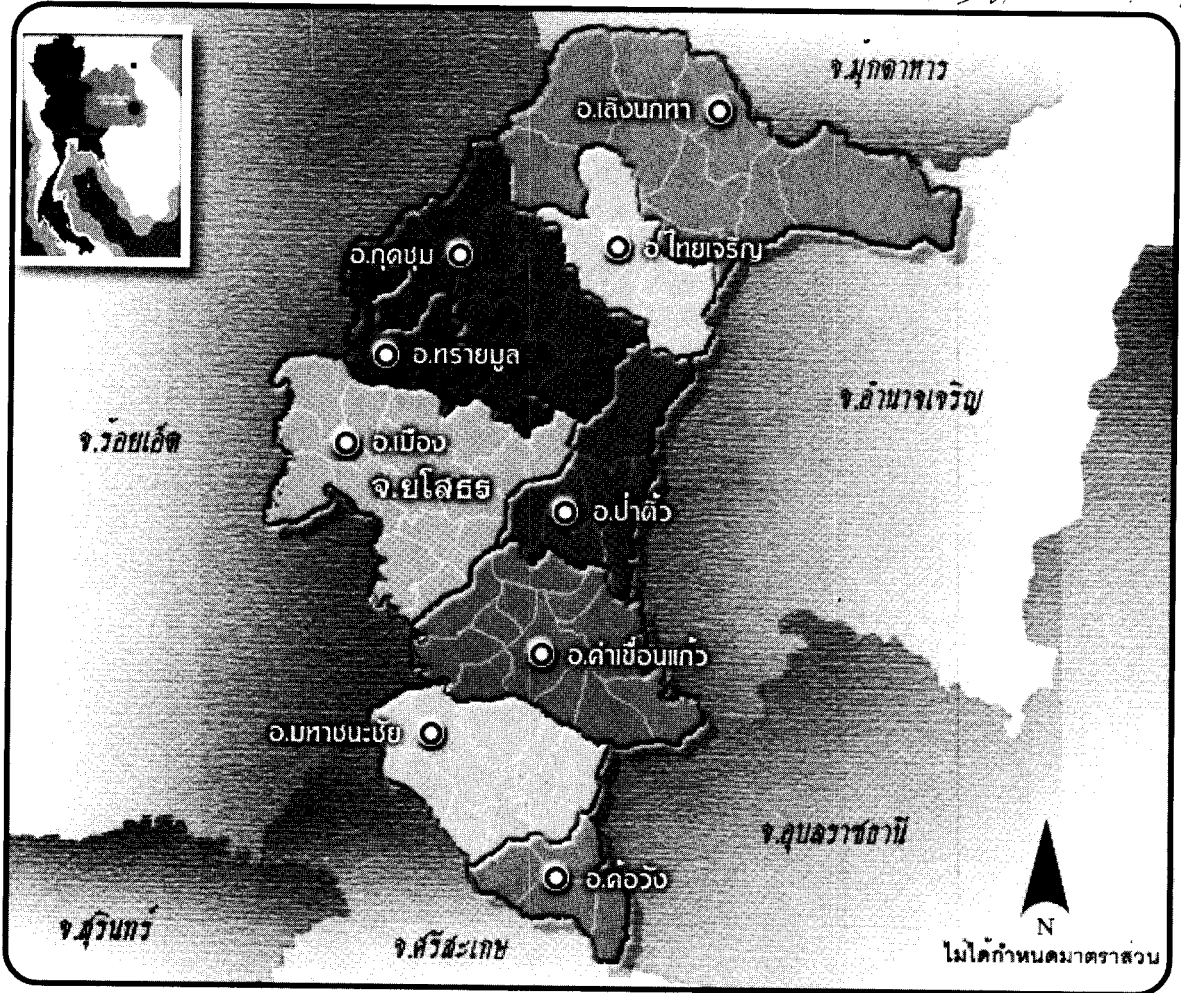

เมือง...คำเขื่อนแก้ว ๑๕๙ ปี

17/9/47

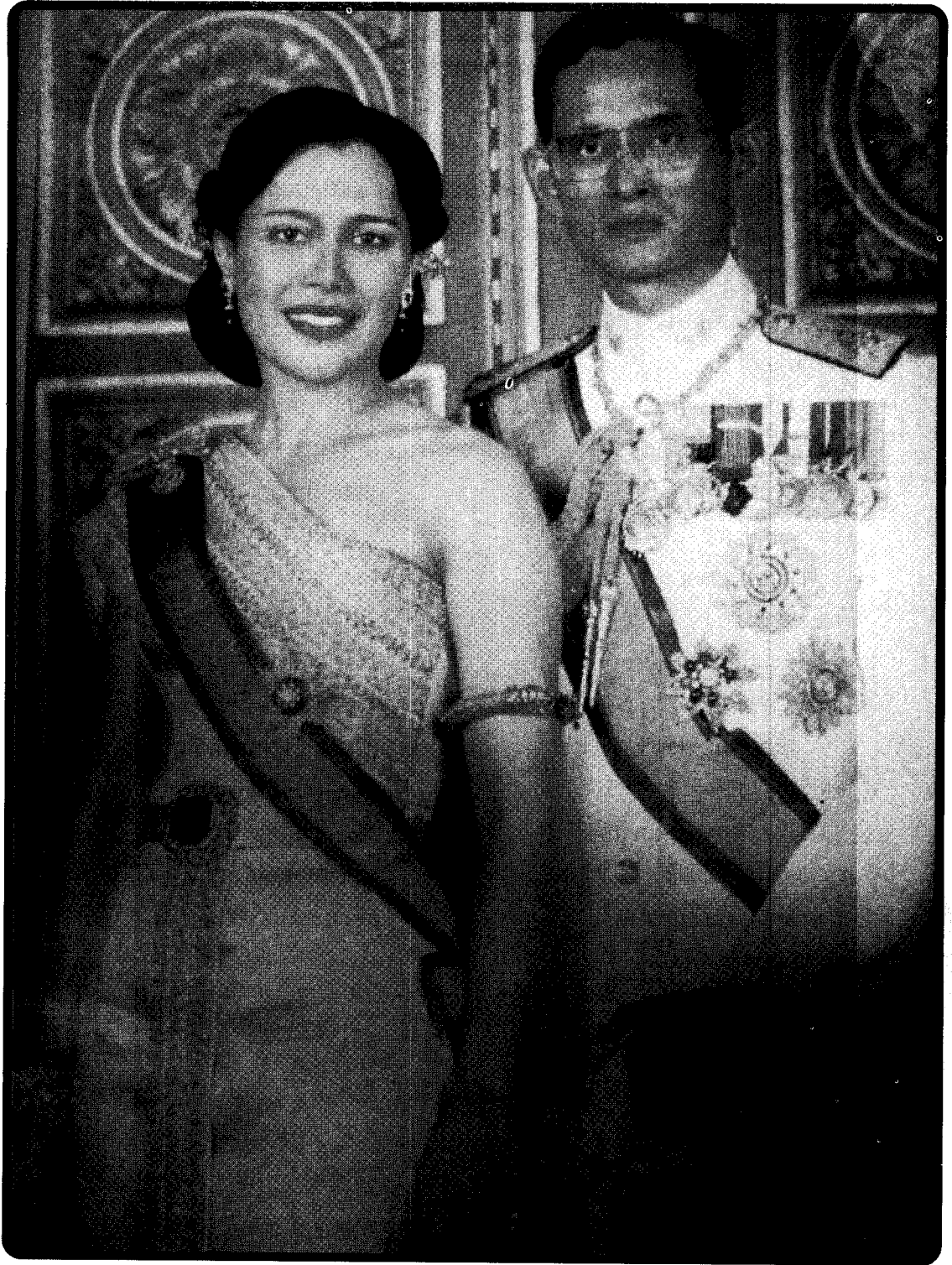

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ แห่งราชวงศ์จักรี

King Rama VI

บ้านลุมพุก ยกฐานะเป็นอำเภออุทัยโสธร (๑ พฤศจิกายน ๒๔๕๓)

(บ้านลุมพุก...อำเภออุทัยโสธร...อำเภอลุมพุก...อำเภอคำเขื่อนแก้ว)

ทรงพระเจริญ To Be Long Live To The King & Queen

อาศิรวาท

ร่าย คำเชื่อนแก้ววงประชา วันทาเทเวศทุกเขตคาม สยามพระรัตนตรัย ไหว้จอมทัพไทยราชัน
องค์สุริยันภูวดล ภูมิพลอดุลยเดช จอมนฤเบศรจักรี แม่พระบารมีไพศาล
องค์อวตารปางโพธิ์ฟ้า เหล่าประชาพาชื่นชม เอกอุดมอันสถาพร อุทัยโยธธรรสรเสรีญ
จำเริญลุมพุกแซ่ซ้อง ขอพระคัมครองปรีดีเปรม ให้เกษมสุขสำราญ กับกลปีโสติเทอญ

กาพย์ยานี ๑๑ ชาวคำเชื่อนแก้ว

ไตรรัตน์ขอกราบกราน

ภูมิพลปิตุเลิศ

เจ็ดสิบเจ็ดพรรษา

จอมนฤเบศรจักรี

พระกรณียังดงาม

พระเกียรติล้วนเกริกไกร

ประชาสุขทั้งผอง

พระทัยทรงลึกล้ำ

ปลดทุกข์สุขขมกล

อ่าองค์พระอวตาร

ถึงล้าบากยากเข็ญ

เจ็ดสิบเจ็ดเกษมศานต์

วรกายคลายหมองศรี

ชาวอุทัยโยธ

อีกพี่น้องลุมพุก

จิตะแพรวเทเวศสถาน

อีกองค์ท่านผ่านเหนือเศก

อดุลยเดชมหาราช

องค์เทवासุขสทศรี

ครองธานีทั่วถิ่นสยาม

ฉ่ำแผ่นดินถิ่นท่านไท้

ส่งผลให้แผ่นดินทอง

คือปีทองและปีธรรม

ผองชุมฉ่ำดั่งสายฝน

สาธุชนล้วนเบิกบาน

ได้ประทานความร่มเย็น

ทรงบำเพ็ญเป็นธรรมทาน

ขอองค์ท่านเดชาบารมี

มิตรมากมีหมดสังหรณ์

ขอวิงวอนหมดโศกทุกข์

ขอให้สุขชั่วกาลนิรันดร์

โคลงสี่สุภาพ สยามินทร์พระเจ้า

พระพ่อไทยภูวดล

เจ็ดสิบเจ็ดพรรษา

คำเชื่อนแก้วผองข้า ฯ

ภูมิพล

ท้าวหน้า

จงสุข เทอญนา

แซ่ซ้องสรรเสรีญ

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ

ข้าพระพุทธเจ้าชาวอำเภอคำเชื่อนแก้ว

(นายพงษ์เทพ เพียรทำ : ประพันธ์)

๕ มีนาคม ๒๕๔๗

๗๒ พรรษามหาราชาธิ

กาพย์ฉบับ ๑๖

มหาเมฆมณฑลสมัย	คำเขียนแก้วเทิดไท้
องค์พระมหाराชาธิ	
หกรอบเกษมเปรมปรีดิ์	เกริกก้องปฐพี
จตุรพรผลบพิตร	
องค์ราชาธิ “สิริกิติ”	แซ่ซ้องทุกทิศ
ขอพระองค์ทรงพระเจริญ	
เรียงร้อยถ้อยคำดำเนิน	ทวยเทพสรรเสริญ
ชนชุมชื่นทั่วผืนแผ่นดิน	
ลุ่มพุกจำหลักปักเสาศิน	ปิดป้องภัยราคน
ถวายพรพระกษัตริย์	
พระหฤทัยมากมายมี	ปิ่นปาราชิน
ห่วงใยในพลนิกร	
ชนชาวอุทัยโสธร	กราบกรานวิงวอน
ธ สถิตใจไทยชั่ววันรันดร์	

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ
ข้าพระพุทธเจ้าชาวอำเภอคำเขียนแก้ว
(นายพงษ์เทพ เพียรทำ : ประพันธ์)

๙ เมษายน ๒๕๔๗

เสาหลักเมือง

เสาหลักเมืองหลักบ้าน	เสาเอก
ลงพุทธาภิเษก	ปิดป้อง ภัยแฮ
กายและใจปัญเจก -	ชนร่ม รื่นนา
เสาหลักปักถูกต้อง	เสกสร้างแรงศรัทธา

เมืองเรามี	เสาปัก	เสาหลักเมือง
จึงรุ่งเรือง	เมืองมีเสา	เรามีหลัก
เกิดเป็นคน	ไม่ดั้นรน	จนใจนัก
คนชาติหลัก	ชาติเสา	ก็เขลาคน

ประพันธ์ : พงษ์เทพ เพียรทำ (๕ มีนาคม ๒๕๔๗)

เสาเหลี่ยมเขตเมือง

เสาบัวเหลี่ยมกาบแก้ว	บัวบาน
ปักหลักมุมเมืองยัน	เขตแคว้น
สิริกิตีชนมพรรษ	หกรอบ นั้ना
บ้านสถาบันแน่นแพ้น	คู่ฟ้าเคียงดิน

เสากาบแก้ว	บัวบาน	ยันมุมเมือง
จึงลือเลื่อง	ประเทือง	เมืองมีเสา
องค์สิริกิตี	หกรอบพรรษ	สถาบันเรา
เมืองมีเสา	เรามีเจ้า	เคล้าคลึงกัน

ประพันธ์ : พงษ์เทพ เพียรทำ (๑๒ มีนาคม ๒๕๔๗)

คำนำ

พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๓ แห่งราชวงศ์จักรี พระองค์มีพระราชประสงค์จะกวาดต้อนผู้คน และครอบครัวจากหัวเมืองลาว ตลอดจนถึงพื้นที่ใกล้เคียงตามชายแดนของสยาม (ไทย) ที่หลบหนีเข้าศีกอยู่ตามป่าดง ภายหลังที่ไทยมีข้อพิพาทกับญวน จึงมีพระราชบัญชาให้ **สีหนาท** (พระราชชนรินทร์) กวาดต้อนผู้คนมาตั้งบ้านเรือนอยู่ที่บ้านคำเมืองแก้ว (เขต อ.ชานุมาน จ.อำนาจเจริญ) เมื่อปี พ.ศ. ๒๓๘๘ โดยขึ้นตรงต่อเมืองเขมราช (เขมราชู) นามว่า **“เมืองคำเขื่อนแก้ว”** ในความปกครองดูแลของ **พระเทพวงศา** (บุญจันทร์) นั้น แต่ในทางปฏิบัติจริงเห็นว่าบ้านคำเมืองแก้วนี้มีพื้นที่ไม่อุดมสมบูรณ์นัก จึงอพยพผู้คนและเอานามเมืองนั้นมาตั้งที่บ้าน (หนอง) ลุมพุก ต่อมาได้รับการยกฐานะและเปลี่ยนเป็นอำเภอ จึงเปลี่ยนชื่อเป็นอำเภออุทัยโสธร (พ.ศ. ๒๔๔๒ และพ.ศ. ๒๔๕๓) อำเภอคำเขื่อนแก้ว (พ.ศ. ๒๔๕๖ และพ.ศ. ๒๔๕๙) อำเภอลุมพุก (พ.ศ. ๒๔๖๐ และ พ.ศ. ๒๔๘๒) และอำเภอคำเขื่อนแก้ว (พ.ศ. ๒๔๙๖ และ พ.ศ. ๒๕๑๕) ในที่สุด

ปี พ.ศ. ๒๕๔๗ นี้ เป็นปีที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงมีพระชนมพรรษา ครบ ๖ รอบ และครบ ๙๔ ปี ของการตั้งอำเภอคำเขื่อนแก้ว และพระครูวิมลธรรมมาภรณ์ เจ้าคณะอำเภอคำเขื่อนแก้ว จึงมีแนวคิดในสร้างเสาเหลี่ยมเขตเมือง และประกอบพิธีพุทธาภิเษกตามความเชื่อของบรรพบุรุษ ให้เกิดความเป็นสิริมงคลแก่บ้านเมือง ให้เป็นดินแดนที่ร่มเย็น และผาสุกสืบไป

หนังสือเล่มนี้ จึงเป็นตำนานและเอกสารทางวิชาการ ที่ได้รับการสืบค้นขึ้นมา เพื่อให้ชนรุ่นหลังได้ตระหนักและสำนึกในความดีของบรรพบุรุษ แบ่งออกเป็น ๕ ตอน ดังนี้

- บทที่ ๑ ประวัติอำเภอคำเขื่อนแก้ว
- บทที่ ๒ การพัฒนาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น
- บทที่ ๓ แหล่งท่องเที่ยว และสถานที่สำคัญ
- บทที่ ๔ บุคคลสำคัญ
- บทที่ ๕ คณะกรรมการจัดทำเอกสาร - หนังสือ

ภาคผนวก The History of Amphoe Khamkhueankaeo Conclusion

ในโอกาสนี้ ใคร่ขอขอบพระคุณคณะกรรมการดำเนินงานเกี่ยวกับการปักเสาทินเขตเมืองทุก ๆ ท่าน ตลอดจนผู้มีอุปการะคุณที่ได้กรุณาบริจาคทรัพย์สร้างเสาเขตเมือง และจัดทำเอกสารฉบับนี้จนแล้วเสร็จในเวลาอันระยะสั้น หากเกิดพบข้อผิดพลาดขอได้โปรดยืนยันหลักฐาน / ข้อเท็จจริงต่อคณะกรรมการจัดทำด้วย จักเป็นพระคุณยิ่ง

คณะกรรมการผู้ดำเนินงานฝ่ายจัดทำหนังสือ

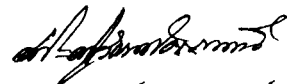
๑๕ มิถุนายน ๒๕๔๗

คำนิยม

เมืองคำเชื่อนแก้ว เป็นเมืองพุทธศาสนา ด้วยเหตุนี้ชาวพุทธทุกคนที่อาศัยบนผืนแผ่นดินแห่งนี้ ล้วนแต่เป็นผู้ที่มีความรู้ ความมีสติปัญญา กตัญญูตเวทีตา และอยู่ในสังคมอย่างมีทักษะของการดำรงชีวิตที่ถูกที่ควรยิ่ง

ถึงแม้ว่า นามคำเชื่อนแก้วนี้ จะนำมาจากบ้านถิ่นเมืองไกลก็ตาม แต่บรรพบุรุษของเราเป็นกลุ่มชน เดียวกันที่อพยพโยกย้ายมาตั้งหลักปักฐานที่บ้านลุ่มพุกแห่งนี้ เพียงแค่ต่างถิ่นแต่ไม่ต่างเผ่าพันธุ์ชนชั้น การศึกษา ความมุ่งมั่น จิตใจ ครรลองคลองธรรม ฯลฯ

อาตมาภาพรู้สึกดีใจและมีความยินดีเป็นอย่างยิ่ง ที่พี่น้องชาวลุ่มพุกของเราที่มีจิตและมีใจในความมุ่งมั่นร่วมกันสร้างเสาดินเขตเมืองในครั้งนี้ จึงขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัยในสากลโลก จงคุ้มครองและบันดาลให้ลูกหลานทุกคน และประสบแต่คุณงามความดีตลอดไป

(พระครูวิสน์ธรรมภรณ์)

เจ้าคณะอำเภอคำเชื่อนแก้ว

คำนิยม

เนื่องในโอกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่ ภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ทรงเจริญพระชนมพรรษา ครบ ๗๗ พรรษา และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์มหาราชินีนาถครบ ๗๒ พรรษา หรือ หกรอบในปี พ.ศ. ๒๕๔๗ นี้ นั้น คณะกรรมการหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ ตลอดจนพ่อค้า ประชาชน และพระภิกษุ สามเณร ทุกมุมเมือง จึงได้เห็นความสำคัญของการตั้งบ้านสร้างเมืองของบรรพบุรุษ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๓๘๘ (เมืองคำเขื่อนแก้ว) และ ปี พ.ศ. ๒๔๔๒ (อำเภออุทัยโสธร) เป็นต้นมา จนเป็นชื่อเป็นแปเกิด ความชัดเจนเมื่อ ปี พ.ศ. ๒๔๕๓ ถึงปัจจุบันนี้นั้น (อำเภอคำเขื่อนแก้ว) ก็นับได้ว่าเป็นเป็นเวลา ๙๔ ปี (คิระยะ เวลาเฉพาะการตั้งอำเภอ)

เจ้าเหลี่ยม ณ จำปาศักดิ์ นายอำเภออุทัยโสธรคนแรก (อำเภอคำเขื่อนแก้ว) เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๕๓ เป็นต้นมา จึงเป็นผู้หนึ่งที่ได้วางรากฐานการพัฒนาอำเภอแห่งนี้้อย่างเด่นชัด เช่น การตัดถนน แล้งสินทผ่านตัวอำเภอ กว้างประมาณ ๓๐ เมตร การตัดถนนเหลี่ยมประดิษฐ์เพื่อติดต่อมหาชนชัย-บ้านศรีฐาน การแบ่งพื้นที่ของสวนราชการ (ทิศใต้) กับย่านการค้า (ทิศเหนือ) การสร้างศาล (ที่ว่าการอำเภอ) การสร้างสุขศาลา (สถานีอนามัย) และการสร้างสถานีดำรงจตุร (โรงพัก) เป็นต้น

พระครูวิสัยธรรมาภรณ์ เจ้าคณะอำเภอคำเขื่อนแก้ว ได้เล็งเห็นความสำคัญในการสร้างเสาเหลี่ยมเขตเมืองเฉลิมพระเกียรติขึ้นแก่ประชาชนชาวคำเขื่อนแก้ว เนื่องในวโรกาสที่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงเจริญพระชนมายุยืนนาน และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ ทรงเจริญพระชนมายุ ๗๒ พรรษา และเป็นการเทิดทูนบรรพบุรุษในการตั้งเมืองและพัฒนาเมือง โดยการสร้างเสาเหลี่ยมเขตเมือง เพื่อเป็นสิริมงคลสู่สภาพรสืบไป

ขอขอบคุณผู้มีส่วนร่วมในการสร้างเสาหินเขตเมือง และการสืบค้นทำประวัติบ้าน และเมืองลุ่มพุก (อำเภอคำเขื่อนแก้ว) ในครั้งนี้ด้วย เพื่อให้ทั้งฝ่ายคณะสงฆ์และฝ่ายบ้านเมือง ตลอดจนลูกหลาน สืบทอดเจตนารมณ์ของบรรพบุรุษต่อไปชั่วกาลนาน

คานิต จีรพัฒนานนท์

(นายคานิต จีรพัฒนานนท์)

นายอำเภอคำเขื่อนแก้ว คนที่ ๒๙

คำนิยม

คณะกรรมการสภาวัฒนธรรมอำเภอคำเขื่อนแก้ว ร่วมกับหัวหน้าส่วนราชการทุกสังกัด ตลอดจน
จนพระสงฆ์-สามเณร พ่อค้า ผู้ทรงคุณวุฒิ คหบดี และประชาชนทุกท่านที่ได้มีส่วนร่วมในการสร้างเสาสหิณเขตเมือง
และจัดทำหนังสือประวัติอำเภอคำเขื่อนแก้วขึ้นในครั้งนี้ เป็นการแสดงความกตัญญูรู้คุณต่อบรรพบุรุษ
ของชาวคำเขื่อนแก้ว โดยแท้จริง

การสร้างเสาสหิณเขตเมือง เป็นการสร้างขวัญและกำลังใจแก่ชนทุกชั้นในวาระเพื่อเป็นการ
สะท้อนถึงวัฒนธรรมของการอยู่ดี กินดี ความกตัญญู การบำบัตทุกข บำรุงสุข ปกป้องภัยพาลต่าง ๆ
การสร้างสิ่งที่ดี ๆ ทั้งหลาย ตลอดจนการรำลึก การหวงแหน และการเสียสละเพื่อส่วนรวม

กระผมจึงขอชื่นชมในความดีงามที่ได้ร่วมกันปฏิบัติครั้งนี้ ขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัย และ
สิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย จงคุ้มครองอภิบาลทุกท่านให้ประสบสุขสวัสดิ์ตลอดไป

รณฤทธิ์ชัย คานเขต

(นายรณฤทธิ์ชัย คานเขต)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรยโสธร เขตเลือกตั้งที่ ๒

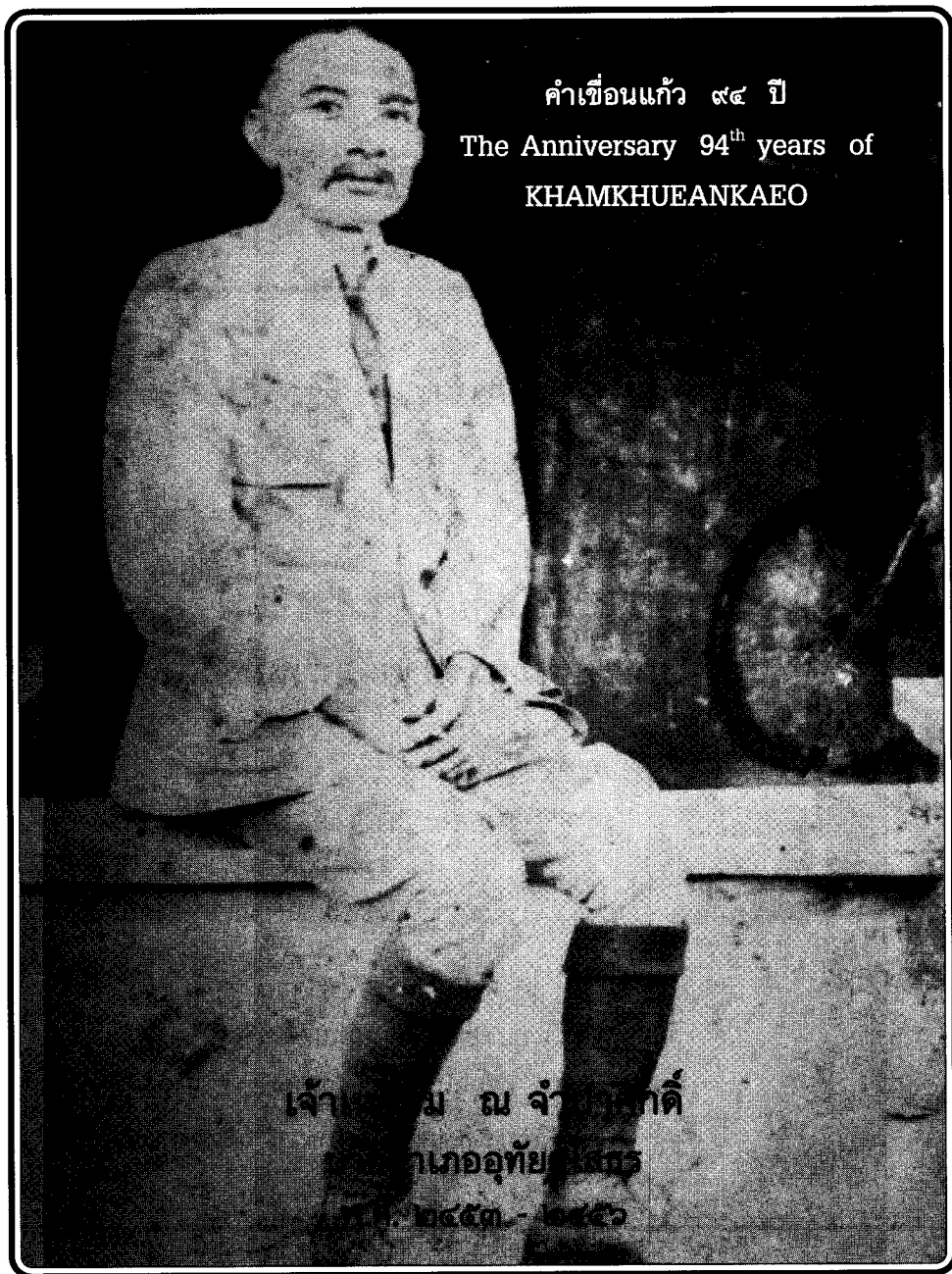
หนังสือคำชวนแก้ ๙๔ ปี

จัดพิมพ์

โดย คณะกรรมการฝ่ายจัดทำหนังสือ

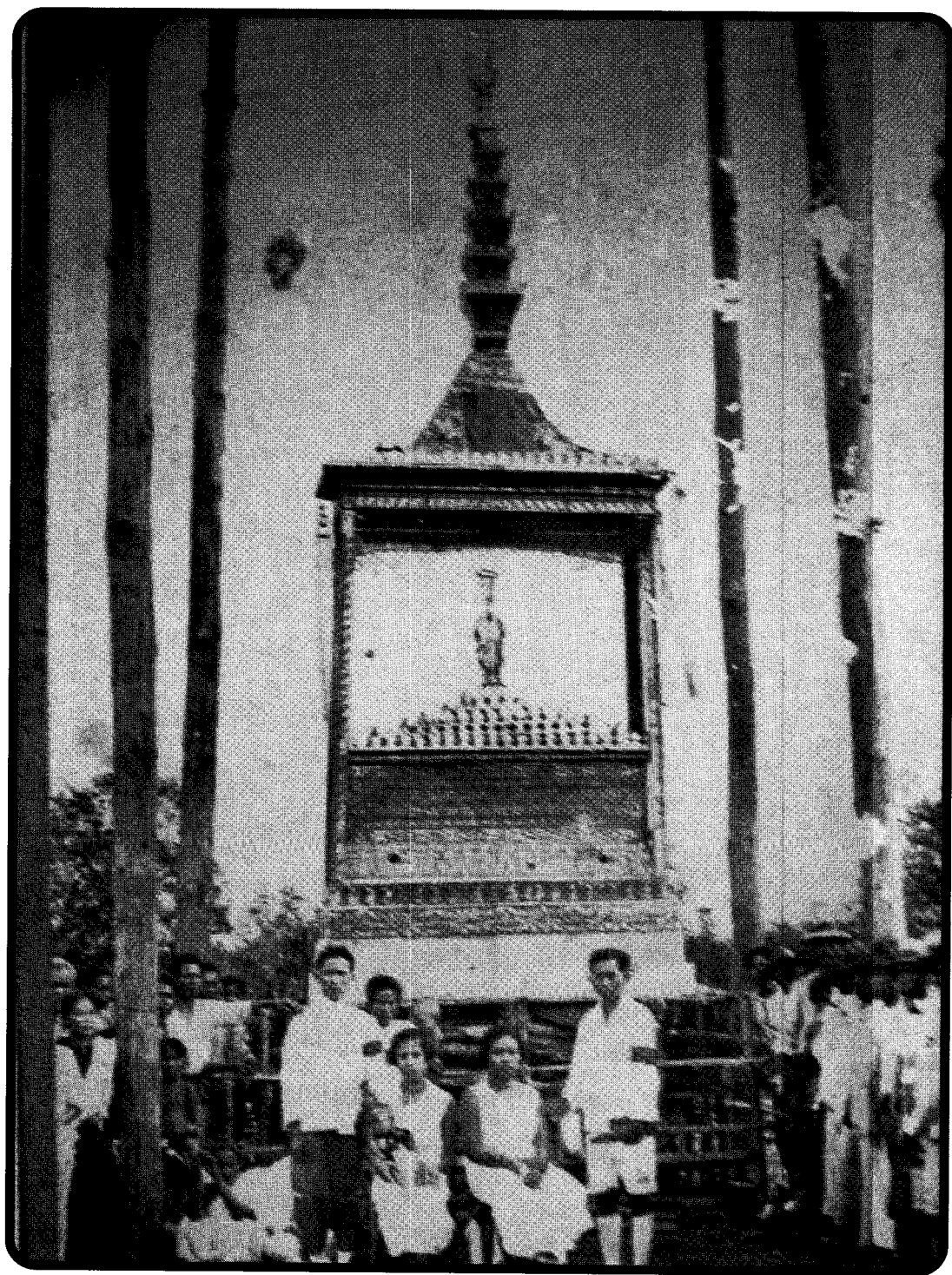
พิมพ์ครั้งที่ ๑ วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๓
จำนวน ๑,๕๐๐ เล่ม
ผู้จัดพิมพ์ คณะกรรมการฝ่ายจัดทำหนังสือ
พิมพ์ที่ ห้างหุ้นส่วนจำกัด อุบลยงสวัสดิ์ออฟเซต
๘๕ ถนนพรหมเทพ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี
โทรศัพท์. ๐๔๕-๒๔๓๙๓๕, ๒๔๓๙๙๗ โทรสาร ๐๔๕-๒๔๔๓๖๐

นายอำเภอคนแรกของพี่น้องชาวอำเภอคำเชื่อนแก้ว

เจ้าเหลืยม ณ จำปาศักดิ์ บุตรของอุปฮาดคำพัน ราชวงศ์จากนครจำปาศักดิ์เป็นที่โปรดปรานมากที่สุดของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ทรงให้เข้าเรียนร่วมชั้นกับพระมหา
วชิราวุธ (พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว) ณ โรงเรียนมหาดเล็กหลวง

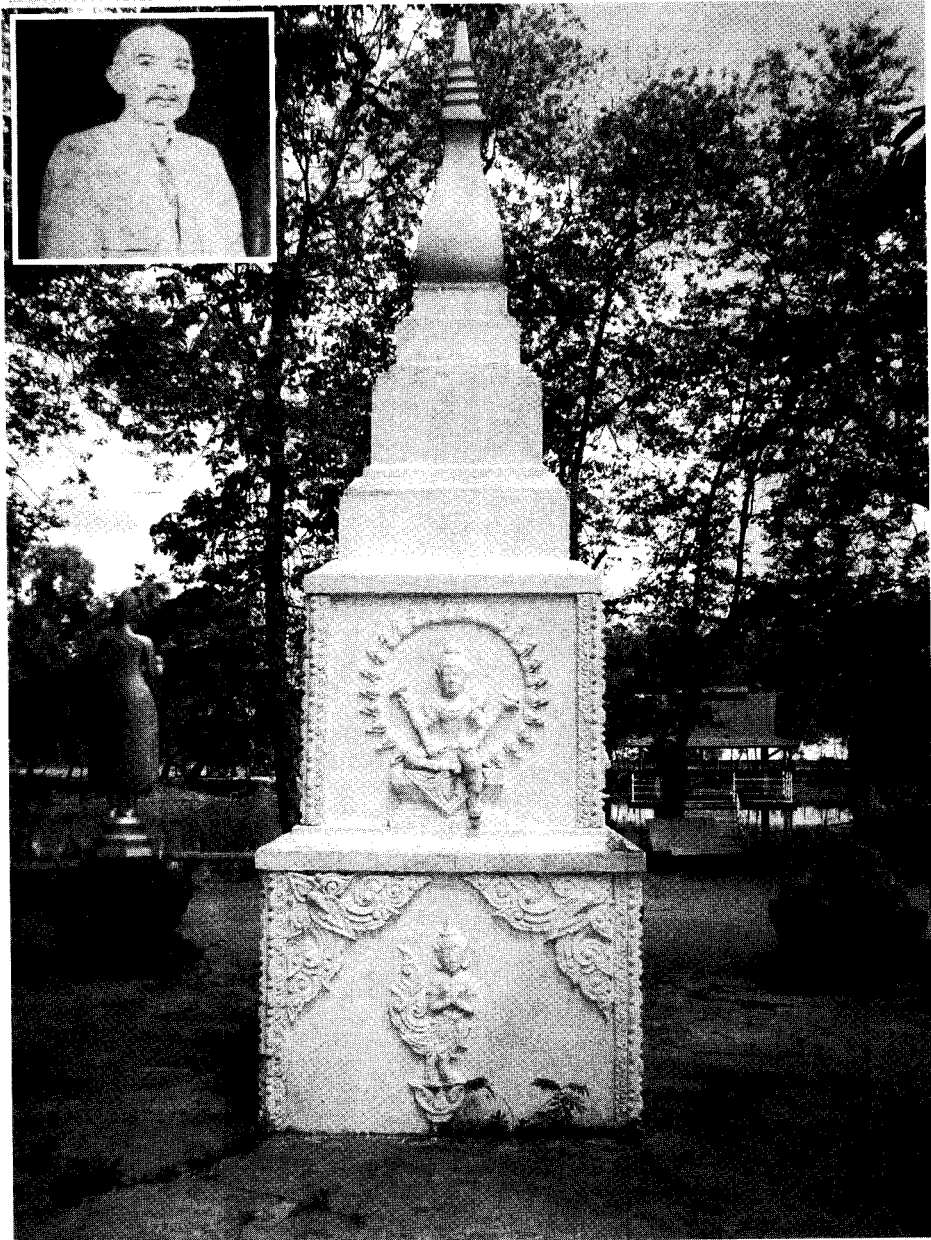
เมื่อจบการศึกษาแล้วนั้น เจ้าเหลืยม ณ จำปาศักดิ์ ได้รับการแต่งตั้งให้มาดำรงตำแหน่งเป็น
นายอำเภอคนแรกของพี่น้องชาวบ้านลุ่มพุก เดินทางมารับตำแหน่งด้วยขบวนช้าง และใช้พื้นที่รอบ ๆ หนองบัว
(ทุกวันนี้) เป็นที่เลี้ยงช้าง และเป็นที่พักครั้งแรก

งานฉาปนกิจศพที่เมืองจำปาศักดิ์

เจ้าเหลียม ณ จำปาศักดิ์

มรณะ ๑๓ เมษายน ๒๔๗๑

อนุสรณ์สถานเจ้าเหลี่ยม ณ จำปาศักดิ์ นายอำเภอคำเขื่อนแก้ว คนแรก
ณ วัดโนนหนองบัว อำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร

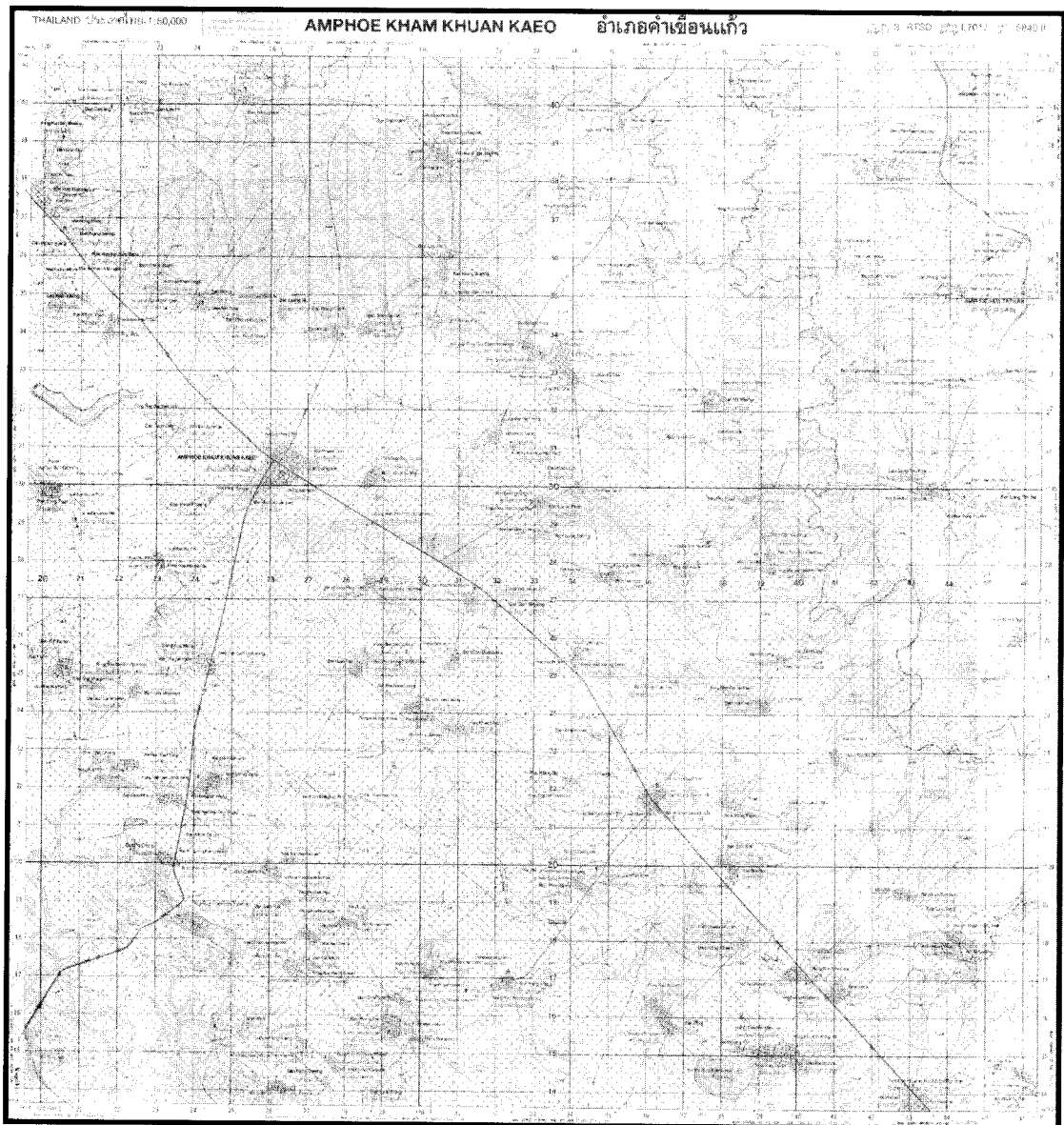

พระครูญาณวิจิตร เจ้าอาวาสวัดประชาอุทตฺตาราม
นำคณะผู้มีจิตศรัทธาร่วมกันสมทบทุนสร้างที่บรรจุอัฐิของ
เจ้าเหลี่ยม ณ จำปาศักดิ์ เดิมสถานที่แห่งนี้ เป็นหมู่บ้าน
ขอมโบราณ เป็นที่เลี้ยงช้าง และเป็นที่พักนายอำเภอด้วย

แผนที่ทหาร (ภาพดิจิทัล) : อำเภอคำชะโนด

ได้รับความอนุเคราะห์จาก

คุณชจร มุกมีคำ นักวิชาการ กองโบราณคดี กรมศิลปากร

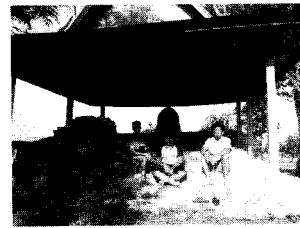

ดินแดนบรรพบุรุษ

The Ancestor Plateau

หนองบัว Nongbua

บ้านไผ่ซึ้ง Ban Phai Khi-hung

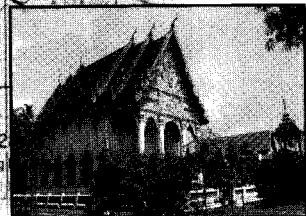
วัดโนนหนองบัว
Non Nongbua Temple

วัดประจักษ์
Pracha Uthit Temple

วัดคำเขื่อนแก้ว
Khamkhuaenkaeo Temple

วัดบูรพาราม
Burapharam Temple

หนองน้ำอ้อม Nong Nam-aum

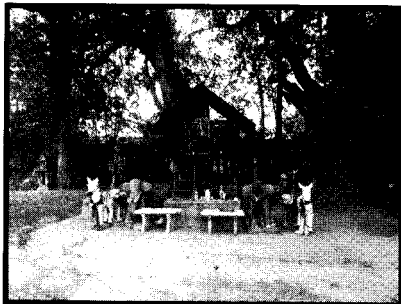

หนองลุมพุก Nong Lumphuk

ชุมชนบรรพบุรุษยุคก่อตั้งบ้าน

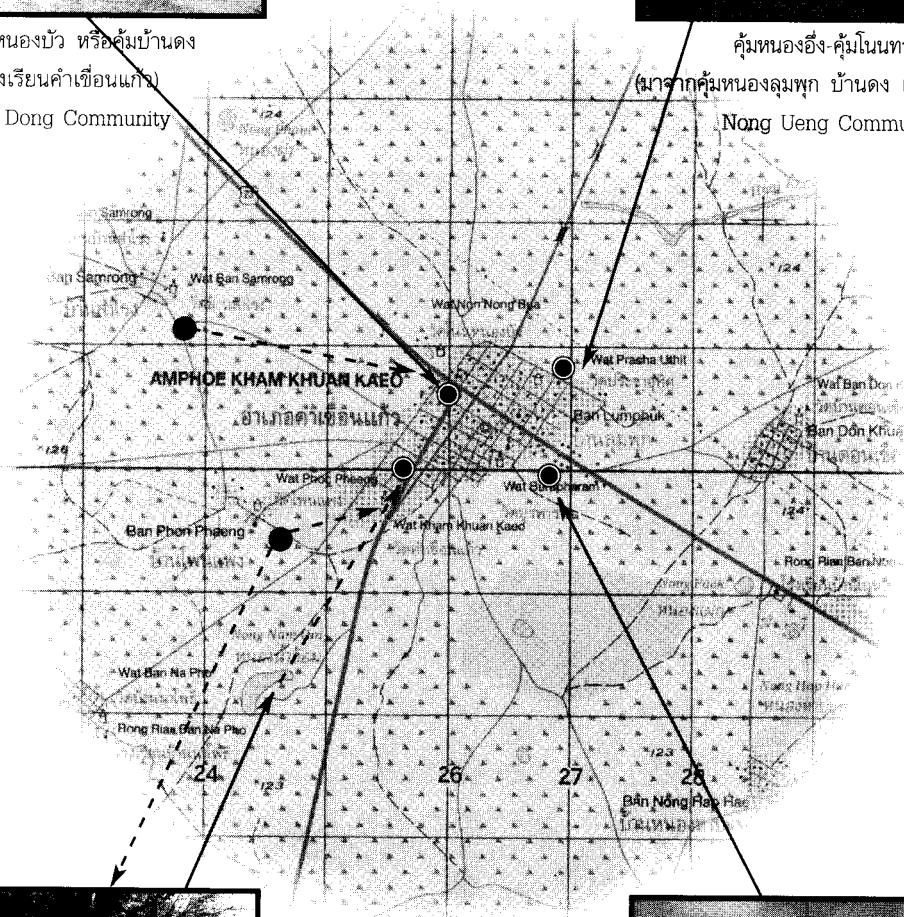
The Ancestor Communities

คุ้มโนนหนองบัว หรือคุ้มบ้านดง
(โรงเรียนคำเขื่อนแก้ว)
Ban Dong Community

คุ้มหนองอิง-คุ้มโนนทราย
(มาจากคุ้มหนองลุมพุก บ้านดง และบ้านไผ่ขี้ช้าง)
Nong Ueng Community

คุ้มหนองน้ำอ้อม-คุ้มบ้านร้าง
Ban Ram Community

คุ้มหนองลุมพุก
Nong Lumphuk Community

คำเชื่อนแก้ว.....เมืองโบราณ (The Ancient City)

ฐานรูปเคารพ
Idol Base

จารึกกุฉาน
Kuchan Script

เทวรูปท้าวคำแดง
Thao Khamdaeng

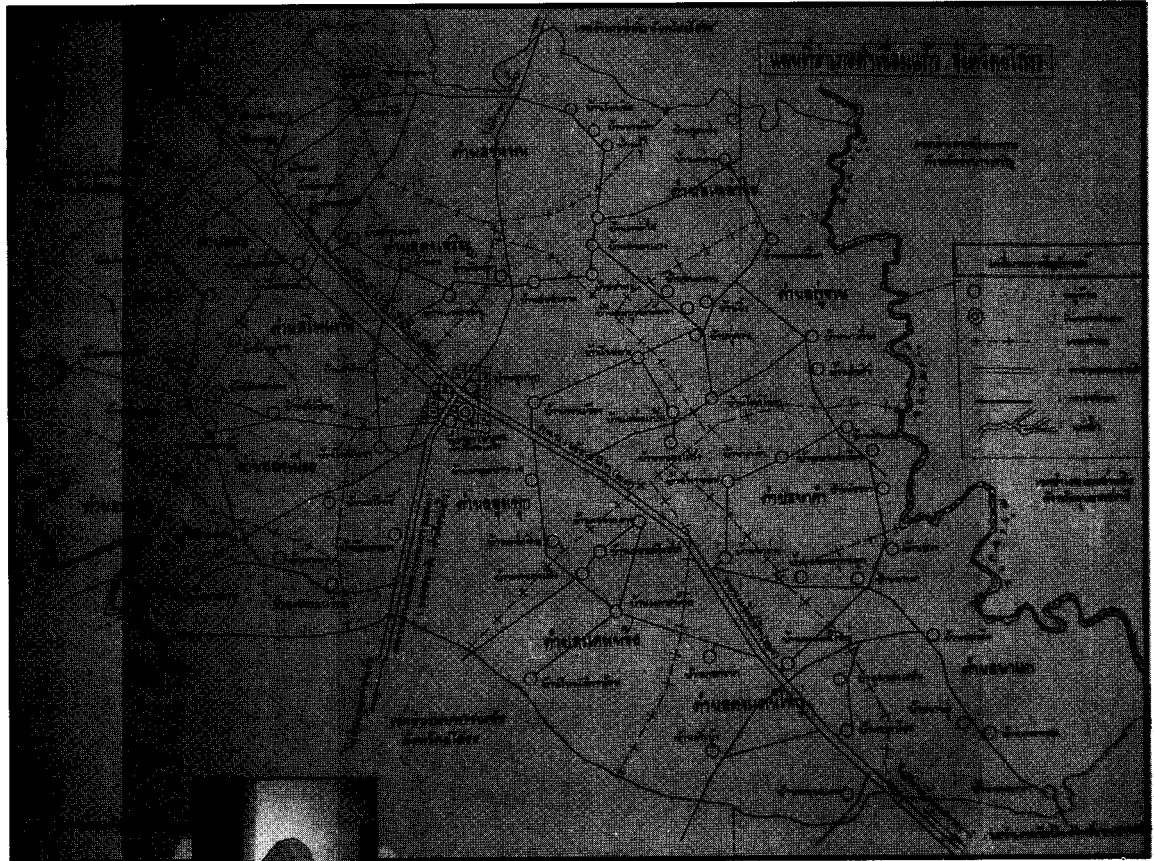
บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์
Sacred Pool

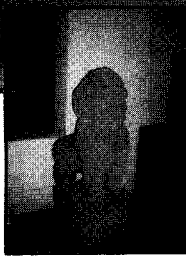
พระสังกัจจายน์
Sangkajayana

พระธาตุกุฉาน
Kuchan Relic

บ้านสงเปือย
Songpuai Gate

สิงห์หิน
Bayon Singha

ไหโบราณ
Ancient Jars

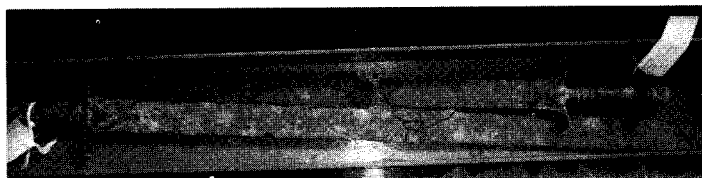
บ้านไผ่ขี้ฮุ้ง
Ban Phai Khi-hung

กูบ้านงิ้ว
Ku Ban Ngiu

เสาหิน
Milestones

ดาบโบราณ (ใช้ในทางพิธีกรรม) The Ancient Swords for rites using

อำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ OTOP

เสื่อผืน

กระยาสารท

ขนมกะหรี่ปั๊

ไข่เค็ม

ข้าวโป่ง

ขนมถั่วตัด

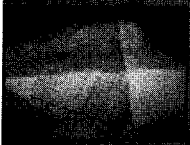
รองเท้านตะ

ผ้าตีนจก

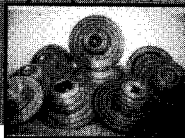
ผ้าไหมประดิษฐ์

ผ้าข้อมลิธรรมชาติ

ผลิตภัณฑ์เส้นกก

หมวกสานเส้นกก

ไถย่าง

สุรากลั่น

หมวกจากโพน

ผ้าทอมือ

ผ้าไหมมัดหมี่

กระเป๋าคัดขบชาว

ผ้าฝ้ายทอมือ

ถั่วกรอบแก้ว

สารบัญ

เรื่อง

หน้า

อาศิรวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฯ

อาศิรวาท ๗๒ พรรษามหาราชินี

เสาสลักเมือง และเสาทิน

คำนำ

คำนิยม

อารัมภบท

๑

บทที่ ๑ ประวัติอำเภอคำเขื่อนแก้ว

๑. เหตุผลการตั้งเมืองครั้งที่ ๑ - ๕

๑๕

๒. สรุปการตั้งเมือง และทำเนียบนักปกครอง

๒๐

๓. ทำเนียบนายอำเภอ

๒๑

๔. ทำเนียบนายสถานีตำรวจ

๒๒

๕. ประวัติบ้านลุ่มพุก

๒๔

บทที่ ๒ พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

๑. ประวัติความเป็นมาและเหตุการณ์สำคัญ

๓๕

๒. สภาพทั่วไป

๔๒

๓. สภาพเศรษฐกิจ

๔๔

บทที่ ๓ แหล่งท่องเที่ยว

๑. จารึกกู่จาน

๕๖

๒. กู่บ้านจั่ว

๕๗

๓. หนองสระพัง (๗๒ พรรษา มหาราช)

๕๙

๔. ดงเมืองเตย

๖๐

๕. พระสังกัจจายน์

๖๔

๖. พิกัดเมือง พิกัดแม่น้ำ

๖๗

๗. เสาทิน

๖๘

๘. กลอนเสาทิน

๖๙

๙. พระธาตุกู่จาน

๗๐

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทที่ ๔ บุคคลสำคัญ	
๑. การเสด็จการตรวจราชการของเชื้อพระวงศ์ และเจ้านาย หรือ ข้าราชการผู้ใหญ่	๘๗
๒. บุคคลชาวคำเขื่อนแก้วโดยกำเนิด	๘๘
๓. คนแรกของอำเภอคำเขื่อนแก้ว	๘๘
๔. พระภิกษุสงฆ์นักพัฒนา	๘๙
๕. ประวัติบุคคลสำคัญ	๙๐
 บทที่ ๕ คณะผู้จัดทำเอกสาร / ผู้บริจาค	
๑. คณะกรรมการจัดทำเอกสาร / หนังสืออนุสรณ์	๑๐๐
๒. คณะกรรมการดำเนินงานจัดพิธีวางเสาหินเขต เมือง (สำเนาคำสั่ง)	๑๐๑
๓. ทำเนียบผู้บริหารโรงเรียนสังกัดอำเภอ ฯ	๑๐๗
 ภาคผนวก	
(ก) กำหนดพิธีวางศิลาฤกษ์ปัก “เสาหิน” เสาเหลี่ยมมุมเมือง ๗๒ พรรษามหาราชินี และคำเขื่อนแก้ว ๙๔ ปี	๑๒๘
(ข) รายนามผู้บริจาค	๑๒๙
(ค) แหล่งเรียนรู้ที่ใช้เป็นสถานที่สืบค้นข้อมูล	๑๓๔

บรรณานุกรม

อารัมภบท (Introduction)

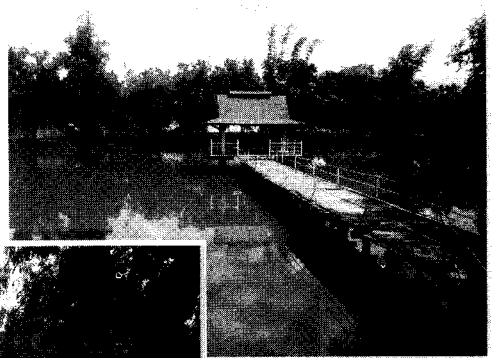
ชุมชนในอดีต (The Former Community Sites)

บ้านลุมพุก (Ban Lumphuk) บรรพบุรุษได้มาตั้งรกรากอยู่ตรงเขตพื้นที่ใกล้เคียงของหนองลุมพุก หนองน้ำอ้อม และโนนหนองบัว เป็นต้น จึงขยายและพัฒนาเป็นบ้านเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งตั้งอยู่ในระหว่างลุ่มน้ำชี หรือชีหลง (แม่น้ำกุดกุง) และลำน้ำโพง (เซบาย) เส้นเลือดใหญ่ของบ้านคือ น้ำคำ (ห้วยเขมร) ที่พัดผ่านตัวเมืองในอดีตตั้งแต่บ้านตาดทองมาจนถึงบ้านนาหลู่ ชุมชนในอดีตจึงดำรงชีวิตที่มีความผูกพันกับกระแสน้ำ ได้แก่ การจับปลา ทำนา ทำไร่ การตั้งบ้านเรือน และวัด / โบราณสถาน ตลอดจนการติดต่อค้าขายกับชนต่างพื้นที่

Ban Lumphuk is set up between the two banks ; Chi-long (Mae nam Kutkung) and Lam phong (Se-bai) for a long time. But Huai Khmer or the main river was pasted to the central area of this city before. These of them are the Thai life-styled community sites.

หนองน้ำอ้อม
Nong Nam-Aum

โนนหนองบัว
Non Nongbua

หนองลุมพุก Nong Lumphuk

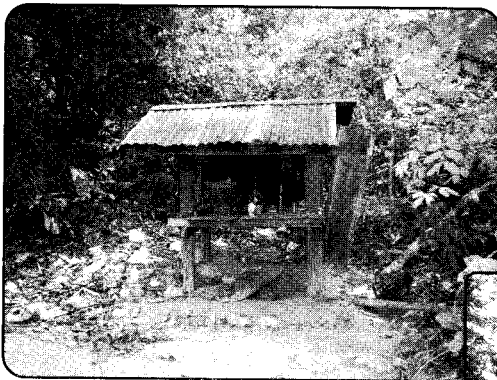
แหล่งอารยธรรม (The Cultural Sites at Khamkhueankaeo)

ตำนานและความเชื่อของบรรพบุรุษ เมื่อครั้งมาตั้งรกราก ณ ที่นี้ใหม่ๆ นั้น เช่น การสร้างศาลปู่ตาขึ้น ณ หนองลุมพุก และบ้านดง / โนนหนองบัว (โรงเรียนคำเขียนแก้ว) เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ จึงเกิดประเพณีต่าง ๆ ได้แก่ พิธีขอฝน โพนจุก กินดอง พิธีฝังศพ (แขวงทางหรือโรงพยาบาล) และการสร้างวัด ฯลฯ

ร่องรอยและหลักฐานที่สืบค้นได้ ได้แก่ เครื่องปั้นดินเผา และพิธีฝังหม้ออิฐของคนตาย ยังสะท้อนให้เห็นว่า ชุมชนแถบนี้มีความสัมพันธ์กันกับชุมชนอื่นในลุ่มน้ำมูล และลุ่มน้ำชี ทั้งในด้านเศรษฐกิจ และการ

เมืองด้วย ยกตัวอย่างเช่น

From the legend of ancestor trust , Ban Lumphuk was constructed the spiritaul house at Nong Lumphuk & Non Nongbua for the local rites ; all the ways to the rainy season to worship the Phraya Tha , haired-cut child rite, married rite, the local funneral & the setting up - construction of temple ; etc.

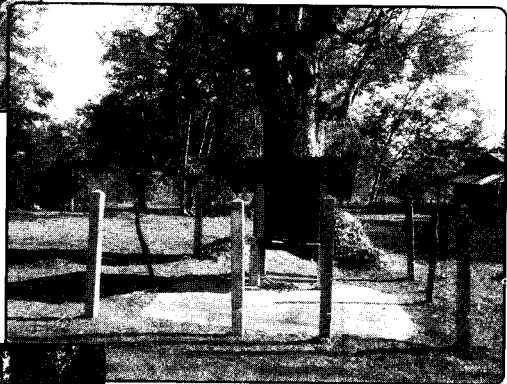

ดงปู่ตาบ้านกู่จาน หมู่ ๒

The Spiritual House at Ban Kuchan

ศาลปู่ตาหนองน้ำอ้อม

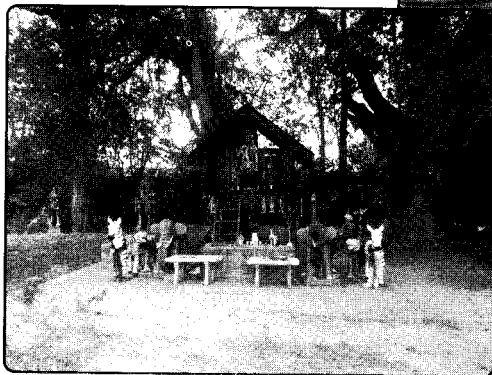
The Spiritual House at Nong Nam-Aum

ศาลปู่ตาบ้านดง

(คุ้มโนนหนองบัว)

The Spiritual Home at Non Nongbua

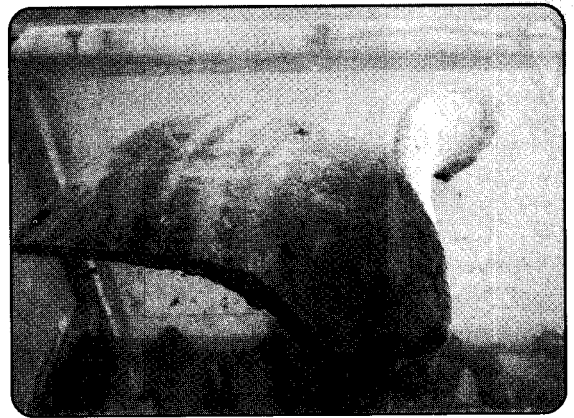
(๑) พิธีฝังศพ (Burrial or Funneral Rite) บรรพบุรุษมักจะนำอัฐิผู้ล่วงลับลงในหม้อดิน แล้วประกอบพิธีฝังลงตรงเนินดินลึกประมาณ ๑ - ๒ เมตร แล้วแต่กรณี เช่น เนินดินลุ่มพุก (แขวงทางลุ่มพุก) เนินดินบ้านโนนเมืองน้อย เนินดินดงเมืองเตย และเนินดินบ้านกู่จาน เศษวัสดุของมีค่าที่บรรจุลงในหลุมศพ (รอบๆ หม้ออัฐิ) ได้แก่ กำไล ดัมพู เงินฮาง กริช เครื่องประดับสำริด ฯลฯ

In the past, the ancestor has performanced the religious rite for the dead to burrial ; took the bones or some ash in the earthen potteries. These rites of them were carried on at Dong Mueng Toei, Non Mueang Noi, Kuchan and a mound at highway district (now : hospital), etc.

ภาชนะใส่อัฐิบรรพบุรุษ

(โถดงเมืองเตยมีลักษณะคล้ายกันกับไหกุ๋จวน)

เศษภาชนะเครื่องปั้นดินเผา

เครื่องปั้นดินเผาดงเมืองเตยจะมีปากและคอ
บางกว่าดงปู่ตา กุ๋จวน แต่ของกุ๋จวนจะมีส่วนผลม
เป็นกลบเผา เห็นชัดเจนกว่า

กระดุกของบรรพบุรุษที่ดงเมืองเตย

(๒) เครื่องปั้นดินเผา (The Potteries) เป็นภาชนะสิ่งของ เครื่องใช้ เครื่องประดับ และ
ของเล่น เป็นภาชนะดินเผาทั้งสิ้น ยกตัวอย่างเช่น หม้อดิน มีลักษณะเป็นขอบปากกว้าง - หนา คอคอด
ท้องแบน ไม่มีการลงสีลวดลายวิจิตรเหมือนอารยธรรมแบบบ้านเชียง ข้อค้นพบจากเศษวัสดุที่แตก นั้น
เนื้อวัสดุมี ๒ สี คือ ขาวหม่น และแดงคล้ำ ภายในเนื้อดินมีส่วนผสมกลบขาวเผาที่มีเม็ดยาว และ
เรียกว่ากลบขาวในยุคปัจจุบัน ได้แก่ หม้อดินดอนปู่ตา - กุ๋จวน โนนเมืองน้อย และดงเมืองเตย เป็นต้น

The earthen potteries were home-wares in many times before. The characteristicly
of its were the wide & thick opening, the narrow part of an earthen pot & low - flat
shape. The color of pot was dazzle white and / or slightly red.

(๓) เสาหิน (Milestone) พิธีการทั้งระดับรัฐและระดับราชวรณัน แยกออกเป็น ๓ กรณี คือ (ก) เขตหลุมฝังศพ (Funeral Site) (ข) เขตผังมุมเมือง (City Plan Site) และ (ค) เขตฐาน / แท่นเคารพบูชา (Idol Base Site)

ประเพณีการปักหลักหิน ที่นิยมมากที่สุดนั้นมีลักษณะสี่เหลี่ยมผืนผ้า และรูปแปดเหลี่ยมบ้าง จึงแสดงให้เห็นว่า วิวัฒนาการของการใช้ศิลาแลงปักแสดงเป็นเขตคักดีลิตี และต่อมา จึงได้รับการพัฒนา

เสาหินกูบ้านจั่ว A milestone at Ku Ban Ngiu temples.

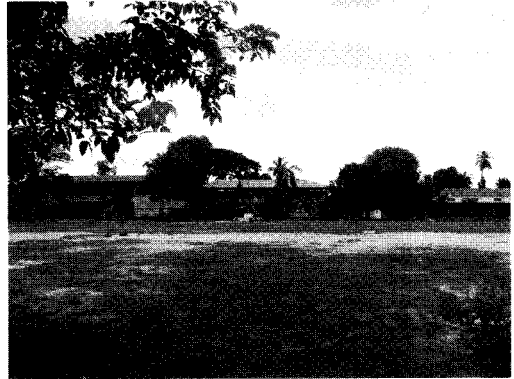
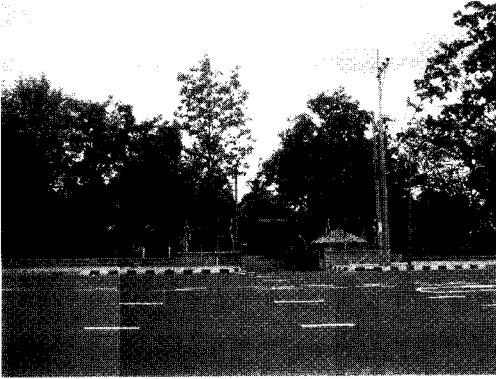
ตามแนวความคิดทางศาสนาพุทธ เช่น จารึก ดงเมืองเตย จารึกกูจาน เสาหินกูจาน กูบ้านจั่ว และใบเสมาศิลาแลง - หินทราย ปักแนวเขต พัทธสีมาไว้ข้างอุโบสถ

The milestones are divided to tree types for funeral bound, city plan bound & Idol base bound. The general shapes were quadrilateral & octagon ; including, Dong Mueang Toei scripture, Kuchan Scripture, Ku Ban Ngio (Ngiu) and the boundary slabs of sandstone in the other

(๔) คุน้ำเขียนดิน (Retaining Wall) ในยุคของพระเจ้าจิตรเสนแห่งตระกูลเสนะ ได้แผ่พระ บารมีมาตั้งเมืองเตย (ตริย : ขอม) ในราวพุทธศตวรรษที่ ๑๖ สร้างคุน้ำรอบอาณาเขตเป็นรูปสี่เหลี่ยม นอก จากนี้ยังได้สร้างบาราย : Baray (สระน้ำ : อินเดย) เพื่อใช้ในราชพิธีอีกด้วย เมื่อครั้งรับเอาอิทธิพลทาง ศาสนาฮินดูลัทธิไศวนิกายเข้ามา และต่อมาสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ ๗ ราวพุทธศตวรรษที่ ๑๘ จึงได้มาสร้าง อโรคยาศาล (กูบ้านจั่ว) เมื่อครั้งศาสนาพุทธเริ่มมีอิทธิพลในภูมิภาคนี้ การสร้างเมืองก็มีลักษณะคล้ายคลึง กันและในที่สุดราวพุทธศตวรรษที่ ๒๑ สมัยลูกหลานพระวอ-พระตา และราวพุทธศตวรรษที่ ๒๓ เมื่อ ครั้งเสร็จศึกเจ้าอนุวงศ์เวียงจันทน์ ก็มีการจัดการบ้านเมืองโดยตั้งอยู่บนเนินดิน เช่น เนินดงเมืองเตย โนนเมืองน้อย หนองลุมพุก หนองน้ำอ้อม บ้านดง (โนนหนองบัว) บ้านกูจาน (ดอนปู่ตา) โพนแพง โคกกลาง ส้มโฮง ดงแคนใหญ่ เป็นต้น โดยมีห้วยเขมรเป็นประธานแห่งลุ่มน้ำในการตั้งชุมชน เนื่องจากว่า ชนพื้นเมืองเดิมของลุมพุกเป็นพวกขมุ กูย ข่า และขอมจึงรวมเรียงเป็นที่มาของคำว่า “ห้วยเขมร” และ “คำเขียนแก้ว”

Derived from the ancestor trust, it showed that the funeral rite, the kiln sites, the craving boundary slabs and the local-styled of community banks, it was a long time ; etc : The Dong Mueang Toei & Kuchan-craving of Idol or boundary slab. The ash of bones, a funeral & a milestone rites were organised by the communities of Ban Mueang Toei, Non Mueang Noi, Nong Lumphuk, Nong Nam Aum, Non Nongbua, Ban Kuchan, Ban Phonphaeng, etc ; its namely are Huai Khmer & Khamkhauenkaeo.

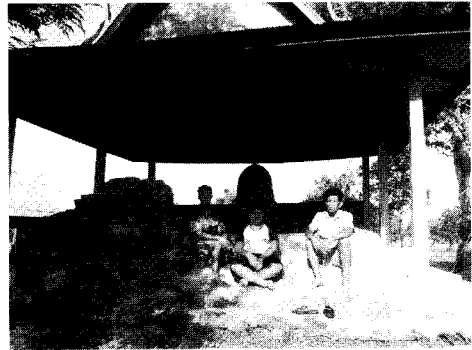
บริเวณเนินดิน หรือ สันเขื่อนน้ำคำ

แนวสันเขื่อนห้วยเขมรในอดีต

The Retaining Wall at school & highway district

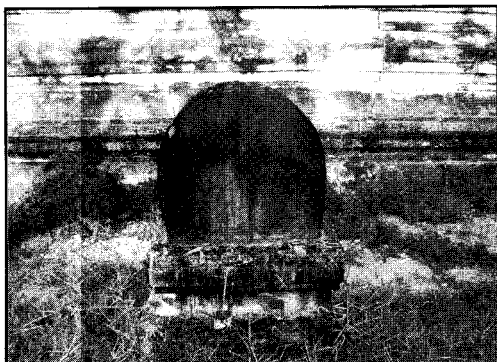
แขวงทางคำเขื่อนแก้ว (ป่าช้าในอดีต) และบริเวณโรงเรียนคำเขื่อนแก้ว
เคยเป็นที่ตั้งพลับพลาธิบดีจขุนอุดมเดชอดิศร

เนินดินบรรจุศพจากนครเขื่อนขันธ์กาบแก้วบัวบาน “บ้านไผ่ช้าง”

(๕) หลักฐานโบราณวัตถุ และการศาสนา (The Sanctuary Authorities)

๕.๑ จารึกกู่จาน (The Kuchan Scripture) หลักฐานการตั้งเมืองและการเผยแผ่พระพุทธศาสนา
นิกายมหายาน ราวพุทธศตวรรษที่ ๑๒ จารึกลงบนใบเสมาหินทรายจำนวน ๘ บรรทัด ยุคสมัยทวาราวดี

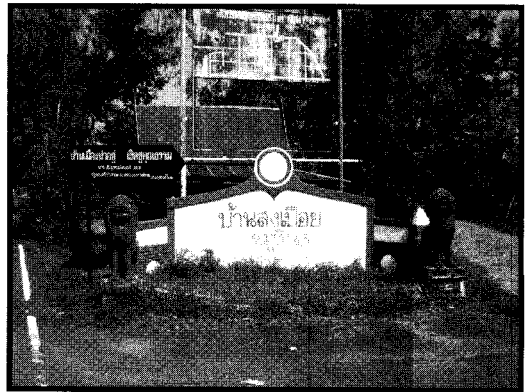
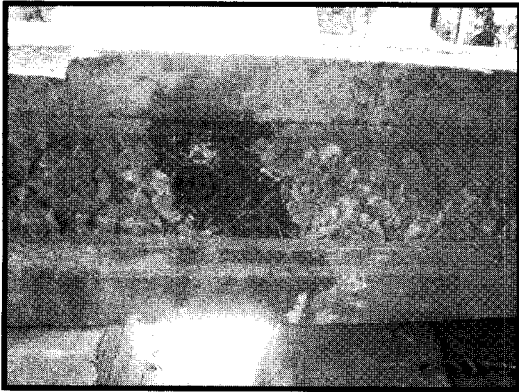

จารึกกู่จาน Kuchan Scripture

The Kuchan scripture was translated from ancient Khmer to Thai by Cha-aim Kaeo-khlai at The National Library. It was carved in 8 lines on its, in about 7 century A.D before or Dvaravati period.

๕.๒ จารึกดงเมืองเตย (The Dong Mueang Toei Scripture) หลักฐานการตั้งเมือง และการเผยแผ่ศาสนาฮินดูและพุทธศาสนาราวพุทธศตวรรษ ๑๖ - ๑๘ ในยุคเจนละ หลักฐานที่ค้นพบ คือ ลิงห์หิน และจารึกบนเสาคิน ๔ ด้านๆ ละ ๔ บรรทัด

The Dong Mueang Toei scripture was translated from ancient Khmer to Thai by Cha-aim Kaeo-khlai at The National Library. It was craved in 4 sides & 4 lines of each side on its, in about 9 - 11 centuries A.D before or Khmer / Chenla period.

ฐานอาคารดงเมืองเตย และประตูเข้าหมู่บ้านดงเมืองเตย ตำบลสงเปือย

The Base of Dong Muaeng Toei Castle & The Entrance Gate to Songpuai Village

๕.๓ โบราณสถานบ้านโนนเมืองน้อย (The Sanctuary of The Non Mueang Noi) บรรพบุรุษได้อพยพมาตั้งถิ่นฐานมาจากบ้านบึงแก อำเภอมหาชนะชัย เป็นบรรพบุรุษของดงแคนใหญ่ แคนน้อย และนาทม เป็นต้น และบ้านบึงแก มีบรรพบุรุษมาจากพิมาย ด้วยเหตุนี้ ดินแดนดังกล่าวจึงมีการปักเสาคินเขตเมือง (To plant a milestone) และสถานศักดิ์สิทธิ์ (sacred land) เป็นใบเสมา (boundary slab) แบบคล้ายคลึงกัน

The ancestor of Non Mueang Noi was derived from Phimai & Ban Buengkae especially. And then these ancestor came to Dong Khaenyai, Khaennoi & Na Thom finally. These communities plant a milestone rite for the ancestor & sacred land, including ; funneral bound, city plan bound & Idol base bound.

๕.๔ พระธาตุกู่จาน (The Kuchan Relic or Phrathat Kuchan) ตามตำนานอุรังคธาตุ (The ash of chest's Lord Buddha legend) ภายหลังที่พระธาตุพนมได้เสร็จเสร็จเรียบร้อยแล้ว พญาคำแดง (Phraya Kham Daeng) จึงได้นำพระอังคารธาตุของพระพุทธเจ้าที่เหลืมาบอกบุญยังดินแดนอีสานใต้ และได้มีการสร้างสถูป (stupa) เจดีย์ (pagoda) ธาตุ (tatu) ให้กับบรรพบุรุษตัวเอง โดยเฉพาะผู้ที่มีฐานะอันจะกิน ในการนี้พญาพุทธ (Phraya Buddha) เจ้าหัวเมืองในเขตพื้นที่กู่จาน จึงได้สร้างพระธาตุกู่จานขึ้นเพื่อบรรจุพระอังคารธาตุ (ขี้เถ้า) ดังกล่าว โดยอุษนรุ่นหลังๆ ได้ปฏิบัติขรณะตามมาเป็นลำดับ ในราวพุทธศตวรรษที่ ๗, ๑๒, ๒๓ และ ๒๔ (about 2 - 9 centuries A.D.) ในที่สุด ต่อมาบรรพบุรุษได้สร้างวัดกู่จาน (พ.ศ.๒๓๒๓) และวัดบูรพาราม (พ.ศ. ๒๓๒๙) ขึ้น ซึ่งรับอิทธิจากบรรพบุรุษที่มาจากเวียงจันทน์และจำปาศักดิ์

Phrathat Kuchan (Kuchan Relic) was established after Phrathat Phanom. Before this, Praya Khamdaeng has ever been established Prathat Phanom together with four leaders at Lum Nam Khong. And then, he brought some ash of Lord Buddha to Kuchan. But Phraya Buddha his friend, the head of Kuchan fought & killed him at Ku Ban Ngio / Ngiu (now). After that Phraya Buddha was constructed Pagoda (Kuchan Relic) at Ku (Kuchan Temple : now).

พระธาตุกู่จาน Kuchan Relic Chedi

แท่นรูปเคารพกู่บ้านจั่ว The Idol Base of Ku Ban Ngiu

๕.๕ กู่บ้านจั่ว (The Khmer Sanctuary at Ban Ngio / Ngiu) อาณาจักรขอมที่กำลังเสื่อมอำนาจลง และยุคของพระเจ้าชัยวรมันที่ ๗ (Jayavarman VII) พระพุทธศาสนาเข้ามามีบทบาทมาก พระองค์ทรงดำริให้สร้างอโรคยาศาล (The hospital) ที่บ้านจั่ว และในพื้นที่ภาคอีสาน ๑๐๗ แห่ง สร้างเสาคหิน “ฐานเคารพ” ตริมุรติ (Tri Murati Idol) รวบรวมพุทธศตวรรษที่ ๑๔ นอกจากนี้ นายพรชัย กลมเกลียว เจ้าของทุ่งนาใกล้กับกู่บ้านจั่ว ยังขุดค้นได้ดาบ ๒ เล่ม

About 13 century AD, Jayavarman VII the king of Khmer lately was allowed to established the hospital in the northeastern 107 places, Ku Ban Ngio (Arokhayasala or Hospital) is one of its. It showed the main Prasat (castle), Tri Murati Idol & the library (Ban nalai). Now Mr. Pornchai Klom-klieo digged his field finding two swords.

อาคารประธาน กู่บ้านจั่ว
The Sanctuary Khmer

ก่อพระธาตุทราย The Sand Chedi

๕.๖ เสาหลักเมือง (City Pillar) ตั้งอยู่หน้าว่าการอำเภอคำเชื่อนแก้วในปัจจุบันนี้ เพื่อเป็นสิริมงคลแก่การตั้งบ้านเมืองของบรรพบุรุษ เมื่อครั้งย้าย / อพยพถิ่นฐานมาจากนครเขื่อนขันธ์กาบแก้วบัวบาน (หนองบัวลุ่มภู) และบรรพบุรุษที่ย้ายมาจากเมืองตะโปน (เซโปน) จากลาว เมื่อ พ.ศ. ๒๓๔๔ (เมืองคำเชื่อนแก้ว) จนลูกหลานอพยพมาอยู่ที่บ้านลุ่มพุก เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๒ และ พ.ศ. ๒๔๕๒ อย่างเป็นทางการและได้ตั้งเป็นอำเภออุทัยโสธร พ.ศ. ๒๔๕๓ เป็นครั้งแรกสืบมาจึงได้ตั้งเป็นอำเภอลุ่มพุก พ.ศ. ๒๔๖๐ และ พ.ศ. ๒๔๘๒ และในปัจจุบันนี้ ได้ตั้งเป็นอำเภอคำเชื่อนแก้ว ในปี พ.ศ. ๒๕๓๖ และวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๑๕ ตามลำดับ

เสาหลักเมือง สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๓ เมื่อนายชาญชัย ศรีวัณญรัตน์ ดำรงตำแหน่ง นายอำเภอคำเชื่อนแก้ว โดยมีนายประดิษฐ์ ไชยวิเศษ บริจาคเงินคนแรกเป็นจำนวนเงิน ๓๐,๐๐๐ บาท นายสุริยา เจริญชัย ส.จ.คำเชื่อนแก้ว นำงบประมาณจาก อบจ.ยโสธรมาสมทบอีก ๔๐,๐๐๐ บาท ผู้ที่ตะเวนหาเสา (ไม้) หลักเมือง คือ นายไสว ลำโรง ผู้เดินตลาดบอญญ คือ นายประพาส ลีลาศ และนายสี เป็นต้น (ข้อมูล : นายสุริยา และนายประพาส. ๒๕๔๗)

The city pillar is situated at the west side of the district hall. It was constructed by the general people donation for believing. Deriving from the ancestor was set up the city when they came from Nakhon Khueankhan Kabkao Buaban (Nong Bua Lumphu) & Mueang Tapon (Se-pon) of Laos before, including ; Mueng Khamkhueankao (1845 AD), Ban Lumphuk (1909 AD), Amphoe Uthai Yasothon (1910 AD), Amphoe Lumphuk (1917 & 1939 AD) and Amphoe Khamkhueankao (1953 & 1972 AD)

๕.๗ เสาหินเขตเมือง (Milestone) ตามคำสั่งอำเภอคำเชื่อนแก้วที่ ๒๒ / ๒๕๔๗ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการและคณะทำงานรับผิดชอบการก่อสร้างเสาหินแสดงอาณาเขตอำเภอคำเชื่อนแก้ว ลงวันที่ ๒๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๗

- ทิศเหนือ : ก่อสร้างริมถนนสายคำเชื่อนแก้ว - บ้านศรีฐาน
- ทิศใต้ : ก่อสร้างริมถนนสายคำเชื่อนแก้ว-มหาชนะชัยในเขต อบต.ลุ่มพุก
- ทิศตะวันออก : ก่อสร้างริมถนนแจ้งสนิทในเขต อบต.ดงแคนใหญ่
- ทิศตะวันตก : ก่อสร้างริมถนนแจ้งสนิทในเขต อบต.ย่อ

มติที่ประชุม เห็นชอบให้แล้วเสร็จภายในเดือนเมษายน พ.ศ. ๒๕๔๗ นี้ หลักการและเหตุผลก็เช่นเดียวกันกับข้อ ๕.๖

Derived from the the district commander at 22 / 2547 sign name on Jan 21, 2004 ; To plant the milestones in each hole at boundary by the monks with religious rite. It has finished at the end of April 2004.

๕.๘ ประเพณีและวัฒนธรรม (The Traditions & Cultures) โดยยึดถือฮีต ๑๒ คอง ๑๔

ดังนี้ Tradition - 12 & To rule - 14)

เดือน	บุญ	กิจกรรม	เดือน	บุญ	กิจกรรม
อ้าย	ข้าวกรรม	การอยู่กรรมของพระสงฆ์	เจ็ด	ข้าชะ	กำจัดเสนียดจัญไรออกจากกาย
ยี่	คุณลาน	การนำข้าวขึ้นฉางข้าว/สวดฯ	แปด	เข้าพรรษา	พระสงฆ์จำพรรษา ๑ ไตรมาส
สาม	บุญข้าวจี	การนำข้าวจีถวายพระได้กุศลแรง	เก้า	ข้าวประดับดิน	อุทิศบุญส่วนกุศลให้กับผู้ล่วงลับ
สี่	บุญเผา	การทำบุญมหาชาติ/ฟังเทศน์	สิบ	ข้าวสาก	บุญผีตาแฮก
ห้า	สงกรานต์	การรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ	สิบเอ็ด	ออกพรรษา	ปราสาทผึ้ง ส่องเฮือ
หก	เดือนหก	บุญบั้งไฟ/ปฐา-อาฮัก/วิสาขบูชา	สิบสอง	กฐิน	บุญกฐิน ลอยกระทง

คองสิบสี่ มี ๑๔ ข้อ (To Rule- 14) ยกตัวอย่างเช่น

๑.ฮีตเจ้า	คองขุน	๘.ฮีตไม้	คองเขย
๒.ฮีตท้าว	คองเพี้ย	๙.ฮีตป่า	คองลุง หรือ ฮีตน้ำ คองอา
๓.ฮีตไพร่	คองนาย	๑๐.ฮีตปู่	คองย่า ฮีตตา คองยาย
๔.ฮีตบ้าน	คองเมือง	๑๑.ฮีตเฒ่า	คองแก่
๕.ฮีตผ้า	คองเมีย	๑๒.ฮีตปี	คองเดือน
๖.ฮีตพ่อ	คองแม่	๑๓.ฮีตโฮ	คองนา
๗.ฮีตลูก	คองหลาน	๑๔.ฮีตวัด	คองสงฆ์

นอกจากนี้ พึงยกเว้น “ชะล่า” หมายถึง สิ่งที่ไม่ดีไม่งามไม่ควรประพฤติหรือข้อควรละเว้น

ด้านเศรษฐกิจ / ศาสนา (Economics & Religious)

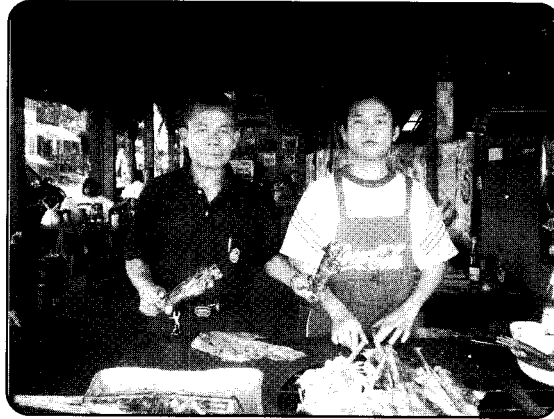

การสงฆ์ผู้สูงอายุ To have a bath for the elder

ชุมชนที่ถือว่าเข้มแข็งมากในขณะนี้ ยกตัวอย่างเช่น

(๑) ชุมชนดงแคนใหญ่ (The Dong Khaenyai Community) ชุมชนนี้บรรพบุรุษมาจากบ้านบึงแก อำเภอมหาชนะชัย ย้ายมาอยู่ที่บ้านคอนสวรรค์ บ้านโนนเมืองน้อย และดงแคนใหญ่ เมื่อครั้งเจ้าเหลียม ณ จำปาศักดิ์ ดำรงตำแหน่งนายอำเภออุทัยโสธร ได้ระดมกำลังชาวบ้านขยายหมู่บ้านและตัดถนนแจ้งสนิท นั้น คณะของท่านได้เจอเต้ายักษ์ที่คนนั่ง / ซิได้ อยู่ป่าที่เต็มไปด้วยต้นแคนสูงใหญ่

(ป้อมตำรวจ) จึงได้ตั้งชื่อหมู่บ้านว่า ดงแคนใหญ่ ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา สินค้าที่ขึ้นแท่นในระดับประเทศ คือ ไก่ย่าง และส้มตำ และด้านศาสนาก็มีการพรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนทุก ๆ ปี

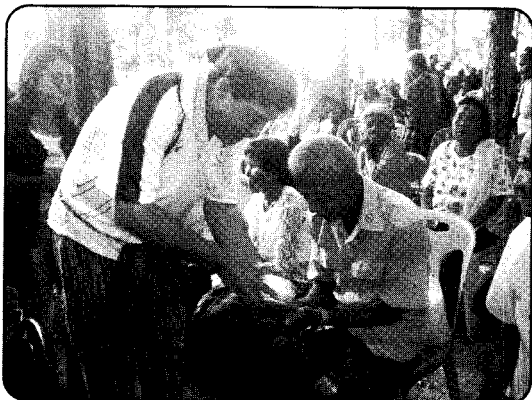
ร้านไก่ย่างลูกเสือชาวบ้าน The Chicken Fied Shopping at Dong Khaenyai Community

(๒) บ้านแคนน้อย-บ้านหนองเล็ง (Ban Khaennoi & Ban Nong Loeng) หมู่บ้านหัตถกรรม วิสาหกิจชุมชน และศิลปินหมอลำ เช่น หมอนขวานผ้าขีด และคณะหมอลำที่ปรากฏสายตาประชาชนในระดับประเทศ คือ คณะอัครวิन्दารุ่ง และคณะทองมี มาลัย (ศิลปินดีเด่นแห่งชาติ) นอกจากนี้ มีบ่อน้ำ ต้มธรรมชาติเมื่อครั้งตั้งหมู่บ้าน ณ บ้านหนองเล็ง (เขตวัด) และมีการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน

(๓) หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ผลิตภัณฑ์แปรรูปที่สร้างชื่อเสียงให้กับอำเภอ และ จังหวัด คือ ถั่วตัด / ถั่วลิสงแปรรูป ของกลุ่มแม่บ้านบ้านนาเวียง ต.กุ้งจาน

ศิลปะและวัฒนธรรม (Arts & Cultures)

(๑) สรงน้ำผู้สูงอายุ (To have a bath for the older : Songkran Day) ในเทศกาลปีใหม่ ของไทย ณ สนามหน้าที่ว่าการอำเภอคำเขียนแก้วของทุกๆ ปี และการสรงน้ำกุ้งบ้านจั่ว ต.กุ้งจาน (พุทธแรกของเดือนหก : The Wednesday Firstly of sixth lunar month merit)

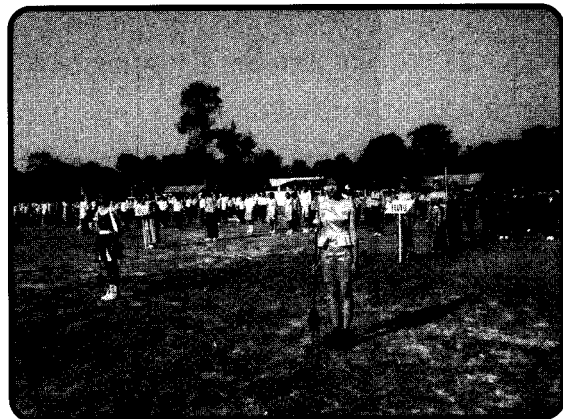

(๒) การประกวดนางนพมาศ (The Miss Loy Krathong Contestant) เนื่องในวันเพ็ญเดือนสิบสอง (The Twelveth lunar month merit) ณ วัดโนนหนองบัว ของเทศบาลตำบลคำเชื่อนแก้ว

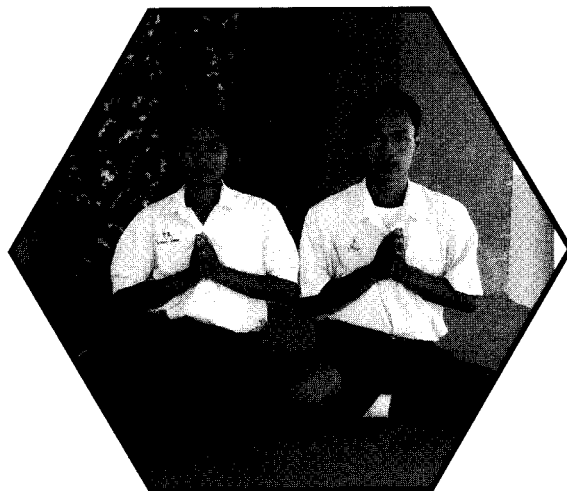
(๓) ประเพณีบุญบั้งไฟ (The Rocket Festival Merit) บางครั้งก็เรียกบุญเดือนหก (วันวิสาขบูชา : Visakha Buja's Day) มีให้เห็นทุกๆ ตำบล และการละเล่น / ขบวนแห่ ในช่วงเดือนห้า - เจ็ดของทุกๆ ปี

(๔) งานนมัสการองค์พระธาตุกู่จาน (Pay Homage to Kuchan Lord Buddha Relic) ตรงกับวันขึ้น ๑๓ - ๑๕ เดือน ๓ ทุกๆ ปี (Makha Buja's Day) ณ วัดกู่จาน ต.กู่จาน จุดเด่นในงาน ได้แก่ การประกวดสรงภัญญะ การรำถวายพระธาตุ ตักบาตรวันเกิด ตักบาตร ๑๐๘ ฟังเทศน์อวยพร สอยดาว โรงทาน เลี้ยงทนาย บูชาพระธาตุ และชมมหรสพ เป็นต้น

(๕) การแข่งขันกีฬาเยาวชนของทุกตำบล (The Tambon Youth Sport Tradition) จัดโดย องค์การบริหารส่วนตำบลทุกตำบล ในเขตอำเภอคำเชื่อนแก้ว

(๖) ประเพณีตามฮีต ๑๒ และคอง ๑๔ (The Local Customs) การแต่งงาน ขึ้นบ้านใหม่ การกราบ / ไหว้ การทำบุญ งานศพ เป็นต้น มีให้เห็นอยู่ทุกๆ หมู่บ้าน

-

-

-

๖. สร้างป้อมรอบรับเสด็จในหลวง กับสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ (พฤษภาคม ๒๕๔๘) แล้วมุ่งตรงไป อ.อำนาจเจริญ แก่งสะพือ และ คอ.คอ. (ไม่เสด็จผ่านคำเขียนแก้ว พลกนิกรสร้างป้อมรอบรับเสด็จรอแก้ว)

- ☐ เสด็จผ่านป่าดึก (เขตคำเขียนแก้ว) พลกนิกรสร้างป้อมต้นลำดวนรับเสด็จ
- ☐ เติม เขตอำเภอป่าดึก อยู่ในการปกครองของอำเภอคำเขียนแก้ว)
- ☐ เสด็จประพาส อ.พิบูลมังสาหาร (แก่งสะพือ) : ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๔๘
- ☐ เสด็จประพาส คอ.คอ. (อุบล) : ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๔๘
- ☐ เสด็จประพาสภาคอีสานครั้งแรกของทั้งสองพระองค์ : ๒ - ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๔๘

ข้อมูล ๑. คุณพ่อสุน อุดทน (พ.ศ. ๒๕๕๘) อายุ ๘๙ ปี (๑๖ เมษายน ๒๕๔๗)

๒. คุณพรหมมา จักรไชย (พ.ศ. ๒๕๗๐) อายุ ๗๘ ปี (๑๖ เมษายน ๒๕๔๗)

๓. เจ้าเหลี่ยม...ไปทำงานที่ฝรั่งเศส แล้วกลับมาพัฒนาอำเภออุทัยโสธร ตัดถนน.....

● ถนนแจ้งสนิท กว้างประมาณ ๓๐ - ๔๐ เมตร (ในเขตตัวเมือง)

● ถนนคุ้มหมู่ ๒ กว้างประมาณ ๒๐ - ๓๐ เมตร

ข้อมูล คุณสุริยา เจริญชัย (พ.ศ. ๒๕๔๑) อายุ ๕๖ ปี (๑๖ เมษายน ๒๕๔๗)

บทที่ ๑

ประวัติอำเภอคำเขื่อนแก้ว และบ้านลุมพุก

Chapeter 1 : The history of Khamkhueankaeo & Lumphuk

เมืองคำเขื่อนแก้ว ตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๓๘๘ (จ.ศ. ๑๒๐๗) ในสมัยรัชกาลที่ ๓ โดยตั้งตามชื่อหมู่บ้าน “คำเมืองแก้ว” ซึ่งขณะนี้อยู่ในท้องที่อำเภอชานุมาน จังหวัดอำนาจเจริญ และในครั้งนั้นเมืองคำเขื่อนแก้ว (บ้านคำเมืองแก้ว) ขึ้นตรงต่อกับ เมืองเขมรราชธานี

Mueang Khamkhueankaeo was seted up in 1845 before, its namely Kham Muaeng Kaeo under the ruling of Muaeng Khemmarat Thani by the king Rama III commander.

พระสีหนาท และพระไชยเชษฐา ตำแหน่งนายคร้วเมืองตะโปน (เมืองตะโปน ตั้งอยู่ทางฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง) ได้พาครอบครัวไพร่พลมาตั้งอยู่ที่บ้านคำเมืองแก้ว แขวงเมืองเขมรราชธานี ดังนั้น พระเทพวงศา (บุญจันทร์) เจ้าเมืองเขมรราชธานี จึงมีใบบอก / กราบทูลองค์พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๓ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เพื่อตั้ง “บ้านเมืองคำแก้ว” ขึ้นเป็นเมือง และได้ยกบ้านดังกล่าวนี้ขึ้นเป็น “เมืองคำเขื่อนแก้ว” โดยให้ขึ้นตรงต่อเมืองเขมรราชธานี และต่อมา พระสีหนาท ได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าเมือง และพระไชยเชษฐา ตำแหน่งอุปฮาด ตามลำดับ

Pra Sihanat & Pra Jayajettha, the refugee leader of Muaeng Tapon from Laos, they brougth thier people to Siam zone. And then, they moved them to Ban Muaeng Kham Kaeo.

เรื่องราวทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้น ได้สืบเนื่องมาจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๓ (เกิดสงครามเจ้าอนุวงศ์แห่งเวียงจันทน์กับกรุงเทพมหานคร หรือ กบฏเจ้าอนุวงศ์ ในระหว่าง ปี พ.ศ. ๒๓๖๙ - ๒๓๗๑) ภายหลังปราบกบฏเจ้าอนุวงศ์แล้ว รัฐบาลสยาม (ไทย) มีนโยบายกวาดครัวจากดินแดนฝั่งซ้ายให้อพยพมาตั้งถิ่นฐานทางฝั่งขวาแม่น้ำโขง เพื่อมิให้เป็นกำลังพลและเสบียงแก่ญวน เพราะขณะนั้น สยามกำลังอยู่ในระหว่างทำสงครามกับญวนในเขมร และในระหว่างนี้จึงมีนายคร้ว หัวหน้าหมู่บ้าน และเจ้าเมืองกรมการจากฝั่งซ้าย อพยพครัวข้ามแม่น้ำโขงมาตั้งบ้านเรือนอยู่ทางฝั่งขวาเป็นจำนวนมาก

ด้วยเหตุนี้เอง ฝ่ายเมืองตะโปน (เซโปน) มีพระสีหนาท และพระไชยเชษฐา ซึ่งเป็นนายคร้ว จึงได้ยกไพร่พลมาตั้งที่บ้านคำเขื่อนแก้ว แขวงเมืองเขมรราชธานี ดังนั้น พระเทพวงศา (บุญจันทร์) เจ้าเมืองเขมรราชธานี จึงมีใบบอกลงมายังกรุงเทพฯ ขอยกบ้านคำเมืองแก้ว ขึ้นเป็น “เมืองคำเขื่อนแก้ว” และขอตั้ง พระสีหนาท เป็นเจ้าเมือง

Pra Thepwongsa, the leader of Muaeng Khemmarat Thani District sent the doctrin to royal siam hall for Mueang Khamkhueankaeo setting up. After that Pra Sihanat & Pra Jayajettha were appointed their posts for the governor & assist. governer, especially. And then, Pra Sihanat were gratuity as Pra Rajchanarindha By the King Rama III.

เหตุผลการตั้งเมือง ครั้งที่ (๑)

พระองค์จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ยกบ้านคำเมืองแก้ว แขวงเมืองเขมราฐธานี ดังกล่าวนี้นี้ (พงศาวดารอีสาน ฉบับ ม.ร.ว.ปฐม คเนจร เขียนเมืองเขมราฐ) เป็นเมืองคำเขียนแก้ว ทำราชการขึ้นกับเมืองเขมราฐธานี และโปรดเกล้าฯ ให้พระยาสิทธิเทพ เป็น พระราชชนรินทร์ (บางตำรา : พระรามนรินทร์) ตำแหน่ง **เจ้าเมืองคำเขียนแก้ว**

เพื่อให้ประชาชนที่ขวัญหนีดีฝ่อที่แตกตื่นอยู่ตามป่าตามดง หรือ กระจัดกระจายอยู่ตามที่ต่าง ๆ อันเนื่องจากเกิดกบฏเจ้าอนุวงศ์เวียงจันทน์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งเมืองดังกล่าวขึ้น

เมืองคำเขียนแก้ว

“สิทธิเทพ” ก่อสร้าง
“พระแก้วเกล้า” ตราตั้งคำ -
“เมือง” และ “อำเภอ” ตาม
เจตารมณ์ของพระศรีสุริยวงศ์

เขตคาม
เขียนแก้ว
ติดต่อ
สุขสร้างเกษมสถานต์

พ.ศ. ๑๗ เม.ย. ๔๗

การตั้งเมืองในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น จากปี พ.ศ. ๒๓๒๕ เป็นปีที่สถาปนากรุงเทพมหานครเป็นราชธานี จนกระทั่งถึงต้นรัชกาลสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (ก่อนปฏิรูปการปกครอง) มีการตั้งเมืองในบริเวณเมืองอุบลราชธานี (หมายถึงบริเวณจังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดยโสธร และจังหวัดอำนาจเจริญ ในปัจจุบันนี้) รวม ๑๗ เมือง คือ

(๑) ปี พ.ศ. ๒๓๓๕	ตั้งเมืองอุบลราชธานี	ในสมัยรัชกาลที่ ๑
(๒) ปี พ.ศ. ๒๓๕๓	ตั้งเมืองยโสธร และเมืองเขมราฐ	ในสมัยรัชกาลที่ ๒
และ ปี พ.ศ. ๒๓๖๔	ตั้งเมืองโขงเจียม	
(๓) ปี พ.ศ. ๒๓๘๘	ตั้งเมือง	
๑. เสนางคนิคม	๒. เดชอุดม ๓. คำเขียนแก้ว	ในสมัยรัชกาลที่ ๓
และ ๔. ปี พ.ศ. ๒๓๙๐	ตั้งเมืองบัว (บุญทวี)	
(๔) ปี พ.ศ. ๒๔๐๑	ตั้งเมืองอำนาจเจริญ	ในสมัยรัชกาลที่ ๔ และ
ปี พ.ศ. ๒๔๐๖	ตั้งเมืองพิบูลมังสาหาร ตระการพืชผล และมหาชนะชัย	
(๕) ปี พ.ศ. ๒๔๒๒	ตั้งเมืองขามเฒ่ามณฑล และพนานิคม	
ปี พ.ศ. ๒๔๒๓	ตั้งเมืองวารินชำราบ	
ปี พ.ศ. ๒๔๒๔	ตั้งเมืองโพนประดิม	
ปี พ.ศ. ๒๔๒๕	ตั้งเมืองเกษมสีมา (ม่วงสามสิบ)	

เหตุผลในการตั้งเมืองดังกล่าวนั้น ตั้งแต่ในสมัยรัชกาลที่ ๑ - ๓ เป็นการรวมเอาผู้คนที่แตกต่างกัน ชานเช่นหลบหนีภัยอยู่ตามป่าเขาให้มารวมกันเป็นปึกแผ่น เพื่อเป็นกำลังของชาติเนื่องจากว่าบริเวณดังกล่าว ตกอยู่ในสภาวะสงครามมาโดยตลอดประการหนึ่ง และประการสุดท้าย เนื่องจากว่า การปกครองดูแล หัวเมืองที่มีฐานะเป็นเมืองชั้นเอกขึ้นตรงต่อกรุงเทพมหานครอยู่ ๔ แห่ง คือ เมือง

๑. อุบลราชธานี	๓. เขมรราช
๒. ยโสธร	๔. เดชอุดม

มีเมืองเล็กเทียบได้กับเมืองจัตวา เป็นเมืองขึ้นกับเมืองดังกล่าวนี้อยู่ ๑๓ แห่ง และแยกเป็นเมืองขึ้นกับ อุบลราชธานี ๗ แห่ง (เสนาณรงค์ม พิบูลมั่งสาหาร ตระการพิชผล มหาชนะชัย ชานุมานมณฑลเกษม สิม่า และพนานิคม) ขึ้นกับเมืองเขมรราช ๒ แห่ง (คำเขียนแก้ว และอำนาจเจริญ) และขึ้นกับเมือง จำปาศักดิ์ ๔ แห่ง (โขงเจียม บัว วารินชำราบ และโดมประดิษฐ์)

เหตุผลการตั้งเมือง ครั้งที่ (๒) ในทางปฏิบัติจริงตามสมรภูมิ.....

○ พระนั่งเกล้าฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ยกบ้านคำเมืองแก้ว แขวงเมืองเขมรราช (อยู่ใน อำเภอลำสนธิ จังหวัดอำนาจเจริญ) เป็น “เมืองคำเขียนแก้ว” เมื่อปี พ.ศ. ๒๓๘๘

○ แต่ในทางปฏิบัติจริงบรรดาลูกหลานของ พระราชชนรินทร์ เจ้าเมืองคำเขียนแก้ว ไม่ได้ตั้งเมือง ที่บ้านคำเขียนแก้วตามที่ พระเทพวงศา (บุญจันทร์) เจ้าเมืองเขมรราชธานีได้ขอไป แต่มาตั้งเมืองที่ “บ้านลุมพุก” เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๔๒ และได้นำชื่อพระราชทานนามเมืองดังกล่าวข้างต้น มาตั้งเป็นเมือง “คำเขียนแก้ว” (อำเภอคำเขียนแก้ว ในปัจจุบัน) และเมืองคำเขียนแก้ว จึงได้ทำการขึ้นตรงกับเมือง เขมรราชธานี เรื่อยมา และมีตำแหน่งเจ้าเมืองกรมการปกครองเมือง ตามแบบหัวเมืองลาวฝ่ายตะวันออกเฉียงเหนือ คือ เจ้าเมืองอุปฮาด ราชวงศ์ และราชบุตร

ส่วนเมืองยโสธรนั้นเป็นเมืองใหญ่ เป็นพื้นที่ที่อยู่ข้างเคียงบ้านลุมพุก (เมืองคำเขียนแก้ว) พร้อมกับมีอาณาเขตการปกครองกว้างขวาง ตั้งขึ้นเมื่อ ปี พ.ศ. ๒๓๓๔ โดยมีพื้นที่ครอบคลุมเขตต่างๆ ดังนี้ คือ

๑. เมืองอำนาจเจริญ	ตั้งเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๐๑
๒. เมืองลุมพุก	ตั้งเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๔๒
๓. เมืองป่าดัว	(แยกออกจาก อ.คำเขียนแก้ว และตั้งเป็นอำเภอ ปี พ.ศ. ๒๕๐๗)
๔. เมืองมหาชนะชัย	ตั้งเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๐๖

□ ปี พ.ศ. ๒๔๑๐ (ตรงกับวันพฤหัสบดีขึ้น ๑๐ ค่ำ เดือน ๗ ปีเถาะ นพศก จุลศักราช ๑๒๒๙) ในสมัยพระเจ้าพรหมเทวานุเคราะห์วงศ์ ได้รับแต่งตั้งมาเป็นเจ้าเมือง ครองเมืองอุบลราชธานี คนที่ ๓ และได้ตั้งเมืองขึ้นอีก (ได้รับโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ตั้ง) ดังนี้

๑. บ้านพระเหลา	เป็น	เมืองพนานิคม	(เพี้ยเมืองจันทร์ เป็นเจ้าเมือง)
๒. บ้านท่ายัคคุ	เป็น	เมืองชานุมาร	(ปลัดเคนเทรียญ เป็นเจ้าเมือง)
๓. บ้านบุงคำ	เป็น	เมืองเสนาณรงค์ม	(ท้าวจารย์จำปา เป็นเจ้าเมือง)
๔. เมืองเกษมสิมา	เป็น	เมืองม่วงสามสิบ	(อุปฮาดจันทร์ เป็นเจ้าเมือง)
๕. บ้านคำแก้ว	เป็น	เมืองคำเขียนแก้ว	(พระราชชนรินทร์ / แต่ง : เจ้าเมือง)

เมื่อทางราชการได้ประกาศใช้ข้อบังคับการปกครองท้องที่ ร.ศ. ๑๑๗ (พ.ศ. ๒๔๔๑) และได้ยกเลิกตำแหน่งเจ้าเมืองอุปฮาด ราชวงศ์ และราชบุตรในภาคอีสาน ซึ่งเคยใช้มาตั้งแต่โบราณแล้วแต่งตั้งผู้ว่าราชการเมือง ปลัดเมือง ยกกระบัตรเมือง และผู้ช่วยราชการเมืองแทน รวมทั้งตำแหน่งอื่นๆ ด้วย เช่น มหาดไทยเมือง คลังเมือง โยธาเมือง นครบาลเมืองและศาลเมือง เป็นต้น

นอกจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองแล้ว ระเบียบข้อบังคับของบ้านเมืองก็ทรงทำการเปลี่ยนแปลงใหม่ เช่น ห้ามเล่นการพนัน ห้ามการลักทรัพย์ ฉกชิงวิ่งราวฉ้อฉล ปล้นสะดม เป็นต้น หากใครฝ่าฝืนต้องจับกุมตัวมาลงโทษและให้มีเจ้าหน้าที่สำหรับสอบสวนความผิดที่มีการร้องเรียนฟ้องร้องกัน

เมืองอุบลราชธานี ได้จัดแบ่งการปกครองออกเป็นเขตๆ เรียกว่า เขตอำเภอ และยังมีอำเภอต่างๆ ที่อยู่ในการปกครองโดยพระอุบลเดชประชารักษ์ : เจ้าโพธิสาร์ (เสือ ณ อุบล) คือ

๑. ปุพพูปลนิคม	๕. อุตรูปลนิคม	๙. พนานิคม
๒. ทักขิณูปลนิคม	๖. ตระการพิชผล	๑๐. เสนางคนิคม
๓. ปฉิมูปลนิคม	๗. มหาชนะชัย	๑๑. ชานุมานมณฑล
๔. พิบูลมังสาหาร	๘. เกษมสีมา	

เหตุการณ์ตั้งเมือง ครั้งที่ (๓) จัดระบบการปกครองใหม่.....

ร้อยโทสอน ได้รับการแต่งตั้งมาเป็นข้าหลวงสำเร็จราชการเมืองยโสธร แทนขุนรณนฤพล ซึ่งรับราชการสนองพระเดชพระคุณ มาถึงปี พ.ศ. ๒๔๔๐ ก็ถึงแก่กรรม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้หลวงศรีวรราช (ท้าวแซ่) เป็นพระสุนทรราชเดช ผู้ว่าราชการเมืองยโสธร ราชวงศ์ (ทองดี) เป็นหลวงยศไกรเกรียงเดช ยกกระบัตรเมือง ท้าวโพธิสาร์ (ตา) เป็นหลวงยศเขตวิมลคุณ นายอำเภอเมืองยโสธร (ปจิมยโสธร) เมืองแสน (ผา) เป็นหลวงอดุลผลิตเดช ตำแหน่ง พลเมืองปกครองบ้านเมือง สืบไป

ต่อมา ปี พ.ศ. ๒๔๔๒ เมืองยโสธร มีหลวงศรีวรราช (แซ่ ปทุมชาติ) เป็นผู้ว่าการเมือง และมีอำเภออยู่ในเขตการปกครอง ๒ อำเภอ คือ อำเภอปะจิมยโสธร (ปจิมยโสธร) และอำเภออุทัยยโสธร (คำเขียนแก้ว / ลุมพุก)

(ผู้เขียน.....เมืองยโสธรจึงเป็นเมืองคู่แฝด ► เมืองยโสธรตะวันออก คือ เมืองคำเขียนแก้ว หรือ ลุมพุก ► และยโสธรตะวันตก คือ เมืองยศสุนทร / อำเภอเมืองทุกวันนี้)

ภายหลังที่ได้นำชื่อคำเขียนแก้ว ไปตั้งชื่อเป็นบ้านลุมพุก คือ อำเภอคำเขียนแก้ว (ปัจจุบัน) แล้วนั้น และนำชื่ออำเภวารินชำราบ ไปตั้งแทนบ้านค่าน้ำแซบคืออำเภวารินชำราบตามลำดับ เมืองต่างๆ ซึ่งอยู่ในบริเวณนั้น ให้ขึ้นอยู่กับข้าหลวงที่อยู่ในบริเวณนั้นโดยปริยาย และให้ขึ้นตรงต่อข้าหลวงต่างพระองค์ การตั้งเจ้านายโดยอาศัยอัญญาสิทธิโดยสืบสกุลวงศ์ จึงได้ถูกยกเลิกไปโดยปริยายและเมื่อมีผู้เสียผลประโยชน์.... จึงได้เกิด **กบฏผีบาปผีบุญ** ขึ้นมา

กบฏผีบาบผีบุญในครั้งนั้นที่จับได้ และถูกประหารชีวิต ได้แก่

๑. องค์ขาว (ท้าวขัตติยะเมืองยโสธร) จับได้ที่บ้านห้วยแซง
๒. หลวงประชุม (กรมการเมืองอำนาจเจริญ) เสียชีวิตก่อนถูกพิจารณาโทษ
๓. ท้าวบุญจันทร์ (พระยาฤทธิไกรเกรียงหาญ) น้องชายพระยาขุขันธุ์ ขณะที่เป็นร้อยเอก
สารยธรรมมานนท์ ไปจับกุมแล้วเกิดการต่อสู้กัน ท้าวบุญจันทร์ถูกยิงตาย ก่อนพิจารณา
๔. องค์เหล็ก (นายเข้ม) ถูกจับโดย ร.ต.ขุนบรรหารรณพัตร์ (สาต ศาสนนท์) ที่บ้านหนองซำ
อำเภอเสลภูมิ
๕. องค์บุญ (เมืองพิบูลมังสาหาร) ใครเป็นผู้จับไม่ปรากฏ
๖. องค์ลั่นก่าน : บ้านผับแล้ง อำเภอวารินชำราบ ใครจับได้ - ไม่ปรากฏ
๗. องค์พรหมา : บ้านหนองแก้ว อำเภอเขื่องใน (บัดนี้ อยู่ในเขตอำเภอกันทรารมย์ จังหวัด
ศรีสะเกษ) ใครจับได้ - ไม่ปรากฏ
๘. องค์เขียว (ในเมืองอุบลราชธานี) ใครเป็นผู้จับ ไม่ปรากฏ
๙. กำนันสุข (บ้านสร้างมิ่ง) เมืองเกษมสีมา
๑๐. พระครูอินทร์ บ้านหนองอีตุ้ม แขวงเมืองยโสธร
๑๑. พระครูวิบูลย์ วัดอัมพวัน เมืองยโสธร
๑๒. พระครูอนันต์นิคม วัดสิงห์ท่า เมืองยโสธร

พระครูทั้งสาม เป็นผู้สนับสนุนให้ชาวบ้านหลงผิดและทำการรตนน้ำมนต์ให้กับชาวบ้านได้ถูกพิจารณา
โทษโดยพระญาณลักขิตเจ้าคณะมณฑลให้ดำน้ำ และให้อยู่ในสมณเพศ หากสึกออกมาจะให้จำคุกทันที
นอกนั้น ให้ประหารชีวิต และตัดหัวเสียบประจานไว้ ณ สถานที่จับได้

เหตุผลการตั้งเมือง ครั้งที่ (๔) บ้านเมืองถูกยุบ.....

เมืองคำเขียนแก้ว ได้ถูกยุบลงคราวนั้นด้วย โดยขึ้นกับเมืองเขมราฐธานี มีท้าวจารย์จำปา เป็น
นายอำเภอ เมื่อมีการจัดแบ่งท้องที่การปกครองใหม่ให้เหมาะสม ในปี พ.ศ. ๒๔๕๐ อำเภอคำเขียนแก้วจึง
รวมอยู่ในเขตการปกครองของเมืองยโสธร และเมืองยโสธรในขณะนั้น ได้แบ่งเขตการปกครองท้องที่เป็น ๒
อำเภอ คือ

๑. อำเภออุทัยโสธร (อำเภอคำเขียนแก้วในปัจจุบันนี้) โดยมีหลวงยศเยศครามฤทธิ์ (ท้าวโพธิสาร
: ตา) เป็นนายอำเภอ ท่านผู้นี้เคยดำรงตำแหน่งเป็นมหาดไทยยโสธร มาก่อน
๒. อำเภอปจิมยโสธร (อำเภอเมืองยโสธรในปัจจุบันนี้) โดยมีหลวงยศเขตวิมลคุณ (เมืองจันทร์
: นิ้ม) เป็นนายอำเภอ ท่านผู้นี้เคยเป็นผู้ช่วยราชการเมืองยโสธรมาก่อน

ปี พ.ศ. ๒๔๕๑ การปกครองให้มีตำแหน่ง เทศาภิบาลมณฑล และมีปลัดมณฑล โดยมีหม่อมอมร
วงศ์วิจิตร (ม.ร.ว.ปฐุม คุณเฑาะ) เป็นปลัดมณฑลท่านแรก (พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์
ข้าหลวงต่างพระองค์ ได้ให้หม่อมอมรวงศ์วิจิตรเป็นผู้รวบรวมประวัติศาสตร์อีสานขึ้นถวาย ท่านผู้นี้ได้ขอยืม
หนังสือบั้งจัมซึ่งเป็นหนังสือจดบันทึกเชื้อวงศ์เจ้านายเมืองอุบลราชธานี นั้น)

ปี พ.ศ. ๒๔๕๒ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ ข้าหลวงต่างพระองค์ ได้เปลี่ยนแปลงการปกครองภายในเขตเมืองอุบลราชธานีเสียใหม่ มีการยุบเมืองบางเมืองลงเป็นอำเภอ หรือ กิ่งอำเภอ ดังนี้ คือ

๑. ให้รวมอำเภออุตรปูลนิคม และอำเภอเกษมสีมา เข้าด้วยกัน เรียกว่า อำเภออุตรอุบล
๒. ยุบอำเภอตระการพิชัยลง ไปรวมกันกับอำเภอนานาคันคัง เรียกว่า อำเภอนานาคันคัง
๓. ยุบรวมอำเภออุทัยโสธรกับอำเภอปทุมธานี เข้าด้วยกันเรียกว่า อำเภอปทุมธานี
๔. ยุบเมืองเขมราฐ โดยให้ไปขึ้นกับเมืองยโสธร พร้อมกันนี้ให้ยุบอำเภอปทุมธานี ไปรวมกันกับอำเภออุทัยโสธร โดยให้ขึ้นกับเมืองยโสธร
๕. เปลี่ยนนามอำเภอคำเขื่อนแก้วที่ขึ้นกับเมืองเขมราฐ เป็นเมืองอุทัยโสธร แล้วให้ขึ้นกับเมืองยโสธร

เดิมนั้น เมืองเขมราฐ ตำแหน่งผู้ว่าราชการเมืองได้เกิดว่างลง มีอำเภอ ๖ อำเภอ คือ

๑. อภัยเขมราฐ
๒. ปทุมเขมราฐ
๓. อำนาจเจริญ
๔. คำเขื่อนแก้ว (ว่าง...เพราะย้ายมาที่บ้านลุมพุก)
๕. โขงเจียม
๖. วารินชำราบ

▶ แต่ต่อมาในวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๔๕๓ เมืองคำเขื่อนแก้ว ได้ถูกยกฐานะเป็นอำเภอ และขึ้นตรงต่อจังหวัดอุบลราชธานีเป็น “อำเภออุทัยโสธร” ให้ตั้งอยู่ที่ “บ้านลุมพุก” โดยมอบหมายให้ เจ้าเหลียง ณ จำปาศักดิ์ เป็นนายอำเภอคนแรก

ในปี พ.ศ. ๒๔๕๖ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นอดิศราชอุดมเดช ผู้บัญชาการกองพลที่ ๑๐ เมืองอุบลราชธานี ได้เสด็จมาตรวจราชการเมืองยโสธร แต่ได้ผ่านบ้านลุมพุกก่อนจะถึงยโสธร และได้ทรงเสนอเปลี่ยนชื่อใหม่ต่อเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย กรมพระยาดำรงราชานุภาพ และรับพระบรมราชานุญาตให้เปลี่ยนชื่ออำเภอใหม่ ๖ อำเภอ นั่นคือ เลขที่ ๕ อำเภออุทัยโสธร เป็นอำเภอคำเขื่อนแก้ว และเลขที่ ๖ ให้เปลี่ยนชื่ออำเภอปทุมธานี เป็นอำเภอเมืองยโสธรขึ้นกับเมืองอุบลราชธานี (พระองค์จะเสด็จตรวจราชการที่อำเภอปทุมธานี แต่ต้องผ่านอำเภออุทัยโสธรก่อน ชาวลุมพุกจึงได้จัดให้มีปรัมพิธีต้อนรับพระองค์ที่เนินดิน ณ โรงเรียนคำเขื่อนแก้วในขณะนี้)

เหตุการณ์ตั้งเมือง ครั้งที่ (๕) อำเภอลุมพุกถูกยุบเป็นอำเภอคำเขื่อนแก้ว.....

ปี พ.ศ. ๒๔๕๙ รัชกาลที่ ๕ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ยุบคำว่า “เมือง” เป็น “จังหวัด” ตำแหน่งผู้ว่าราชการเมือง เป็น “ผู้ว่าราชการจังหวัด”

เมื่อทางราชการได้ประกาศเปลี่ยนชื่อ “เมือง” เป็น “จังหวัด” ทั่วราชอาณาจักร ใน พ.ศ. ๒๔๕๙ (ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๔๕๙ เป็นต้นไป) เมืองยโสธรถูกยุบเป็นอำเภอ รวมอยู่กับจังหวัดอุบลราชธานี อำเภอปทุมธานี เปลี่ยนชื่อเป็น อำเภอยโสธร และอำเภออุทัยโสธร เปลี่ยนชื่อเป็น อำเภอคำเขื่อนแก้ว ตามชื่อเมืองเดิมที่ตั้งเมือง

เพื่อให้สอดคล้องกับการประกาศเรียกนามเมืองเป็นจังหวัด กระทรวงมหาดไทยจึงประกาศเปลี่ยนแปลง และกำหนดชื่ออำเภอ จังหวัดใหม่ทั่วประเทศ เมื่อวันที่ ๒๔ เมษายน พ.ศ. ๒๔๖๐ อยู่ในอาณาเขตจังหวัดอุบลราชธานี มี ๑๒ อำเภอ กับ ๒ กิ่งอำเภอ ตามประกาศทำนองนั้น อำเภอคำเขียนแก้วเปลี่ยนชื่อใหม่เป็น **อำเภอลุมพุก** (เพื่อให้สอดคล้องกับนามหมู่บ้านที่ตั้ง คือ หนองลุมพุก ซึ่งอยู่ทางทิศใต้ของวัดบูรพาราม.....แต่ทุกวันนี้ตื่นเขินและเป็นทุ่งนา)

จนกระทั่งถึง พ.ศ. ๒๔๘๒ รัฐบาลมีนโยบายให้เรียกชื่อบ้านนามเมือง ตามความเหมาะสม **อำเภอคำเขียนแก้ว** จึงได้เปลี่ยนชื่อเป็น **อำเภอลุมพุก** อีกครั้งหนึ่ง

และเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๖ จึงเปลี่ยนชื่อจากอำเภอลุมพุก เป็นอำเภอคำเขียนแก้ว ตามเดิมเพื่อรักษาประวัติเดิมไว้จนกระทั่งปัจจุบัน

ในปี พ.ศ. ๒๕๑๕ รัฐบาลได้ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๐ ลงวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๕ ยกฐานะอำเภอโยธธร เป็นจังหวัดโยธธร โดยแยกอำเภอต่างๆ ที่เคยขึ้นกับจังหวัดอุบลราชธานีรวม ๕ อำเภอ คือ อำเภอโยธธร อำเภอคำเขียนแก้ว อำเภอมหาชนะชัย อำเภอป่าดัว และอำเภอเลิงนกทา ไปขึ้นกับจังหวัดโยธธรจนกระทั่งทุกวันนี้

สรุปการก่อตั้งเมือง และอำเภอคำเขียนแก้ว (Conclusion of The City Setting up)

ปี พ.ศ. ๒๓๘๘	เมืองคำเขียนแก้ว แขวงเมืองเขมราฐ	ในสมัยรัชกาลที่ ๓
	(บ้านคำเมืองแก้ว เขตเมืองขามเฒ่า)	
ปี พ.ศ. ๒๔๔๒	อำเภออุทัยโยธธร	ในสมัยรัชกาลที่ ๔
ปี พ.ศ. ๒๔๕๓	อำเภออุทัยโยธธร	ในสมัยรัชกาลที่ ๖
	๑ พฤศจิกายน ๒๔๕๓ (ณ บ้านลุมพุก เขตปจิมโยธธร)	
ปี พ.ศ. ๒๔๕๖	อำเภอคำเขียนแก้ว	ในสมัยรัชกาลที่ ๖
	๑ กันยายน ๒๔๕๖	
	(เปลี่ยนชื่ออำเภอ โดย พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นอดิศรอุดมเดช	
	ผู้บัญชาการกองพลที่ ๑๐ เมืองอุบลราชธานี.....พระนามเดิม คือ	
	พระยาวิเศษสิงหนาท : สมุหเทศาภิบาลมณฑล) เพื่อให้รักษานามเดิม	
	ก่อนมาตั้งเป็นอำเภออุทัยโยธธร	
ปี พ.ศ. ๒๔๖๐	อำเภอลุมพุก : ๒๔ เมษายน ๒๔๖๐	ในสมัยรัชกาลที่ ๖
	(รัฐบาลมีนโยบายให้เรียกชื่อบ้านนามเมือง ตามความเหมาะสมตามนามเดิม	
	ของหมู่บ้าน : หนองลุมพุก หลังวัดบูรพาราม)	
ปี พ.ศ. ๒๔๙๖	อำเภอคำเขียนแก้ว	ในสมัยรัชกาลที่ ๙
	(ตามประกาศของกระทรวงมหาดไทย)	
ปี พ.ศ. ๒๕๑๕	อำเภอคำเขียนแก้ว ตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๐	
	ลงวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๕ ในรัชสมัยรัชกาลที่ ๙	

สรุปรายานามเจ้าเมืองคำเชื่อนแก้ว / อ.อุทัยโสธร / อ.ลุมพุก / อ.คำเชื่อนแก้ว (The Leader of City)

ก. บ้านเก่าเมืองเดิม (เมือง) เขตบ้านคำเมืองแก้ว (อยู่ในพื้นที่อำเภอชานุมาน) แขวงเมืองเขมราฐ

ปี พ.ศ. ๒๓๘๘	พระราชชนรินทร์ (สีหนาท) เมืองคำเชื่อนแก้ว	แขวงเมืองเขมราฐ
ปี พ.ศ. ๒๔๑๐	พระราชชนรินทร์ (แดง) เมืองคำเชื่อนแก้ว	แขวงเมืองเขมราฐ
ปี พ.ศ. ๒๔๔๐ - ๒๔๔๒	ท้าวจารย์จำปา เมืองคำเชื่อนแก้ว	แขวงเมืองเขมราฐ

ข. ย้ายตั้งเมืองที่บ้านลุมพุก (ตั้งอำเภออุทัยโสธร พ.ศ. ๒๔๔๒ : ตำแหน่งนายอำเภอว่าง)

(๑) อำเภออุกยูป / ยกเล็ก (ปี พ.ศ. ๒๔๔๒) ไปรวมกับอำเภอปะจิมยโสธร (ตำแหน่งนายอำเภอว่าง)

ปี พ.ศ. ๒๔๕๐ - ๒๔๕๒ หลวงยศเยศครามฤทธิ์ (ท้าวโพธิสาร : ตา) อำเภออุทัยโสธร
(รู้สึกน้อยใจที่เมืองอุกยูป และตำแหน่งถูกปลด จึงขอลาออก...ไม่รับตำแหน่งใดๆ อีกเลย)

(๒) ตั้งอำเภอใหม่ (วันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๔๕๓ : ถือเอาเป็นวันที่ตั้งอำเภอครั้งแรกในเขตลุมพุก)

ปี พ.ศ. ๒๔๕๓	เจ้าเหลียม ณ จำปาศักดิ์	อำเภออุทัยโสธร
ปี พ.ศ. ๒๔๕๖	พระวาริน วีระศักดิ์ (แถบ สาครวาสี)	อำเภอคำเชื่อนแก้ว
ปี พ.ศ. ๒๔๕๙	หลวงศักดิ์รัตนเขต (ม.ร.ว.คอย อรุณวงศ์)	อำเภอคำเชื่อนแก้ว
ปี พ.ศ. ๒๔๖๐	หลวงศักดิ์รัตนเขต (ม.ร.ว.คอย อรุณวงศ์)	อำเภอลุมพุก
ปี พ.ศ. ๒๔๖๒	ขุนเคียร ภูมานุรักษ์ (บุญเสริม เวณโกเศศ)	อำเภอลุมพุก
ปี พ.ศ. ๒๔๙๖	นายเผธิญ จันทบุบผา	อำเภอคำเชื่อนแก้ว
ปี พ.ศ. ๒๕๑๕	นายคำบุ เหมลา	อำเภอคำเชื่อนแก้ว

รายนามนายอำเภอคำเชื่อนแก้ว ในรอบ ๙๔ ปี (พ.ศ. ๒๔๕๓ - ๒๕๔๗)

The Namely Sheriff's of Khamkhueankaeo District : The 94th Anniversary Administration
At Khamkhueankaeo District Hall Office

ที่	ชื่อ-นามสกุล	ดำรงตำแหน่ง	พ้นตำแหน่ง	ตามที่ศึกษาค้นคว้า (ผู้เขียน)
1	เจ้าเหลียม ณ จำปาศักดิ์	พ.ศ. 2453	พ.ศ. 2456	อ.อุทัยโสธร จ.อุบลฯ
2	พระวาริน วีระศักดิ์ (แถบ สาครวาสี)	พ.ศ. 2456	พ.ศ. 2457	อ.คำเชื่อนแก้ว จ.อุบลฯ
3	หลวงแก้วกาญจนเขตต์ (เณียง นิยมวัน)	พ.ศ. 2457	พ.ศ. 2458	"
4	หลวงศักดิ์รัตนเขต (ม.ร.ว.คอย อรุณวงศ์)	พ.ศ. 2458	พ.ศ. 2462	อ.คำเชื่อนแก้ว-ลุมพุก
5	หลวงศักดิ์คณาการ (แฉล้ม สมิตะมาน)	พ.ศ. 2462	พ.ศ. 2466	อ.ลุมพุก จ.อุบลฯ
6	พระกันทรารักษ์ (บุญเย็น นิราญ)	พ.ศ. 2466	พ.ศ. 2474	"
7	หลวงบริหารสารนิคม (ทรัพย์ โชติพิตต์)	พ.ศ. 2474	พ.ศ. 2475	"
8	หลวงศักดิ์คณาการ (เณียง นิยมวัน)	พ.ศ. 2475	พ.ศ. 2479	"
9	ขุนวุฒิกรรมรักษา (ฤทธิ์ วุฒิมาศ)	20 พ.ย. 2479	22 ม.ค. 2482	"
10	นายสุนัย ราชภัฏธรรารักษ์	1 ก.พ. 2482	13 ม.ค. 2484	"
11	ขุนเคียร ภูมานุรักษ์ (บุญเสริม เวณโกเศศ)	17 ม.ค. 2482	24 มี.ค. 2485	"
12	นายเพิ่มศักดิ์ ชุติลย์	24 มี.ค. 2485	12 ก.พ. 2486	"
13	นายสกลวิชัย ชาดยานนท์	10 ก.พ. 2486	28 พ.ย. 2489	"

๒๒
คำเชื่อนแก้ว ๙๔ ปี

ที่	ชื่อ-นามสกุล	ดำรงตำแหน่ง	พ้นตำแหน่ง	ตามที่ศึกษาค้นคว้า (ผู้เขียน)
14	นายสุพัฒน์ วงษ์วัฒน์	17 ธ.ค. 2489	9 ธ.ค. 2491	"
15	นายบุรินทร์ เจตน์สว่าง	27 ต.ค. 2491	5 พ.ย. 2495	"
16	นายเจริญ จันทรุกเบิกษา	9 ม.ค. 2496	30 ก.ย. 2506	อ.คำเชื่อนแก้ว จ.อุบลฯ
17	นายผล ไตรสาร	14 พ.ย. 2506	16 ธ.ค. 2511	"
18	นายสมศักดิ์ กิตติประสงค์	16 มี.ย. 2512	30 มี.ค. 2515	"
19	นายคำบุ เหมลา	31 มี.ค. 2515	12 ม.ค. 2517	อ.คำเชื่อนแก้ว จ.ยโสธร
20	นายมานิต วงศ์อนันต์	12 ม.ค. 2517	3 เม.ย. 2517	"
21	นายประศาสน์ ศ.พากเพียร	3 มี.ย. 2518	25 พ.ย. 2522	"
22	นายชาญชัย ศรีธัญรัตน์	26 พ.ย. 2522	3 มี.ค. 2526	"
23	นายวิโรจน์ สุนทรวางค์	4 มี.ค. 2526	4 ต.ค. 2528	"
24	ร.ต.เกรียงไกร เศรษฐสุวรรณ	5 ต.ค. 2528	6 ธ.ค. 2531	"
25	นายแพทย์ ฉายประสาธ	6 ธ.ค. 2531	2 ก.ค. 2533	"
26	นายเถกิงศักดิ์ ผลวัฒน์	2 ก.ค. 2533	16 ต.ค. 2537	"
27	นายเปรี๊ญ งามจันทร์	17 ต.ค. 2537	9 พ.ย. 2540	"
28	นายผดุงศักดิ์ ไชยอาลา	10 พ.ย. 2540	5 ต.ค. 2546	"
29	นายศานิต จีรวฒนานนท์	6 ต.ค. 2546	ปัจจุบัน	"

ที่มา : ทำเนียบนายอำเภอคำเชื่อนแก้ว
วันจันทร์ที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๔๗

Data : The Namely Shiriff District Hall
April 12,2004

**รายนามผู้บังคับบัญชานายตำรวจ ประจำสถานีตำรวจภูธรอำเภอคำเชื่อนแก้ว
ประจำปี พ.ศ. ๒๕๓๒ - ๒๕๔๗**

ที่	ชื่อ-นามสกุล	ระยะเวลา	ตำแหน่ง					
			ทน.	ผบ.ก.	สว.	สวญ.	รองฯ	ผกก.
๑	ส.ต.ท.สา ทองอาจ	๒๕๓๒-๒๕๓๙	✓					
๒	ส.ต.อ.หนูลิ้ม ศรีภา	๒๕๓๙-๒๕๔๒	✓					
๓	ส.ต.อ.คง ทองศิริ	๒๕๔๒-๒๕๔๔	✓					
๔	ร.ต.ต.จารึก สุโขบล	๒๕๔๔-๒๕๔๕	✓					
๕	ร.ต.ต.ผดุง เมฆเจริญ	๒๕๔๕-๒๕๔๖	✓					
๖	ร.ต.ต.ศิลปชัย สันธุสุวรรณ	๒๕๔๖-๒๕๔๐	✓					
๗	ร.ต.ต.นิจ รักพงษ์	๒๕๔๐-๒๕๔๕	✓					
๘	ร.ต.ต.กริพล ไพรีพินาศ	๒๕๔๕-๒๕๔๗	✓					
๙	ร.ต.อ.ประสิทธิ์ ภาณวัฒน์	๒๕๔๗-๒๕๕๓		✓				
๑๐	ร.ต.อ.สันติ มะลิทอง	๒๕๕๓-๒๕๕๐		✓				
๑๑	ร.ต.อ.ลาก ศิริอักษร	๒๕๕๐-๒๕๕๑		✓				
๑๒	พ.ต.ต.ทองอินทร์ เต๋ยมฉายพันธ์	๒๕๕๑-๒๕๕๘			✓			
๑๓	พ.ต.ต.ไพจิตร วุฒิสถียร	๒๕๕๘-๒๕๕๙			✓			

๒๓
คำเขียนแก้ว ๔๔ ปี

ที่	ชื่อ-นามสกุล	ดำรงตำแหน่ง	ตำแหน่ง					
			ทน.	ผบ.ก.	สว.	สวญ.	รองฯ	ผกก.
๑๔	พ.ต.ต.ประกอบ มีลิگانนท์	๒๕๑๙-๒๕๒๒			✓			
๑๕	ร.ต.อ.สิงห์ ตระการไทย	๒๕๒๒-๒๕๒๕			✓			
๑๖	พ.ต.ท.บ้านาญ บำรุงรส	๒๕๒๕-๒๕๒๙			✓			
๑๗	พ.ต.ท.ปรีชา แป้นสุวรรณ	๒๕๒๙-๒๕๓๒			✓			
๑๘	พ.ต.ต.เศรษฐศรัย สุชิน	๒๕๓๒-๒๕๓๔			✓			
		๑ ตุลาคม ๒๕๓๔				✓		
๑๙	พ.ต.ท.สุพจน์ บุญมี	๑ ต.ค.๓๒-๒๒ ม.ค.๓๗				✓		
		๒๓ มกราคม ๒๕๓๗					✓	
		๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๑						✓
๒๐	พ.ต.อ.สรรเสริญ เสนียวงศ์ ณ อยุธยา	๑๐ ก.พ.๔๑-๓ ม.ค.๔๑						✓
๒๑	พ.ต.อ.บุญจันทร์ นวลสาย	๓ มี.ค.๔๑-๒๕ มี.ย.๔๔						✓
๒๒	พ.ต.อ.พรเทพ เพชรคง	๒๕ มี.ย.๔๔-๑๖ ธ.ค.๔๕						✓
๒๓	พ.ต.อ.พินิจ สนั่นแจ้ง	๑๖ ธ.ค.๔๕-ปัจจุบัน						✓

ที่มา : ทำเนียบหัวหน้า สภ.อ.คำเขียนแก้ว
วันจันทร์ที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๔๗

Data : The Namely Inspector of Police Station
April 12, 2004

อำเภอคำเขียนแก้ว

หนึ่ง	เมืองคำเขียนแก้ว	ลือนาม
สอง	อุทัยโสธรรตาม	ชื่อนั้น
สาม	คำเขียนแก้วคาม	มาต่อ
สี่	ลุมพุกปลูกปั้น	คำเขียนแก้ว- คำห้า

พงศเทพ : ประพันธ์ ๑๒ เม.ย. ๔๗

ประวัติบ้านลุมพุก The history of Ban Lumphuk

เหตุการณ์ก่อตั้งบ้าน ในระหว่างปี พ.ศ. ๒๓๒๐ - ๒๓๔๐

กลุ่มที่ ๑ กลุ่มหนองลุมพุก (มีศาลเจ้าปู่ตา อยู่ด้านหลังวัดบูรพาราม)

มีครอบครัวแรกที่อยู่พวยพมาอยู่ในพื้นที่ ณ บริเวณข้างเคียงวัดบูรพารามในปัจจุบันนี้ คือ หนองลุมพุก (แถบทุ่งนาบริเวณฐานร้านบังไฟ) ครอบครัวที่กล่าวถึงนี้ เป็นตระกูลของเฒ่าทองนูน กับ เฒ่าหมอน (ป่าวต้นมะขามใหญ่ : ต้นไม้อนุรักษ์ ยังมีให้เห็นเท่าทุกวันนี้) บ้านเรือนหลังแรกที่ก่อสร้างนั้น

ภาพบ้านหนองลุมพุก (ด้านหลังวัดบูรพาราม)

ภาพ : ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๔๗

จะอยู่ด้านทิศตะวันตก ของวัดบูรพาราม ซึ่งเป็นพื้นที่ของ คุณพ่อเจียง (ครูเจียง ส่วงค์จันทร์) และ ตรงที่บ้านผู้ใหญ่ยง (นายธานี จักษุภรณ์) ในปัจจุบันนี้ ส่วนลูกหลานของเฒ่าทองนูน และ เฒ่าหมอน คือ คุณพ่อกุ กุลวงศ์ ตั้งบ้านเรือนอยู่ บ้านเลขที่ ๘๐ หมู่ ๒ บ้านลุมพุกในปัจจุบันนี้ (เสียชีวิตแล้ว) ก่อนที่ครอบครัวนี้ จะขยายเป็นครัวใหญ่ไปทางด้านข้างเคียง และด้านทิศใต้ หรือ ทิศตะวันตกเฉียงใต้ของวัดบูรพารามในปัจจุบันนี้

(หนองลุมพุก : ขณะนี้ตื้นเขิน และเป็นทุ่งนา)

กลุ่มนี้ จะอพยพมาจากเมืองอัตปือ แขวงสาระวัน (ประเทศลาว) ต้นตระกูลของกลุ่มนี้ ได้แก่

(๑) ตระกูลพระสุรัตน์ (เฒ่าทองนูน : ผู้พี่)

(๒) ตระกูลกุลวงศ์ (เฒ่าหมอน หรือ แม่ : ผู้น้อง)

(๓) ตระกูลกุลวงศ์ (นายผา : พี่คนโต ขาวราชสีไศล) นายผา กุลวงศ์ ได้นำบุตรชายชื่อ นายกุล กุลวงศ์ มาตั้งถิ่นฐาน และแต่งงานกับญาติของตนเองตาม ข้อ (๑) และ (๒) จึงเกิดครอบครัวใหญ่ขึ้นมาอีก ซึ่งมีบุตรดังนี้ คือ นางคำบุ นางโค นางแก้ว นายแหลว นางยาว นายจิ้น นายอุ่น นายหิน นายสุข และนายอิน

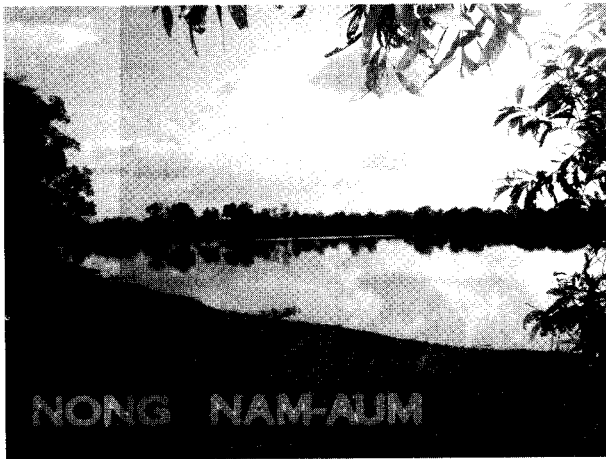
(๔) ตระกูลอดทน (นายสุน อดทน มาจากคุ้มหนองอิง) พ่อของนายสุน ได้มาแต่งงานกับตระกูลกุลวงศ์ และตนเองก็ได้แต่งงานกับตระกูลกุลวงศ์เช่นกัน นอกจากนี้ตระกูลที่เป็นเขย และสะใภ้ ได้แก่ ทองจันทนาม และจักรไชย เป็นต้น

(ข้อมูล : นายสุน อดทน เกิดในเดือนกุมภาพันธ์ ๒๔๕๔)

ในปัจจุบันนี้ ลูกหลานมักจะประกอบอาชีพรับราชการครู ทำนา ตำรวจ และนักการเมืองท้องถิ่น ตลอดจนการรับเหมาก่อสร้าง หรือ ค้าขายเบ็ดเตล็ด

กลุ่มที่ ๒ กลุ่มโนนน้ำอ้อม (โพนแพง) อาศัยพื้นที่ของวัดคำเขียนแก้ว และที่ตั้งพลตครุกรรมสามัญศึกษา (เดิม) หรือโรงเรียนบ้านโพนแพง (เดิม) เป็นที่ประกอบกิจพิธี

เป็นลูกหลานของเฒ่าทองนูน กับเฒ่าหม่อน ผู้นำกลุ่ม คือ **เฒ่าศรีสมบุญ** ได้อพยพและขยายครัวเรือน มาสมทบกับครัวใหญ่ที่มาจากบ้านโพนแพง (ต้นตระกูลกลุ่มนี้มาจากพม่า หรือ เรียกว่า **กุลา** มาจากทุ่งกุลาร้องไห้ แล้วอพยพมาอยู่ที่บ้านโพนแพง) นอกจากนี้ยังมีผู้ที่อพยพมาจากบ้านส้มโฮง โพนทัน ย่อ และโคกกลาง (โพน=โคก จึงมีความหมายเป็นที่ราบสูง เพราะรอบๆ โพนนั้น มีแต่น้ำคำ....สังเกตจากห้วยจาน / ตรงสะพานทั้งสองแห่ง) บริเวณที่ปักหลักและตั้งบ้านเรือนครั้งแรก ตรงที่บ้านพ่อคำเส (ทางออกไปอำเภอมหาชนะชัย ในปัจจุบันนี้) จึงเรียกดินแดนแห่งนี้เป็นที่ติดปาก...ว่า **“บ้านนอกร้าง”**

เมื่อเฒ่าศรีสมบุญเสียชีวิต บรรดาลูกหลานจึงหนีออกจากโนนน้ำอ้อมมาอยู่พื้นที่ของคุ้มบ้านนอกร้าง คุ้มหนองลุมพุก และคุ้มบ้านดง ตามลำดับ บางกลุ่มก็กลับไปอยู่ที่บ้านเดิม คือ **บ้านโพนแพง** แล้วโนนน้ำอ้อมจึงเป็นโนนร้าง และกลายเป็นที่สาธารณประโยชน์ในทุกวันนี้

ภาพบ้านหนองน้ำอ้อม ภาพ : ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๔๗

เก็บตก เฒ่าศรีสมบุญ เสียชีวิตด้วยน้ำมือของตระกูลเดียวกันคือ **เฒ่าทองนูน** เนื่องจากขัดกันผลประโยชน์ไม่ลงตัว

กลุ่มนี้มีต้นตระกูลให้สืบสานจากบรรพบุรุษ ได้แก่ ตระกูล.....

(๑) ขยันหา : ให้รับผิดชอบด้านกิจพิธี ศาสนา และวัด

ลูกหลานในปัจจุบันจึงมักเป็นผู้อุปฐากวัดบูรพาราม และวัดคำเขียนแก้ว

(๒) กันตรง : ให้รับผิดชอบด้านว่าความ และตัดสินความ

ลูกหลานจึงได้แต่งงานกับหลานเหลนของพ่อเมืองพิบูล (ท้าวบำรุงราษฎร์)

ซึ่งเป็นหลานของท้าวคำผิง เจ้าเมืองคนแรกของเมืองอุบลราชธานี

- (๓) เพียรทำ (เพียรธรรม) และเพียรดี : ให้รับผิดชอบด้าน คำขาย ได้แก่ คำวัว คำควาย และคำเบ็ด (จำพวกสัตว์ปีก) เน้นการค้าขายแบบเร่ร่อน ไปปักหลักที่ใดมักจะได้แต่งงานกับคนในพื้นที่ และขยายครอบครัวเป็นหมู่บ้าน เช่น ไปปะปนกับกลุ่มของลาวโซ่ง หรือลาวพวน ในเขตปราจีนบุรี และสระบุรี จะเป็นตระกูล “เพียรธรรม”
- (๔) มนต์ขลัง : ให้รับผิดชอบด้าน การค้าของป่า (พืช) ได้แก่ ครั่ง ปอ แก่นคุณ ฯลฯ และการพาณิชย์ ได้แก่ การออกเงินกู้ ฯลฯ ลูกหลานในปัจจุบันนี้ จึงมักประกอบอาชีพเป็นพ่อค้า และรับราชการครู

(ข้อมูล ๑.นายนิรศ กันตรง ๒.นายมนต์ชัย เพียรทำ)

- (๕) โช้ทอง : เป็นตระกูลของท้าวบ้านแป้นจั่น ภริยาเป็นชาวบ้านโนนแพง มีบุตรธิดา ได้แก่ นายผา นางลา นายมอ และนายสา ได้มาตั้งรกรากอยู่ที่คุ้มตลาดสด และบ้านโนนแพง (ข้อมูล : นายสุน อุดทน)

กลุ่มที่ ๓ กลุ่มบ้านดง (โนนหนองบัว) มีศาลเจ้าปู่ตาอยู่ข้างโรงเรียนคำเชื่อนแก้ว (พื้นที่ของแขวงการทางตรงข้ามโรงเรียนเป็นวัด และป่าช้า...ปัจจุบันนี้เป็นเขตของโรงพยาบาลฯ)

ต่อมา มีท้าวพ่อหลักคำ ซึ่งเป็นผู้มีชื่อเสียงโด่งดังด้าน.....มีข้าทาสบริวารมากมาย มีช่างม้ารืพลมากมายเช่นกัน ได้อพยพครัวเรือนมาจากเมืองพระตะบอง เมืองจำปาสัก เมื่อได้ตั้งหลักฐานเป็นปึกแผ่นแล้ว ท่านก็ได้ล่องล่ำไป บรรดาลูกหลานก็อพยพมาอยู่แถบหนองลุมพุกบ้างพอสมควร แล้วก็ย้อนกลับมาที่เดิมอีกบ้าง จึงมีไร่นาสาไทในพื้นที่ทั้งสองแห่งมากมาย

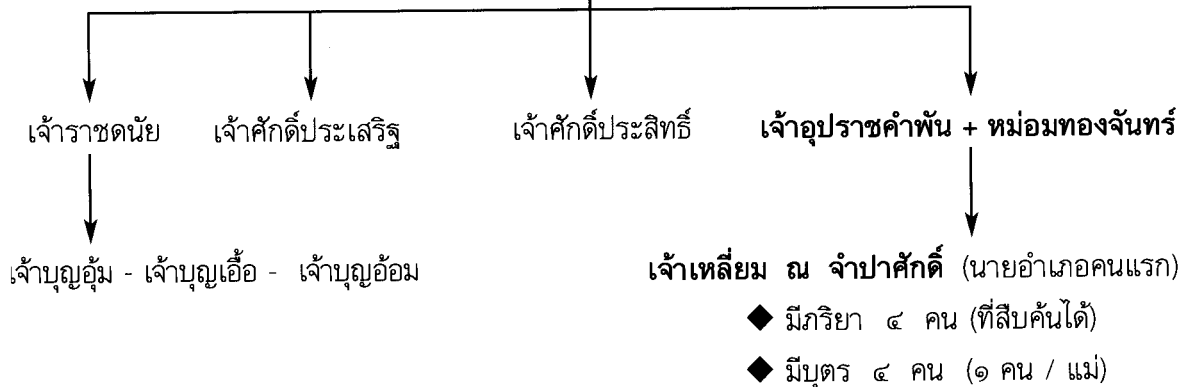
กลุ่มหลังสุดนี้ เป็นกลุ่มของลาวจำปาสัก (ลาวใต้) ได้อพยพเข้ามาอยู่ในพื้นที่แห่งนี้ ณ ริมโนนหนองบัว เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๔๕ และต่อมากลุ่มนี้ ได้มาสมทบกับอีกกลุ่มหนึ่งที่อพยพย้ายมาจากบ้านไผ่ขี้ช้าง (ลาวเหนือ) และได้มาตั้งหลักฐานอยู่ที่นี่ (บริเวณบ้านชาตะยานนท์) แล้วขยายมาเป็นเหล่าไฮหนองกบ (คำ) ดอนมะหลี่ (ดอนเชียง) โนนยาง และบ้านชีเหล็ก แล้วมุ่งตรงมาที่คุ้มหนองอึ่ง และคุ้มโนนตาล (เขตคำเชื่อนแก้ว) ทุกวันนี้ ยังมีเส้นทางบรรพบุรุษผ่านทุ่งนาให้เห็นระหว่างหมู่บ้านดังกล่าวนี้

ต้นตระกูลแรก (ที่จำได้) คือ ตระกูล “ณ จำปาสัก / จัมปาสัก” (เขียนแบบลาว) หรือ “ณ จำปาศักดิ์” (เขียนแบบไทย) เช่น ต้นตระกูลของเจ้าอุปราชคำพัน + ภริยา

เจ้าครองนครจำปาศักดิ์ (ต้นตระกูลจำปาศักดิ์)

เจ้ายุติธรรมธร (คำสูก) + เจ้านางทอง

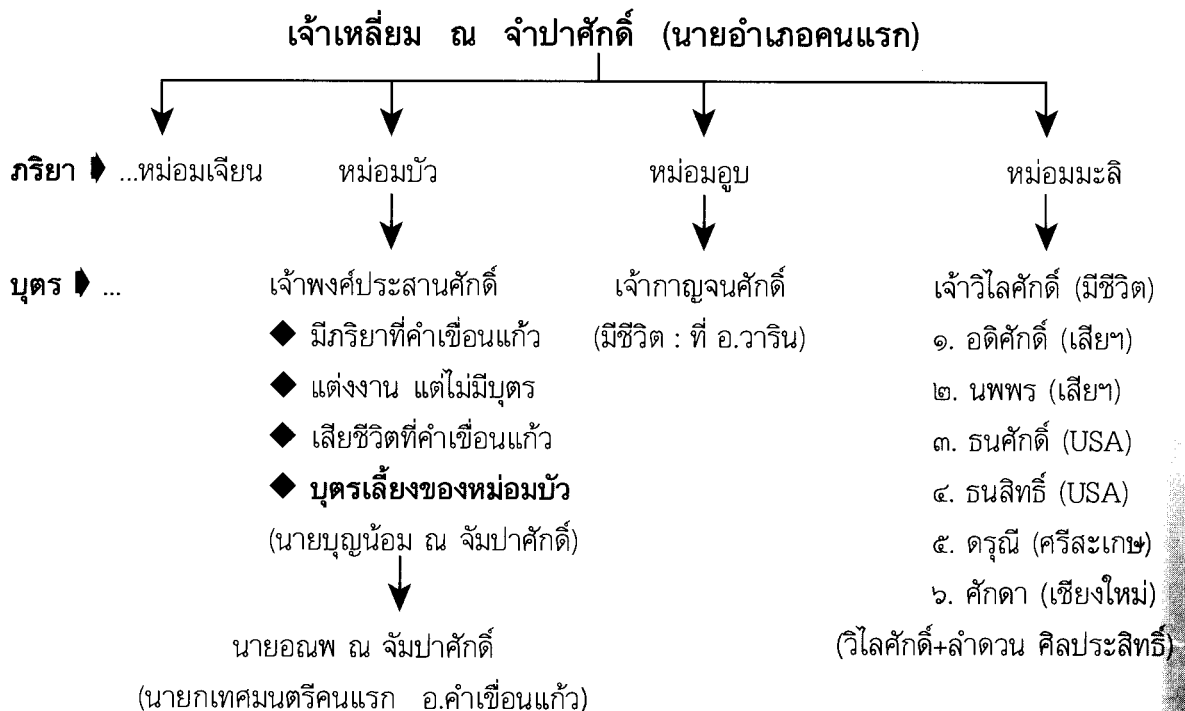
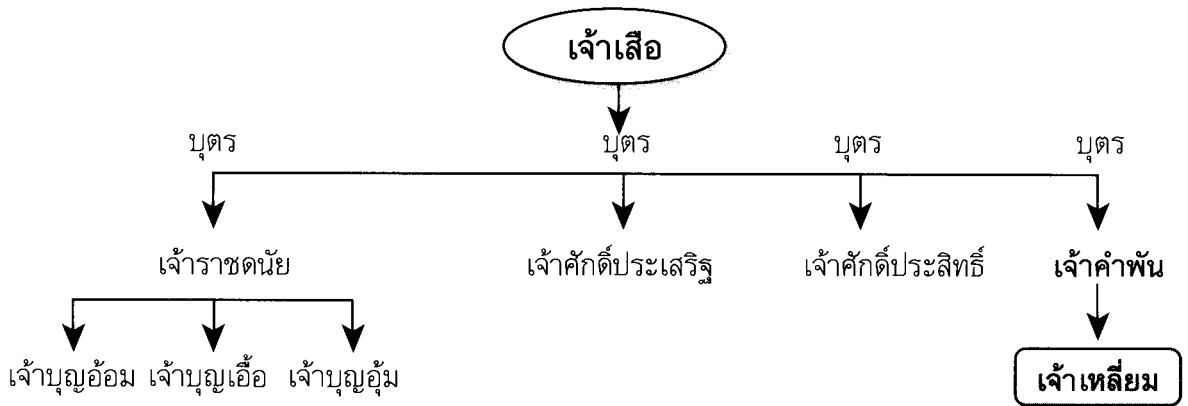
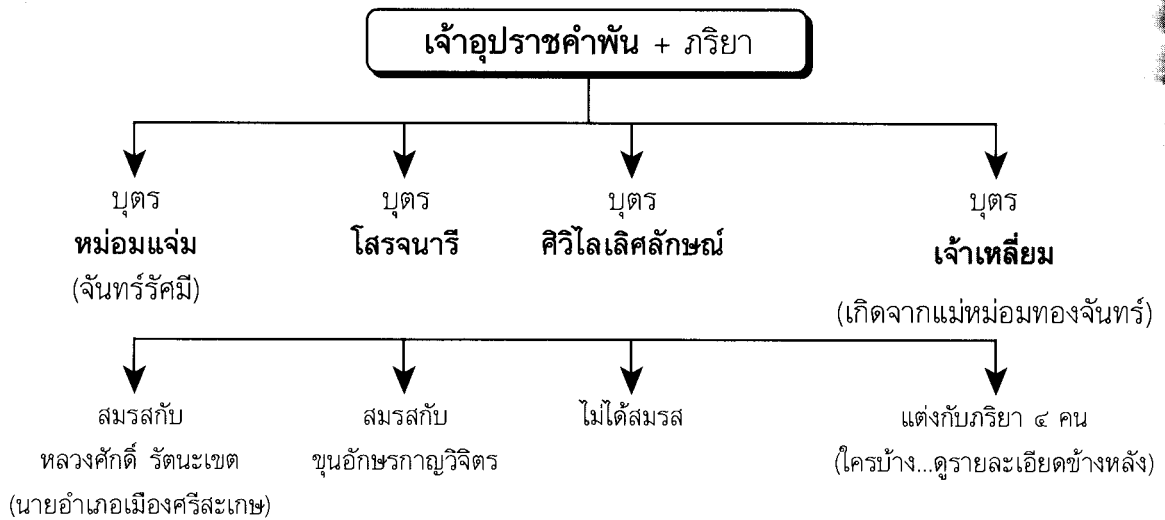
เจ้าเสือ

เชื้อสายของตระกูล ณ จำปาสัก

ครองราชย์	เจ้าครองนครจำปาศักดิ์	หมายเหตุ
๑	พระมหาอุปราชเทโว	
๒	เจ้าสุริโย	
๓	เจ้าสร้อยศรีสมุทร	
๔	เจ้าโอ	
๕	เจ้าอิน	
๖	เจ้าคำใหญ่ (ฮุย)	
๗	เจ้าคำสูก (เจ้ายุติธรรมธร)	
๘	เจ้าเสือ	เสียดินแดนให้ฝรั่งเศส
-	เจ้าอุปฮาดคำพัน	หนีเข้าไทยที่ อ.โขงเจียม (บ.หอคันกก)
-	เจ้าเหลืยม ณ จำปาศักดิ์	เมื่อเจ้าเหลืยม : บุตรชาย เพิ่งอายุได้ ๗ ปี

ต้นตระกูลนี้ เป็นต้นตระกูลของเจ้าเมืองเก่า (นายอำเภอคนแรก) คือ เจ้าเหลืยม ณ จำปาศักดิ์ ส่วนลูกหลานและเหลนที่ตามมา เช่น

หมายเหตุ

๑. ตระกูลที่มาจากนครจำปาศักดิ์ (สกุลเป็น จำปาศักดิ์)
๒. ตระกูลลูกเลี้ยง (สกุลเป็น จัมปาศักดิ์)
๓. เจ้าวิไลศักดิ์ ศิลประสิทธิ์ ขณะนี้ อายุ ๙๑ ปี : รวมตระกูลอยู่ที่ศรีสะเกษ / อุบล

สัมภาษณ์ : วันศุกร์ที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๔๗ เวลา ๑๘.๐๐ - ๒๑.๐๐ น. จ.ศรีสะเกษ

ผู้สัมภาษณ์ : นายสุทธิชัย บุญทัย ผู้อำนวยการศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนฯ

ผู้บันทึก / เรียบเรียง : นายพงษ์เทพ เพียรทำ ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนกุฉินาควิทยา

พ่อบุญน้อม ณ จัมปาศักดิ์ (ลูกเลี้ยง) และนายอนพ ณ จัมปาศักดิ์ (บุตรชาย) เป็นต้น เกียรติและอนุสรณ์ของตระกูลนี้ คือ การวางผังเมืองคำเชื่อนแก้ว เช่น

๑. การตัดถนนแจ้งสนิทผ่านตัวเมือง (ประสงค์จะให้ด้านทิศใต้เป็นเขตราชการ และด้านทิศเหนือแหล่งพาณิชย์)

๒. ถนนหลักของอำเภอ ถนนหน้าวัดบูรพารามเพื่อแยกหมู่ ๑ - ๒ (แต่ก่อนยังไม่มีคัมโนนตาลและคุ่มหนองอึ้ง)

๓. ตลาดสด สุขศาลา (สถานือนามัย) โรงพัก (สถานีตำรวจ) และศาล (ที่ว่าการอำเภอ) เป็นต้น

๔. เตรียมพื้นที่ที่จะก่อตั้งสถานที่ราชการต่างๆ และถนนต่างๆ เป็นต้น

๕. ถนนเหลื่อมประดิษฐ์ เชื่อมคัมโนนตาล และคุ่มโนนน้ำอ้อม เนื่องจากแต่ก่อนนั้นยังไม่ถนนเชื่อมคำเชื่อนแก้ว - มหาชนะชัย จึงใช้ถนนเส้นนี้แทน

เก็บตก : นายอำเภอ (เจ้าเหลื่อม ณ จำปาศักดิ์) ปลัดขวา (จำชื่อไม่ได้) และปลัดซ้าย (เจ้าบัว ณ จำปาศักดิ์).....ข้อมูล (นายสุน อุดทน อายุ ๘๙ ปี)

: ผู้ที่มาอยู่แถวคุ่มหนองอึ้งกลุ่มแรก คือ ลูกหลานตระกูลกุลวงศ์ ซึ่งมาจากหนองลุมพุกเป็นตระกูลของกลุ่มผู้น้อง (เผ่าหม่อน)

: หนองอึ้ง ขณะนี้อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกับทุ่งนาของนายหนูพิน ไชยนา (อายุ ๕๒) อดีตผู้ใหญ่บ้านบ้านดอนเชียง

: พระครูญาณวิจิตร นายไสว ลำโรง และคณะ ได้ขอแบ่งอัฐิที่เป็นขี้เถ้าของเจ้าเหลื่อมจากญาติที่เมืองอุบลฯ เพื่อมาบรรจุในธาตุไว้ ณ วัดโนนหนองบัว (เท่าทุกวันนี้)

ความหมายของคำว่า “คำเชื่อนแก้ว” (The Khamkhueankaeo's mean)

ความหมายที่ ๑ คำเชื่อนแก้ว เป็นชื่อหมู่บ้านเล็กๆ แห่งหนึ่งในเขตเมืองอุบลและอยู่ในเขตปกครองของอำเภอลืออำนาจ ปัจจุบันอยู่ในพื้นที่ของจังหวัดอำนาจเจริญ ในปี พ.ศ. ๒๓๘๘ ตามพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๓ ต้องการกวาดต้อนครอบครัวที่อยู่ในเขตเมืองเซโปนเพื่อมิให้เป็นพลพรรคแก่ญวน เนื่องจากขณะนั้น ไทยเรากำลังมีข้อพิพาทกับญวน ครอบครัวที่ถูกต้อนมาจึงมีทั้งคนลาวและคนญวนตั้งถิ่นฐานตามชายแดนไทย และพื้นที่ที่ลี้ภัยเข้ามาในประเทศ

แต่ในทางปฏิบัติจริงลูกหลานของ **พระสีหนาท** กลับมาตั้งเมืองตรงที่เป็นบ้านลุมพุกในขณะที่ เพราะทำเลอุดมสมบูรณ์กว่าบ้านคำเขียนแก้วดังกล่าวนั้น แต่ยังคงตั้งชื่อตามพระดำริของพระองค์ ด้วยเหตุนี้ เจ้าเมืองคำเขียนแก้วจึงมีใบบอกผ่านไปยังเจ้าเมืองเขมราฐ และโคราช เพื่อกราบทูลให้พระองค์ ทรงรับทราบ และปกป้องความผิด (พระสีหนาท ได้รับบัญชาให้เป็นเจ้าเมืองคำเขียนแก้ว และพระราชทานนามให้ใหม่ว่า **“พระราชชนรินทร์”**)

ความหมายที่ ๒ **คำเขียนแก้ว** ตั้งตามชื่อตามเมืองของบรรพบุรุษที่อพยพมาจากหนองบัวลุ่มภู (นครเขื่อนขันธ์กาบแก้วบัวบาน) ปัจจุบันเป็นจังหวัดหนองบัวลำภู และชาวกุลา

พี่น้องคุ้มบ้านดง (โนนหนองบัว) ส่วนใหญ่แล้วมาจากลาวเหนือ หรือ ลาวหนองบัวลุ่มภู (ลาวเวียงจันทน์) และชาวกุลา โดยแยกออกเป็น ๒ สาย คือ

สายที่ ๑ สายโนนน้ำอ้อม (โพนแพง) เมื่อเฒ่าศรีสมบุญเสียชีวิต จึงทิ้งคุ้มโนนน้ำอ้อมเอาไว้ปล่อยให้ที่บ้านร้างและได้อพยพมาอยู่ที่แถบพื้นที่ข้างวัดคำเขียนแก้วในปัจจุบันนี้ แล้วลูกหลานบางส่วนก็ได้ขยายครอบครัวมาอยู่ที่คุ้มบ้านดง (โนนหนองบัว) ในที่สุด

กลุ่มนี้อาจเรียกว่า กลุ่มสายวัดคำเขียนแก้ว และวัดโนนหนองบัว โดยมีดอนปู่ตาอยู่ที่ตรงโนน / สันเขื่อน (ด้านทิศตะวันตกของโรงเรียนคำเขียนแก้ว)

(กลุ่มหนองลุมพุก อาจเรียกว่ากลุ่มสายวัดบูรพาราม....ดอนปู่ตา อยู่ด้านหลังวัด)

สายที่ ๒ สายส้มโอง โพนทัน ย่อ และไผ่ขี้ช้าง สายนี้ได้เดินทางมาทางน้ำโดยอาศัยเรือลอยลำตามสายน้ำห้วยเขมร (ห้วยน้ำคำ : มีต้นกำเนิดมาจากบ้านตาดทอง เขื่องคำ คำเขียนแก้ว แล้วไหลลงสู่ อ.เขื่องใน) แล้วขึ้นบกมาพักและตั้งบ้านเรือนตรงที่โนนสูงๆ (โรงเรียนคำเขียนแก้ว และแขวงการทาง / โรงพยาบาลฯ) และตรงนี้ คือ แนวสันเขื่อนน้ำคำ (เขื่อนขันธ์) ยาวเลียบไปทางวัดประชาอุทิศ และคุ้มหนองอิง เท่าทุกวันนี้

บางกลุ่มก็ล่องเลยไปตั้งหลักปักฐานที่บ้านไผ่ขี้ช้าง (บ้านชาตะยานนท์) และแล้วลูกหลานเกิดย้อนกลับมาอีก โดยอาศัยเส้นทางน้ำคำ (ลำห้วยเขมร) มาตั้งอยู่ที่คุ้มโนนตาลและคุ้มหนองอิง (ย้อนมาทางตะวันตกเฉียงเหนือเป็นบ้านขี้เหล็ก และทางทิศใต้เป็นบ้านโนนยาง ดอนมะหลี หรือ ดอนเขื่อง.....มีเส้นทางกระจุกเชื่อมกันผ่านทุ่งนาทั้งสามหมู่บ้าน เท่าทุกวันนี้)

กลุ่มนี้ อาจเรียกว่า กลุ่มสายวัดประชาอุทิศ และวัดโนนหนองบัว

ในปี พ.ศ.๒๔๙๖ จึงตั้งเป็นชื่ออำเภอคำเขียนแก้ว (ครั้งแรกนั้นตั้งเป็นชื่อเมืองในปี พ.ศ. ๒๓๘๘ และครั้งที่สองตั้งเป็นอำเภอในปี พ.ศ.๒๔๕๖) โดยมีความหมายตรงตามชื่อเมืองเดิมของบรรพบุรุษ คือ เมืองหนองบัวลุ่มภู ดังนี้

เมือง (บรรพบุรุษ)	บ้าน/คุ้ม (ยุคตั้งบ้าน)	อำเภอ/เมือง (ปัจจุบัน)
นคร (เมือง)	คุ้ม	อำเภอ (เมือง/บ้าน)
เขื่อนขันท์ (หนอง/ลุ่มภู)	โนนหนอง	คำเขื่อน (ห้วยเขมร และน้ำคำ-น้ำซบ /สันเขื่อนดิน-โนน/เขื่อนขันท์)
กาบแก้วบัวบาน (บัว)	บัว	แก้ว (บัวแก้ว) (หนองบัว-หนองน้ำอ้อม-หนองลุมพุก)

รายนามกำนันตำบลลุมพุก

คนที่	ชื่อ-นามสกุล กำนัน	หมายเหตุ
๑	ไทยหมาน้อย	กำนันบุรุษคนแรก
๒	ขุนลุมพุก (ไชยกุมาร)	
๓	จำอ้อม	
๔	คำดี	
๕	นายบุญ คำกำไร	
๖	นายพรหมา จันทร์พวง	
๗	นายจันทรศรี จันทรขิด	
๗	นางมะลิ ศิริมณี	กำนันสตรีคนแรก
๙	นายสังคม จักรสาน	

ข้อมูล : นายสุน อดทน อายุ ๘๙ ปี คุ้มหนองลุมพุก (พ.ศ. ๒๕๔๗)

อนุสรณ์สถานตั้งบ้านลุมพุก

ณ บริเวณทุ่งนาใกล้หนองลุมพุก เป็นที่ตั้งบ้านลุมพุกเมื่อครั้งอดีตซึ่งอาศัยร่มเงาของต้นมะขามทั้งสองเป็นจุดเริ่มต้นตั้งบ้านลุมพุกของตระกูลกุลวงศ์ ถ้าจะอาศัยผลผลิตจากต้นไม้ทั้งสองนี้ ดูจะเป็นการยากลำบากมาก เนื่องจากว่ามีอายุหลายร้อยปีแล้ว

ต้นมะขาม
๒๐๐ ปีเศษ

หนองลุมพุก (แถบทุ่งนาบริเวณฐานร้านบั้งไฟ) ครอบคลุมทั่วทั้งกล่าวถึงนี้ เป็นตระกูลของเผ่าทอง
นูน กับ เผ่าหมอน (ป่าต้นมะขามใหญ่ ยังมีให้เห็นเท่าทุกวันนี้)

ตระกูลจำปาศักดิ์

เจ้าเหลียม ณ จำปาศักดิ์ (มรณวันที่ ๑๓ เมษายน ๒๔๗๑)
อัฐิธาตุ ตั้งอยู่วัดหนองบัว (จ.อุบลฯ) และวัดโนนหนองบัว (บ.ลุมพุก)

- (๑) นายลำดวล ศิลประสิทธิ์ (ลูกเขย)
- (๒) เจ้าอานวล (ลูกพี่ลูกน้อง)
- (๓) เจ้าอำไพศักดิ์
- (๔) เจ้าวิไลศักดิ์ ณ จำปาศักดิ์ (ศิลปประสิทธิ์)
บุตรสาวคนเล็ก
- (๕) เจ้าเทพไทศักดิ์
- (๖) เจ้ากาญจนศักดิ์.....บุตรคนที่ ๒
- (๗) เจ้าพงษ์ประสานศักดิ์.....บุตรชายคนโต
(เสียชีวิตที่บ้านลุมพุก)

เจ้าวิไลศักดิ์...บุตรสาว อายุ ๙๑ ปี
(ขณะนี้ยังมีชีวิต)

ครอบครัว “ณ จำปาศักดิ์” (ที่พักรักษาโรงพยาบาลประชารักษ์ จ.ศรีสะเกษ)

พระผู้ตราตั้งเมือง

พระ ผ่านเข้านั่งเกล้า	องค์ราชา
ผู้ เวียงล้นพระกรุณา	ผ่องแผ้ว
ตราตั้ง ถิ่นฐานเขารา	ดำรงขอบ
เวียง นามคำเขียนแก้ว	แหล่งหล้าลานลุ่มพุก

บ้านลุ่มพุก

สหภาพ	ราชันรินทร์	สืบเสาะหา
ขลุ่ยบานเวม	คำเขียนแก้ว	แนวเขตขันธ์
ลูกหลานเลื่อง	ลุ่มพุกดี	มีตำนาน
แหล่งอาหาร	บ้านสมบูรณ	ขุนแพรวมพริ้ง
บ้านลุ่มพุก	ยุคก่อน	ย้อนความหลัง
คุ้มบ้านร้าง	บ้านแดง	ตรงลุ่มพุก
หลากหลายคุ้ม	ชุมชนเด่น	เป็นกระจุก
แต่ละยุค	สุภาพสัน	สร้างสรรค์เอย

พงษ์เทพ : ประพันธ์ ๑๒ เมษายน ๒๕๔๗

หมายเหตุ พระมหาวิระวงศ์ (อ้วน อดิสโสเถระ) ได้ให้ความหมายของคำเขียนแก้ว....มาจากคำว่า

๑. นครเขื่อนขันธ์กาบแก้วบัวบาน
๒. เจ้าหญิงคำเขียนแก้ว แห่งนครจำปาสัก
๓. เขื่อนแก้วมาจากคำว่า รัตน + ขันต์

อาคารพาณิชย์หลังนี้ ตั้งอยู่ตรงสี่แยกทางไป
ยโสธร - อุบลราชธานี และลุ่มพุก - มหาชนะชัย เป็น
อาคาร (บ้าน) ที่เก่าแก่ที่สุดในย่านชุมชนของลูกหลาน
ตระกูลกุลวงศ์+พงศ์สุวรรณ นับตั้งแต่เมื่อครั้งประกาศตั้ง
ชื่ออำเภอคำเขียนแก้ว (๒๔๙๖) สร้างเสร็จเมื่อวันที่ ๒
มกราคม ๒๔๙๘ ด้วยไม้แคนทั้งหลัง

ปี พ.ศ.๒๕๔๖ ทาสีแดง (สีป๊อป) ยังคงรักษา
เอกลักษณ์ของอำเภอคำเขียนแก้วไว้เป็นอย่างดีแผน

แผนผังการตั้งเมืองของบรรพบุรุษ (บ้านลุมพุก)

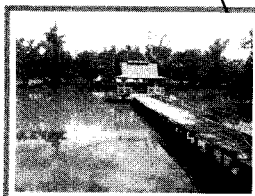
The City Setting up Plan of Ancestor

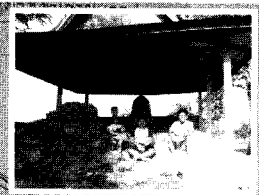
แขวงการทางคำเชื่อนแก้ว

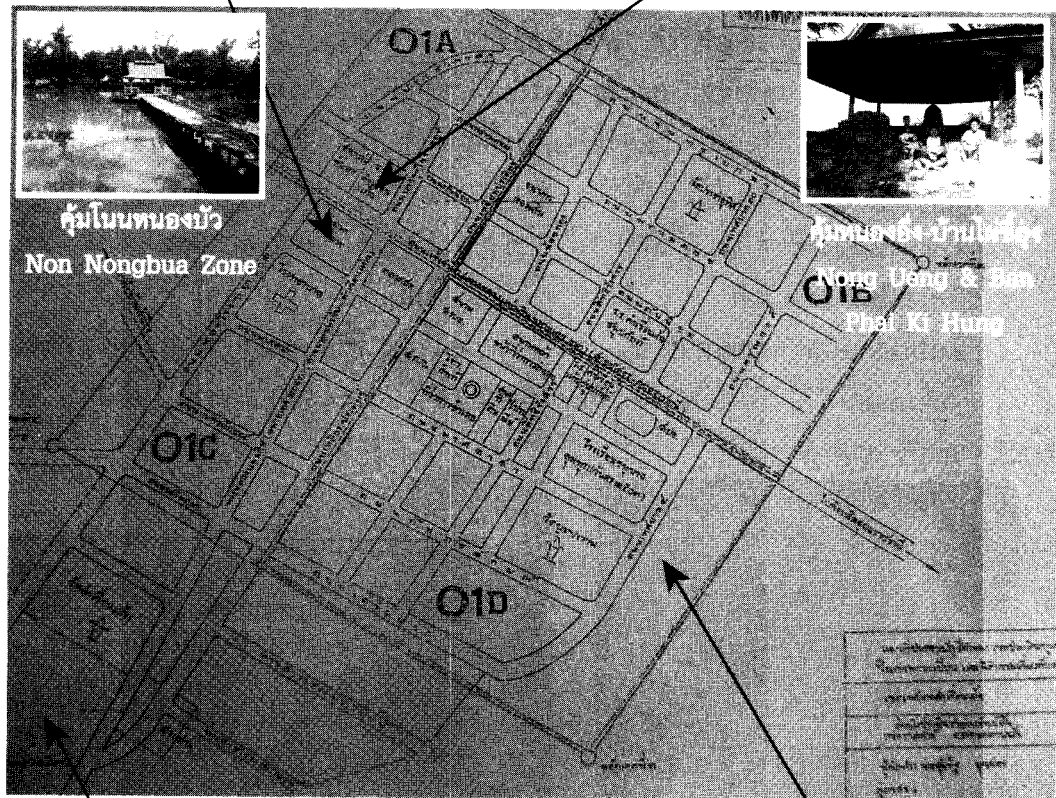
โรงเรียนคำเชื่อนแก้ว

คุ้มโนนหนองบัว
Non Nongbua Zone

คุ้มหนองอิง-บ้านไผ่คุด
Nong Ung & Ban
Phai Ki Hung

คุ้มหนองน้ำอ้อม Nong Nam-aum Zone

คุ้มหนองลุมพุก Nong Lumphuk Zone

บทที่ ๒

พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

Chapter 2 : The Local Historic Developement

ประวัติความเป็นมาและเหตุการณ์สำคัญ (The History & Event of City)

๑. สมัยทวารวดี (Dvaravati Period)

ดินแดนอีสาน ตามประวัติศาสตร์ดั้งเดิม นักประวัติศาสตร์และนักโบราณคดีได้สืบค้นแล้วว่า มีชนกลุ่มน้อยหลายเผ่าพันธุ์ได้อาศัยอยู่ในพื้นที่อีสานตอนใต้ นั่นคือ ชนชาติตระกูลมอญ - เขมร ซึ่งแยกออกเป็นพวกข่า ขมุ กูย ส่วย และละว้า หรือ ลัวะ ชาติตะวันตกเรียกชนเผ่าเหล่านี้รวมๆ ว่า **เผ่าอินทรีโต** ด้วยเหตุนี้ ลำน้ำคำ / น้ำซบ จึงเรียกว่า **ห้วยเขมร**

การสร้างชุมชนในเขตพื้นที่บ้านลุมพุกและพื้นที่ใกล้เคียงด้วยการขุดคูน้ำล้อมรอบ แล้วนำดินที่ขุดขึ้นจากการสร้างเป็นคันดิน หรือ พูนดินให้สูงขึ้นจนเป็นที่อยู่อาศัยนั้น จะอยู่ในราว

พุทธศตวรรษที่ ๑๑ - ๑๖ ได้แก่

☐ จารึกเมืองเตย และสิงห์หิน

บ้านดงเมืองเตย ตำบลสงเปือย

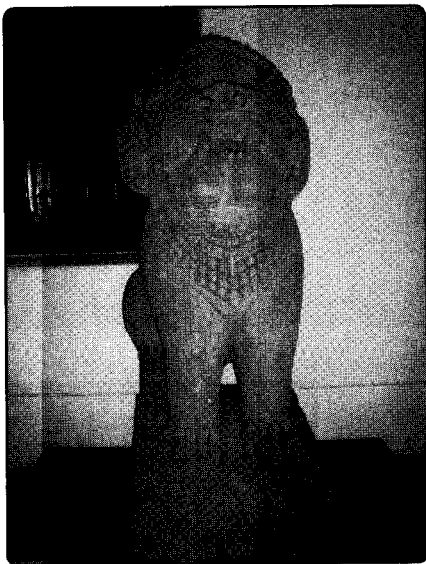
☐ บ้านโนนเมืองน้อย

ตำบลแคนน้อย

☐ ใบเสมาพุทธนิคายมหายาน

ณ ดอนปู่ตา หรือ ดอนกู่ ราวพุทธศตวรรษที่ ๑๒

ตามชุมชนเหล่านี้ ยังได้พบศิลปวัตถุร่วมสมัยกับศิลปกรรมแบบอมราวดี (ใบเสมา) ศิลปะสมัยทวารวดี - ลพบุรี ปนอยู่ด้วย

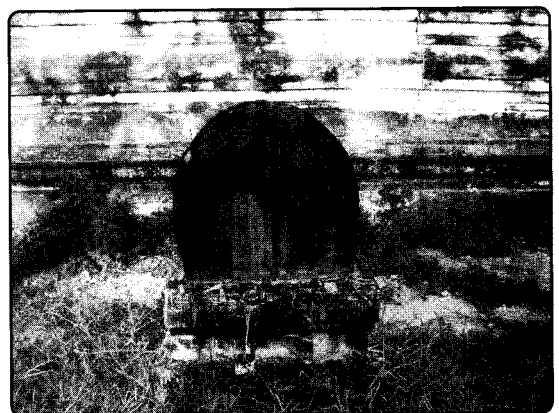

สิงห์หินดงเมืองเตย พุทธศตวรรษที่ ๑๖

The Craving Singha at Dong Muaeng Toei

ได้รับความอนุเคราะห์จาก พิพิธภัณฑ์อุบลราชธานี

(ภาพ : ผู้เขียน ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๔๗)

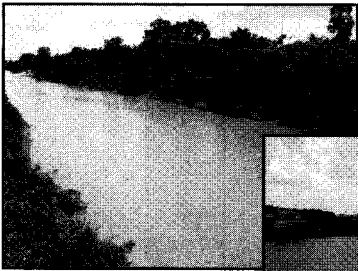
ใบเสมากลีบบัว / หมอน้ำ พุทธศตวรรษที่ ๑๒

The Boundary Slab approximately 7th A.D.

In the faths of Mahayana Buddhism

๒. สมัยลพบุรี (ละโว้) หรือ สมัยขอม (Lop Buri : Khmer Period)

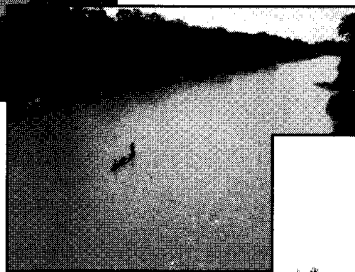
ร่องรอยของขอมเรื่องอำนาจนั้นมีอยู่มาก ได้แก่ ซากโบราณสถาน เสาคิน (ศาสนาสันโด- ลัทธิไสว
นิกาย) ใบเสมาหม้อน้ำ / กลีบบัว (พุทธนิกายมหายาน) และอโรคยาศาล (โรงพยาบาล) เป็นต้น

ลำโพง Lam Phong

ลำน้ำมูล Mun River

ลำน้ำชี Chi River

ห้วยเขมร Huai Khmer

ดินแดนลุ่มน้ำชีตอนล่าง - ลุ่มน้ำมูลตอนบน ร่องรอยของบ้านเรือนเริ่มเด่นชัดมากขึ้นโดยเฉพาะ
ดินแดนลุ่มพุก ก็เป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่ราบลุ่มน้ำชีที่อยู่ในบริเวณแม่น้ำสองสาย ไหลผ่าน คือ ลำน้ำโพง
และลำห้วยเขมร ในปัจจุบันนี้นั้น ได้แก่

- ◆ เสาคินสันโด-ลัทธิไสว นิกาย ณ บ้านกู่จาน - บ้านจั่ว ราวพุทธศตวรรษที่ ๑๖
- ◆ แท่นเคารพบูชา หรือ ตรีมูรติ ณ กู่บ้านจั่ว ราวพุทธศตวรรษที่ ๑๖

ดาบโบราณ ๒ เล่ม ที่ขุดได้โดยนายพรชัย กลมเกลียว ชาวบ้านจั่ว

ขอขอบคุณพิพิธภัณฑ์อุบลราชธานี ภาพ : ผู้เขียน (๒๒ พฤษภาคม ๒๕๔๗)

◆ หนองสระพัง (หนองตระพัง) หนองน้ำเพื่อการเกษตร ราวพุทธศตวรรษที่ ๑๖ ณ บ้านกู่จาน
หมู่ ๒ ตำบลกู่จาน

◆ เทวรูปพระเจ้าคอกัน (พระยาคอกัน) หรือ รูปแกะสลักพญาคำแดงเป็นหินทรายศิลปะแฉ่งราว
พุทธศตวรรษที่ ๑๖ ณ วัดสมบูรณพัฒนา บ้านสมบูรณพัฒนา หมู่ ๓ ตำบลกู่จาน

◆ อโรคยาศาล (โรงพยาบาล) ณ กู่บ้านจั่ว ราวพุทธศตวรรษที่ ๑๘

เมื่อขอมเสื่อมอำนาจลงเรื่อย ๆ และอยู่ในอำนาจการปกครองของคนไท - สยาม ในระยะเวลาต่อมาดินแดนแห่งนี้ จึงเป็นเมืองขึ้นในฐานะเมืองประเทศราช

๓. สมัยสุโขทัย (Sukhothai Period)

อาณาจักรสุโขทัยสมัยนั้น กำลังก่อสร้างเมืองและให้หลุดพ้นจากอาณัติของขอม บารมีจึงขยายอาณาเขตถึงเมืองรอบนอกเวียงจันทน์เท่านั้น ส่วนการขยายอาณาเขตทางด้านลุ่มน้ำโขงตอนใต้ (รวมทั้งดินแดนลุ่มพุก) ยังไม่เด่นชัดเท่าที่ควร

๔. สมัยกรุงศรีอยุธยา (Krungsri Ayutthaya Period)

ดินแดนแห่งนี้ ยังไม่ปรากฏศิลปะและวัฒนธรรมยุคสมัยอยุธยา เนื่องจากว่า ดินแดนแห่งนี้นั้น ยังถูกปกครองโดยอาณาจักรล้านช้างเวียงจันทน์ และเวียงคำ ดังนั้น การทำมาค้าขายระหว่างอยุธยากับดินแดนแห่งนี้ แล้วยังไม่มี เนื่องจากมีภูเขาถ้ำกั้นอยู่

๕. สมัยกรุงธนบุรี (Krung Dhon Buri Period)

ภายหลังที่พระเจ้าสุริยวงศาธรรมิกราชบรมบพิตร พระเจ้าล้านช้างเวียงจันทน์ ได้เสด็จสวรรคตแล้ว เชื้อพระวงศ์น้อยใหญ่ก็เกิดศึกแย่งชิงราชสมบัติกัน

ดินแดนดงเมืองเตย กู่จาน แคนน้อยและบ้านลุ่มพุก เคยปกครองโดยเมืองเศรษฐปุระ มาช้านานจึงเกิดมีเมืองใหม่ขึ้นมาแทน คือ เมืองจำปาศักดิ์ โดยมีกษัตริย์และเจ้านายท้องถิ่นปกครองสืบมา เมื่อพระราชครูหลวงโพนเสม็ก ได้พาเจ้าหน่อกษัตริย์อพยพจากเมืองเวียงจันทน์มาที่เมืองจำปาศักดิ์ ราวพุทธศตวรรษที่ ๒๓ นั้น ได้มีเจ้าเมืองในเขตพื้นที่ คือ นางเกา เป็นกษัตริย์ครองบ้านเมืองอยู่ก่อนแล้ว และต่อมาได้อภิเษกสมรสกับเจ้าหน่อกษัตริย์ ให้เป็นเจ้าสร้อยสิลสมุทราภรณ์ ครองเมืองจำปาศักดิ์ต่อจากนางเอง เมื่อมีประชาชนเพิ่มขึ้นจึงได้ขยายเมืองไปยังเมืองสุวรรณภูมิ (เขตจังหวัดร้อยเอ็ด) และเขตเมืองกาฬสินธุ์ เป็นต้น

ต่อมา ได้ขยายเมืองไปตามฝั่งแม่น้ำมูล แม่น้ำชี ผ่านไปทางอุบลราชธานี ยโสธร และศรีสะเกษ ดินแดนคำเขียนแก้วที่เด่นชัดที่สุดตามลำน้ำกุดกุง (ชีหลง) ลุ่มลำน้ำโพง และ/หรือเซบาย ได้มาสร้างวัดเป็นบ้านเป็นเมืองตามแบบฉบับของตนเอง ก่อนที่ลาวกลุ่มอื่นจะมาอาศัยอยู่ ณ ดินแดนแห่งนี้ ได้แก่ ลาวกลุ่มของเจ้าโสมพะมิตร และกลุ่มพระวอ-พระตา เป็นต้น

ประมาณปี พ.ศ. ๒๓๑๙ - ๒๓๒๒ เชื้อพระวงศ์ต่อมา ได้มาตั้งบ้านลุ่มพุก กู่จาน ส้มโอง โพนแพง โคกกลาง โพนหัน ดงแคนใหญ่ และแคนน้อย ฯลฯ จึงได้มีการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา ตลอดจนบูรณะปฏิสังขรณ์สำนักสงฆ์ หรือวัดต่างๆ และองค์พระธาตุกู่จานองค์เดิม และ / หรือ สร้างองค์เดิมเอาไว้ด้วยการก่ออิฐ-ถือปูน ครอบงำทุกวันนี้

พ.ศ. ๒๓๒๓ วัดกู่จานได้จัดทะเบียนเป็นวัดในสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรี โดยอยู่ในอาณัติของเจ้าเมืองจำปาศักดิ์

เจ้าครองนครจำปาศักดิ์ สืบเชื้อสายจากพระเจ้าสร้อยสิลสมุทราภรณ์มาไม่ขาดสาย เช่น เจ้าเหลี่ยม ณ จำปาศักดิ์ นายอำเภอ / เจ้าเมืองคนแรกของอำเภออุทัยโยธิน (คำเขียนแก้ว) ในปี พ.ศ. ๒๔๕๓ - ๒๔๕๖ (เจ้าเชื้อพระวงศ์องค์สุดท้ายที่ครองนครจำปาศักดิ์ คือ เจ้าบุญอุ้ม ณ จำปาศักดิ์ ส่วนองค์เล็กสุด คือ เจ้าบุญเอื้อ ณ จำปาศักดิ์ หนีภัยไปอยู่ที่ฝรั่งเศส)

เจ้าราชดน้อย (หลาน)

เจ้ายุติธรรมธร (ปู่)

เจ้าบุญอ้อม ณ จำปาศักดิ์ (บุตรของเจ้าราชดน้อย)
(กษัตริย์องค์สุดท้าย)

เจ้าเหลียม ณ จำปาศักดิ์
(หลาน)

นายอำเภออุทัยโสธรคนแรก

หมายเหตุ

- (๑) เจ้าราชดน้อย, เจ้าศักดิ์ประเสริฐ & เจ้าศักดิ์ประสิทธิ์, อุปราชคำพัน เป็นบุตรของเจ้าเสือ แต่ต่างมารดา และทุกคนเป็นหลานของเจ้ายุติธรรมธร
- (๒) เจ้าบุญอ้อม & เจ้าบุญเอื้อ, เจ้าบุญอ้อมเป็นบุตรของเจ้าราชดน้อย แต่ต่างมารดา ซึ่งเป็นหลานของเจ้าเสือและเป็นเหลนของเจ้ายุติธรรมธร (เจ้าบุญอ้อม & เจ้าบุญเอื้อ เสียชีวิตที่ฝรั่งเศส)
- (๓) เจ้าอุปราชคำพัน นำบุตรชาย : **เจ้าเหลียม** เมื่ออายุ ๓ ขวบ อพยพหนีภัยมาที่ อำเภอโขงเจียม (บ้านคันทนกอ) แล้วล่องเรือตามลำน้ำมูลมาขึ้นบกที่ท่าใหม่ (ตลาดสด - คอสะพานเสรีฯ) ปัจจุบันตัดถนนด้านหลังตลาดสดแห่งนี้ จึงตั้งชื่อ “ถนนอุปราช” ตามชื่อบิดาของเจ้าเหลียม
- (๔) รัชกาลที่ ๕ ทรงโปรดปรานเจ้าเหลียม จึงให้เรียนหนังสือร่วมกับพระมหาวชิราวุธ

๕. สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ (Krung Rattanakosin Period)

เมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยเสด็จสวรรคต และเจ้าอนุวงศ์แห่งเมืองเวียงจันทน์ก็ได้ลงมาถวายพระเพลิง และได้เข้าเฝ้าพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว เห็นโอกาสอันควรจึงกราบทูลขอเอาพระราชวงศ์เวียงจันทน์ที่ได้เข้ามาอยู่กรุงเทพมหานคร เมื่อครั้งศึกเวียงจันทน์แต่ก็ถูกปฏิเสธ ทำให้เจ้าอนุวงศ์เวียงจันทน์มีความอับอายแก่เหล้าเสนา และมีความเจ็บแค้น และน้อยพระทัยจึงลากลั้วเวียงจันทน์ประกอบกับขณะนั้น ไทยกับอังกฤษกำลังมีความขัดแย้งกันเกี่ยวกับการทำสัญญาทางพระราชไมตรี จึงมีหนังสือไปขอกำลังจากญวน และไปชักชวนพระเจ้ามั่งคั่งธำราชพระเจ้ากรุงศรีสัตนาคนหุตล้านช้าง - หลวงพระบาง แต่พระเจ้ามั่งคั่งธำราชไม่เห็นด้วย จึงทัดทาน แต่เจ้าอนุวงศ์เวียงจันทน์ไม่ฟังเสียง จึงรวบรวมไพร่พลจากกรุงเวียงจันทน์และนครจำปาศักดิ์ยกทัพมาตีเมืองอุบล เมืองยโสธร (ลุมพุก) เมืองเขมราฐ (คำเมืองแก้ว) เมืองขุขันธ์ แล้วยกทัพไปสมทบกันที่เมืองนครราชสีมา เพื่อกวาดเอาไพร่พลไปไว้ที่เมืองกุเวียง หนองบัวลุ่มภู หรือ จะมาเจ้าเมืองเหล่านั้นเสียก็ได้

ความทราบไปถึงพระเจ้ามั่งคั่งธำราช เจ้านครหลวงพระบางราชธานี พระองค์ไม่เห็นด้วยจึงได้มีใบบอกไปยังกรุงเทพฯ ว่า มีเจ้าอนุวงศ์คิดร้ายต่อกรุงเทพฯ ฝ่ายเมืองยโสธร ก็ได้เตรียมการคอยอยู่ ซึ่งในสมัยนั้นเป็นสมัยของ พระสุนทรวงศา (ฝ่ายบุตร) เป็นเจ้าเมือง พระอุปฮาด (แพง) เป็นพระอุปราช

เจ้าพระยาราชสุภาวดีแม่ทัพ ได้เกณฑ์กองทัพจากเมืองอุบลราชธานี ขุขันธ์ ยโสธร ยกทัพไปตีทัพของเจ้าราชวงศ์แห่งเป็นสามาร (ทัพของเจ้าอนุวงศ์) และตามจับเจ้าอนุวงศ์พร้อมด้วยครอบครัวได้ในที่สุด โดยได้รับความร่วมมือจากเจ้าท้าวมหาพรหมเมืองนครหลวงพระบางและเจ้านานเมืองน่าน การปราบศึกครั้งนี้ได้ยุติลงในปี พ.ศ. ๒๓๗๑

ในระหว่างปี พ.ศ. ๒๓๖๙ - ๒๓๗๑ นั้น ไพร่พลส่วนหนึ่งของพี่น้องไท - ลาว ที่รักความสงบสุขหรือ ใฝ่หาสันติ ได้อพยพลงมาจากบ้านตาดทอง บ้านเชียงคำ (เขตอำเภอยโสธรขณะนี้) บ้านโพนทัน (ข้าศึกไล่มาทันที่โพนจึงเรียกโพนทัน และชาวบ้านสร้างวัด พร้อมด้วยพระธาตุโพนทัน) โพนแพง ลัมโฮง ลุมพุก (หนองลุมพุก / วัดบูรพาราม) อีกสายหนึ่งที่แยกมาจากบ้านโพนทัน - ลัมโฮง มาที่บ้านลุมพุก (โรงเรียนคำเขียนแก้ว : สร้างตอนเจ้าปู่ตาเอาไว้) อพยพต่อมาอีกที่บ้านไผ่ขี้ช้าง (ร้าง) (บ้านชาตะยานนต : ตำบลเหล่าโฮ ปัจจุบันนี้) ตรงมาที่บ้านเก่า บ้านหนองกบ บ้านหนองสระหมู (บ้านสมบูรณพัฒนา เขตตำบลกู่จาน) แล้วมาที่บ้านกู่จาน ปรากฏว่าพบ องค์พระธาตุกู่จานตั้งอยู่ท่ามกลางป่าสุดแสนจะรก และตั้งตระหง่านอยู่บนเนินดินแล้วทุกๆ คนเกิดตกใจกลัว จึงได้ถอยร่นออกสร้างที่อยู่บ้านหนองสระหมูตามเดิม ในระยะต่อมา บรรดาลูกๆ หลานๆ จึงได้ขยับขยายมาตั้งบ้านแห่งใหม่ที่บ้านโนนยาง บ้านดอนมะหลี่ (บ้านดอนเชียง) บ้านขี้เหล็ก และอพยพเลยมาสู่บ้านเดิม (บ้านลุมพุก) เขตคุ้มโนนตาล และคุ้มหนองอึ่ง ตามลำดับ

ชุมชนเหล่านี้ ได้ก่อตั้งวัดขึ้น ได้แก่ วัดบูรพาราม (พ.ศ. ๒๓๒๙) และวัดประชาอุทิศ (๒๔๙๒) ตลอดจนวัดคำเขียนแก้ว (พ.ศ. ๒๕๐๐) และวัดโนนหนองบัว (สำนักสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๘) ในที่สุด และนอกจากนี้ ยังได้ตั้งโรงเรียน

๑. โรงเรียนประสาทศิลป์ (ในบริเวณวัดบูรพาราม เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๘)

๒. โรงเรียนลุมพุกวิทยารัตน์ (๑ พ.ศ. ๒๔๖๓ : นายอาจ กวินนท เป็นครูใหญ่) ต่อมา เมื่อปี ๒๕๐๒ เปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนลุมพุกวันครู (๒๕๐๓) และเปิดเรียนในปี ๒๕๐๓ โดยมีนายขจร ขจรวิทย์ (นายเขียว คำพัน) เป็นครูใหญ่

๓. โรงเรียนสงวนศักดิ์ (แรกสุดตั้งอยู่ในบริเวณวัดบูรพาราม ต่อมาตั้งตรงที่บ้านแพทยอัม หน้าโรงเรียนคำเชื่อนแก้วชุมชนในปัจุบัน ภายหลังมาตั้งที่วัดคำเชื่อนแก้วและทุกวันนี้ เป็นโรงเรียน แสงประทีป และโรงเรียนแก้วอนุบาลแก้วปัญญา ในที่สุด)

๔. โรงเรียนลุมพุก (๑ มิถุนายน ๒๔๙๒) อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ของโรงเรียนลุมพุกวิทยารัตน์ เมื่อครั้งตั้งเป็นอำเภอลุมพุก ต่อมาเปลี่ยนเป็นโรงเรียนคำเชื่อนแก้ว เปลี่ยนชื่อตามอำเภอ(๑๐ ตุลาคม ๒๔๙๖) และย้ายมาตั้งในพื้นที่สันเขื่อนในปัจุบันนี้ โดยมีนายฉัฆวาน วันชูเพลลา เป็นครูใหญ่คนแรก

๕. โรงเรียนคำเชื่อนแก้วชุมชน (๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๐) โดยมีนายประทีป วรภัย เป็นครูใหญ่ คนแรก เป็นต้น

คำขวัญอำเภอคำเชื่อนแก้ว

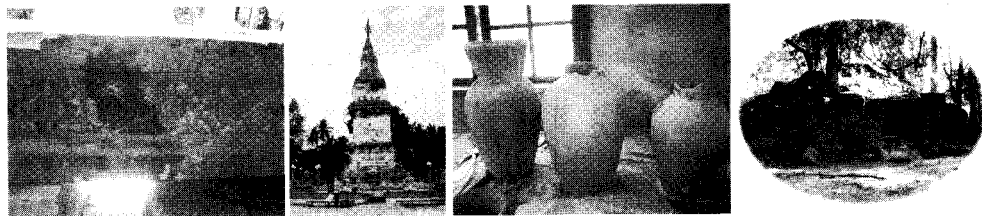
(The Motto of Khamkhueankaeo District)

เมืองโบราณ ธารสองสาย ไก่รสเด็ด เมล็ดข้าวหอม

(The Ancient City ► Two Mainly Rivers ► Flavour Chicken Fired ► Good Riced Costs)

คำขวัญ	ยกตัวอย่าง เช่น.....	ความหมาย
เมืองโบราณ	○ สมัยทวาราวดี ► ดงเมืองเตย ► บ้านโนนเมืองน้อย ○ สมัยเจนละ / ลพบุรี ► จารึกกู่จาน ► พระธาตุกู่จาน ► พญาคอกู่ ► กู่บ้านจั่ว ► พระธาตุเจ้าสูงใหญ่	○ สมัยทวาราวดี ได้แก่ โบราณสถานดงเมืองเตย (สงเปือย บุ่งหวาย กุดกุง) และบ้านโนนเมืองน้อย (แคนน้อย ดงแคนใหญ่ อัมพวัน นาถ่ม) ○ สมัยเจนละ / ลพบุรี (ส้มโฮง โพนทัน กู่จาน) ► วัดพุทธมหายาน พุทธศตวรรษที่ ๑๒ ► พระธาตุกู่จาน (พระอังคารธาตุ หรือ ชี้อั่ว) ► พญาคอกู่ (เทวรูปแกะสลัก) ► กู่บ้านจั่ว (อโรคยาศาล)
ธารสองสาย	◆ ลำโพง ◆ ลำน้ำชี	► พระธาตุเจ้าสูงใหญ่ (บูรณะ : บ้านโพนทัน) ◆ ลำโพงกั้นชายแดนกับอำเภอบำดัว และหัวตะพาน (ทุ่งมน/ย่อ : เหล่าโฮ/กู่จาน : นาหลู/หนองเทา) ◆ ลำน้ำชี กั้นชายแดนกับอำเภอมหาชนะชัย
ไก่รสเด็ด	ข้าวเหนียว ไก่ย่าง ส้มตำ	(กุดกุง เหล่ามะเขี้ยว ทราขงาม)
เมล็ดข้าวหอม	ทุกภูมิภาคของอำเภอ	บ้านดงแคนใหญ่ บ้านอัมพวัน และบ้านบกน้อย พืชเศรษฐกิจของอำเภอ และประเทศ

๑. เมืองโบราณ

๒. ธารสองสาย

๓. ไกรลัดดี

๔. เมล็ดข้าวหอม

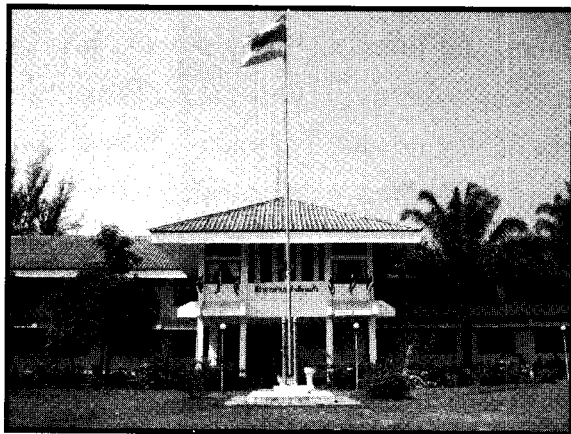

ตารางที่ ๑ แสดงตำบลในเขตอำเภอคำเขียนแก้ว ปี พ.ศ. ๒๕๔๖

หมู่	ตำบล						
	๑. ลุมพุก	๒. กู่จาน	๓. ดง แคนใหญ่	๔. ย่อ	๕. สงเปือย	๖. ทุ่งมน	๗. นาแก
๑	ลุมพุก	กู่จาน	ดงแคนใหญ่	ย่อ	สงเปือย	โซง	นาแก
๒	ลุมพุก	กู่จาน	นาถัม	ย่อ	กุดดากล้ำ	เหล่าโป	ปลาอีด
๓	โพนแพง	สมบุรณ์ พัฒนา	กลางนา	หนองแสง	บุงหวาย	ทุ่งมน	นาหลู่
๔	ชีเหล็ก	หนองกบ	ดงแคนใหญ่	สว่าง	ดอนชะยอม	โพนลิ้ม	หนองเทา
๕	โคกกลาง	จั่ว	หนองแคน	คำม่วง	โคกสะอาด	มะพริก	ม่วง
๖	โนนยาง	นาเวียง	ผักบุง	โคกป่าจิก	สงเปือย	ดู่	เหล่าตอง
๗	หนอง หาบแห	คำศิริ	บกน้อย	คำม่วง	โนนยาง	ทุ่งมน	หนอง ดุกหลุก
๘	ดอนเขื่อง	หนองกบ	หนองแปน	คำกลาง	เมืองเตย	โซง	ปลาอีด
๙	เหล่าฝ้าย	โคกโก้ย	ดงแคนใหญ่	ดอนดู่	บุงหวาย	มะพริก	-
๑๐	แหล่งแป้น	หนองเสียว	ดงแคนใหญ่	หนองปลา	-	-	-
๑๑	สมสะอาด	นาเวียง	อัมพวัน	เจริญสุข	-	-	-
๑๒	หนองแสง	ชัยมงคล	-	-	-	-	-
๑๓	ร้องคำ	-	-	-	-	-	-
๑๔	โคกกลาง	-	-	-	-	-	-
๑๕	เหล่าฝ้าย	-	-	-	-	-	-

ตารางที่ ๒ แสดงตำบลในเขตอำเภอคำเขื่อนแก้ว ปี พ.ศ. ๒๕๔๖

หมู่	ตำบล						
	๘. แคนน้อย	๙. ดงเจริญ	๑๐. กุดกุง	๑๑. เหล่าไฮ	๑๒. โพนทัน	๑๓. นาคำ	-
๑	แคนน้อย	ดง	กุดกุง	หนองแขวง	โพนทัน	นาหอม	-
๒	แคนน้อย	ดง	โนนม่วง	เหล่าไฮ	โพนทัน	นาคำ	-
๓	หนองเล็ง	ดง	นาโพธิ์	ชาตะยานนท์	น้ำเกลี้ยง	หัวขัว	-
๔	ดอนเต้อยไก่อ	คำแหลม	เหล่ามะเขี้ยว	เหล่าทุ่ง	สำโรง	ปักแอต	-
๕	ดอนมะยาง	พรพูลสุข	ทรายงาม	กุดเป่ง	โพนทัน	ดอนเสาเรือน	-
๖	โนนเมืองน้อย	แหล่งหนู	ใหม่มงคล	กุดเป่ง	-	-	-
๗	ดอนมะฮวน	แหล่งหนู	โนนม่วง	-	-	-	-

ที่ว่าการอำเภอคำเขื่อนแก้ว หลังที่ ๓
(หลังที่ ๑ เรียกว่า ศาล)

สถานีตำรวจภูธรอำเภอคำเขื่อนแก้ว หลังที่ ๒
(หลังที่ ๑ เรียกว่า โรงพัก)

๑. สภาพทั่วไป (The General Geography)

๑.๑ ลักษณะที่ตั้ง (The land site)

อำเภอคำเขื่อนแก้ว ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของจังหวัดยโสธร ห่างจากอำเภอเมืองยโสธร ประมาณ ๒๓ กิโลเมตร

๑.๒ เนื้อที่ / พื้นที่ (Area)

อำเภอคำเขื่อนแก้ว มีเนื้อที่รวมทั้งสิ้น ๖๓๘.๔๐ ตร.กม.หรือ ประมาณ ๓๙๙,๐๐๐ ไร่

๑.๓ อาณาเขต (Boundary)

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	อ.เมืองยโสธร และ อ.ป่าติ้ว จ.ยโสธร
ทิศใต้	ติดต่อกับ	อ.มหาชนะชัย จ.ยโสธร
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	อ.เขื่องใน จ.อุบลราชธานี
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	อ.เมืองยโสธร จ.ยโสธร และ อ.พนมไพร จ.ร้อยเอ็ด

๑.๔ ลักษณะภูมิประเทศ (The Land Scape)

สภาพภูมิประเทศทั่วไปเป็นที่ราบสูง ดินส่วนใหญ่เป็นดินปนทราย พื้นที่ลาดเอียงจากทิศเหนือไปทางทิศใต้ พื้นที่โดยเฉลี่ยสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ ๒๒๗ ฟุต

อำเภอคำเขียนแก้วมีแม่น้ำไหลผ่าน ๓ สาย ได้แก่

๑. แม่น้ำชี (Chi River) ต้นน้ำอยู่ในเขตจังหวัดชัยภูมิ ไหลผ่านทางจังหวัดยโสธรหลายอำเภอเป็นระยะทางยาวประมาณ ๑๑๐ กิโลเมตร คือ อำเภอยโสธร อำเภอคำเขียนแก้ว อำเภอมหาชนะชัย และอำเภอค้อวัง ในฤดูฝนใช้เป็นเส้นทางคมนาคมทางเรือได้ ส่วนในฤดูแล้งใช้เรือได้เป็นบางแห่ง ส่วนของแม่น้ำชีที่เข้ามาในพื้นที่บ้านกุดกุง ตำบลกุดกุง อำเภอเขียนแก้ว จังหวัดยโสธรเรียกว่า **ชีหลง : Chi - Long** (แม่น้ำกุดกุง : Kutkung River)

๒. ลำโพง และลำเซบาย (Lam Phong : Se-bai) ไหลผ่านท้องที่อำเภอเลิงนกทา อำเภอป่าติ้ว อำเภอกุดชุม และอำเภอคำเขียนแก้ว

๓. ลำห้วยเขมร (Lam Huai Khmer) เดิมเริ่มต้นน้ำอยู่ที่บ้านดาดทอง เขื่องคำ ย่อ ลัมโฮง โพนทัน โพนแพง ลุมพุก ชี้เหล็ก ผ่านเขตตำบลเหล่าไฮ กู่จาน และนาแก แล้วไหลลงสู่เขตของอำเภอเขื่องในจังหวัดอุบลราชธานี ปัจจุบันต้นกำเนิดที่บ้านลุมพุก และบ้านชี้เหล็ก เนื่องจากว่ามีการตัดถนนสายแจ้งสนิทและแหล่งต้นน้ำต้นเขิน พร้อมทั้งมีการตั้งบ้านเรือนตามทุ่งนาของตัวเองมากขึ้น

๑.๕ สภาพภูมิอากาศ (The Atmosphere)

ฤดูร้อน (Autumn) อากาศร้อนจัด ฤดูหนาวอากาศหนาวจัด ฤดูร้อนเริ่มระหว่างเดือนมีนาคม - เมษายน และในเดือนเมษายน อุณหภูมิเฉลี่ยจะสูงถึง ๓๓ - ๓๔ องศาเซลเซียส

ฤดูฝน (Rainy) จะเริ่มในระหว่างเดือนพฤษภาคม - ตุลาคม ในฤดูนี้จะมีลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดผ่าน ทำให้ฝนตก อากาศชุ่มชื้น โดยเฉพาะในเดือนสิงหาคม อุณหภูมิเฉลี่ยจะสูงถึง ๒๙ - ๓๐ องศาเซลเซียส ปริมาณน้ำฝนตก เฉลี่ย ๑,๑๐๐ มิลลิเมตร / ปี

ฤดูหนาว (Winter) เริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน - กุมภาพันธ์ มีลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดผ่าน ทำให้อากาศหนาวเย็น และแห้งแล้ง บางครั้งมีลมพัดแรง อุณหภูมิเฉลี่ยโดยทั่วไปประมาณ ๑๓ - ๒๐ องศาเซลเซียส

๑.๖ พื้นที่และการใช้ประโยชน์ (The Area Using)

พื้นที่ส่วนใหญ่ใช้ประโยชน์ในการทำนา มีการถือครองที่ดินและออกเอกสารสิทธิให้แก่ราษฎร

ดังนี้

๑. โฉนดที่ดิน	จำนวน ๓๖,๓๗๘ แปลง
๒. หนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓-ก)	จำนวน ๑๑,๘๒๒ แปลง
๓. หนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓)	จำนวน ๑,๖๒๔ แปลง

๔. หนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง (น.ส.ล) จำนวน ๕๓๙ แปลง
(ที่สาธารณประโยชน์ ๕๐๓ แห่ง และที่ราชพัสดุ ๔๕ แปลง)

การปกครอง (The Rule)

อำเภอคำเขียนแก้ว แบ่งเขตการปกครองตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๗ ออกเป็น ๑๓ ตำบล และ ๑๑๒ หมู่บ้าน โดยมีองค์การบริหารส่วนตำบล ๑๓ แห่ง และเทศบาลตำบล ๑ แห่ง

ประชากร (The Population)

จากข้อมูลของอำเภอคำเขียนแก้ว (วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๔๖) มีประชากรจำนวนทั้งสิ้น ๗๓,๗๖๒ คน แยกเป็น ชาย ๓๖,๙๖๓ คน และหญิง ๓๖,๗๙๙ คน มีความหนาแน่นเฉลี่ย / พื้นที่ ประมาณ ๑๑๖ คน / ตารางกิโลเมตร จำนวนครัวเรือน ๑๕,๑๕๐ หลังคาเรือน

การคมนาคม (The Transport)

อำเภอคำเขียนแก้ว มีเส้นทางคมนาคมทางบกที่สามารถติดต่อกันได้อยู่ภายในอำเภอ และจังหวัด ตลอดจนจังหวัดต่างๆ โดยสะดวก มีถนนมาตรฐานที่ใช้ได้ทุกฤดูกาล และการเดินทางไปกรุงเทพฯ นั้น สามารถไปได้หลายทาง คือ

สายที่ ๑ เดินทางโดยรถยนต์ จากกรุงเทพฯ ผ่านสระบุรี นครราชสีมา ขอนแก่น (บ้านไผ่) มหาสารคาม ร้อยเอ็ด และยโสธร (คำเขียนแก้ว)

สายที่ ๒ เดินทางโดยรถยนต์ จากกรุงเทพฯ ผ่านสระบุรี นครราชสีมา ประทาย พุทไธสง พายัพภูมิพิสัย เกษตรวิสัย สุวรรณภูมิ พนมไพรและยโสธร (คำเขียนแก้ว)

สายที่ ๓ เดินทางโดยรถไฟ สายกรุงเทพฯ - ยโสธร (คำเขียนแก้ว) แล้วต่อรถยนต์ด้วยเส้นทาง สายอุบลราชธานี - ยโสธร (ทางหลวงหมายเลข ๒๓)

ทางหลวงสายสำคัญที่เชื่อมต่อกับอำเภอคำเขียนแก้ว ได้แก่

ทางหลวงหมายเลข ๒๓ (ถนนแจ้งสนิท) เชื่อมต่อระหว่างจังหวัดอุบลราชธานี - ยโสธร - ร้อยเอ็ด

ทางหลวงหมายเลข ๒๐๘๓ (ถนนแจ้งสนิท) เชื่อมระหว่างอำเภอคำเขียนแก้ว - มหาชนะชัย - ราชสีห์

๒. สภาพเศรษฐกิจ (The Economics)

ประชากรส่วนใหญ่ของอำเภอคำเขียนแก้ว มีอาชีพทำการเกษตร ได้แก่ การทำนา ทำไร่ ปลูกผลไม้ ไร่ส้ม ไร่กล้วย ไร่ถั่วลิสง เป็นต้น นอกจากนี้มีพืชสำคัญที่เป็นพืชรองและทำรายได้ ได้แก่ แตงโม และอ้อย

โรงงาน (Factory) ส่วนใหญ่เป็นโรงงานที่ประกอบกิจการค้าด้านพืชผลเกษตรกรรม โดยเฉพาะ โรงสีข้าว

การพาณิชย์ (The Trader) การซื้อขายเป็นอาชีพที่มีจำนวนน้อย เมื่อเทียบกับการทำนา ทำไร่ และผลผลิตที่ทำรายได้ในด้านข้างฝีมือ ได้แก่ ข้างผลิตรองเท้า ซึ่งอยู่ในเขตอำเภอ และผลผลิตที่ได้จากการเกษตรกรรม ได้แก่ ข้าว ปลูก ไร่ส้ม ไร่ถั่วลิสง เป็นการขายผ่านพ่อค้าคนกลางระดับท้องถิ่น

เนื่องจากไม่มีตลาดกลางสินค้าเกษตรกรรม

การเงินการธนาคาร (The Banking)

ธนาคารเพื่อการเกษตร สหกรณ์เพื่อการเกษตร ธนาคารออมสิน และบริษัทไทยประกันชีวิต
สาธารณูปโภค (The Public Utility)

เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี อำเภอคำเขื่อนแก้วมีการประปา และสังกัดการประปาสวนภูมิภาค
สังกัดการประปามหาชนะชัย

การไฟฟ้า (The Power Board) เป็นการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค (กฟภ.)

โทรศัพท์ (The Telephone) เป็นการบริการสื่อสารทางไกล - ไกลที่เปิดดำเนินการบริการ

๓. สภาพทางสังคม และวัฒนธรรม (The Socio - Cultural Rites)

ประชากรของชาวอำเภอคำเขื่อนแก้ว คิดเป็นร้อยละ ๙๔.๐๐ ที่นับถือพระพุทธศาสนา มีส่วน
น้อยที่นับถือคริสต์ อิสลาม และส่วนใหญ่มักรับเชื่อในเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ นับถือผีปู่ - ตา และยึดมั่นใน
“ฮีตสิบสองคองสิบสี่” (Tradition - 12 & To rule - 14)

การศึกษา (The Education)

อำเภอคำเขื่อนแก้ว มีการศึกษาทั้งในระบบ และนอกระบบ ได้แก่ โรงเรียนระดับประถมศึกษา
ระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนเอกชน และศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน

การสาธารณสุข (The Public Health)

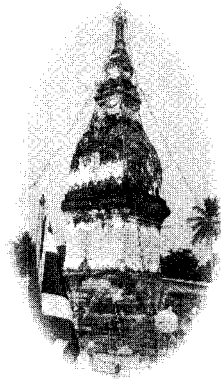
การบริการสาธารณสุขให้กับประชาชน มีทั้งให้บริการถึงที่และมารับบริการเอง ณ สถานที่ตั้ง
และหน่วยเคลื่อนที่ไปให้ตามหมู่บ้านในชนบทที่ห่างไกล

ประเพณีสำคัญ (The Customs)

(๑) ประเพณีบุญบั้งไฟ (The Rocket Festival Merit) ตามฮีตสิบสอง เรียกว่า บุญเดือนหก
หรือ บุญบั้งไฟ จะจัดอยู่ในช่วงเดือนพฤษภาคม-มิถุนายน ของทุกๆ ปี เป็นประเพณีขอฝนของพี่น้องชาว
อีสานเป็นส่วนใหญ่ในเขตอำเภอคำเขื่อนแก้วนั้น มีการจัดงานทุกๆ ตำบล และเกือบทุกหมู่บ้าน

(๒) งานนมัสการองค์พระธาตุกู่จาน (Pay Homage to Kuchan Buddha Relic) ตรงกับวัน มาฆบูชาของทุกๆ ปี จัดงาน ๓ วัน ตรงกับวันขึ้น ๑๓ - ๑๕ ค่ำ เดือน ๓ ณ วัดบ้านกู่จาน ตำบลกู่จาน

นายสุริ มากบุญ
ผู้ว่าราชการจังหวัดยโสธร

นายคานิต จีรวัดมนานนท์
นายอำเภอคำเชื่อนแก้ว

สถิติปริมาณน้ำฝน ประจำปี ๒๕๔๕ - ๒๕๔๖

The Amount of rain : 2545 - 2546

ที่	เดือน	ปีพุทธศักราช (มิลลิเมตร)		หมายเหตุ
		๒๕๔๕	๒๕๔๖	
๑	มกราคม	-	-	
๒	กุมภาพันธ์	-	-	
๓	มีนาคม	๒.๘๐	๔๐.๙๐	
๔	เมษายน	๓๑.๗๐	๕.๘๐	
๕	พฤษภาคม	๗๘.๓๐	๒๔๓.๙๐	
๖	มิถุนายน	๒๔๕.๗๐	๒๕๖.๓๐	
๗	กรกฎาคม	๒๖๐.๓๐	๑๕๓.๓๐	
๘	สิงหาคม	๔๓๖.๓๐	๔๘๗.๐๐	
๙	กันยายน	๕๔๙.๐๐	๒๔๗.๐๐	
๑๐	ตุลาคม	๓๖.๓๐	-	
๑๑	พฤศจิกายน	๑๕.๑๐	-	
๑๒	ธันวาคม	๓.๑๐	-	
รวม		๑,๘๓๙.๖๐	๑,๔๕๖.๗๐	

ข้อมูลพื้นฐานบ้าน วัด โรงเรียน สถานีนามัย
The Data of Villages, Temples, Schools & Sanitaries

ตำบล	หมู่บ้าน	หมู่ที่	จำนวน (แห่ง)					หมายเหตุ
			วัด	โรงเรียน			สถานี	
				ประถม	ขยายโอกาส	มัธยม	อนามัย	
๑. ลุมพุก	ลุมพุก	๑, ๒	๔	๒		๑		
	โพนแพง	๓	๑	๑				
	ชีเหล็ก	๔	๑	๑				
	โคกกกลาง	๕, ๑๔	๑	๑				
	โนนยาง	๖	๑					
	หนองหาบแห	๗	๑					
	ดอนเชียง	๘	๑	๑				
	เหล่าฝ้าย	๙, ๑๕	๑	๑				
	แหล่งแป้ง	๑๐	๑	๑				
	สมสะอาด	๑๑	๑					
	หนองแสง	๑๒	๑					
	ร้องคำ	๑๓						
รวม		๑๕	๑๔	๘		๑		
๒. กู่จาน	กู่จาน	๑, ๒	๑					
	สมบูรณ์พัฒนา	๓	๑	๑		๑	๑	
	หนองกบ	๔, ๘	๑					
	จั่ว	๕	๑					
	นาเวียง	๖, ๑๑	๑		๑		๑	
	คำศิริ	๗	๑					
	โคกโก้ย	๙	๑					
	หนองเสียว	๑๐	๑					
	ชัยมงคล	๑๒						
รวม		๑๒	๘	๑	๑	๑	๒	
๓. ดงแคนใหญ่	ดงแคนใหญ่	๑, ๙, ๑๐	๒		๑		๑	
	นาถัม	๒	๑	๑				
	กลางนา	๓	๑	๑				
	หนองแคน	๕	๑					
	ผักบั้ง	๖	๒	๑				
	บกน้อย	๗	๑	๑		๑	๑	
	หนองแปน	๘						
	อัมพวัน	๑๑	๑					
รวม		๑๐	๙	๔	๑	๑	๒	

ข้อมูลพื้นฐานบ้าน วัด โรงเรียน สถานีอนามัย (ต่อ)

ตำบล	หมู่บ้าน	หมู่ที่	จำนวน (แห่ง)					หมายเหตุ
			วัด	โรงเรียน			สถานี อนามัย	
				ประถม	ขยายโอกาส	มัธยม		
๔. ย่อ	ย่อ	๑, ๒	๒		๑	๑	๑	
	หนองแสง	๓	๑					
	สว่าง	๔	๑	๑				
	คำม่วง	๕, ๗	๑		๑			
	โคกป่าจิก	๖	๑	๑				
	คำกลาง	๘						
	ดอนตู	๙	๑					
	หนองปลา	๑๐						
	เจริญสุข	๑๑						
รวม		๑๑	๗	๒	๒	๑	๑	
๕. สงเปือย	สงเปือย	๑, ๖	๒		๑		๑	
	กุดตากล้า	๒	๑	๑				
	บุงหวาย	๓, ๙		๑				
	ดอนชะยอม	๔	๑	๑				
	โคกสะอาด	๕						
	โนนยาง	๗						
	เมืองเตย	๘	๑					
รวม		๙	๕	๔	๑		๑	
๖. ท่งมน	โฆง	๑, ๘	๒		๑			
	เหล่าโป	๒	๑					
	ท่งมน	๓, ๗	๑		๑		๑	
	โพนลิม	๔	๑					
	มะพริก	๕, ๙	๑		๑			
	ดู่	๖	๑					
รวม		๙	๗		๓		๑	
๗. นาแก	นาแก	๑	๒		๑		๑	
	ปลาอีต	๒, ๘	๒	๑				
	นาหลู่	๓	๑		๑		๑	
	หนองเทา	๔	๑	๑				
	ม่วง	๕	๑					
	เหล่าตอง	๖	๑					
	หนองตูกหลุก	๗						
รวม		๘	๘	๒	๒		๒	

ข้อมูลพื้นฐานบ้าน วัด โรงเรียน สถานีอนามัย (ต่อ)

ตำบล	หมู่บ้าน	หมู่ที่	จำนวน (แห่ง)					หมายเหตุ
			วัด	โรงเรียน			สถานี	
				ประถม	ขยายโอกาส	มัธยม	อนามัย	
๘. แคนน้อย	แคนน้อย	๑, ๒	๑		๑		๑	
	หนองเล็ง	๓	๑					
	ดอนเดือยไก่อ	๔	๑					
	ดอนมะยาง	๕	๑					
	โนนเมืองน้อย	๖	๑					
	ดอนมะฮวน	๗	๑	๑				
	โนนเมืองน้อย	๖	๑					
	ดอนมะฮวน	๗	๑	๑				
รวม		๗	๖	๑	๑		๑	
๙. ดงเจริญ	ดง	๑, ๒, ๓	๑		๑		๑	
	คำแหลม	๔	๑					
	พรพูนสุข	๕						
	แหล่งหิน	๖, ๗	๑	๑				
รวม		๗	๓	๑	๑		๑	
๑๐. กุดกุง	กุดกุง	๑	๑		๑		๑	
	โนนม่วง	๒, ๗	๑	๑				
	นาโพธิ์	๓	๑	๑				
	เหล้ามะเขี้ยว	๔	๑	๑				
	ทรายงาม	๕	๑	๑				
	ใหม่มงคล	๖						
รวม		๗	๕	๔	๑		๑	
๑๑. เหล่าไฮ	หนองแวง	๑		๑			๑	
	เหล่าไฮ	๒	๑					
	ชาตะยานนท์	๓	๑					
	เหล่าทุ่ง	๔	๑	๑				
	กุดเป่ง	๕, ๖	๑	๑				
รวม		๗	๖	๓			๑	
๑๒. โพนทัน	โพนทัน	๑, ๒, ๕	๒	๑		๑	๑	
	น้ำเกลี้ยง	๓	๑	๑				
	ลำโรง	๔	๑	๑				
รวม		๕	๕	๓		๑	๑	

ข้อมูลพื้นฐานบ้าน วัด โรงเรียน สถานีนามัย (ต่อ)

ตำบล	หมู่บ้าน	หมู่ที่	จำนวน (แห่ง)					หมายเหตุ
			วัด	โรงเรียน			สถานี	
				ประถม	ขยายโอกาส	มัธยม	อนามัย	
๑๓. นาคำ	นาหอม	๑	๑	๑				
	นาคำ	๒	๑		๑		๑	
	หัวขัว	๓	๑	๑				
	ปักแฮด	๔	๑					
	ดอนเสาเรือน	๕	๑					
รวม		๕	๕	๒	๑		๑	

(๑) ขนบธรรมเนียมประเพณี,พิธีกรรมและอิทธิพลทางความคิด (The Comtoms & Faiths)

◆ งานประเพณี (The Costoms)

ชาวอำเภอนาคำเชื่อนแก้ว เป็นถิ่นที่มีวัฒนธรรมดั้งเดิมมาตั้งแต่บรรพบุรุษ สืบทอดจนถึงปัจจุบัน จะเห็นได้จากราษฎรในหมู่บ้าน ยังมีวิถีชีวิตบนพื้นฐานของความเชื่อทางด้านพุทธศาสนา และธรรมชาติอย่างกลมกลืน วัฒนธรรมที่ปรากฏทั้งด้านจิตใจ วัดถุ พิธีกรรม ยังเป็นไปตามประเพณีดั้งเดิมที่ชาวอีสานเรียนว่า “ฮึดลืบสอง” สำหรับงานประเพณีที่สำคัญ มีดังนี้

...กราบนมัสการ...

...ขับร้องสรภัญญะ...

ตักบาตร...บวชชีพรหมณ์

ยกพระเลียงท่าย...สอยเทียมชี

◆ **เดือนอ้าย (บุญเข้ากรรม) : The first lunar month merit (Boon Khao Kam)**

การทำบุญเข้ากรรม กำหนดเดือนอ้ายเป็นการทำบุญที่เกี่ยวกับพระภิกษุ ทำพิธีอยู่กรรม หรือ เข้ากรรม หรือ ปริวาสกรรม เป็นพิธีกรรมเพื่อให้พระภิกษุผู้ต้องอาบัติ สังฆาทิเสสต้องอยู่กรรมจึงจะพ้นอาบัติ คุกหัสผู้ทำบุญกุศลจะไปบริจาคทานรักษาศีลฟังธรรม มูลเหตุของการทำบุญเข้ากรรม พระภิกษุผู้ต้องอาบัติสังฆาทิเสสที่สงสัยตัวเองว่าจะต้อง หรือ อาบัติจริง ๆ แล้วต้องเข้ากรรม พระภิกษุที่จะเข้ากรรมจะต้อง ตัดเตรียมสถานที่ให้สะอาด เตรียมน้ำสำหรับดื่ม เมื่อพระสงฆ์อยู่ปริวาสกรรมครบกำหนดแล้ว ขอมานัต อยู่มานัต ๖ ราตรีแล้ว สำหรับคุกหัสในขณะพระภิกษุเข้ากรรมอยู่นั้น ก็จะพากันมาทำบุญร่วมกัน คอยรับ ใช้น้ำ แล้วถวายจตุปัจจัยไทยธรรม จนกว่าพระภิกษุจะออกจากกรรม

◆ **เดือนยี่ (บุญคุณลาน) : The second lunar month merit (Boon Khun Lan)**

ประเพณีบุญเดือนยี่ เมื่อผู้ใดทำนาเสร็จแล้วได้ข้าวมากๆ ก่อนที่จะนำขึ้นสู่ยุ้งฉางนั้น ก็จะทำ บุญมีพระสงฆ์สวดพระพุทธรูปและถวายภัตตาหารที่ลานข้าว เพื่อเป็นสิริมงคลเพิ่มความมั่งมีศรีสุขแก่ตน และครอบครัว ได้คำมาจากชายสองคนพี่น้องกันที่ถวายทานข้าวเป็นระยะ น้องชายได้กุศลแรงได้เกิดเป็น อัญญาโกณฑัญญะ สำเร็จเป็นพระอรหันต์ ส่วนพี่ชายได้เกิดเป็นสุภททปริพาชกสำเร็จอนาคามีผล

◆ **เดือนสาม (บุญข้าวจี) : The third lunar month merit (Boon Khao Ji)**

ประเพณีบุญเดือนสาม บุญข้าวจี จะกระทำในโอกาสการทำบุญวันมาฆบูชา หรือ วันใดก็ได้ ในเดือนสาม ข้าวจี เป็นอาหารอย่างหนึ่ง โดยการนำข้าวเหนียวที่นึ่งสุกแล้ว ปั้นเป็นก้อนโตประมาณ ผลมะตูม ย่างไฟอีกรอบ ยัดไส้ด้วยน้ำอ้อยก่อนขนาดหัวแม่มือ แล้วนำไปถวายพระในวันที่กำหนดการทำบุญ

◆ **เดือนสี่ : บุญพระเวศ (บุญมหาชาติ) : Boon Bha Vet (Boon Maha Chart)**

: The fourth lunar month merit (The story of Lord Buddha)

ประเพณีบุญเดือนสี่ บุญพระเวศหรือบุญมหาชาติ การทำบุญพระเวศ เกิดขึ้นจากคัมภีร์ มัลลยหิมันมานับแสน เชื่อว่าถ้าผู้ใดปรารถนาจะพบพระศรีอริยเมตไตรย หรือเข้าถึงพระพุทธเจ้าแล้วจะ อยาได้ ทำบาปหนัก การทำบุญพระเวศ หรือ บุญมหาชาติ ชาวบ้านจะจัดงานติดต่อกัน ๓ วัน โดยในวัน แรกเป็น วันเตรียมงานในวันที่สอง จะเป็นวันเริ่มงานแท้จริง จะมีพิธีแห่พระเวสสันดร นางมัทรี กัณหา ชาลี ส่วนวันที่สามของงานบุญพระเวศ จะเป็นการฟังเทศน์ตามคตินิยม โดยมีความเชื่อที่ว่า ถ้าผู้ใดฟัง เทศน์ เรื่องพระเวสสันดร ให้จบภายในวันเดียว จะได้พบพระศรีอริยเมตไตรย สิ่งของที่ให้นำมาถวายพระ สงฆ์ในวันที่มี การเทศน์ เรียกว่า “ต้นกัณฑ์” จะมี ๓ รูปแบบที่ ๑ คือ “กัณฑ์หลอน” เป็นการถวาย เครื่องปัจจัยโดยไม่ ระบุพระสงฆ์องค์ใด แบบที่ ๒ เรียกว่า “กัณฑ์จบ” เป็นการถวายจตุปัจจัยแด่พระสงฆ์ องค์ใดองค์ใด ส่วนแบบที่ ๓ เรียกว่า “กัณฑ์หลง” ส่วนใหญ่จะเป็น วันรุ่งขึ้นของวันใหม่แล้ว ซึ่งการเทศน์มี การจบสิ้นแล้ว โดยผู้ที่ถวายกัณฑ์หลงจะมีเจตนาที่จะถวายจตุปัจจัยให้แก่วัดเป็นหลัก

◆ **ประเพณีตรุษสงกรานต์ (Thai Happy New Year : Songkran Day)**

: The fifth lunar month merit (To have a bath for the older)

ประเพณีบุญเดือนห้า ตรุษสงกรานต์ ประเพณีสงกรานต์เป็นเรื่องของธิดาทั้ง ๗ คน ของ ท้าวพรหม หรือ ท้าวมหาสงกรานต์ ผู้เป็นบิดาจะเริ่มมีขึ้นในวันที่ ๑๓ เมษายนของทุกๆ ปี เป็นประเพณี ของ ชุมชนมาตลอด จนจะกระทำคล้ายกับท้องถิ่นอื่น ประเพณีสงกรานต์จะมีการสรงน้ำพระพุทธรูป โดย วัดจะอัญเชิญพระพุทธรูปมาประดิษฐานไว้บริเวณด้านหน้าของศาลาวัด เพื่อให้ชาวบ้านได้สรงน้ำอย่างสะดวก

ในช่วงวันสงกรานต์นอกจากจะมีการสงฆ์พระพุทธรูปแล้ว ยังมีการทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้ญาติผู้ล่วงลับ มีการทำบุญตักบาตรซึ่งถือว่าเป็นขึ้นปีใหม่ของชาวไทย

◆ ประเพณีบุญบั้งไฟ : The sixth lunar month merit (Boon Bung Fai)

ประเพณีบุญเดือนหก หรือ บุญบั้งไฟ เป็นประเพณีของชาวคำเชื่อนแก้ว ที่สำคัญและปฏิบัติสืบต่อกันมา ซึ่งเป็นการจัดงานตามความเชื่อในเรื่องของการของฝน บูชาพญาแถน ขอให้ช่วยดลบันดาลให้ฝนตกในช่วงฤดูกาลทำนา การทำบุญบั้งไฟของชาวอำเภอกำคำเชื่อนแก้ว จะเริ่มตั้งแต่ชาวบ้านจะประชุมกันวางแผน การจัดงานหลังจากนั้นก็ส่งข่าว (บอกบุญ) ไปยังหมู่บ้านใกล้เคียงอื่นๆ ให้นำบั้งไฟมาแข่งขัน ซึ่งจะมีการประกวดทั้งการประดับตกแต่งบั้งไฟสวยงาม เรียกว่า เอ้บั้งไฟ และการแข่งขันจุดบั้งไฟขึ้นสูง สำหรับในการจัดงานนั้นส่วนใหญ่จะจัดกัน ๒ วัน โดยในวันแรกจะมีการประกวด บั้งไฟประดับตกแต่งสวยงาม ส่วนวันที่สองจะเป็นการแข่งขันจุดบั้งไฟขึ้นสูง ซึ่งในวันจุดบั้งไฟสูงนั้น ก่อนที่คณะบั้งไฟต่างๆ จะจุดแข่งขันก็จะมี การ “จุดบั้งไฟเสี่ยงทาย” ก่อน ซึ่งจะเป็นการจุดเพื่อการพยากรณ์ ถ้าบั้งไฟเสี่ยงทาย จุดแล้วขึ้นสูงจะมีความเชื่อว่าในปีนั้นจะมีฝนตกตามฤดูกาล น้ำทำนามีความอุดมสมบูรณ์ แต่ถ้าบั้งไฟเสี่ยงทายจุดแล้วไม่ขึ้นหรือแตก จะมีการพยากรณ์ว่า ในปีนั้นน้ำทำนามีขาดแคลน

◆ เดือนเจ็ด (บุญข้าชะ) : The seventh lunar month merit (Boon Sam Ha)

ในเดือนเจ็ด เป็นบุญที่ถือว่าทำความสะอาดเพื่อชำระล้างสิ่งที่ไม่ดีอันจะก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่บ้านเมือง ไม่ให้บ้านเมืองมีเหตุเภทภัยต่างๆ ทำแล้วเชื่อว่าจะทำให้ฝนตกและบ้านเมืองอยู่เย็น เป็นสุข

◆ เดือนแปด : The eighth lunar month merit (Boon Khao Phansa)

ในเดือนแปด มีประเพณีบุญเข้าพรรษา ซึ่งถือเอาวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ เป็นวันทำบุญเข้าพรรษาหรือบุญเข้าพรรษา ตามประเพณีที่ยึดถือมาตั้งแต่พุทธกาลที่ให้ภิกษุอยู่ประจำที่หรือเข้าพรรษาเป็นเวลา ๓ เดือน ตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ ถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ เพื่อมิให้ภิกษุเข้าไปเหยียบย่ำ ข้าวในนาของชาวบ้าน และสัตว์ตัวเล็กตัวน้อยในหน้าฝน ให้ภิกษุถือโอกาสเล่าเรียนพระธรรมวินัยต่างๆ เป็นการสืบทอดพระพุทธศาสนา บิดา มารดา จึงนิยมบวชลูกหลานเป็นพระภิกษุในช่วงเข้าพรรษา เพื่อให้มีโอกาสศึกษาพระธรรมวินัย

◆ เดือนเก้า : The ninth lunar month merit (Boon Khao Pradabdin)

ในเดือนเก้ามีประเพณีการทำบุญข้าวประดับดิน เป็นบุญที่ถวายทานแก่พระสงฆ์ หรือจัดอาหารทิ้งไว้ตามดินหรือขวานไว้ตามต้นไม้ เพื่อให้วิญญาณหรือผี ที่เป็นญาติที่ได้รับความทุกข์ทรมานในนรก แล้วได้รับ การปลดปล่อยให้มารับของกินในวันเดือนดับนี้ เป็นไปตามความเชื่อแต่สิ่งที่ผู้จัดอาหารได้ประโยชน์ ก็คือเป็นการให้อาหารแก่สัตว์จรจัดซึ่งไม่มีเจ้าของเลี้ยงดู จะได้กินอาหารเป็นการทำบุญอีกทางหนึ่ง ในวันทำบุญชาวบ้านจะทำเป็นห่อข้าวน้อยและนำไปวางแจกไว้ตอนเช้าตรู่จนถึงย่ำรุ่ง ไม่นิยมนำไปแจกไว้ตอนกลางวัน สถานที่ที่ใช้บริเวณนอกวัด

◆ เดือนสิบ : The tenth lunar month merit (Boon Khao Sak)

ในเดือนสิบมีประเพณีบุญข้าสาก (สลากภัตร) ตรงกับวันเพ็ญเดือนสิบ หรือเรียกว่า บุญเดือนสิบ เป็นการทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ล่วงลับไปแล้วอีกครั้งหนึ่ง โดยผู้ที่ถวายทานเขียนชื่อตนเอง ไว้ในภาชนะที่ใส่ลงในบาตร เมื่อภิกษุสามเณรรูปใดจับได้สลากของใครผู้นั้นก็นำมาถวาย เมื่อพระฉัน

เสร็จแล้วจะมีการพึ่งเทศน์ และกรวดน้ำอุทิศส่วนกุศลให้ญาติมิตรที่ล่วงลับไปแล้ว การทำข้าวสากเป็นการนำเอาข้าวเปลือกมาคั่วให้แตก แล้วเอามาเคี้ยวกับน้ำตาลน้ำอ้อย นอกจากนี้ ก็จะจัดข้าวผสมกับอาหารหอโบตองวางไว้ ตามทางเข้าวัด โคนต้นไม้ในวัด ข้างโบสถ์ในประเพณีบุญข้าวสากนี้ สำหรับฆราวาสจะต้องทำทานโดยเซ่น บวงสรวงบูชาก่อน จึงนำมาให้ทานสลาภภัตตรถวายพระสงฆ์ต่อไป เป็นการให้ทาน ๒ ครั้ง เพื่อหวังผลนิพพาน พวกญาติพี่น้องก็จะพากันทำบุญอุทิศส่วนกุศลเป็นทานให้กับบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว

◆ เดือนสิบเอ็ด : The eleventh lunar month merit (Boon Auk Phansa)

ในเดือนสิบเอ็ด มีประเพณีบุญออกพรรษา ตรงกับวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือนสิบเอ็ด ในตอนเช้าชาวบ้าน จะร่วมกันทำบุญตักบาตร พึ่งเทศน์ ถวายผ้าจำพรรษา ในวันออกพรรษานี้ พระสงฆ์จะร่วมกันทำพิธี ออกรั้วสาปวารณา คือ การเปิดโอกาสให้มีการว่ากล่าวตักเตือนกันได้ กลางคืนจะมีมหรสพจุดประทีปโคมไฟ ตามหมู่บ้าน รุ่ง ก่ำแพงวัด ก่อนถึงวันออกพรรษา ๑ วัน ชาวบ้านจะช่วยกันทำหิ้ง (ห่าง) บูชาโดยเอาต้นกล้วย ไข่ฝางเป็นเสาตั้งเป็นทิวแถวดอกไม้ธูปเทียนภายในหิ้งบูชาจะมีเทียนตั้งไว้ ความสูงของหิ้งบูชาประมาณระดับศีรษะของผู้ใหญ่ ชาวบ้านถือว่า “ศาลต้องเพียงตา ที่บูชาต้องทวมหัว” เด็กๆ ต้องอ้อมขึ้นไปจุดเทียนจึงจุดถึง ซึ่งการจุดเทียนนี้จะกระทำหลังจากแห่ปราสาทผึ้งแล้ว เนื่องจากบุญออกพรรษาเป็นการชุมนุมพระสงฆ์ จำนวนมากก่อนที่จะแยกย้ายไปตามที่ต่างๆ ชาวบ้านถือเป็นการทำบุญที่สำคัญที่จะถวายภัตตาหารและบริวารต่างๆ แต่พระภิกษุสามเณรที่วัดเป็นพิเศษ ประกอบกับเป็นช่วงว่างเว้นจากการทำนารอเก็บเกี่ยวผลผลิต อีกทั้งสภาพดินฟ้าอากาศแจ่มใสเป็นช่วงย่างเข้าสู่ฤดูหนาวอากาศเย็นสบาย ชาวบ้านจึงถือโอกาสทำบุญ วันออกพรรษา

◆ เดือนสิบสอง : The twelveth lunar month merit (Boon Kha Thin)

ในเดือนสิบสองมีประเพณีบุญกฐิน เริ่มตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือนสิบเอ็ด ถึงวันเพ็ญเดือนสิบสองการทำบุญกฐินเป็นการสืบทอดประเพณีมาตั้งแต่โบราณกาล โดยมีพุทธบัญญัติไว้ให้ภิกษุ แสวงหาผ้าและ รับกฐินได้ตามกำหนดเวลา สำหรับประเภทของกฐินนั้นจะแบ่งออกเป็น ๓ ประเภท

๑. กฐินหลวงคือกฐินที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานการครองกฐิน

๒. กฐินราษฎร์ คือ กฐินที่ประชาชนจัดขึ้นมีเจ้าภาพเพียงผู้เดียว

๓. กฐินสามัคคี คือ กฐินที่ราษฎร์ร่วมกันจัดขึ้น

กฐินส่วนใหญ่จะเป็นกฐินราษฎร์ ก่อนที่จะมีการทำบุญกฐินในระหว่างเทศกาลเข้าพรรษาหรือก่อนหน้านั้น ผู้ที่ต้องการจะทำบุญกฐินจะต้องไปเลือกหาวัดที่จะทอดถวาย เมื่อตกลงกันแล้วจะจองเอาไว้

(๒) พิธีกรรมความเชื่อ (The Rites & Faiths)

ชาวอำเภอคำเชื่อนแก้วนอกจากจะมีประเพณีการทำบุญตักบาตร ฮีตสิบสอง ซึ่งถือเป็นประเพณีหลักแล้วยังมีพิธีการดั้งเดิมที่สืบทอดกันมาดังต่อไปนี้

◆ การเกิด (The Birth)

บิดามารดาที่รู้ตัวว่าจะมีลูกจะมีความรู้สึกปรารถนาดีที่อยากจะเห็นหน้าลูกว่า เป็นหญิงหรือชาย รูปร่างหน้าตาจะเป็นอย่างไร จึงพยายามทะนุถนอมลูกในครรภ์ให้ดีที่สุด เมื่อบุตรคลอดจะจดวันเดือน ปีเกิด และเวลาตกฟาก เพื่อการทำนายดวงชะตาผูกชีวิต หาผู้ใหญ่ตั้งชื่อให้เป็นสิริมงคล ในอดีต

การคลอดบุตรจะอาศัยหมอต้าแย ในการทำคลอดซึ่งแตกต่างจากปัจจุบัน ชาวบ้านนิยมคลอดบุตรที่สถานพยาบาลของรัฐ เด็กที่เกิดใหม่ บิดา มารดา จะมีการนำเอารกเด็กไปฝังไว้ใต้บันได สุมไฟไว้บนหลุมฝังรกร เรียกว่า “พิธีฝังสายแห่ แผลสายปือ” สำหรับแม่ที่คลอดบุตรใหม่จะมีการอยู่ไฟและในช่วงที่อยู่ไฟจะเลือกรับประทานอาหาร เพื่อไม่ให้เกิดการแพ้อาหาร เลือกกินอาหารที่ไม่แสลงต่อร่างกาย ในระหว่างที่อยู่ไฟจะมีบ้านใกล้เคียงญาติมิตรไปอยู่เป็นเพื่อน สอบถามสารทุกข์สุกดิบ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “จันกรรม” ผู้เป็นเจ้าของบ้าน จะเตรียมอาหารไว้ต้อนรับผู้มาเยี่ยมตามประเพณีอันดี เมื่อเด็กอายุ ได้ ๑ เดือน ชาวบ้านจะมีความเชื่อว่า พันอันตรายจากโรคภัยไข้เจ็บ แล้วจะมีการทำพิธีโกนผมไฟ เวลาโกนผมจะให้เอาไปลอยน้ำ โดยมีความเชื่อว่า จะทำให้อยู่เย็นเป็นสุขเหมือนน้ำในแม่น้ำ

◆ การแต่งงาน (Married Rite)

การแต่งงาน หรือ “กินดอง” หมายถึงการทำพิธีเกี่ยวดองเป็นวงศ์ญาติกัน ระหว่าง ฝ่ายชายกับฝ่ายหญิงที่สมัครรักใคร่เป็นสามีภรรยา กัน การแต่งงานจะเริ่มจากฝ่ายชายที่รักใคร่ชอบพอ โดยจะบอกพ่อแม่ให้จัดหาผู้ใหญ่เป็นเจ้าหมั้นไปสู่ขอหญิงสาวจากแม่ฝ่ายหญิงเมื่อตกลงกันได้แล้ว ก็จะปรึกษารับหรือต่อไปในเรื่องคำสินสอดทองหมั้น (คำดอง หรือเกี่ยวดอง หรือความปรองดอง) และหา ฤกษ์ยามที่จะประกอบพิธีแต่งงานกัน ตลอดจนมีการตกลงกันว่าเมื่อแต่งงานแล้วฝ่ายใดจะไปอยู่กับฝ่ายใด วันแต่งงานที่นิยมกระทำกัน จะถือเอาความสะดวก และถูกต้องตามฤกษ์ เช่น เดือนคู่ขึ้น ๒ คำ ๔ คำ หรือ ๖ คำ ถ้าเป็นเดือนยี่ จะเป็นขึ้น ๔ คำ ๖ คำ หรือ ๑๒ คำ เว้นแต่เป็นช่วงระหว่างเข้าพรรษาจะ ไม่มีพิธีแต่งงานกัน

◆ พิธีการทำศพ (To Burial Rite)

พิธีการทำศพแยกออกเป็น ๒ ประเภท คือ

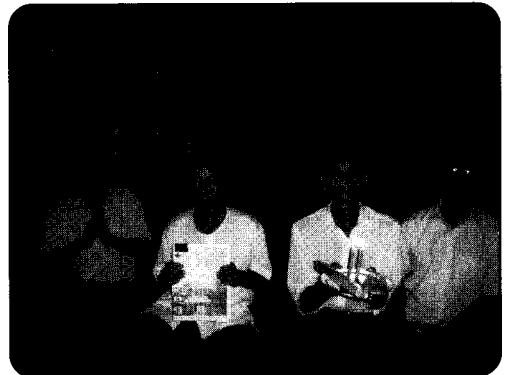
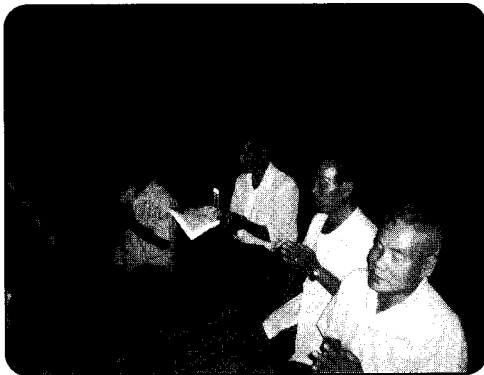
๑. ศพที่ตายเพราะโรคระบาด เรียกว่า ตายห่า ส่วนศพที่ตายจากอุบัติเหตุ เรียกว่า ตายโหง การตายทั้งสองอย่างนี้ โดยทั่วไปเรียกว่า ศพตายดิบ การทำศพประเภทนี้ใช้วิธีการฝังอย่างเดียวไม่มีการเผา เมื่อครบกำหนดอาจเป็น ๑ ปี ๒ ปี หรือ ๓ ปี จึงจะทำพิธีนำศพที่ฝังไว้มาเผา

๒. ศพตายสุก เป็นศพของผู้ตายตามปกติ หรือ เตมาแก่ตาย การจัดศพประเภทนี้ ในขั้นแรก จะมีการแต่งตัวศพ เช่น นุ่งผ้าสวมเสื้อ หวีผม จะอาบน้ำศพก่อนหรือไม่แล้วแต่เห็นสมควรแล้วใช้ผ้าด้ายดิบมัดมือให้ประนมถืดอกไม้ธูปเทียนไว้บนอกแล้วใช้ผ้าด้ายดิบห่อหุ้มศพมัดด้วยด้ายดิบ ๓ เปลาะ (มัดตราสังข์) เปลาะแรกมัดตรงกลางลำตัว รอบแขนและมือให้แน่นชิดเปลาะสองมัดตรงเข้า เปลาะสามมัดข้อเท้า แล้วเอาศพใส่โลงวางยาวตามเรือนที่ได้ซื้อเรือนหันหัวศพไปทางทิศตะวันตก การเอาศพไว้ที่บ้าน จะเก็บ ไว้กี่วันก็ได้ เช่น ๓ วัน ๕ วัน ๗ วัน เป็นต้นไป แล้วแต่ความสมัครใจของเจ้าภาพ ตกตอนเย็นก็นิมนต์พระสงฆ์มาสวดมาติกา การเผาศพประเภทนี้ในอดีตนิยมทำกันในป่าช้า พระมาเทศน์หน้าศพเป็นครั้งสุดท้าย แล้วเปิดหีบศพออกล้างหน้าศพด้วยน้ำมะพร้าวและน้ำหอมจึงทำการเผา หลังจากนั้นวันรุ่งขึ้นญาติผู้ตาย ก็จะมาเก็บกระดูก โดยเอาน้ำโปรดรอบกองไฟเพื่อให้แน่ใจว่าไฟดับสนิท ญาติจึงช่วยกันเก็บกระดูกใหญ่ และชิ้นที่สำคัญลงในหม้อแล้วกวาดขี้เถ้าและเศษกระดูกรวบแปรรูปเป็นรูปคนยกหม้อกระดูกวางบนส่วนนอก ของรูปที่แปรรูป จึงเอาผ้าขาวผูกมัดปิดหม้อนำไปบรรจุในธาตุที่เตรียมไว้ แต่ปัจจุบันชาวบ้านนิยมนำศพไปเผา ที่เมรุที่ตั้งอยู่ในบริเวณวัด ถือว่าเป็นความสะดวกอีกอย่างหนึ่ง

(๓) กองสิบสี่ มี ๑๔ ข้อ (To Rule - 14) ยกตัวอย่างเช่น

๑. อีตเจ้า กองขุน	๘. อีตไก่อ	กองเขย
๒. อีตท้าว กองเพี้ย	๙. อีตป่า	กองลุง หรือ อีตน้ำ กองอา
๓. อีตไพร่ กองนาย	๑๐. อีตปู่	กองย่า อีตตา กองยาย
๔. อีตบ้าน กองเมือง	๑๑. อีตเฒ่า	กองแก่
๕. อีตผ้า กองเมีย	๑๒. อีตปี	กองเดือน
๖. อีตพ่อ กองแม่	๑๓. อีตไฮ่	กองนา
๗. อีตลูก กองหลาน	๑๔. อีตวัด	กองสงฆ์

นอกจากนี้ พึงยกเว้น “ชะล่า” หมายถึง สิ่งที่ไม่ดีไม่งามและไม่ควรประพฤติหรือข้อควรละเว้น

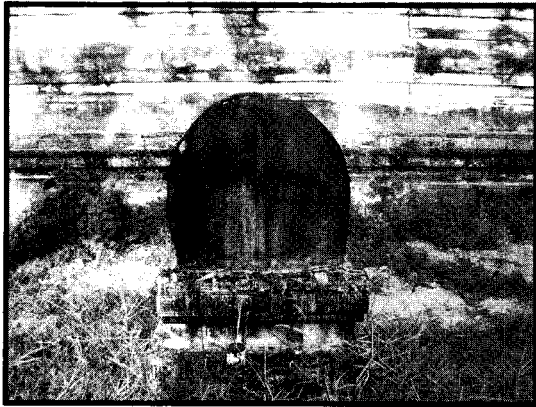

บทที่ ๓

แหล่งท่องเที่ยว Tourism Attraction

๑. ศิลาจารึกใบเสมา (จารึกกุ้งจาน : Kuchan Scripture)

ใบเสมาที่จารึกภาษาขอมโบราณ ขนาดกว้าง ๔๗ เซนติเมตร สูงจากฐาน ๗๗ เซนติเมตร และหนา ๑๖ เซนติเมตร

ใบเสมากลีบบัว / หมอน้ำ พุทธศตวรรษที่ ๑๒
The Boundary Slab approximately 7th A.D.
In the faths of Mahayana Buddhism

ใบเสมาชิ้นนี้ ได้ย้ายออกจากดงใบเสมา หรือ ดอนปู่ตา (แอ่งใบเสมา หรือ ดอนปู่ตา) พื้นที่แห่งนี้มี ประมาณ ๑๒ ไร่ ย้ายมาอยู่ที่วัดกุ้งจานและปัจจุบันมี ลิงหางยาว ประเภทลิงวอกจำนวนประมาณ ๒๐๐ ตัว เผ่าดูแลรักษาใบเสมาที่เหลืออีก ๑๗ ใบ เท่าทุกวันนี้

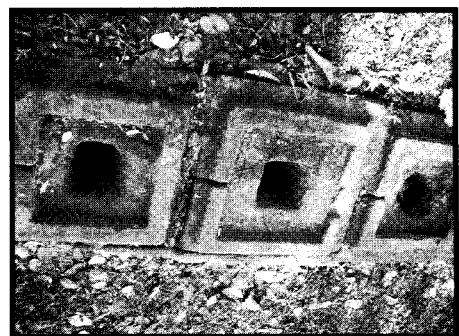
คำจารึกที่ปรากฏให้เห็นในใบเสมานี้ มีจำนวนเพียง ๘ บรรทัด แต่แปลชัดเจนได้เพียง ๖ บรรทัด ดังนี้

บรรทัดที่	คำอ่าน	คำแปล	ความหมาย
๓	...สิมายำ วท... ศรีมนปรัติษฐาย...	● ได้ประดิษฐานพระพุทธรูปในสิมา ที่กำหนดแล้ว	- ศรีมน หมายถึง พระพุทธเจ้า - สิม่าที่กำหนดแล้ว หมายถึง เขตแดน ที่ได้ผูกพัทธสิมาแล้ว หรือ เขตพื้นที่ ของอุโบสถ อันเป็นที่ทำสังฆกรรมของ พระสงฆ์
๔	...ณ...ศรทฐา ยติณา กฤต...	● พระภิกษุได้กระทำแล้วด้วย ความศรัทธา	- น่าจะหมายถึง การสร้างอุโบสถที่ พระภิกษุสร้างด้วยความศรัทธา
๕ - ๖	...อนย... ...จิวรี ทตต ศรทฐา	● บุคคลอื่นที่มีศรัทธาร่วมกันได้ ถวายจีวรแล้ว	- น่าจะหมายถึง ประชาชนทั่วไปได้มา ร่วมถวายจีวรแก่พระภิกษุเหล่านั้น
๗	...เปารา...อรยุยมา สตรว์ ยานิกา...	● ชาวเมืองจะดำเนินไปสู่สภาวะ ธรรมอันประเสริฐ	- ชาวเมืองที่นับถือศาสนาพุทธ เมื่อ ปฏิบัติตามคำสอนแล้ว จะมีชีวิตเป็น ไปอย่างสงบสุข หรือมีความสุขทั้งโลก นี้ และโลกหน้า
๘	...โวทธิมาหสย โวทรูปเณน ภาษิตา	● ผู้ถึงพระโพธิญาณ ได้กล่าว สรรเสริญพระพุทธเจ้าแล้ว	- หลักคำสอนของพระพุทธศาสนา ย่อมนำไปสู่ความสงบสุขอย่างแท้จริง

- หมายเหตุ ๑. คำจารึกในใบเสมาจารึกด้วยภาษาปัลลวะ (ภาษาสันสกฤตโบราณ) ลักษณะคล้ายกับจารึกในยุคสมัยของพระเจ้าภวรมันที่ ๒ (พ.ศ. ๑๑๗๘ - ๑๑๙๘)
๒. จารึกนี้ เป็นพิธีกรรมทางพุทธศาสนาหายาน
๓. เช่นเดียวกับ จารึกพระพุทธรูป ที่จังหวัดกาฬสินธุ์
๔. ข้อมูลนี้ กองโบราณคดีได้มาสัมภาษณ์ผู้เขียนเมื่อวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๔๒

๒. กุ๋บ้านจั่ว (อโรคยาศาล : The Hospital) อโรคยาศาลในพุทธศตวรรษที่ ๑๘

หัวข้อ/เรื่อง	ข้อมูล
๑. ชื่อโบราณสถาน	- กุ๋บ้านจั่ว
๒. ที่ตั้ง	- บ้านจั่ว หมู่ ๕ ตำบลกุ๋งาน อำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร
๓. แผนที่ทหาร	มาตราส่วน ๑ : ๕๐,๐๐๐ พิมพ์ครั้งที่ ๑ - RSTD ลำดับชุด L ๗๐๑๗ ระวัง ๕๘๔๐ II
๔. ประวัติ	- เส้นรุ้งที่ ๑๕ องศา ๔๐ ลิปดา ๕๕ พิลิปดาตะวันออก ดูภายในเล่ม ประกอบ
๕. องค์ประกอบโบราณสถาน	- ประกอบด้วยซากกองอิฐ มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส กว้าง- ยาว ประมาณด้านละ ๗ เมตร สันนิษฐานว่า ๑. ซากปรางค์ประธาน ๒. ซากธรรมศาลา หรืออโรคยาศาล เป็นซากอิฐที่มีอาคารก่อด้วยศิลาแลง รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีด้านประตูหันหน้าไปทางทิศตะวันตก (หันหน้าเข้าหาซากปรางค์อิฐ) มีหน้าต่างอยู่ทางด้านทิศใต้สันนิษฐานว่าน่าจะเป็นบรรณาลัย ยังมีสระน้ำรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสทางด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือของบรรณาลัย
๖. อายุสมัย	- สมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ ๗ ราวพุทธศตวรรษที่ ๑๘ (พ.ศ. ๑๖๕๐-๑๗๒๗) ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๓ ตอนที่ ๓๔ วันที่ ๒๗ กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๙ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๙๘ ตอนที่ ๖๓ วันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๒๔ เนื้อที่ ๓ ไร่ ๑ งาน ๗๐ ตารางวา
๗. ประกาศขึ้นทะเบียน	
๘. ขอบเขตโบราณสถาน	

กุ๋บ้านจั่ว เป็นเทวสถานของขอมในยุคสมัยของพระเจ้าชัยวรมันที่ ๗ สร้างขึ้นในราวพุทธศตวรรษที่ ๑๘ แผนผังของอาคาร (ปราสาท) ประกอบด้วย (๑) ปราสาทประธาน (๒) บรรณาลัย หรือ ห้องสมุด และ (๓) สระน้ำ หรือ บาราย

ปัจจุบันตัวปราสาทตั้งอยู่บนฐานอิฐศิลาแลง กว้าง-ยาวด้านละประมาณ ๗ เมตร เยื้องออกจากฐานปราสาทไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ คือ บรรณาลัย มีประตูทางเข้าด้านทิศตะวันตก (หันหน้าเข้าหาปราสาทประธาน) สระน้ำ (บาราย) รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส อยู่ทางด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือของกลุ่มอาคาร

ตัวปราสาท มีแท่นฐานสี่เหลี่ยมรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ด้านบนสลักเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสเชื่อมต่อกัน ๓ ช่อง มีรูอยู่ตรงกลาง เรียกว่า ตรีมูรติ สร้างเพื่อตั้งเทวรูปเพื่อเคารพ - บูชา หรือ เรียกว่า รัตนตรัย มหายาน ประกอบด้วย (๑) พระพุทธรูปนาคปรก (ตั้งอยู่ตรงกลาง) (๒) พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร และ (๓) นางปรัชญาปารมิตาขนาบด้านข้าง

อาคารนี้ เรียกว่า อโรคยาศาล (โรงพยาบาล) สร้างขึ้นในสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ ๗ จำนวน ๑๐๗ แห่ง สำหรับเป็นสถานพยาบาลประชาชนทั่วไป และพบมากในประเทศกัมพูชา และประเทศไทยขณะนี้

○ กุ๋บ้านจั่วก่อสร้าง
กษัตริย์ชัยวรมัน
เป็นอโรคยาศาล
รุ่นลูกหลานกลับใช้

มานาน
ดำริไว้
คนป่วย
นอนนอนสงรงน้ำ

○ กุ๋บ้านจั่ว เทวาลัย ขอมโบราณ
เป็นสถาน พยาบาล คนป่วยไข้
หนองสระพัง ทั้งบาราย บรรณาลัย
ลูกหลานได้ สงรงน้ำ ชุ่มฉ่ำเออย

พงษเทพ : ประพันธ์ ๑ เม.ย. ๒๕๔๗

๓. **หนองสระพัง (Nong Saphang at Kuchan) :** (ตโรเปียง : เขมร, ตระพัง : อีสาน, สระพัง : ไทย)

บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ ๗๒ พรรษา นวมินทรมหาราช (๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๒)

บ้านกู่จาน หมู่ ๒ ตำบลกู่จาน อำเภอคำเชื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร

บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ (Sacred Pool)

คือ น้ำที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรมที่ต้องพลีกรรม อันนำมาจากแหล่งน้ำสำคัญที่กำหนดไว้โดยเฉพาะ แล้วเสกด้วยพระพุทธรมณฑ์หรือ เทพมนตรี เพื่อให้เกิดสวัสดิมงคลก่อนนำไปเข้าพิธี เช่น

๑. นำมูรธาภิเษกในพระราชพิธีบรมราชาภิเษกมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ รอบ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๐
๒. พระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ ปี พ.ศ. ๒๕๔๒
ปัจจุบันได้แบ่งออกเป็น ๓ ประเภท คือ
 - (๑) แหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ตามโบราณราชประเพณี
 - (๒) แหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ในพิธีบรมราชาภิเษก
 - (๓) แหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ และแหล่งน้ำเส้นชีพในพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ รอบ และ ๖ รอบ

หนองสระพัง เป็นแหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ที่ประชาชนเคารพเลื่อมใส และแหล่งน้ำเส้นชีพที่สำคัญของจังหวัดยโสธร และได้จัดพิธีพลีกรรมและเสกทำน้ำพระพุทธรมณฑ์ศักดิ์สิทธิ์ ในวันพฤหัสบดีที่ ๑๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๒ เวลาฤกษ์ ๑๖ นาฬิกา ๓๙ นาที ข้าราชการแต่งชุดปกติขาว และชุดพราหมณ์แทนผู้ว่าราชการ มีดอกไม้-ธูป-เทียน จุดบูชาเทพยดาอารักษ์ กล่าวคำบูชา แล้วบรรจุน้ำลงในภาชนะห่อด้วยผ้าขาว นำไปปักไว้ที่พระอารามหลวงของจังหวัด ก่อนที่จะส่งไปยังอารามหลวงในส่วนกลาง ตามลำดับ

พิธีเสกทำน้ำพระพุทธรมณฑ์ศักดิ์สิทธิ์

กำหนด ณ วันเสาร์ที่ ๒๐ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๔๒ เวลาฤกษ์ ๑๔ นาฬิกา ๕๙ นาที ผู้ว่าราชการจังหวัดยโสธร เป็นประธานจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย รับศีล พระสงฆ์ ๑๐ รูป เจริญน้ำพระพุทธรมณฑ์

๕. จารึกดงเมืองเตย (The Dong Muang Toei Scripture)

เทวสถานขอมโบราณ ในพุทธศตวรรษที่ ๑๒ - ๑๓

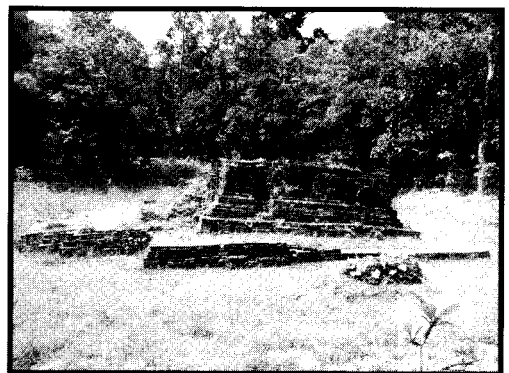
หัวข้อ/เรื่อง	ข้อมูล
๑. ชื่อโบราณสถาน	- จารึกดงเมืองเตย
๒. ที่ตั้ง	- บ้านเมืองเตย ตำบลสงเปือย อำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร
๓. อักษร และภาษา	๑. ปัลลวะ ๒. สันสกฤต
๔. ศักราช	ราวพุทธศตวรรษที่ ๑๒-๑๓
๕. จารึกอักษร	จำนวน ๔ ด้านๆ ๔ บรรทัด
๖. วัตถุจารึก	แท่งหินทราย
๗. ขนาดวัตถุ	- มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า กว้าง ๘๐ x ๒๐๐ x ๖๐ เซนติเมตร
๘. ลักษณะวัตถุ	กรอบประตูด้านบน
๙. บัญชี/ทะเบียนวัตถุ	ยส. ๖
๑๐. พบเมื่อ	กรกฎาคม ๒๕๒๖
๑๑. สถานที่พบ	โบราณสถานดงเมืองเตย บ.สงเปือย ต.สงเปือย อ.คำเขื่อนแก้ว ยโสธร
๑๒. ปัจจุบันอยู่ที่	โบราณสถานดงเมืองเตย บ.สงเปือย ต.สงเปือย อ.คำเขื่อนแก้ว ยโสธร
๑๓. ประวัตินี้	นิตยสารศิลปากร ปีที่ ๒๙ เล่มที่ ๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๘
๑๔. ผู้พบ	จนท.ศิลปากรที่ ๖ จังหวัดนครราชสีมา
๑๕. ประวัตินี้	หัวหน้าหน่วยศิลปากรที่ ๖ จังหวัดนครราชสีมา ได้พบแผ่นหินทรายมีอักษร

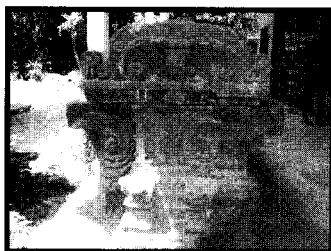
ทางเข้าปราสาทประธาน

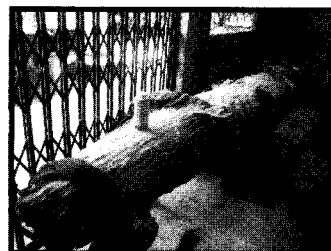
สิงห์หิน (ทวารบาล)

ปราสาทประธาน (แนวตะวันออก-ตก)

แผ่นฝังโบราณสถานดงเมืองเตย

ไม้โบราณที่ขุดได้ใกล้ปราสาท

ข้อมูล นายสุวิทย์ มาลัย ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสงเปือย เป็นผู้นำเที่ยวและบรรยายให้ผู้เขียนได้ทราบ

จารึกดงเมืองเตย (Dong Muang Toi)

กรรมศิลปากร	ดริ.ธิดา
๑. ผู้เป็นใหญ่ที่ประเสริฐ และมีชื่อเสียง ๒. บุตรีของศรีโกธัญญาพาหุ ๓. เข้าไปด้วยความประสงค์ในธรรม ๔.ผู้มีตน.....สละแล้ว	ผู้เป็นใหญ่ที่ประเสริฐ และมีชื่อเสียง บุตรีของศรีโกธัญญาพาหุ
๑. ประชาชน...ผู้เป็นใหญ่แห่งเมืองคังขบุรี ๒. ผู้มีความกล้าหาญอัศจรรย์ ๑๒ อย่าง ๓. ผู้นิพนธ์พระลัทธิธรรม ๔. ผู้มีความภักดี	ผู้เป็นใหญ่แห่งเมืองคังขบุรี
๑. ได้เป็นเอกราชของพระเจ้าองค์นั้น ๒. เป็นน้องชายคนเล็ก (ผู้เกิดภายหลัง) ของชนเหล่านั้น ๓. ชื่อว่า ศิริธรรมโสนะ ๔. ได้สร้างไว้ในที่ใด	ได้เป็นโอรสของราชาองค์นั้น ชื่อว่า สิริธรรม เสนะ
๑. ๒. ได้ระลึกถึงความรุ่งเรืองที่มีชื่อเสียง ๓. เป็นเจ้านายที่ปราศจากมลทิน ๔.	

บารมีศรีเมืองเตย

จิตรเสนเจนจะกษัตริย์ขอม
ศิลปกรรมเกียรติเกริกไฉ่เพิกเฉย
พุทธพราหมณ์เฝ้าอยู่ทำน
ธรรมาภิบาลเวียนวนบนแผ่นดิน
คนร้อยพันครั้งหลับกลับคืน
เพราะสธรรมทานตำนานเจนละ
เมืองเตยเผยวันนี้วันนั้น
สุนทรด้วยธรรมะอภะระวจิ

เพริชบพธัวมบารมีศรีเมืองเตย
ไฉ่จะเลียบ้านวัดศาสนสถาน
เป็นตำนานเจ้าหลักปักแทนหิน
ชนเอยยืนถิ่นธรรมแสนนำขึ้น
ทุกวันคืนขึ้นกระจำเมืองคังขะ
ลุ่มพะชีพะมูลขุนสุขสันต์
บ่งบอกบ้านสืบสานมานานปี
ท้าวธานีกับหน้าสาธุการ

นักวิชาการและนักประวัติศาสตร์เชื่อว่า ราวพุทธศตวรรษที่ ๑๑ อาณาจักรเจนละได้เข้ามามีอิทธิพลแทนที่อาณาจักรพูนันเมื่อครั้งเริ่มเสื่อมสลายโดยการนำของพระเจ้ามอรวรมันที่ ๑ เป็นกษัตริย์ที่มีอำนาจมากได้ทำการแผ่อาณาเขตการปกครองและขยายเขตเมืองครอบครองลุ่มน้ำมูล - ลำชี และในราวพุทธศตวรรษที่ ๑๑- ๑๔ ได้มีศูนย์กลางอยู่ที่วัดภู เขตนครจำปาศักดิ์

กษัตริย์องค์หนึ่งที่สำคัญมากของอาณาจักรเจนละคือ “จิตรเสน” ทรงพระนามว่า พระมเหศวรมัน โอรสของพระองค์คือ “อีสานวรมัน” ได้ตั้งเมืองอีสานปุระ เป็นเมืองหลวง

อาณาจักรเจนละมีอิทธิพลต่อดินแดนทางภาคอีสานของไทย และประเทศกัมพูชา และประเทศลาวเป็นอย่างมาก ตามหลักฐานและเอกสารที่ค้นพบที่เกี่ยวกับศิลปะ และวัฒนธรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่ง แหล่งโบราณสถานดงเมืองเตย เช่น จำหลักเสมา และสิงห์หิน เป็นต้น

เมืองเตย ตั้งอยู่ที่บ้านสงเปือย ตำบลสงเปือย อำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธรห่างจากอำเภอคำเขื่อนแก้ว ประมาณ ๖ กิโลเมตร (ผู้เขียน) อยู่ทางด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้ของอำเภอ และอยู่ทางทิศใต้ของบ้านสงเปือย ตั้งอยู่บนเนินดินค่อนข้างยาวรี มีเส้นทางผ่านศูนย์กลางตามแนวทิศตะวันออกเฉียงเหนือ - ทิศตะวันตกเฉียงใต้ ประมาณ ๖๕๐ เมตร บริเวณพื้นที่รอบๆ นั้นเป็นคูคันดินยาว และมีคูน้ำล้อมรอบแสดงถึงลักษณะการตั้งเมืองของกษัตริย์จิตรเสน ต้นตระกูลเสนะ แห่งอาณาจักรเจนละ

ทิศเหนือ ติดกับ ซากโบราณสถานทีสร้างด้วยอิฐศิลาหินทราย มีการขุดพบใบเสมาหม้อน้ำหรือกลีบบัว จำนวนมากมาย

ทิศใต้ ติดกับ หนองปู้ตา หรือ ผุดตา เป็นบริเวณที่มีน้ำขัง

ทิศตะวันออก ติดกับ หนองบัวขาว (ทิศตะวันออกเฉียงใต้ ติดกับหนองอีตู)

ทิศตะวันตก ติดกับ หนองผักหนาม

มีระยะห่างจากแม่น้ำชี ประมาณ ๖ กิโลเมตร และอยู่ห่างจากลำร่องบ่อประมาณ ๓ กิโลเมตร ภายในบริเวณดงเมืองเตยส่วนใหญ่ มีสภาพเป็นป่าโปร่ง มีหมู่บ้านใกล้เคียงมีระยะห่างประมาณ ๒ กิโลเมตร ได้แก่

๑. บ้านสงเปือย	๒. บ้านโคกสะอาด	๓. บ้านโนนม่วง
๔. บ้านนาโพธิ์	๕. บ้านกุดตากล้า	๖. บ้านโนนยาง

ผู้เขียน ได้เข้าไปสังเกตการณ์การขุดโบราณสถานแห่งนี้ เมื่อปี พ.ศ.๒๕๓๔ เมื่อครั้ง นายไชยชรรค์ เพ็ญศรี (นายชวดล เพ็ญศรี) ตำแหน่ง อาจารย์ใหญ่โรงเรียนกุฉินาควิทยาคม ได้ลาอุปสมบท ณ วัดป่าศิริราษฎร์พัฒนา บ้านสงเปือย ได้มอบหมายให้รักษาการแทนประมาณ ๒๔ วัน จึงได้ไปทำบุญที่วัดดังกล่าว และได้เข้าสังเกตการณ์ครั้งนี้ด้วย พบรูปแกะสลักรูปสิงห์หิน (สิงห์ขาว) จำนวน ๑ ตัว ขุดพบโดยเจ้าหน้าที่กรมศิลปากร แต่สิงห์หินตัวนี้ จมูกบิ่น เนื่องจากโดนจอบของเจ้าหน้าที่ที่กำลังขุดฐานเมืองโบราณปัจจุบันนี้ สิงห์หินตัวนี้ได้ถูกนำไปแสดงไว้ที่พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ จังหวัดอุบลราชธานี

นอกจากนี้ ยังขุดพบศิลาจารึกดงเมืองเตยที่ทำด้วยศิลาหินทรายมีขนาดยาว ๒๑๐ เซนติเมตร หนา ๓๕ เซนติเมตร มีอักษรปัลลวะจารึกอยู่ ๔ ด้านๆ ละ ๔ บรรทัด ได้แบ่งออกเป็น ๒ ตอน

ศิลาจารึกอีกใบหนึ่งนั้น แกะเป็นรูปดอกบัว และรูปอื่นๆ หลายหลัก และในขณะนั้นนั้น ได้นำมาเก็บไว้ที่วัดสงเปือยแล้ว

ฐานปราสาทอิฐสมัยเจนละ ประมาณพุทธศตวรรษที่ ๑๒ พบที่ดงเมืองเตยนีเอง
.....ระยะนี้ พวกขอมกำลังอยู่กันอย่างหนาแน่น โดยเฉพาะบริเวณดินดอนสามเหลี่ยมปาก
แม่น้ำโขง พวกเจนละ คือ พวกที่ยังใช้ภาษาขอม เฉพาะเจนละในระยะแรกๆ นั้นยังใช้ภาษาปัลลวะ ภาษา
สันสกฤต ภาษาขอมจึงเกิดขึ้นเมื่อมีการผสมผสานกับวัฒนธรรมอินเดีย.... (ธิดา สาระยา, รศ.ดร. อาณาจักร
เจนละประวัติศาสตร์อีสานโบราณ. มติชน, ๒๕๔๐ : ๕๒)

เก็บตก

ทวารบาล	ดงเมืองเตย	รูปแกะสลักสิงห์หิน แกะสลักด้วยหินทราย
	ปราสาทพนมรุ้ง	รูปแกะสลักคนยืนเฝ้าประตู แกะสลักด้วยหินทราย
	สมัยรัตนโกสินทร์	เป็นยักษ์ถือกระบอง ตกแต่งด้วยแก้วลวดลายวิจิตร
		บางแห่งก็รูปแกะสลักด้วยไม้ หน้าประตูโบสถ์

ทวารบาลดงเมืองเตย

ทวารบาลพนมรุ้ง

ทวารบาลประตูโบสถ์

ทวารบาลหน้าอุโบสถ

- ข้อมูล** ๑. ภาพสิงห์หิน ได้รับความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการสำนักงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเมื่อวันที่ ๘ พฤษภาคม ๒๕๔๗ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ทุกๆ ท่าน ได้นำผู้เขียนเข้าเยี่ยมชมวัดอุโบสถ โดยไม่คิดค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น
๒. ทวารบาลพนมรุ้ง ภาพจากผู้เขียนนำนักเรียนไปทัศนศึกษาที่ปราสาทพนมรุ้ง : พศฉิกายน ๒๕๔๖
๓. ภาพที่เหลือนั้น ได้รับความอนุเคราะห์จากสภาวัฒนธรรมอำเภอคำเขื่อนแก้วเดือนพฤษภาคม ๒๕๔๗
๔. ข้อมูลในการเขียนนั้น มีนายขจร มุกมีคำ นักวิชาการกองโบราณคดี กรมศิลปากร เป็นที่ปรึกษา

๕. พระสังกัจจายน์ ณ บ้านชาตะยานนท์ (ผู้เขียนเข้าใจว่า....ขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศไทย)

ตำนานพระสังกัจจายน์

พระสังกัจจายน์ หรือชนชาวอิสานเรียกว่า พระสังกระจาย มีพระนามเดิมว่า “มหากัจจายน์” เป็นราชบุตรของบุโรหิตประจำราชสำนักพระเจ้าจันทรปักษีโชต กรุงอุชเชนี แคว้นอวันตี

เมื่อครั้งพระเจ้าจันทรปักษีโชต ทรงประชวรเป็นโรคร้าย จึงใคร่ส่งคนมาขอหมอชวกโกมารภักจ จากพระเจ้าพิมพิสารเพื่อไปรักษาพระองค์เอง ครั้นพระองค์ได้หายประชวรแล้วจึงนึกถึงบุญคุณของหมอดังกล่าว จึงได้จัดส่งผ้าแพรอย่างดีไปให้ และแล้วหมอชวกจึงนำผ้านั้นไปถวายพระพุทธเจ้าอีกทอดหนึ่ง จึงเป็นสาเหตุให้พระพุทธองค์ทรงพ้อนผันให้พระสงฆ์รับคฤหบดีจิวร (ผ้าแพรที่ชาวบ้านมาถวาย) นับตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา

พระมหาสังกัจจายน์ ท่านเป็นผู้ที่มีรูปร่างหล่อเหลาเอามากๆ ต่อมารูปปั้นของพระองค์ท่านมีรูปร่างอ้วน พุงพลุ้ยอย่างที่เห็นทุกวันนี้ เรื่องมันมีดังนี้

วันหนึ่ง ขณะที่ท่านทรงออกบิณฑบาตอยู่ในเขตเมืองโสเรยยะ ก็มีเศรษฐีหนุ่มคนหนึ่งเห็นเข้า จึงเกิดความรักขึ้นมาทันที และคิดลัปดนว่า

“แหม.....หล่อสุดสวาทขาดใจจริง หากได้เป็นเมียก็คงจะดี” เมื่อคิดลวงเกินพระอริยเจ้า จึงเกิดกรรมหนักแก่ตน หนุ่มคนนี้จึงเกิดแปลงกายเป็นเพศหญิงทันที เธอ (หนุ่ม) เกิดตกใจ และอับอายคนอื่น จึงได้หลบหนีออกจากพื้นที่ไปอยู่ที่เมืองตักศิลา และได้สามีเป็นเศรษฐีอยู่ที่เมืองแห่งนี้ จนมีบุตรด้วยกันถึง ๒ คน

ฝ่ายพ่อแม่ของเธอ (หนุ่ม) ผู้นี้ได้ออกติดตามกันแบบพลิกแผ่นดินทั่วเมืองโสเรยยะแต่ก็ไม่พบ เข้าใจว่าเธอคงตายแล้ว จึงอุทิศส่วนกุศลให้ตามประเพณีนิยม

ต่อมา วันหนึ่งเพื่อนเก่าแก่ไปตามหาเธอ โดยออกจากเมืองโสเรยยะ ไปทำธุรกิจที่เมืองตักศิลา เธอก็พบเพื่อนคนนี้เข้า จึงเชิญไปเลี้ยงรับรองที่บ้าน ความลับจึงถูกเปิดเผยขึ้นในวงสนทนา

“ท่านมาจากเมืองโสเรยยะ คงจะรู้จักโสเรยยะเศรษฐีและภริยาของท่านใช่ไหม.....” นางถาม

“รู้จักกันดี ข้าพเจ้ากับบุตรชายของท่านเป็นเพื่อนรักกัน” แยกผู้มาเยือนตอบ

“เขาเป็นอย่างไร สบายดีหรือ.....” นางลองถาม

“เขาหายสาบสูญไปนานแล้ว.....ปานนี้คงตายแล้วละ” อาคันตุกะตอบ

“เขายังไม่ตายดอก” นางพูดด้วยอารมณ์ดี และยิ้มพรางไปด้วย

“เธอรู้ได้อย่างไร.....รู้จักเขาดีเธอ” เพื่อนเกลอเก่า ถามด้วยความงง และใคร่รู้

“ดิฉันนี้แหละ คือ เขาละ...”

“โอ้ย้า....” เสียงดังกังวาลจากอีกฝ่ายหนึ่ง

นางจึงเล่าให้เพื่อนฟังอย่างตั้งใจ เนื่องจากเห็นพระเถระองค์นั้นรูปร่างงดงาม ผิวพรรณดังทองคำล้างบิณฑบาตอยู่ และนึกอยากได้เป็นศรีภริยาเท่านั้นแหละ ก็เกิด बदดลกกลายเป็นเพศหญิงทันที จึงได้หนีมาอยู่ที่เมืองตักศิลาแห่งนี้

ดังนั้น เพื่อนคนนั้นจึงพานางไปขอมาท่านมหากัจจายนะ และท่านบังเอิญมาพำนักอยู่ที่เมืองนี้พอดี พอท่านได้เอ่ยปากยกโทษให้เท่านั้น เธอก็กลับร่างกลายเป็นชายตามเดิม

ท่านมหากัจจายนะ กล่าวว่า ความหล่อเหลาของท่านจะเป็นเหตุให้หนุ่มลัปตนคิดมีติมีร้ายในตัวท่าน และจะประสบภัยพิบัติตั้งชายหนุ่มเศรษฐีคนนี้อีก จึงได้อธิษฐานจิตให้ร่างกายเปลี่ยนไปจากเดิมเป็นหลวงพ่อสั่งกัจจายน์ เตี้ยมอต่อ ฟุงพลั้ย แก้มยุ้ยน่าหยิก นับตั้งแต่บัดนั้นมา

ด้วยเหตุนี้เอง จึงทำให้อนุชนรุ่นหลังได้ปั้นรูปองค์ท่าน เป็นผู้มีรูปร่างฟุงพลั้ยดังกล่าวมานี้ แต่มิได้หมายถึงให้ความมีอันจะกิน อยู่ดีมีสุขเช่นนั้น

เหตุผลหนึ่ง เนื่องจากท่านมีรูปร่างหล่อเหลาและบุคลิกท่าทางคล้ายพระพุทธองค์ สาวกหลายท่านมองเห็นมาแต่ไกล นึกว่าพระพุทธองค์ จึงนั่งรอรับท่านมาแต่ไกลเช่นกัน

พระพุทธเจ้า มอบความเป็นเอตทัคคะ (ผู้เลิศกว่าผู้อื่น) คือ การเทศน์ หรือ การขยายความได้ดีกว่าพระทุกรูป เช่น พูดเรื่องยากกลายเป็นเรื่องง่าย และพูดเรื่องง่ายกลายเป็นสิ่งที่ควรสนใจ

“ใครสงสัยอะไร ให้ถามกัจจายนะ เธออธิบายอย่างไรก็เท่ากับตาคอดอธิบายเอง”

คนอีสานทั่วไปนับถือพระสาวกองค์อื่นๆ ด้วย ได้แก่ พระโมคคัลลาน์ พระสารีบุตร และพระอานนท์ ฯลฯ มิใช่แต่พระสั่งกัจจายน์ และพระอุคุต เท่านั้น แต่ที่แน่ๆ คือ พุทธศานิกชนนิกายอภิธรรม ถือว่า **พระอภิธรรมปิฎก** เป็นเถรภาษิต (พระเถระแต่ง) คือ พระสารีบุตร และพระกัจจายนะ

มีหลายคน และหลากหลายตำรา เช่น เปฏโกปเทศ เนตติปกรณ์ และคัมภีร์ไวยากรณ์ ชื่อ กัจจายนมุล (มุลกัจจายน์) ว่าเป็นคนเดียวกันกับท่าน แต่ความจริงแล้ว เป็นคนรุ่นหลังท่าน (ข้อมูล : เสฐียรพงษ์ วรรณปก. ๒๕๓๓)

พระสั่งกัจจายน์ ฌ บ้านชาตะยานนท์ หมู่ ๓ ตำบลเหล่าไฮ อำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร นั้น สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๘ โดยนายไสว (ไม่ทราบนามสกุล) ผู้มีอันจะกินคนหนึ่งจากจังหวัดอุทัยธานีที่มาร่วมทำบุญ และเกิดศรัทธาต่อพระพุทธศาสนาอย่างแรงกล้า และรักใคร่กับสาธุชนคนในพื้นที่ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๒ และเนื่องจากบริเวณด้านหลังวัดแห่งนี้ เดิมเป็นที่ตั้งหมู่บ้านของไท-ลาว ที่หนีภัยและอพยพมาจากหนองบัวลุ่มภู อันเนื่องมาจากความไม่สงบสุขภายในเมืองเวียงจันทน์

เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๖ นายปิยวัฒน์ พันธุ์สายเชื้อ (เสี่ยโอเล่) จาก หจก.ปิยกรณ์วัสดุก่อสร้าง จังหวัดยโสธร ได้เข้ามาบูรณะ ทาสี คลุมผ้าน้ำฝนองค์พระสั่งกัจจายน์ เนื่องจากเกิดความศรัทธา พร้อมทั้งได้มาอธิฐานเอาไว้เมื่อต้นปี พ.ศ. ๒๕๔๗ หากประสบความสำเร็จในชีวิตแล้ว จะมากราบไว้เป็นประจำ

พระสังกัจจายน์ บ้านชาตะยานนท์

ภาพ : ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๔๗

ขอขอบคุณ ผู้ที่ให้คำแนะนำ และเอื้อเฟื้อสถานที่ ตลอดจนการนำเยี่ยมชม (ตามรูปนี้)
๑. นายไสว ไชยนา ประธานสภาวัฒนธรรมตำบลเหล่าไธ
๒. นายเสียม จอมน้อย สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเหล่าไธ
๓. เด็กชายทศพล ไชยนา นักเรียน ม.๒

เก็บตก

โรงเรียนราษฎร์ หลังแรก โรงเรียนประสาทศิลป์ (ตั้งอยู่ในเขตวัดบูรพาราม)
หลังสอง โรงเรียนสงวนศักดิ์วิทยา (ตั้งที่ตึกแถวด้านหน้า ♦ โรงเรียน
คำเขียนแก้วชุมชนปัทมภ์ ย้ายไปอยู่ที่ ♦ วัดคำเขียนแก้ว)
หลังสาม โรงเรียนอนุบาลแสงประทีป ♦ โรงเรียนอนุบาลแก้วปัญญา

หมายเหตุ โรงเรียนเดียวกัน เพียงแต่เปลี่ยนผู้จัดการ และสถานที่ ก็เปลี่ยนชื่อตามความเหมาะสม

โรงเรียนที่ถูกยุบ โรงเรียนบ้านโพนแพง (แพลดครุกรมสามัญศึกษา : ข้างวัดคำเขียนแก้ว) และโรงเรียน
ยุวพุทธวิถีสมาคม : ข้างวัดประชาอุทิศ

๘. ตำนานเสาทิน / เสมาหิน

ตามตำนานของชนโบราณนั้น บรรพบุรุษมีความเชื่อว่า ในการปักเสาทินนั้น ได้ถูกนำมาใช้ใน ๓ กรณี คือ

๑. ปักเป็นเขตเมือง ๒. แสดงที่ฝังศพ ๓. แสดงเป็นสิ่งที่เคารพ

เสาทินที่แสดงเขตเมืองในสมัยโบราณที่แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองในอดีต ได้แก่

(๑) **เสาทินดงเมืองเตย** แสดงเขตเมืองของกษัตริย์ในยุคเจนละบกของตระกูลเสนะ แห่งเมืองคังขปุระ นอกจากนี้อรอบๆ ตัวเมืองมีการสร้างคันดินน้ำกั้น และสระน้ำในเขตตัวเมืองอีกด้วย โบราณสถานจะก่อด้วยอิฐ และชั้นส่วนสถาปัตยกรรมทำจากหินทรายสีแดง พร้อมด้วยศิลาจารึก หรือเรียกว่า จารึกดงเมืองเตย (เป็นจารึก ๔ ตอนๆ ละ ๔ บรรทัด)

ปัจจุบัน ดงเมืองเตยมีสภาพเป็นป่า สวน และสำนักสงฆ์ ตามบริเวณพื้นที่โดยทั่วไปนั้นจะพบเศษภาชนะเครื่องปั้นดินเผาหลายยุครวมทั้งเศษตะกรันโลหะ เนื่องจากอารยธรรมยุคสำริด กรมศิลปากรได้ทำการขุดแต่ง เพื่อศึกษาทางโบราณคดีได้ขุดพบปฏิมากรรมรูปสิงห์หินแกะสลักตามรูปศิลปะแบบขอม (ลพบุรี) ในปี พ.ศ. ๒๕๓๔

(๒) เสาทินบ้านโนนเมืองน้อย แสดงเขตเมืองของชุมชนโบราณเช่นกัน ตามศิลปะสมัยทวารวดี - ขอม นอกจากนี้ ยังมีโบราณสถานอันเก่าแก่อีกด้วย รวมทั้งที่ยังไม่ได้ขุดค้นขึ้นมาจากพื้นดิน

(๓) เสาทินบ้านกู่จาน แสดงเขตเมือง และที่เคารพบูชาของชุมชนโบราณ เช่น

๓.๑ เสาทินบ้านกู่จาน ตั้งอยู่บ้านกู่จาน หมู่ ๒ ในเขตพื้นที่เจ้าของบ้านคือนายจรรยา สองเมือง อายุ ๓๗ ปี (เกิดในปี พ.ศ. ๒๕๑๐) เพื่อแสดงเขตเมือง หรือ หลักบ้าน

๓.๒ จารึกกู่จาน ตั้งอยู่บ้านกู่จาน หมู่ ๒ ในเขตดอนปู่ตา (บริเวณพื้นที่ป่าสาธารณะประโยชน์ จำนวน ๑๒ ไร่ ที่เต็มไปด้วยใบเสมา และสิงหนางยาว หรือ สิงวอก) ขณะนี้ได้นำเอาใบเสมา ๑ ใบ ที่เรียกว่า จารึกกู่จาน มาปักไว้ในเขตวัดกู่จานด้านข้างองค์พระธาตุกู่จานเป็นที่แสดงเคารพบูชาเป็นจารึก ๘ บรรทัด เป็นเสมารูปกลีบบัว หรือ หม้อน้ำ

๓.๓ แท่นรูปเคารพ ตั้งอยู่ที่บ้านจั่ว หมู่ ๕ ในเขตโบราณสถานกู่บ้านจั่ว ซึ่งมีพื้นที่ ๖ ไร่ เป็นที่ประดิษฐานรูปเคารพของ (๑) พระพุทธรูปนาคปรก (ตั้งอยู่ตรงกลาง) (๒) พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร

หรือ พระอิศวร และ (๓) นางปรัชญาปารมิตาขนาบด้านข้างโดยเรียกว่า **ตรีมูรติ** (ปัจจุบันถูกขโมยไปแล้ว คงไว้แต่แท่น หรือ ฐาน เท่านั้น) ตามความเชื่อของศาสนาฮินดู ในบริเวณนี้ มีร่องรอยของชุมชนโบราณ สมัยทวาราวดี และเสาศิลาแลงรูปแปดเหลี่ยมอีกด้วย และมีสระน้ำ (บาราย) ของกษัตริย์ อยู่ทางตะวันออกของปราสาทประธาน

เสาศิลาแลงเมือง

เสาศิลาแลงเมืองเมือง	เป็นหลักบ้านฐานเคารพที่ฝังศพ
สร้างคูคลองกันน้ำแลทำนา	หม่อมราชวงศ์มหา...
บรรพกาลเก่าก่อนสร้างอนุสรณ์สถาน	เป็นตำนานสืบสานนานนับปี
ทั้งรัฐศาสนิกษัตริย์เร่งรัดจนบัดนี้	คฤหาสน์ราชพิธีสุขศรีงาม
เสาเหลี่ยมคำเชื่อนแก้วแลวงกลม	เป็นเกียรติยศแก่ชนคนตั้งเมือง
บ้านเลขานุการสุขสมรสอันโอชะ	เมืองอุทัยโสธรนครพัฒนา
คู่คำ...น้ำชีมขั้วของกษัตริย์	ยาวแนวฟ้าสุดสายตา...หาห้วยเขมร
สุขสง่าราศีไม่วินิจฉัย	หมดทุกข์เป็นสุขเป็นสุขน้ำคำ
พระครูวิมลธรรมมาธรรมาจารย์	คำเชื่อนแก้วต้องวิญญูเขื่อนขันท์
ปึกเสาศิลาแลงเมืองเรื่องอนันต์	ปกป้องกันอันตราย...ภัยไม่วิน
ฝ่ายนายอำเภอศานติคดีบ่งชี้	ประชาธิวิวัฒธรรมคำจันด้วย
ทุกเหล่าช่วยอำนวยการแผ้วถาง	ทนสุขสันต์ธรรมชาติพัฒนา

เสาเหลี่ยมเขตขันท์

“เจ้าเหลี่ยม” ถูกแต่งตั้ง	เป็นนายอำเภอ
คนแรก...นะท่านเธอ	บอกไว้
ครองคำเชื่อนแก้ว...นะเธอ	บอกต่อ
“เสาเหลี่ยม” ปักเขตให้	ท่านไว้มุมเมือง

เสาหลักตำบลลุมพุก

“เจ้าเหลี่ยม” จึงแต่งตั้ง	กำนัน
ตำแหน่งหัวหน้าบ้าน	เลือกตั้ง
“ไทยพวนน้อย” เอกฉันท	คนแรก
“ตาแสงแว่น” เร่งสร้าง	เขื่อนแก้วเมืองคำ

๙. พระธาตุกู่จาน (Prathat Kuchan)

จากตำนานการสร้างพระธาตุพนมนี้กล่าวว่า สมัยอาณาจักรศรีโคตรบูรณกำลังรุ่งเรืองมีเจ้าเมือง ๕ องค์ ได้แก่ พระยาสุวรรณภิงคาระ พระยาคำแดง พระยาอินทปัตถนคร พระยาจุลนิพนทมทัต และพระยานันทเสน ได้ผนึกกำลังกันสร้างเจดีย์ หรือ พระธาตุ เพื่อบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ (กระดูกส่วนหน้าอก) ของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ลักษณะของพระเจดีย์ฐานปัทม์เป็นรูปสี่เหลี่ยม ก่อด้วยอิฐ มีลวดลายจำหลักลงในแผ่นอิฐ มีซุ้มคันทันละซุ้ม ซ้อนกัน ๓ ชั้น ลดหลั่นกันอย่างวิจิตร เป็นที่เคารพสักการะของพระพุทธศาสนิกชนทั่วไปของสองฝั่งโขง

ตามตำนานอุรังคธาตุนี้ ภายหลังที่องค์พระพุทธรเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพานได้ ประมาณ ๘ ปี เหล่าสาวกของพระองค์ได้ออกเผยแผ่พระพุทธศาสนาในแถบลุ่มน้ำโขง และได้นำเอาพระบรมสารีริกธาตุ ออกแจกจ่าย และแสดงพระธรรมเทศนา จนเป็นที่ศรัทธา และเลื่อมใสต่อประชาชนในภูมิภาคลุ่มน้ำโขงยิ่งนัก ชนกลุ่มน้อยใหญ่จากแหล่งต่างๆ ในละแวกนี้ก็อยากไปร่วมทำบุญและสร้างพระธาตุพนมอีกด้วย แต่ก็ต้องจบลงด้วยความผิดหวังไปตามกัน เนื่องจากพระธาตุพนมได้สร้างเสร็จก่อนแล้ว

ยกตัวอย่างเช่น ดินแดนทางอีสานตอนใต้ ได้แก่ กู่จาน และตาดทอง ได้ทราบข่าวการสร้างพระธาตุพนมจึงใคร่อยากจะไปร่วมทำบุญและสร้างพระธาตุดังกล่าว แต่มารู้ภายหลังว่าได้สร้างเสร็จก่อนหน้าแล้ว ทุกคนก็พากันผิดหวังไปตามๆ กัน อนุชนรุ่นหลังจึงได้หวนกลับมาสร้างพระธาตุกู่จาน และพระธาตุตาดทอง (ถาดทอง) ในที่สุด

พญาสักคำแดง หรือ พระยาคำแดง ผู้เป็นเจ้าเมืองและมีร่วมในการสร้างพระธาตุพนม เป็นเพื่อนรักกับพญา (พระยา) พุทธ ในแถบพื้นที่ลุ่มน้ำโขงมาก่อน ต่อมาภายหลังนั้นพญาพุทธได้ออกมาเป็นเจ้าเมืองกู่จาน ดินแดนอีสานใต้ขณะนี้ (พื้นที่ตอนกู่ หรือ ดงปู่ตา ในเขตบ้านกู่จาน) จึงเป็นที่รู้จักมักคุ้นของชนทั้งลุ่มน้ำโขง และลำโขง หรือ เขบาย มาตลอด เนื่องจากเดินทางไปมาหาสู่กันเป็นประจำ (เหตุที่เรียกว่าสัก นั้น เนื่องจากชายฉกรรจ์ทั่วไป นิยมสักลายลงยันต์ตามร่างกายด้วยหมึกสีดำบ้าง แดงบ้าง เขียวบ้าง เพื่อป้องกันภัยพิบัติ)

(สัมภาษณ์พ่อบำเพ็ญ ณ อุบล. วันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๗ : ๑๕.๐๐ น.)

เมื่อพระธาตุพนมสร้างเสร็จใหม่ๆ พญา (พระยา) คำแดง ใคร่อยากจะทำเอาอังคารธาตุธูลี (ขี้เถ้า) ในส่วนที่เหลือจากการบรรจุพระบรมสารีริกธาตุในพระธาตุพนม เพื่อนำออกมาแจกจ่าย และเผยแผ่พระพุทธศาสนาในแถบกู่จานบ้าง ด้วยเหตุนี้ จึงได้เดินทางลงมายังดินแดนทางใต้ลุ่มลำโขง / เขบาย เพื่อพบกับพระสหายคือ พระยาพุทธ ประสงค์จะสร้างพระธาตุในการบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ หรือ พระอังคารธูลีดังกล่าว และให้ประชาชนที่เคยมีความตั้งใจอยู่ก่อนแล้วนั้น (ที่จะนำวัสดุไปสร้างพระธาตุพนมเมื่อครั้งก่อน) ได้แสดงเป็นเจ้าของ และเคารพสักการะบูชาต่อไป (ผิดหวังเมื่อครั้งก่อน จึงทิ้งซากหิน และเศษวัสดุต่างๆ ทิ้งไว้ ณ กู่บ้านจั่ว)

ภายหลังที่เจ้าเมืองทั้งสองได้ปรึกษาในการสร้างพระธาตุนั้น แต่ผลออกมาว่า ทั้งสองพญานี้มีความคิดเห็นไม่ตรงกัน คือ พญาคำแดง ต้องการสร้างพระธาตุเอาไว้ตรงที่เป็นกู่บ้านจั่วในขณะนี้ แต่พญาพุทธต้องการจะสร้างพระธาตุเอาไว้ตรงบริเวณเนินดินที่เป็นวัดกู่จานในขณะนี้เช่นกัน

เมื่อตกลงกันไม่ได้ ฝ่ายพญาคำแดง จึงรวบรวมสมัครพรรคพวกจะสร้างพระธาตุตามความตั้งใจไว้แต่ต้นแล้วนั้น แต่ฝ่ายพญาพุทธ เมื่อเห็นเป็นเช่นนั้นแล้ว จึงได้ประชุมกับเจ้าหัวเมืองต่างๆ ในละแวกนั้น ได้แก่ พญาสักขรรม พญาสักแดง พญาสักเขียว พญาสักคำ และพญาสักคำใบิ จึงได้วางแผนสร้างธาตุกุ้งจานรอไว้ล่วงหน้าก่อน แล้วจึงวางกำลังเพื่อบุกเข้าโจมตี และช่วงชิงเอาอังคารธาตุภูนั้น มาให้ได้

(สัมภาษณ์นายถาวร อินกาย. วันที่ ๗ เมษายน ๒๕๕๗ : ๐๘.๓๐ น.)

ฝ่ายพญาสักคำแดงทราบเรื่องเข้า และรู้ว่ากองทัพฝ่ายใดรุกกล้าเข้ามาจึงเตรียมกำลังรบเอาไว้ทั้ง ๕ ฝ่าย แต่พญาสักพุทธ ไม่ได้เตรียมกำลังเอาไว้จึงทำให้พญาทั้งห้านั้นเสียชีวิตกลางสนามรบ (บริเวณกุ้งบ้านจั่ว) และพญาสักคำแดง ส่วนศพพญาทั้งห้านั้น ได้นำมาฝังไว้ข้างพระธาตุกุ้งจานในปัจจุบันนี้ และห่างจากฐานพระธาตุ ๒ - ๓ เมตร ทั้ง ๕ ทิศ (วัดกุ้งจาน) แต่ศพพญาสักคำแดง ชาวเมืองได้ช่วยกันเผา และมีให้น้ำอัฐิมาบรรจุไว้ใกล้กันกับคู่อริดังกล่าว

ภายหลังเสร็จศึกครั้งนี้แล้ว พญาพุทธ จึงได้ออกบวช และสร้างพระธาตุกุ้งจานแห่งนี้เพิ่มเติมไว้ตรงเนินดินทางทิศใต้ของดงปู่ตา (บ้านกุ้งจานเดิม) และบริเวณเนินดังกล่าว ต่อมาจึงได้สร้างเป็นวัดกุ้งจานเท่าทุกวันนี้ ด้วยเหตุนี้ พระบรมสารีริกธาตุจึงได้ถูกบรรจุไว้ตั้งแต่บัดนั้นมา และต่อมาไม่นาน พญาพุทธก็มรณภาพในระยะต่อมา ณ วัดกุ้งจานแห่งนี้ เช่นกัน

(สัมภาษณ์นายถาวร อินกาย. วันที่ ๗ เมษายน ๒๕๕๗ : ๐๘.๓๐ น.)

ราวพุทธศตวรรษที่ ๑๒ ศาสนาพุทธลัทธิมหายาน เริ่มรุ่งเรืองขึ้น ณ บ้านกุ้งจาน (ดงปู่ตา) ประชาชนในแถบนี้ มีความศรัทธาอย่างแรงกล้าในการเลื่อมใสศาสนาพุทธ ซึ่งในขณะนั้น ศาสนาฮินดูลัทธิไศวนิกายก็ยังเป็นที่ศรัทธาแก่ชนแถบนี้อย่างแพร่หลายมาก่อน โดยเฉพาะในเขตพื้นที่กุ้งบ้านจั่ว (ปัจจุบันนี้) ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของดงปู่ตา ประมาณ ๓๐๐ เมตร

ณ ดงปู่ตา แห่งนี้นั้น มีเสาหิน ใบเสมา แสดงเขตโบราณสถานหลายใบ และที่พบเห็น มี ๑๗ ใบ และที่ยังฝังอยู่ใต้พื้นดินอีกหลายสิบใบ ซึ่งอยู่ห่างจากองค์พระธาตุกุ้งจานไปทางทิศเหนือ ประมาณ ๒๐๐ เมตร แสดงว่า ชนกุ้งจานแถบนี้ศรัทธาพระพุทธรูปศาสนา และองค์พระธาตุกุ้งจานมาช้านาน โดยเฉพาะจากหลักฐาน “จารึกกุ้งจาน” (เซอเม แก้วคล้าย. นักโบราณคดีภาษาขอมโบราณ : แปล)

ต่อมายุคศิลปะสมัยลพบุรี (ขอมโบราณ) ราวพุทธศตวรรษที่ ๑๖ ประชาชนในเขตพื้นที่ ได้หวงระลึกถึงคุณความดีของพญาสักคำแดง ที่มีเจตนาใคร่อยากสร้างเจดีย์บรรจุพระอังคารธาตุ เพื่อเผยแพร่พระพุทธศาสนาเป็นต้นแล้วนั้น จึงได้แกะสลักรูปเหมือนท่านด้วยหินทรายแดง นั่งชันเข่า ไม่สวมเสื้อ และคอขาด (คอหัก : คอกุด) จึงเรียกว่า “เทวรูปท้าวคำแดงคอขาด” เพื่อเป็นคติสอนใจแก่ชนทั่วไป (พ่อป่าเพ็ญ ณ อุบล. และกรมศิลปากร. พ.ศ. ๒๕๑๘)

เทวรูปคอขาดองค์นี้ ปัจจุบันได้นำมาประดิษฐานไว้ ณ วัดสมบุญพัฒนา หมู่ ๓ ตำบลกุ้งจาน อำเภอกำแพงแก้ว จังหวัดยโสธร เท่าทุกวันนี้

เมื่อครั้งเกิดศึกเจ้าอนุวงศ์เวียงจันทน์ขึ้น กลุ่มไท-ลาวได้อพยพมายังดินแดนแถบนี้ และได้มาพบองค์พระธาตุกุ้งจาน ตั้งอยู่กลางเนิน (กุ) ที่มีป่ารกชัฏอย่างเนืองแน่น และทุกคนคิดว่าคงเกิดอาเพศเพราะพระธาตุกุ้งจาน (ไข้ป่า / ฝีปอบ) และมีการสร้างค่อมองค์เดิม ก่ออิฐถือปูนอีกด้วย ขนาด ๕.๑๒ X ๕.๑๒ X ๑.๓ เมตร (เดิม) รูปร่างคล้ายพระธาตุพนม สร้างตามคตินิยม และจดทะเบียนเป็นวัดกุ้งจาน ในสมัย

พระเจ้าธนบุรี ปี พ.ศ. ๒๓๒๓ ตามลำดับ

งานนมัสการองค์พระธาตุกู่จาน จัดขึ้นครั้งแรก ปี พ.ศ. ๒๕๒๑ ตรงกับวันเพ็ญขึ้น ๑๓ - ๑๕ ค่ำ เดือน ๓ ณ วัดกู่จาน ตำบลกู่จาน บางปีตรงกับวันมาฆบูชา (บุญข้าวจี) และจึงได้ถือเป็นงานประเพณีของชาวจังหวัดยโสธรมาเท่าทุกวันนี้

(๑) นายถาวร อินกาย อดีตสามเณรวัดกู่จาน - ปี พ.ศ. ๒๕๒๐ เวลา ๐๔.๐๐ น. กำลังจะนิมนต์พระเพื่อมาทำวัตรเช้าที่อุโบสถ แต่ไปเจอสิ่งอัปมงคล คือ พระอรหันต์รูปหนึ่ง นั่งสมาธิขนาดสูงครึ่งหนึ่งของพระธาตุกู่จาน นั่งสมาธิข้างๆ พระธาตุทางด้านทิศเหนือรูปร่างสูง ผิวดำ ผมมวยจุค - ต่อมาเวลาไม่กี่นาทีใจ จึงชวนพระทุกรูปในวัด ให้มาดูเหตุการณ์ดังกล่าว แต่ก็ไม่เห็น - เวลา ๐๘.๐๐ น. เณรถาวร จึงได้มาดูสถานที่ดังกล่าวอีก ปรากฏว่าพบพระพุทธรูปองค์หนึ่ง ขนาดเท่านิ้วโป้ง คล้ายเงินยาง วางตรงที่พระรูปนั้นนั่งสมาธิในตอนเช้าตรู่ - ต่อมาอีก ๓ วัน เณรถาวร จึงจัดดอกไม้ - รูปเทียนลงกราบอธิษฐานข้างพระธาตุกู่จาน ปรากฏว่าเห็นช่องทางเดินเข้าฐานพระธาตุ และเห็นพระสงฆ์รูปนั้นด้วย พร้อมพระสงฆ์อีก ๑ รูป และโยมหนุ่มสาว ๑ คน นั่งในฐานพระธาตุ และขอพระ ฯ คิน (๒) พระสงฆ์ดังกล่าวคือ พระยาพุทธรูปนั่นเอง และได้เล่าเรื่องราวเกี่ยวกับพระธาตุให้ฟัง และบอกด้วยว่า นายถาวร ในอดีตชาตินั้นเคยเป็นทหารของท่านเองมาก่อน	พระธาตุกู่จาน	พระธาตุพนม
	๑. อาณาจักรทวารวดี-เจนละ ๒. ราวพุทธศตวรรษที่ ๑๒ ๓. ผู้นำพระบรมสารีริกธาตุมาแจกจ่าย : พญาคำแดง ๔. ผู้ดำเนินการก่อสร้างเจดีย์ ๔.๑ พญาสักพุทธ ๔.๒ พญาสักธรรม ๔.๓ พญาสักแดง ๔.๔ พญาสักเขียว ๔.๕ พญาสักคำ ๔.๖ พญาสักคำใบ	๑. อาณาจักรโคตรบูรณ์ ๒. ราวพุทธศตวรรษที่ ๑๒ ๓. ผู้นำพระบรมสารีริกธาตุมาแจกจ่าย : พระสงฆ์สาวก ๔. ผู้ดำเนินการก่อสร้างเจดีย์ ๔.๑ พญาสุวรรณภิงคาระ ๔.๒ พญาคำแดง ๔.๓ พญาอินทปัตถะนคร ๔.๔ พญาจุลาพรหมทัต ๔.๕ พญานันทเสน
	๕. ส่วนที่บรรจุพระบรมสารีฯ ๕.๑ อังคารธาตุฐลี (ขี้เถ้า) ระบุไม่ได้ว่าเป็นส่วนใดของพระวรกาย	๕. ส่วนที่บรรจุพระบรมสารีฯ ๕.๑ พระอุรังคธาตุ หมายถึง กระดูกหน้าอกของพระพุทธเจ้า
	๖. การบูรณะเจดีย์ ๑. ปี พ.ศ. ๒๕๒๒ ๒. ปี พ.ศ. ๒๕๓๙	๖. การบูรณะเจดีย์ ๑. ปี พ.ศ. ๒๑๒๗ ๒. ปี พ.ศ. ๒๑๒๒-๒๑๓๕ ๓. ปี พ.ศ. ๒๔๔๔ ๔. ปี พ.ศ. ๒๑๘๒-๒๑๘๔ ๕. สร้างใหม่ : ๑๑ ส.ค. ๑๘

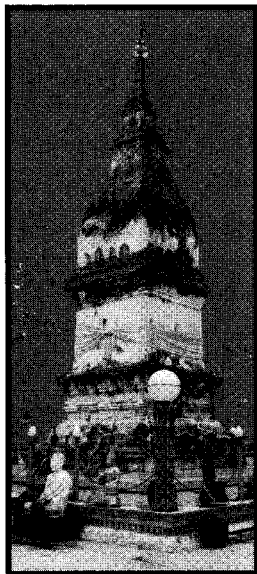
พระธาตุกู่จาน

พระ ธาตุอยู่คู่บ้าน	แลเมือง
ธาตุ กู่จานรุ่งเรือง	เบิกฟ้า
กู่ ก้องขั้้องเลื่อง	ลือร่ำ
จาน จักรธรรมสองหล้า	สิบนิ้วแทน

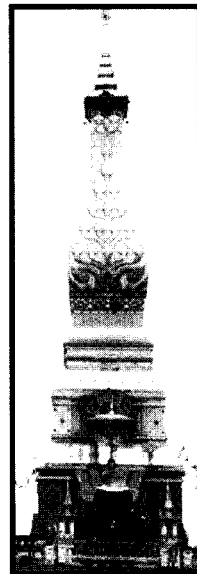
พระ สงฆ์สวดแนวข้าง	ธาตุธรรม
ธาตุ กู่จานขึ้นน้ำ	ขึ้น้อง
กู่ จานแนวขั้ธรรมหล้า	นามะ บูชา
จาน จิตแจ้งจ้อง	รอบรู้ปัญญา

พระธาตุกู่จานแรกนั้น	สูงยาว
ปลื้มอดอีกจันทรขาว	ชดช้อย
เสหาณฐานปัทม์พราว	ทรงเหลี่ยม
บัวคว่ำบัวหงายย่อย	คดโค้งสมทรง

พงษ์เทพ : ๑๒ เมษายน ๔๗

พระธาตุกู่จาน KUCHAN RELICS
PHRATHAT KUCHAN

พระธาตุพนม PHANOM RELICS
PHRATHAT PHANOM

พญาคอกัน หรือ พระเจ้าคอกุด หรือ พญาคำแดงคอขาด

เทวรูปแกะสลักสมัยลพบุรี ณ วัดสมบูรณพัฒนา

บ้านสมบูรณพัฒนา หมู่ ๓ ตำบลกู่จาน อำเภอคำเขียนแก้ว จังหวัดยโสธร

ความเชื่อของบรรพบุรุษ

พระครูเขมกิจจาภิบาล พระอุปัชฌาเขตตำบลกู่จานเป็นพระนักพัฒนาเกจิอาจารย์ชื่อดังของพี่น้องชาวอำเภอลุมพุก หรือ ชาวอำเภอคำเขียนแก้วในสมัยนั้น เพราะท่านเป็นเสาหลักในการพัฒนาวัดและหมู่บ้าน เช่น การสร้างบ้านนาเวียง (ย้ายจากบ้านนาวัง) วัดนาเวียง บ้านสมบูรณพัฒนา และวัดสมบูรณพัฒนา เขตตำบลกู่จาน และบ้านโคกกลาง วัดคำเขียนแก้ว เขตตำบลลุมพุก ฯลฯ

(สมศักดิ์สุดท้าย : เจ้าอาวาสวัดคำเขียนแก้ว จนถึงมรณภาพ)

ราวปี พ.ศ.๒๔๙๐ พระครูเข (คำเรียกขานสั้นๆ ของชาวบ้าน) มีแนวความคิดเห็นควรให้นำเทวรูปแกะสลักหินทรายนี้ (พระเจ้าคอกุด / พญาคำแดงคอขาด / พญาคอกัน) ออกจากบ้านสมบูรณพัฒนานำไปประดิษฐานไว้เป็นที่เคารพบูชา ณ วัดกู่จาน เนื่องจากว่า สถานที่ป่าสงวนบริเวณหลังบ้านนายฉลอง จิวลาย (ปัจจุบัน) เป็นบริเวณที่มีเส้นทางเกวียนตัดผ่าน และเป็นบริเวณป่ารกชัฏ โกลสลายตาประชาชนอาจเกิดชำรุด หรือ เสียหายได้ง่าย

เมื่อนำมาไว้ ณ วัดกู่จาน ยังไม่ทันข้ามปีก็เกิดปรากฏหาริย์ (เกิดอาเพศในหมู่บ้าน) เช่น ฟ้าฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล อากาศแห้งแล้งเกิดภัยพิบัติ สัตว์เลี้ยงล้มตายเป็นจำนวนมาก ชาวบ้านส่วนใหญ่ลงมติ เห็นควรให้นำกลับคืนมาประดิษฐานไว้สถานที่เดิม ในปี พ.ศ. ๒๔๙๓

ปี พ.ศ. ๒๕๐๓ นายพรหม เป็นชาวบ้านคนหนึ่งเ็นเขตตำบลห้วยตะพาน จังหวัดอุบลราชธานี (ปัจจุบันยกฐานะเป็นอำเภอห้วยตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ) ซึ่งมีภรรยาเป็นชาวบ้านกู่จาน และได้กลับไปตั้งรกรากอยู่ที่เมืองอุบลราชธานีและปีนั้นเองได้กลับมาเยี่ยมญาติ พร้อมทั้งได้วางแผนการลักขโมยเทวรูปแกะสลักพระเจ้าคอกัน โดยการลงมือลักขโมยในเวลาประมาณเที่ยงคืนเศษ และบรรจุลงในกระสอบป่านที่เตรียมมา เมื่อครั้งสมัยนายสมบูรณ พอกพูน ดำรงตำแหน่งกำนันคนที่ ๙ ของตำบลกู่จาน

แต่มีชาวบ้านได้พบเห็นว่านายพรหม มาลักขโมยเทวรูปนี้ และเกิดหามกระสอบไม้ขึ้น ขนไปไม่ไหวก็เกิดอัศจรรย์ใจ จึงนำกลับคืนมาไว้ที่เดิม กรรมการหมู่บ้านกู่จาน-บ้านสมบูรณพัฒนา ได้นำผู้ต้องหา คือ นายพรหม ให้มาขึ้นศาลประชาชน ณ วัดกู่จาน และมีมติเห็นชอบเรียกค่าชดใช้ เสียหายจากนายพรหม โดยให้นายพรหม จ่ายเป็นจำนวนเงิน 1,500 บาท มอบให้กับทางวัดกู่จาน

ปี พ.ศ. ๒๕๑๓ สมัยนายจันลี พันเดช ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านสมบูรณพัฒนาเป็นคนแรก (พ.ศ.๒๕๑๐) ได้นำชาวบ้านมาพัฒนาที่ประดิษฐานเทวรูปพระเจ้าคอกัน เดิมเป็นเส้นทางเกวียนตัดผ่านบริเวณแห่งนี้ เพื่อให้การสัญจรไป-มา ของชาวบ้านสะดวก และต่อมาไม่นานก็เกิดเหตุการณ์ซ้ำซ้อนขึ้นอีก คือ

มีชาวบ้านวังมาแจ้งกรรมการหมู่บ้าน คือ นายมะลิ คงคาร์ตัน เป็นชาวบ้านกู่จาน กำลังจะเดินทางไปบ้านหนองกบ แต่เส้นทางต้องผ่านบ้านสมบูรณพัฒนา ในเวลาประมาณ ๒๐.๓๐ น. มีชายสองคนกำลังจะขโมยรูปปั้นพระเจ้าคอกัน จึงรีบรุดแจ้งกำนันสมบูรณ พอกพูน และกำนัน จึงใช้ลูกบ้านนำความ

มาบอกนายจันลี พันเดช และได้รวบรวมชาวบ้านติดตามผู้ลักขโมย สะกดรอยและติดตามไปที่บ้านยางขึ้นก
อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อจะสอบถามนายสงค์ ทองทา (เป็นชาวบ้านกุ้งจาน แต่งงานกับ
ชาวบ้านจิว) และนายสงค์แนะนำว่า ให้ไปติดตามคนกลุ่มนี้พรุ่งนี้ เพราะวันนี้ตึกแล้ว

นายสงค์ ทองทา อดีตเป็นนักเลงหัวไม้ หัวขโมย และค้าของเก่า เป็นชาวบ้านกุ้งจาน โดย
กำเนิดกรรมการหมู่บ้านและผู้ติดตามคิดว่า นายสงค์ คงทราบเบาะแสกลุ่มผู้ลักขโมยรายล่าสุดนี้ ซึ่งต่อมา
ภายหลังได้ไปตั้งรกราก และทำมาหากิน ณ บ้านยางขึ้นก

วันต่อมา คณะผู้ติดตามเพื่อสืบเสาะเบาะแสกลุ่มผู้ลักขโมย ได้แก่

๑. นายจันลี พันเดช ๒. นายบุญมา ศรีโชค ๓. นายคำพูน พวงศรี และเจ้าหน้าที่
ตำรวจจาก สภ.อ.คำเขียนแก้ว ได้แก่ ๑. จ.ส.ต.ไชยงค์ วัฒนานนท์ ๒. จ.ส.ต.บุญคำ ทองประทุม และ
๓. ด.ต.สอน ๔. นายสมติ ไชยนา คนขับรถรับจ้างในสมัยนั้น ได้ทำการออกติดตามไปยังที่ วัดสารพัดนึก
อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี นายสงค์ บอกว่ากลุ่มพวกหัวขโมยจะรวมตัวกันที่วัดแห่งนี้ แต่ข้าพเจ้า
ไม่ขอเข้าไปด้วย เพราะตัวเองเป็นสายให้กับคนกลุ่มนี้และทำงานกับคนกลุ่มนี้มาก่อน แต่ที่มากไปกว่านั้น
มีพระภิกษุเป็นหัวหน้าและมีข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ในจังหวัดเป็นผู้หนุนหลัง ได้ร่วมกิจการกันมาช้านาน ต่อมา
ไม่นานนายสงค์ ได้แยกตัวออกจากคนกลุ่มนี้ และนายสงค์บอกว่า...ภายในกุฏิพระภิกษุเทพจะมีของเก่า
เยอะแยะ.... ส่วนใหญ่แล้วจะได้มาโดยทางมิจฉาชีพ คาดว่าเทวรูปพญาคอกุนคงจะอยู่ในกุฏิของพระภิกษุที่
ชื่อเทพ (พระภิกษุจากประเทศลาว) ซึ่งมีลูกน้องเป็นนายตำรวจ นายทหาร และข้าราชการผู้ใหญ่

ด.ต.สอน บอกว่า ให้คณะชาวบ้านออกนอกวัดไปก่อน เจ้าหน้าที่ตำรวจจะไปเจรจากับพื้นที่เสียก่อน
แล้วจึงบอกกล่าวอีกที ประมาณหนึ่งชั่วโมงให้หลังกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ติดตามก็ให้สัญญาณฝ่ายกรรมการ
หมู่บ้านขึ้นไปจับและยึดของกลางในกุฏิของพระภิกษุเทพ ก่อนที่พระภิกษุเทพจะได้พูดว่า “พวกท่านมาทำ
อะไร มีธุระอะไรกับอาตมา”

นายจันลี ตอบทันควัน “นั่นไงเทวรูปแกะสลักพระเจ้าคอกุน และของจับกุมท่านและคณะ” จึงได้
จับกุมพระภิกษุเทพ และ ส.ต.จตุฎ พร้อมด้วยนายแววซึ่งเป็นเจ้าของรถปิคอัพที่นำเทวรูปนี้บรรทุกมา
(ซึ่งไม่รู้ชื่อไหนแต่อย่างใด)

ต่อมาครอบครัวของ ส.ต.จตุฎ ได้มาประกันตัวผู้ต้องหา ส่วนพระภิกษุเทพยังไม่ได้ทำการจับกุม
เพียงแต่สอบปากคำไปก่อนเท่านั้น ต่อมาคณะลูกน้องของพระเจ้าภิกษุเทพล้วนแต่มีข้าราชการผู้ใหญ่ได้
นำหลักฐานมาประกันตัวภายหลัง แต่ของกลางนั้นนำไปพิสูจน์ที่กรมศิลปากร ณ กรุงเทพฯ

คณะผู้ต้องหา ได้มาขอร้องชาวบ้านกุ้งจานทุกๆ คน ณ ลานวัดกุ้งจาน โดยขอรับผิดทุกข้อกล่าว
หา แต่ชาวบ้านไม่ยอม จึงเกิดการฟ้องร้องและต่อสู้คดีความกันทางศาลจังหวัดยโสธร (สมัยนั้นอำเภอ
เมืองยโสธร ขึ้นตรงต่อกับจังหวัดอุบลราชธานี)

ก่อนจะขึ้นศาล ให้นายมะลิ คงคาร์ตันเป็นพยานศาลแต่ก็ขอตัว จึงได้ให้นายแฮด สองแสง
(อดีตเจ้าอาวาสวัดบ้านจิว) เป็นพยานประจักษ์แทน ทำการชี้ตัวผู้ต้องหาในชั้นศาล

เทวรูปพระเจ้าคอกุน ได้ถูกส่งกลับคืนมาที่บ้านกุ้งจาน กรมศิลปากร ได้ตีราคาประมาณ ๔,๐๐๐ บาท
(ปี พ.ศ. ๒๕๒๓) และได้บอกคุณค่าทางประวัติศาสตร์ในยุคโบราณสมัยขอมเรื่องอำนาจในดินแดนนี้ (เทวรูป
แกะสลักหินทรายสมัยลพบุรี)

ณ ศาลจังหวัดยโสธร ฝ่ายผู้ต้องหาปฏิเสธทุกข้อหาไม่ได้ลักษณะ โศกณ เจ้าอาวาสวัดกุ้งงานสมัยนั้น (และปัจจุบัน) กล่าวว่า “ถ้าท่านเอาไปได้ ก็เอาไปได้เลย” ความหมายก็คือ เทวรูปปั้นองค์นี้ศักดิ์สิทธิ์ หากใครได้นำไปแล้วมักเอาไปไม่ได้ และต้องนำกลับคืน แต่พระภิกษุเทพคิดว่าให้จริง จึงทำการใหญ่และวางแผนกับคณะนำเอาไปดังกล่าว ศาลยกฟ้อง ไม่เอาเรื่อง

ต่อมา เกิดวิบากกรรมในกลุ่มหัวขโมย คือ นายพรหม เสียชีวิต พระภิกษุเทพ เป็นบ้า และลูกน้องก็เสียชีวิต ตามกันมาในระยะเวลาห่างกันไม่กี่ปี

ตำนานบรรพบุรุษ

พญาคำแดงคอขาด เป็นเจ้าหัวเมืองฝ่ายเหนือในดินแดนลุ่มน้ำโขง เป็นผู้นำเอาพระอังคารธาตุ (ขี้เถ้า) ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาเผยแพร่ในเขตกุ้งงาน ภายหลังที่ได้มีส่วนร่วมสร้างพระธาตุพนมเสร็จเรียบร้อยแล้ว

กลุ่มชนพื้นเมืองเดิม ส่วนใหญ่เป็นพวกขมุ ข่า ขอม มีเจ้าหัวเมืองฝ่ายใต้ คือ พญาพุทธ และหัวเมืองน้อยใหญ่ที่อยู่ใกล้เคียง เป็นผู้นำในท้องถิ่นแห่งนี้ แต่ความจริงแล้วนั้น พญาคำแดงกับพญาพุทธเป็นเพื่อนรักใคร่ชอบพอกันมาก่อน แต่ต้องมาเกิดศึกแย่งชิงพระบรมสารีริกธาตุของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ดังกล่าว เพื่อหวังอยากได้เป็นเจ้าของและสร้างเจดีย์ธาตุรอไว้ พญาพุทธ จึงแต่งกลุ่มผู้นำต่างๆ โดยทำหน้าที่ทูตมาขอกับพญาคำแดง คือ

๑. พญาเขียว

๒. พญาธรรม

๓. พญาแดง

๔. พญาคำ

๕. พญาคำใบ

แต่ก็ถูกพญาคำแดงปฏิเสธ จึงเกิดการสู้รบช่วงชิงกันขึ้น ผลปรากฏว่า กลุ่มของพญาคำแดงเสียทีและถูกฟันคอขาด และพญาทั้งหลายก็เสียชีวิตในสนามรบ (ภูบ้านจั่ว) เช่นกัน ต่อมาภายหลังประชาชนและอนุชนรุ่นหลังๆ จึงได้พร้อมใจกัน และร่วมกันก่อสร้างเจดีย์ไว้เป็นที่เก็บพระอังคารธาตุในองค์พระธาตุกุ้งงาน และแกะสลักเทวรูปพระเจ้าคอกุ่น (พระเจ้าคอกุ่น : พญาคำแดง) ด้วยหินศิลาแลงทรายยุคสมัยลพบุรีตั้งแต่บัดนั้นมา จนเป็นที่เคารพสักการะ และเป็นที่กราบไหว้ของพี่น้องชาวตำบลกุ้งงาน และใกล้เคียงเท่าทุกวันนี้

ขอขอบคุณ

ที่ปรึกษากิตติมศักดิ์ คุณพ่อ บำเพ็ญ ณ อุบล (อัยการจังหวัด ยโสธรคนแรก....ในยุคนั้น)

ปัจจุบันได้รับการแต่งตั้งเป็น

๑. ที่ปรึกษาการพัฒนา และปฏิรูปการศึกษา

๒. นักประวัติศาสตร์อีสานโบราณประจำมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี มหาวิทยาลัยขอนแก่น และมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผู้ให้การสัมภาษณ์

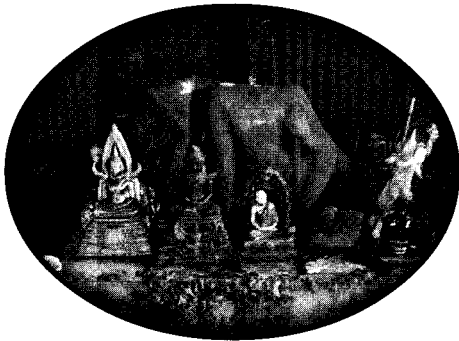
๑. คุณพ่อจันลี พันเดช

๓. คุณพ่อดำรงค์ ศรีโชค

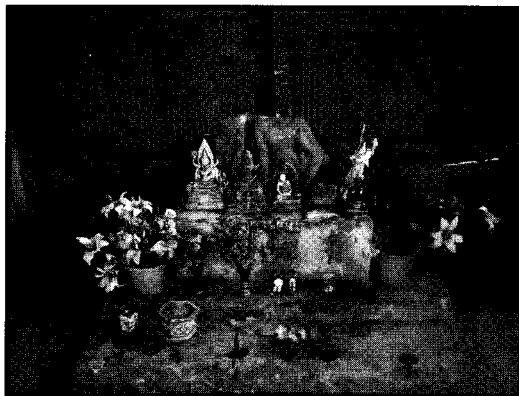
๒. คุณพ่อคำพูน พวงศรี

๔. คุณพ่อสมดี ไชยนา

เรียบเรียง / สัมภาษณ์ นายพงษ์เทพ เพียรทำ พ.ศ. ๒๕๔๕ เวลา ๑๐.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.)
ณ บ้านเลขที่ ๑๓๒ บ้านสมบุญพัฒนา ตำบลกุ้งจาน อำเภอคำเชื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร

รูปแกะสลักหินทรายพญาคำแดง
THE STONE CRAVING OF
PHAYA KHAMDAENG
MONUMENT
THE IDOL IN KHMER'S PERIOD

หมายเหตุ

สิ่งใดที่ผู้เขียนกล่าวพาดพิงถึงบุคคลอื่นทั้งที่มีชีวิตอยู่ในขณะนี้ และเสียชีวิตไปแล้วนั้น จึ่งกราบ
ขอขมาทุกๆ ท่านไว้ ณ ที่นี้ด้วย นอกจากนี้ ผู้ให้สัมภาษณ์ และผู้เขียน ได้ทำพิธีขอขมาต่อ
หน้าเทวรูปพระเจ้าคำแดงองค์นี้แล้ว

(วันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๔๖ เวลา ๑๘.๐๐ น. ณ วัดกุ้งจาน และวัดสมบุญพัฒนา)

พระบรมสารีริกธาตุ (The Lord Buddha Relics)

ที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เรียกว่า **พระธาตุ** ถ้าเป็นของปุถุชนทั่วไป เรียกว่า **ธาตุ** เช่น พระธาตุกู่จาน และธาตุก่องข้าวน้อย ตามลำดับ

ถ้าเป็นอัฐิของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เรียกว่า **พระบรมสารีริกธาตุ** ส่วนของพระอรหันต์สาวก เรียกว่า **พระธาตุ**

ในสำนึกของชนทั่วๆ ไปนั้น มักคิดว่า.....พระอัฐิของพระพุทธเจ้า คือ พระบรมสารีริกธาตุ หรือ พระพุทธสรีระ ส่วนที่ไหม้ได้จะกลายเป็นขี้เถ้า (พระอังคาร) ส่วนที่เหลือจะเป็นเกล็ดๆ หรือ เม็ดเล็กๆ ขนาดเท่า เม็ดผักกาด หรือ เม็ดงา สุดแท้แต่จะเปรียบเทียบ

พระบรมสารีริกธาตุ จะกระจายไปอยู่เมืองต่างๆ พอต่อมาถึงยุคสมัยของพระเจ้าอโศกมหาราช (ประมาณ พ.ศ. ๒๗๐ - ๓๑๑) พระองค์ได้เสด็จไปสังเวชนียสถานทั้ง ๔ ตำบล จึงสร้างสถูป และศิลาจารึกไว้ ณ ที่นั้นด้วย พระองค์จึงได้นำเอาพระบรมสารีริกธาตุจากที่ต่างๆ นั้นมารวบรวมไว้ที่สถูปที่สร้างไว้ เช่น พระอารามต่างๆ

(เสฐียรพงษ์ วรรณปก. พระบรมสารีริกธาตุ - ๑. วันอาทิตย์ที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๔๗ : ๖)

นับจากยุคสมัยของพระเจ้าอโศกมหาราชเป็นต้นมานั้น ศาสนาพุทธลัทธิมหายานจึงได้เริ่มแผ่ขยายจากอินเดีย (ชมพูทวีป) หรือ เนปาล ออกสู่ดินแดนใกล้เคียง ได้แก่ พม่า ลาว และไทย ในปัจจุบันนี้เป็นต้น จึงพอจะประมวลสรุปได้ว่า ศาสนาพุทธเริ่มเผยแผ่จากอินเดียสู่ดินแดนต่างๆ (ประเทศใกล้เคียง) ราวพุทธศักราช ๓๑๑ (พุทธศตวรรษที่ ๔) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในดินแดนอีสานที่มีชนพื้นเมืองเดิม ได้แก่ ขม กูย ขอม และลัวะ เป็นต้น อาศัยอยู่และยังไม่มีศาสนาประจำเผ่าเป็นของตนเองอย่างเด่นชัด นอกจากนับถือภูตผีปีศาจเท่านั้น จนกระทั่งมีศาสนาฮินดูลัทธิไศวนิกาย และพราหมณ์ เข้ามาล่วงหน้าก่อนที่ศาสนาพุทธเผยแผ่เข้ามาภายหลัง ก็ราวพุทธศักราช ๖๐๐ - ๗๐๐ (พุทธศตวรรษที่ ๗)

หลักฐานที่ปรากฏให้ทราบว่า ศาสนาพุทธลัทธิมหายานเข้ามายังดินแดนอำเภอคำเขื่อนแก้วนั้น คือ จารึกกู่จาน ณ ดงปู่ตา (ดงโง่เสมา) ราวพุทธศตวรรษที่ ๑๒ (คุนชะเอม แก้วคล้าย. นักภาษามอญโบราณ) ปัจจุบันบริเวณดังกล่าว เป็นที่อยู่อาศัยของฝูงลิงวอก ประเภทลิงหางยาว จำนวนประมาณ ๒๐๐ ตัว นอกจากนี้ ด้านานการสร้างพระธาตุกู่จาน (ผู้เขียน) ด้านานการสร้างพระธาตุตาดทอง และการตั้งบ้านโพ้นทัน จึงเป็นที่สอดคล้องกับด้านานการสร้างพระธาตุพนม

พระบรมสารีริกธาตุที่เหลือจากการสร้างพระธาตุพนม และนำมาแจกจ่ายให้กับชุมชนในพื้นที่ใกล้เคียงนั้น จึงล้วนแล้วแต่เป็น**พระอังคาร** (ขี้เถ้า) กลุ่มชนที่ยังไม่มีศาสนาใดๆ ก็ใคร่อยากจะได้ในพระอังคารดังกล่าว จึงมีการรบฟุง ม่าพิน แยังชิง เพื่อแสดงความเป็นเจ้าของ ดังนั้น อนุชนรุ่นหลังจึงแกะสลักรูปพญาคำแดงด้วยหินทราย สมัยลพบุรี เป็นเทวรูปบูชาทุกวันนี้

ตารางแสดงผลภัณฑ์ดีเด่นของแต่ละตำบล อำเภอคำเชื่อมแก้ว จังหวัดยโสธร
เป็นผลิตภัณฑ์มาตรฐานของจังหวัด ตามโครงการ “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” OTOP

ลำดับที่	ตำบล	ผลิตภัณฑ์	แหล่งผลิต	หมายเหตุ
๑	ดงแคนใหญ่	๑. ไก่ย่าง ๒. กระเป๋าลือ ๓. ผ้าพื้นเมือง	หมู่ ๑,๔,๙,๑๐,๑๑ หมู่ ๔ หมู่ ๔,๑๐	ขายริมทาง/แผง ขายตลาดต่างประเทศ เพื่อจำหน่ายและใช้เอง
๒	กุดกง	๑. ผ้าทอมือ ๒. เสือกก ๓. สุนัขลั่น	หมู่ ๑,๒,๓ หมู่ ๑,๒,๓ หมู่ ๕	เพื่อจำหน่ายและใช้เอง เพื่อจำหน่าย เพื่อจำหน่าย
๓	แคนน้อย	๑. กระเป๋ากจากผักตบชวา ๒. ข้าวเกรียบหางว่าว	หมู่ ๑ หมู่ ๓	เพื่อจำหน่าย เพื่อจำหน่าย
๔	สงเปือย	๑. ข้าวสาร/ข้าวกล้อง ๒. ผ้าไหม	หมู่ ๓,๙ หมู่ ๑,๖	บริโภค/จำหน่าย เพื่อจำหน่ายและใช้เอง
๕	นาแก	๑. ผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ ๒. เกลือสินเธาว์ ๓. กิ่งตอนไม้ผล	หมู่ ๒, ๘ หมู่ ๔ หมู่ ๒,๘	เพื่อจำหน่าย เพื่อจำหน่าย เพื่อจำหน่ายและใช้เอง
๖	นาคำ	๑. ผลิตภัณฑ์จากเส้นกก ๒. ตะเกียบไม้ตาล ๓. ผ้าไหม	หมู่ ๔ หมู่ ๔ หมู่ ๑	เพื่อจำหน่าย เพื่อจำหน่าย เพื่อจำหน่าย
๗	เหล่าไฮ	๑. ขนมหัระหรี่ปั๊บ ๒. โฟมยั่วแฝก	หมู่ ๑,๒ หมู่ ๔	เพื่อจำหน่าย เพื่อจำหน่าย
๘	กุ้งจาน	๑. ขนมหัระหรี่ปั๊บ ๒. โฟมยั่วแฝก	หมู่ ๖,๑๑ หมู่ ๕	เพื่อจำหน่าย เพื่อจำหน่าย
๙	โพนทัน	๑. ดอกไม้ประดิษฐ์ ๒. ผ้าห่มเศษผ้า ๓. กระเป๋าจากเถาวัลย์	หมู่ ๑ หมู่ ๒ หมู่ ๑	เพื่อจำหน่าย เพื่อจำหน่าย เพื่อจำหน่าย
๑๐	ดงเจริญ	๑. ผ้าห่มไหมพรม ๒. รองเท้าแตะ	หมู่ ๑, ๓ หมู่ ๓	เพื่อจำหน่าย เพื่อจำหน่าย
๑๑	ย่อ	๑. ผลิตภัณฑ์จากปูนปั้น ๒. ยางพารา ๓. ผ้าไหมมัดหมี่ ๔. หมอนลูกฟักทอง	หมู่ ๓ หมู่ ๙ หมู่ ๑ หมู่ ๘	เพื่อจำหน่าย เพื่อจำหน่าย เพื่อจำหน่ายและใช้เอง เพื่อจำหน่าย
๑๒	ลุมพุก	๑. ไข่เค็ม ๒. กระเป๋าลือลายขิด ๓. ข้าวเกรียบฟักทอง ๔. บัญชีภาพ	หมู่ ๔ หมู่ ๙ หมู่ ๑,๔ หมู่ ๕	เพื่อจำหน่าย เพื่อจำหน่าย เพื่อจำหน่าย เพื่อจำหน่ายและใช้เอง

ลำดับที่	ตำบล	ผลิตภัณฑ์	แหล่งผลิต	หมายเหตุ
๑๓	ทุ่งมน	๑. วัวพื้นบ้าน ๒. เห็ดนางฟ้า เห็ดนางรม ๓. เลือฝื่อ	หมู่ ๑-๙ หมู่ ๑,๒ หมู่ ๑,๒	เลี้ยงจำหน่าย เพาะจำหน่าย เพื่อจำหน่ายและใช้เอง

บัญชีผลิตภัณฑ์การคัดสรรสุดยอด OTOP อำเภอคำเขียนแก้ว

ที่	ประเภท/ผลิตภัณฑ์	กลุ่ม/องค์กร	ที่อยู่			เกณฑ์คัดสรร	
			หมู่	บ้าน	ตำบล	คะแนน	ระดับ
(๑) ประเภทอาหาร							
๑	ถั่วคั่ว ถั่วคั่วทราย	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	๑๑	นาเวียง	กู่จาน	๘๔	★★★★★
๒	ข้าวโป่ง ข้าวเกรียบว่าว	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	๓	หนองเลิง	แคนน้อย	๗๒	★★★★★
๓	ข้าวเกรียบฟักทอง ถั่วกรอบแก้ว	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	๑๔	โคกกลาง	ลุมพุก	๖๕	★★★
๔	เบเกอรี่	กลุ่มแม่บ้านฟื้นฟูเกษตรกร	๑	แคนน้อย	แคนน้อย	๖๓	★★★★
๕	กะหรี่ปั๊ป ครองแครง	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	๒	เหล่าไฮ	เหล่าไฮ	๕๙	★★★★
๖	ข้าวเม่า กระจ่างสาทร	กลุ่มแม่บ้านเทศบาล	๒	ลุมพุก	ลุมพุก	๕๖	★★★★
๗	ไข่เค็มพอกดินโพนปลวก	กลุ่มตาข่ายเศรษฐกิจ	๑๔	โคกกลาง	ลุมพุก	๕๘	★★★★
๘	กะหรี่ปั๊ป	กลุ่มแม่บ้าน	๒	นาคำ	นาคำ	๕๘	★★★★
(๒) ประเภทเครื่องดื่ม							
๑	สุราแช่ สุรากลั่น	สหกรณ์แปรรูปทรายงาม	๕	ทรายงาม	กุดกุง	๕๘	★★★
(๓) ประเภทผ้าและเครื่องแต่งกาย							
๑	ตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูป	กลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้า	๕	ทรายงาม	กุดกุง	๖๘	★★★★★
๒	ผ้าไหมมัดหมี่	กลุ่มทอผ้า	๒	ปลาอีตีด	นาแก	๖๖	★★★★★
๓	ผ้าไหม ผ้าตีนจก	กลุ่มทอผ้า	๘	เมืองเตย	สงเปือย	๖๔	★★★★
๔	ผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติ	กลุ่มทอผ้า	๗	โนนม่วง	กุดกุง	๕๙	★★★★
๕	ผ้าฝ้ายมัดหมี่	กลุ่มสตรีทอผ้า	๑	นาหอม	นาคำ	๓๘	★★★★
๖	ผ้าห่มขิด	กลุ่มสตรีทอผ้า	๒	ดง	ดงเจริญ	๓๖	★★
๗	ผ้าลายขิด	กลุ่มสตรีทอผ้า	๙	มะพริก	ทุ่งมน	๓๓	★★
(๔) ประเภทเครื่องใช้และเครื่องประดับ							
๑	เสื่อผืน	กลุ่มสตรีทอเสื่อ	๓	ทุ่งมน	ทุ่งมน	๖๘	★★★★★
๒	กระติบข้าว ตะเกียบ	กลุ่มจักสาน	๒	นาคำ	นาคำ	๖๖	★★★★★
๓	กระเป๋าคัดบขาว	กลุ่มสตรีทำกระเป๋	๑	แคนน้อย	แคนน้อย	๖๔	★★★★
๔	เสื่อกก	กลุ่มทอเสื่อกก	๗	กุดกุง	กุดกุง	๕๙	★★★★
๕	หมวกและกระติบข้าวจากกก	กลุ่มสานหมวกกระติบข้าว	๑	แคนน้อย	แคนน้อย	๓๘	★★★★
๖	เสื่อและกล่องข้าวจากกก	กลุ่มทอเสื่อกก	๕	ดอนเสาเรือน	นาคำ	๓๖	★★

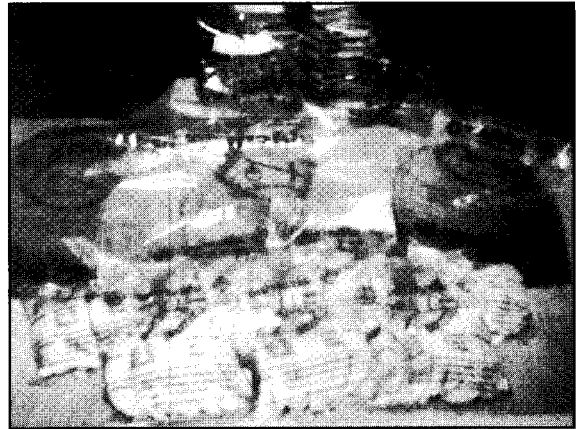

อำเภอคำเชื่อนแก้ว
Amphoe
Khamkhuaenkaeo

ประเภทอาหาร
FOOD

ขนมถั่วตัดบ้านนาเวียง
นางสุภาภรณ์ โคกศรี
๒๔ หมู่ ๑๑ บ.นาเวียง ต.กู่จาน
โทร. ๐๔๕-๗๑๓๕๐๑

ข้าวโป่ง - มะม่วงแช่อิ่ม
นางสีทา กิจเกียรติ
โทร. ๐๑ - ๕๔๙๘๔๕๖

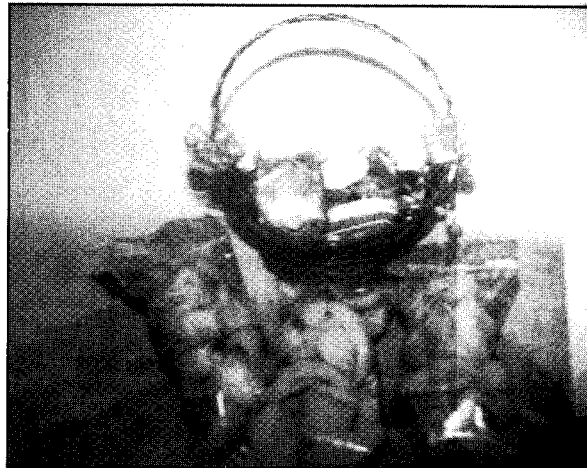
ไข่เค็มพอกดินโปนปลวก
นางเพ็ญนภา แสงพล
๓๓ หมู่ ๑๔ บ.โคกกลาง ต.ลุ่มพุก
โทร. ๐๙-๘๒๔๖๕๑๓

ขนมกะหรี่ปั๊บบ้านเหล่าโฮ

นางสำเนียง รักเพื่อน

๘๙ หมู่ ๒ บ.ชาตะยานนท์ ต.เหล่าโฮ

โทร. ๐๑-๐๘๑๘๙๘๓

ไถ่อย่างบ้านดงแคนใหญ่

นางปราณี พิมพ์จันทร์

ร้านปราณี

บ้านดงแคนใหญ่

ถั่วกรอบแก้วบ้านโคกกลาง

นางสมปอง จักษกรรัฐ

๒๙ หมู่ ๑๔ บ.โคกกลาง ต.ลุ่มพุก

โทร. ๐๑ - ๕๕๙๘๔๕๖

ข้าวกระยาสารท

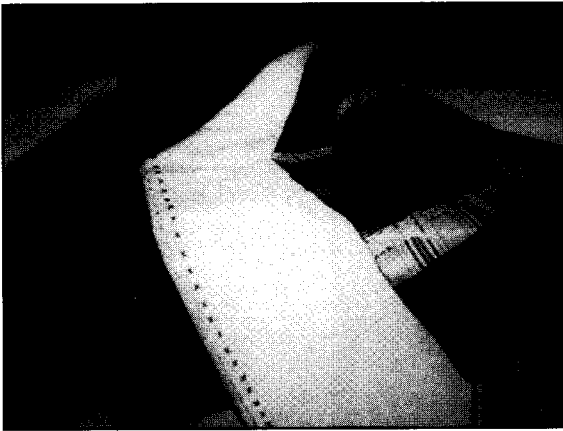
นางสุพิน นิลสุวรรณ

๘๒๖ หมู่ ๒ บ.ลุ่มพุก ต.ลุ่มพุก

โทร. ๐๔๕-๓๗๑๖๓๓

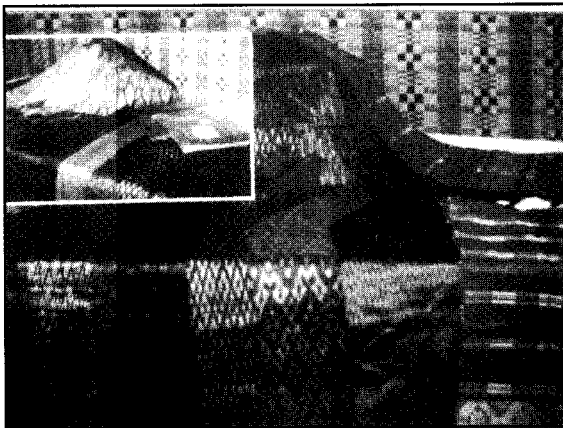
ประเภทศิลปหัตถกรรม

Arts & Handicrafts

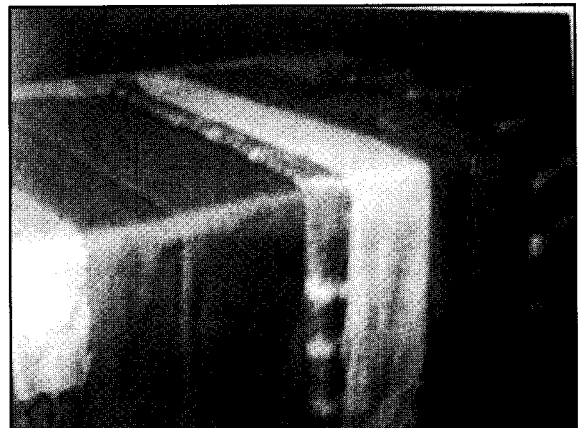
ผ้าทอมือ

นางจิรภา นนทะบุตร
บ.ชาตะยานนท์ ต.เหล่าไฮ
โทร. ๐๑-๘๗๘๕๓๐๙

ผ้าไหมมัดหมี่ลายขีด

นางไกรสร ประการแก้ว
บ้านปลาอืด
โทร. ๐๖-๐๗๐๐๗๔๒

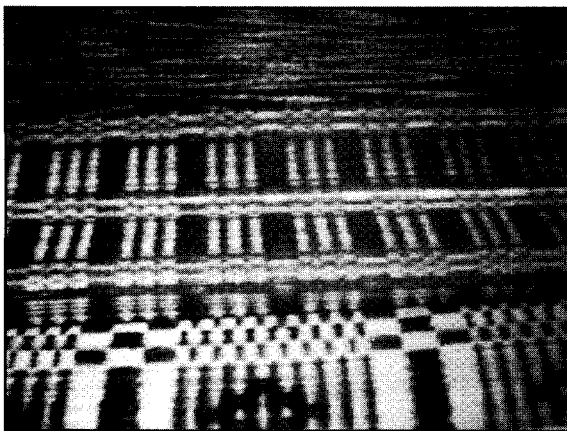
ผ้าฝ้ายทอมือ กลุ่มสตรีบ้านนาหอม

นางเกษร ลำเนาวงษ์
๒๙ หมู่ ๑๔ บ.โคกกกลาง ต.ลุ่มพุก
โทร. ๐๑ - ๓๖๔๘๔๒๖

ผ้าย้อมสีธรรมชาติ-บ้านโนนม่วง

นางหนูกร เพียรจิตร
๔๔ หมู่ ๗ บ.กุดกุง ต.กุดกุง
โทร. ๐๑-๔๗๐๖๗๘๓

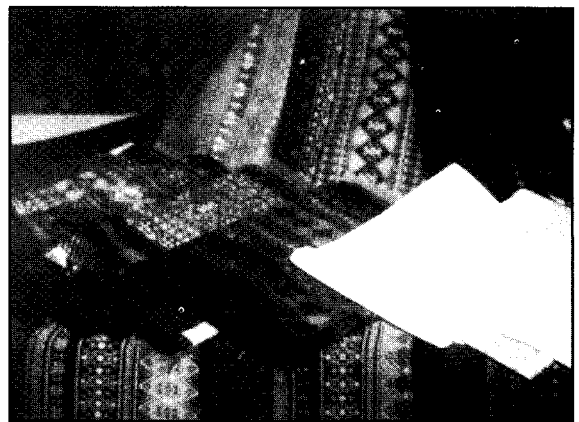

ผ้าตีนจกกลุ่มสตรีบ้านเมืองเตย
นางสุภาวดี นามมัน
โทร. ๐๖-๐๐๘๒๖๔๑

เสื่อผืน

นางอัมพร แสงแก้ว
บ.ทุ่งมน ต.ทุ่งมน
โทร. ๐๑-๓๙๓๙๘๓๗

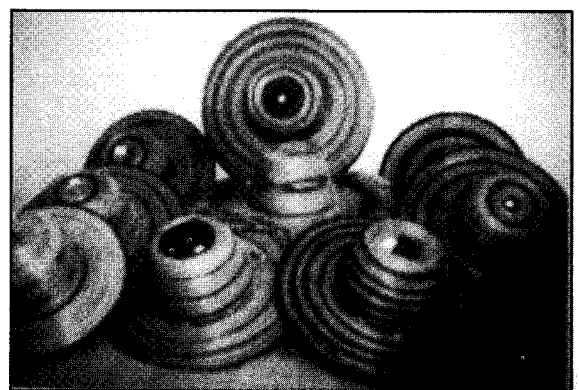

ผลิตภัณฑ์จากเส้นกก

นางหนูกร เพียรจิตร
๔๔ หมู่ ๗ บ.กุดกุง ต.กุดกุง
โทร. ๐๑-๔๗๐๖๗๘๓

กระเป๋ากกตบชวา บ้านแคนน้อย
นางทองลี กิจเกียรติ
๑๖ หมู่ ๑ บ.แคนน้อย ต.แคนน้อย
โทร. ๐๔๕-๗๓๗๖๕๔

หมวกสานจากเส้นกก บ้านแคนน้อย
นางสมจิตร จวนสา
๓๗ หมู่ ๑ บ.แคนน้อย ต.แคนน้อย
โทร. ๐๙-๙๘๗๐๘๑๖

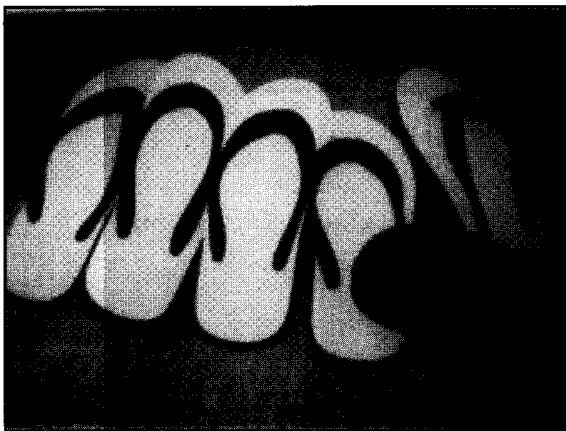
ผ้าห่มประดิษฐ์ กลุ่มสตรีบ้านโพนทัน

นางละม้าย ดลสุข
บ.โพนทัน ต.โพนทัน
โทร. ๐๑-๓๙๐๗๙๐๐

หมวกจากโฟม กลุ่มสตรีบ้านเหล่าฝ้าย

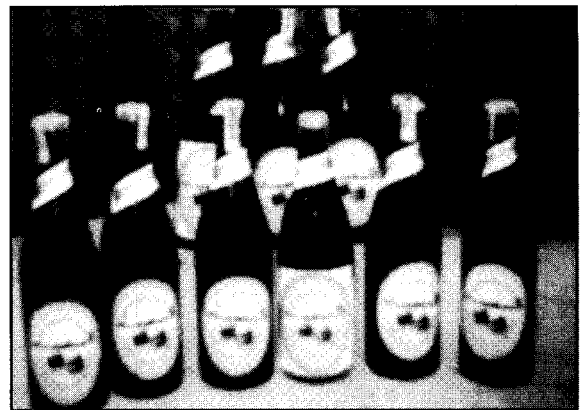
นางสมจิตร จวนสา
บ.เหล่าฝ้าย ต.ลุมพุก
โทร. ๐๔๕-๔๙๘๘๘๔

รองเท้าแตะฟองน้ำ บ้านลุมพุก

นางเยาวภา ศรีสร้อย
สมาชิก อบต.ลุมพุก

ประเภทเครื่องดื่ม Beverage

สุรากลั่นตราเรือคู่บ้านทรายงาม

นายสุพันธ์ สิงห์พันธ์
๓๐ หมู่ ๕ บ.ทรายงาม ต.กุดกุง
โทร. ๐๖-๒๕๓๑๓๘๖

ปิ้งไก่ (ไก่ย่าง) บ้านดงแคนใหญ่ The Dong Khaenyai Chicken Fied

ราวปี พ.ศ. ๒๕๐๓ ผู้ประกอบการค้าไก่ย่างคนแรก คือ คุณยายแก้ง พงษ์เฉลียว ซึ่งเป็นชาวบ้านกอกอำเภอบึงสามพัน จังหวัดอุบลราชธานี ได้มีครอบครัวอยู่ที่บ้านดงแคนใหญ่และได้ชักชวนคุณยายเฟื่อ - คุณตา สวาสดี จวนสง่าง ชาวบ้านดงแคนใหญ่ ประกอบอาชีพดังกล่าว

(มนต์ชัย เพียรทำ. วิทยานิพนธ์ เรื่องการประกอบอาชีพไก่ย่างชุมชนดงแคนใหญ่. ๒๕๓๘ : ๓)

ต่อมา วันจันทร์ที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๐๕ คุณยายเฟื่อ กำลังผิงไฟกับคุณยายแก้ง ข้างถนนแจ้งสนิท บ้านดงแคนใหญ่ ใกล้กับบริเวณที่จอดรถโดยสาร พอถึงเวลา ๐๙.๐๐ น. ก็มีไก่ตัวหนึ่ง ได้บินตวัดหน้ารถยนต์ที่วิ่งตามเส้นทางอุบลราชธานี - อำเภอบึงสามพัน จึงได้ชนไก่ตัวนั้นเข้าจนขาหักทั้งสองข้าง คุณยายทั้งสองจึงตัดสินใจนำไก่มาย่าง เพื่อไม่ต้องทรมาน และเสีย เวลาเยียวยาลสัตว์ที่บาดเจ็บ หากทานไม่หมด ที่เหลือก็เก็บไว้ทานในวันต่อไป

พอวันรุ่งขึ้น คุณยายทั้งสองก็นำผิงไฟร่วมกันอีกเช่นเคย และนำไก่ย่างที่เหลือมาทานอีก ขณะนั้น ก็มีรถโดยสารวิ่งมา และจอดใกล้คุณยายทั้งสอง คนขับ และเด็กรถ ก็เดินลงมานั่งผิงไฟ และรับประทานอาหารเช้าร่วมกัน อาคันตุกะดังกล่าวเมื่ออิมหน้าสำราญแล้วบอกว่า “ปิ้งไก่...อร่อยจังเลย พรุ่งนี้เวลาเที่ยงเศษๆ จะมาทานอีก ขอให้ปิ้งไก่ ไปด้วย” และแล้วบุคคลดังกล่าว ก็มาตามนัดตามที่ร้องขอ แล้วก็พูดว่า “...ขอให้คุณยายทั้งสอง ปิ้งไก่ขาย แล้วจะนำคนโดยสารมาอุดหนุนทุกๆ วัน”

(ข้อมูล นายถวิล บุญสาร : เกิดเมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๔๒ ณ บ้านผักบุ้ง หมู่ ๖ สัมภาษณ์ : ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๕๗ เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๐.๐๐ น. ศิวรถหน้าโรงเรียน ฯ)

กรรมวิธีทำไก่ย่าง

นำตัวไก่บ้าน / พันธุ์ น้ำหนัก ๐.๗ กิโลกรัม มีอายุประมาณ ๒ เดือน เมื่อทำการถอนขน ขำแระ และล้างให้สะอาด ต่อมาก็ทำความสะอาดทั้งคน และไก่ แล้วจึงนำไก่ทั้งตัวไปแช่เครื่องปรุง แช่อยู่ประมาณ ๓๐ นาที เพราะว่าทุกวันนี้ ผู้บริโภคส่วนใหญ่จะบริโภคเป็นตัว ผู้ผลิตแต่ละรายจะทำเหมือนกันหมด จะแตกต่างกันก็อยู่ที่การบริหารจัดการเท่านั้น

ปัจจุบันนี้ มีผู้ผลิตจำนวน ๗๓ ราย บางรายอาจจะหยุดพักบ้าง เมื่อย่างเข้าสู่ฤดูทำนา เมื่อเสร็จการเก็บเกี่ยวแล้วจะหวนกลับมาทำเป็นอาชีพเสริม คิดเป็น ๔๐% อีกส่วนหนึ่งทำเป็นอาชีพหลัก คิดเป็น ๖๐% ของผู้ผลิตทั้งหมดในตำบล ถัวเฉลี่ยภาพรวม ๕๐ ตัว / คน จำหน่าย หรือ ประมาณ ๔๐ - ๖๐ ตัว หรือประมาณ ๒๕๐๐ บาท / วัน

ข้อมูล ฝ่ายบ้านเมือง : นายสุนทร บุญแท้ สจ.ยโสธร เขตคำเขียนแก้ว ประธาน ลส.

ฝ่ายผลิต : นายถวิล บุญสาร (๓ มกราคม ๒๕๑๗) รองประธาน ลส.

ไก่ย่างชุมชนดงแคนใหญ่ เริ่มขยายผล และมีชื่อเสียงมากขึ้นเมื่อนายถวิล บุญสาร ได้ตั้งร้านไก่ย่างลูกเสือชาวบ้าน (๓ มกราคม ๒๕๑๗) เข้าที่จำหน่ายเดือนละ ๓๐ บาท จนกระทั่งปัจจุบัน ๑,๐๐๐ บาท / เดือน ขณะนี้ กรมทางหลวงชนบท กระทรวงคมนาคม ได้ขยายลานชุมชน และถนน ขนาด ๑๐ x ๘๐๐ เมตร สถานที่จอดรถสะดวก และมีสวนสุขภาพชุมชนดงแคนใหญ่ งบประมาณ ๓ ล้านบาทเศษ บนเนื้อที่ ๗ ไร่เศษ

บทที่ ๔

บุคคลสำคัญ

(๑) การเสด็จการตรวจราชการของเชื้อพระวงศ์ และเจ้านาย หรือ ข้าราชการผู้ใหญ่

๑.๑ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระราชินีนาถ

ปี พ.ศ. ๒๔๙๘ ทูลเกล้าทูลกระหม่อมทั้งสองพระองค์เสด็จพระราชดำเนินไปเยี่ยมราษฎรภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นครั้งแรก ได้แก่ จังหวัดนครราชสีมา ชัยภูมิ อุตรธานี หนองคาย อุบลราชธานี ศรีสะเกษ ฯลฯ เป็นเวลา ๑๙ วัน (เริ่มวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๔๙๘) ผ่านบ้านป่าดัว (เขตอำเภอคำเชื่อนแก้ว จังหวัดอุบลราชธานี) เขตของบ้านหนองแฝก - บ้านนิคม (ในปัจจุบัน) เส้นทางที่พระองค์เสด็จประพาสนั้น ได้ผ่านปรมัตถ์ลำดวนตลอดเส้นทางดังกล่าว ซึ่งไม่เคยมีมาก่อน โดยพระครูโพธิธาภิธานท์ พร้อมด้วยพสกนิกรสร้างถวาย และพระองค์ได้ทรงลงพระพาสระหว่างทาง (วารสารข้าราชการครูฯ : ๒๕๔๗. ๘ และผู้เขียนสัมภาษณ์ที่บ้านพ่อบ่าเพ็ญ ณ อุบล. ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๗ เวลา ๑๔.๐๐ - ๑๕.๐๐ น.)

๑.๒ สมเด็จพระราชชนนีฯ และสมเด็จพระพี่นางเธอฯ

เมื่อ ปี พ.ศ. ๒๕๑๘ ทั้งสองพระองค์มาพระราชทานผ้าพันคอลูกเสือชาวบ้าน ณ สนามกีฬาหน้าว่าการอำเภอคำเชื่อนแก้ว (ยุคนายประศาสน์ ศ.พากเพียร เป็นนายอำเภอ)

วันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๒๔ สมเด็จพระราชชนนีฯ และสมเด็จพระพี่นางเธอฯ ได้เสด็จโดยเครื่องบินเจ็ท และคณะรักษาความปลอดภัยอีก ๑ เครื่อง (ยุคนายชาญชัย ศรีธัญญรัตน์ เป็นนายอำเภอ)

เสด็จมา ณ พลับพลาชั่วคราว โรงเรียนชุมชนบ้านกู่จาน บ้านสมบุญพัฒนา หมู่ ๓ ต.กู่จาน ในเวลาประมาณ ๑๔.๐๐ น. มีพสกนิกรมารับเสด็จมากมาย

▶ สมเด็จพระย่า “.....เฮ้า...เฮาของเล่นให้ลูกน้อย.....”

ผู้ปกครองเด็กอายุ ๓ - ๕ ขวบเศษ ที่รอรับเสด็จจำนวน ๓ ครอบครัว รู้สึกชื่นชมและดีใจเป็นอย่างมาก “.....ขอให้สมเด็จย่าจะมีพลานามัยแข็งแรง.....” (ผู้เขียน.....ยืนห่างจากเหตุการณ์รับเสด็จดังกล่าว ในระยะประมาณ ๓ เมตร และเคยบรรจุเป็นข้าราชการครู ณ โรงเรียนแห่งนี้มาก่อน เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๙ และในปี พ.ศ. ๒๕๒๓ ได้มาบรรจุเป็นข้าราชการครูที่โรงเรียนกู่จานวิทยาคม จวบจนปัจจุบันนี้)

๑.๓ หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

วันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๐๐ ฯพณฯ ม.ล.ปิ่น มาลากุล ได้มาเป็นประธานมอบอาคารเรียนของโรงเรียนวิสาขามัญคำเชื่อนแก้ว (ก่อตั้งมาตั้งแต่วันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๐ โดยมีนายกำจัด ผาติสุวรรณ ผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี เป็นประธานวางศิลาฤกษ์นั้น ดำเนินการเปิดทำการสอนครั้งแรกเมื่อวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๐๐) และในวันนั้น ท่านได้เปลี่ยนชื่อโรงเรียนเสียใหม่ เป็น “โรงเรียนคำเชื่อนแก้วชนูปถัมภ์”

กล้วยไม้วิวดอกข้า จันได
การศึกษาเป็นไป เช่นนั้น
แต่อกดอกคราไร วามเด่น
การศึกษาลูกบ้าน เสร็จแล้วแสนวาม
ม.ล.ปิ่น มาลากุล

บุคคลสำคัญที่เป็นแรงผลักดันในการก่อตั้งโรงเรียนคำเขียนแก้วชนูปถัมภ์ครั้งนี้ คือ นายบัน
ครองยุทธ และวิสูตร บุญวิทย์

- ๑.๔ พระเทพวงศา (บุญจันทร์) เจ้าเมืองแขวงเขมราฐ
๑.๕ พระราชนรินทร์ (สีหนาท) เจ้าเมืองคำเขียนแก้ว
๑.๖ พระราชนรินทร์ (แดง) เจ้าเมืองคำเขียนแก้ว
๑.๗ ท้าวจารย์จำปา เจ้าเมืองคำเขียนแก้ว
๑.๘ หลวงยศเยศรามฤทธิ์ (ท้าวโพธิสาร : ตา) นายอำเภออุทัยโสธร (แต่อำเภออุทุมพร)
๑.๙ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นอดิศรอุดมเดช บก.กองพลที่ ๑๐ เมืองอุบลราชธานี
๑.๑๐ เจ้าเหลี่ยม ณ จำปาศักดิ์ นายอำเภออุทัยโสธร คนแรก
๑.๑๑ อื่น ๆ.....

(๒) บุคคลชาวคำเขียนแก้วโดยกำเนิด (นักการเมือง / นักปกครอง)

- ๒.๑ ไทยหมาน้อย (ตาแสงแว่น / กำนันตำบลลุ่มพุก คนแรก)
๒.๒ นายบุญเย็น วอทอง (ส.ส.อุบลราชธานี)
๒.๓ นายสมานจิตร ภิรมย์ริน (อดีตอธิบดีกรมการศาสนา)
๒.๔ นายสุริยา เจริญชัย (ประธานบริหาร อบจ.ยโสธร / ประธานหอการค้ายโสธร)
๒.๕ นายศานิต จีระวัฒนานนท์ (นายอำเภอคนแรกที่เป็นชาวคำเขียนแก้ว)
๒.๖ นายอนพ ณ จำปาศักดิ์ (นายกเทศมนตรีตำบลคำเขียนแก้ว คนแรก)
๒.๗ นางวิไลวรรณ พุ่มพวงดี (ส.จ.เขตคำเขียนแก้ว สตรีคนแรก)
๒.๘ นายบุญน้อม ณ จำปาศักดิ์ (ส.จ.เขตคำเขียนแก้ว จ.อุบลราชธานี คนแรก)
๒.๙ อื่น ๆ.....

(๓) คนแรกของอำเภอคำเขียนแก้ว

๓.๑ นางสาวเพ็ญพักตร์ ชัยสมร (ศรีทอง) : นางสาวอุบลราชธานี และเวทีประกวดนางสาวไทย
ติดอันดับ ๑ ใน ๑๐ คน (ในยุคของคุณอุบลฯ หงสกุล)

- ๓.๒ นายอิทธิพล ชัยสมร (ดาราภาพยนตร์ชายเรื่อง คมแสนคม : ยุค ลือชัย นฤนาท)
๓.๓ นางสุพิน นิลสุวรรณ (ดาราภาพยนตร์หญิงเรื่อง พ่อจ๋า : ยุค ส.อาสนจินดา)
๓.๔ นายเล็ง คำพันธ์ (หมอแคนคนแคนเนติ)
๓.๕ นายทองมี มาลัย (ศิลปินดีเด่นแห่งชาติ).....อย่าสับสนกับคำว่าศิลปินแห่งชาติ

- ๓.๖ นางมะลิ ศิริมณี (กำนัน ต.ลุ่มพุกหญิง)
๓.๗ นายสิงห์ ชัยสมร (มีรถสองแถวรับจ้าง)
๓.๘ นายสุบิน เสงี่ยมศักดิ์ (บวรศิลป์) : เจ้าของโรงภาพยนตร์
๓.๙ นายพ่อไสว ลำโรง (ประธานชมรมนักวิ่งมาราธอนอาวุโส)
๓.๑๐ นายวัชร สุวรรณราช และนายสมพร บุญอารีย์ (วินรถยนต์รับจ้าง)
๓.๑๑ นายวานิช บุญปก : วินมอเตอร์ไซด์รับจ้าง (รถวิบาก)
๓.๑๒ นายสะอึ่ง เจริญชัย : ผู้บุกเบิกงานจิวอำเภอก และพัฒนาโนนหนองบัว
๓.๑๓ อื่นๆ.....

(๔) พระภิกษุสงฆ์นักพัฒนา

- ๔.๑ พระครูเขมกิจจาภิบาล ผู้บุกเบิกสร้างวัด : นาเวียง โคกกลาง คำเขียนแก้ว
และสมบูรณพัฒนา เป็นต้น
๔.๒ พระครูวุฒิศักดิ์สมณกิจ ผู้สืบสานตำนานวัฒนธรรมบั้งไฟแสน
๔.๓ พระครูญาณวิจิตร ผู้บุกเบิกการตั้งวัดประชาอุทิศ และวัดโนนหนองบัว
๔.๔ พระครูวิสุนทร์ธรรมาภรณ์ ผู้บุกเบิกการปักเสาคั้นเขตเมือง “๗๒ พรรษามหาราชินี”
๔.๕ พระครูเกษมคุณากร เจ้าคณะตำบลที่มีพรรษายังน้อย
๔.๕ พระครูพิพิธธรรมโสภณ อดีตเจ้าอาวาสที่มีพรรษามากที่สุด
๔.๖ อื่นๆ.....

(๕) แสดงจำนวนพระภิกษุ สามเณร และศิษย์วัด (มหานิกาย)

ที่	ตำบล	ชื่อวัด	เจ้าอาวาส	อายุ (ปี)	จำนวน			จำแนกวัด				หมายเหตุ
					พระภิกษุ	สามเณร	ศิษย์วัด	พุทธสีมา	วิสุทธสีมา	สำนักสงฆ์	ที่พักรับสงฆ์	
๑	ปทุม	บูรพาราม	พระครูสิริบูรพาราม สีส่วโร	๓๖	๗	๕		/				จร.ขอ.
๒		คำเขียนแก้ว	พระครูสุจิตธรรมรัตน์ สุนฺติโธ	๕๘	๕			/				จต.ลุ่มพุก๑
๓		โพนแพง	พระอธิการโฮม ปุณฺณกาโม	๗๙	๒			/				จร.
๔		หนองทาบแห	พระครูขันติธรรมโสภณ ขนฺติโก	๖๑	๕			/				จร.ขท.
๕		โคกกลาง	พระอธิการฉัตรชัย ขนฺติโร	๓๐	๒			/				จร.
๖		เหล่าฝ้าย	พระอธิการหนูพัฒน์ ปสนฺนมนโน	๕๖	๓			/				จร.
๗		ชีเหล็กใหญ่	พระครูโสภณวัฒนาทรร สุธาตโก	๓๘	๒		๒	/				จต.ขท.
๘		โนนยาง	พระอธิการสุนทร วรธมฺโม	๕๖	๕			/				จร.
๙		ดอนเขื่อง	พระอธิการบัว จกฺกวโร	๘๔	๒			/				จร.
๑๐		แหล่งแป้น	พระบุญชู กนฺตสีโล	๖๖	๓			/				รก.
๑๑		หนองแสง	พระอธิการเจริญ ปิยธมฺโม	๖๖	๔				/			จร.
๑๒		ชีเหล็กน้อย	พระอธิการสงกา ปภาโกโร	๕๖	๒			/				จร.
๑๓	ปทุม	ดงแคนใหญ่	พระอธิการอ่อน คุณวีโร	๓๒	๓			/				จร.
๑๔		ประชาเฉลิม	พระครูกิตติธรรมนาท สิริจันโท	๕๗	๓			/				จต.ขท.
๑๕		พระเกียรติ										
๑๖		กลางนา	พระครูมัชฌิมกัจจโกศล ปุณฺณกาโม	๖๕	๒			/				จต.ขท.
๑๗		หนองแคน	พระครูวิสณฺท์ธรรมาภรณ์	๖๕	๕				/			รก.จร.
๑๘		ผักบู่	พระครูศีลปสาร์วิมล กนฺตสีโล	๓๐	๑๒			/				จต.ขต.
๑๙		บกน้อย	พระครูวิสณฺท์ธรรมาภรณ์	๖๕	๕			/				จอ.ขอ.
๒๐		โนนบ้านเก่า	พระบา ไรจนวโส	๓๓	๑					/		รก.จร.
๒๑	ปทุม	ป่าผักบู่	พระนัฐวุฒิ โกวิโท	๔๐	๔					/		รก.จร.
๒๒		กุจาน	พระใบฎีกาจันดา จนฺตโก	๖๔	๖	๑	๑	/				จร.
๒๓		สมบุญนา	พระอธิการสุณา อุตตมโน	๓๔	๓			/				จร.
๒๔		จั่ว	พระอธิการโฮม ธมฺมาโร	๓๔	๒			/				จร.
๒๕		นาเวียง	พระครูเกษมคุณากร เขมกาโร	๓๔	๓	๑		/				จต.ขต.
๒๖		คำศิริ	พระอธิการทวี ถิรธมฺโม	๓๐	๔		๑		/			จร.
๒๗		โคกสะอาด	พระอธิการสำรวย วิจิตรธมฺโม	๔๐	๓		๓	/				จร.
๒๘	ปทุม	หนองเลี้ยว	พระครูสุริยา ปภสฺสโร	๒๕	๒			/				จร.

(๕) แสดงจำนวนพระภิกษุ สามเณร และศิษย์วัด (มหานิกาย)

ที่	ตำบล	ชื่อวัด	เจ้าอาวาส	อายุ (ปี)	จำนวน			จำแนกวัด				หมายเหตุ
					พระภิกษุ	สามเณร	ศิษย์วัด	พัทธสีมา	วิสุทธสีมา	สำนักสงฆ์	ที่ปักธงชัย	
๒๘	๑. เหล่าโฮ	เหล่าโฮ	พระครูอุดมศาสนธรรม อนุตตโร	๖๓	๔			/				รจอ.ชอ.
๒๙		ชาตะยานนท์	พระครูบุญกิตติโสภณ ปุณฺณกาโม	๕๖	๓	๑		/				จต.
๓๐		เหล่าทุ่ง	พระอำนวย ชินวโร	๕๓	๒			/				รก.จร.
๓๑		กุดเป่ง	พระอธิการชาลี ชินวโร	๖๔	๕			/				จร.
๓๒		หนองกบ	พระอธิการสวน สุตคโม	๖๕	๕			/				จร.
๓๓	๕. สงเปือย	สงเปือย	พระอธิการพิชัย กนตธมโม	๓๔	๕			/				จร.
๓๔		กุดตากกล้า	พระโส อมโร	๘๖	๕			/				รก.จร.
๓๕		ศิรีราษฎร์พัฒนา	พระอธิการเรียบ กตทีโป	๗๙	๑				/	/		จร.
๓๖		ดอนขะยอม	พระอธิการสิงห์ สุวณฺโณ	๗๒	๔	๑		/				จร.
๓๗		เมืองเตย	พระคำพอง อริยวโร	๖๕	๑						/	เจ้าสำนัก
๓๘		กุดกุง	พระอธิการโณ สุวณฺโณ	๓๗	๗	๒		/				จร.
๓๙		โนนม่วง	พระครูรัตนากุมข อริโย	๗๒	๕			/				จต.ชท.
๔๐		นาโพธิ์	พระอธิการทอง ถาวโร	๖๗	๔			/				จร.
๔๑		เหล่า	พระอธิการจำเรียง ปรีบุญโณ	๖๕	๑			/				จร.
๔๒		มะเขี้ยว										
๔๒		ทรายงาม	พระครูโสภิตชาครธรรม ชาครโร	๕๕	๕			/	/			รจท.ชท.
๔๓	๖. ยอ	ยางตลาด	พระมหาวิมล อพภาทโร	๔๙	๔			/				จต.
๔๔		คำม่วง	พระอธิการขาว ถิรคุโณ	๗๑	๔			/				จร.
๔๕		โคกปากจิก	พระครูประภากรวุฒิสาร ปภากรโร	๗๙	๖			/				จต.กิตติฯ
๔๖		หนองแสง	พระอธิการคาน คุณธมโม	๖๔	๒				/			จร.
๔๗		สว่าง	พระอธิการถวิล จกกวโร	๓๘	๒			/				จร.
๔๘		ย่อเหนือ	พระอธิการทองมี สุกทโท	๖๓	๒			/				จร.
๔๙		ประดู่	พระวิจิตร จกกวโร	๔๓	๑						/	เจ้าสำนัก
๕๐	๗. ทุ่งมน	ทุ่งมน	พระอธิการเพ็ง อนุโลโย	๗๐	๒			/				รก.
๕๑		บ้านโซง	เจ้าอธิการบุญหลาย พทฺธสีโล	๔๔	๓			/				จต.
๕๒		มะพริก	พระอธิการคำขาล มหาวโร	๗๐	๔	๑		/				จร.
๕๓		โพนสิม	พระอธิการสฤษ อากสโร	๓๐	๒			/				จร.
๕๔		เหล่าโป	พระอธิการอ่อน อมโร	๗๐	๔	๒			/			จร.

(๕) แสดงจำนวนพระภิกษุ สามเณร และศิษย์วัด (มหานิกาย)

ที่	ตำบล	ชื่อวัด	เจ้าอาวาส	อายุ (ปี)	จำนวน			จำนวนวัด				หมายเหตุ
					พระภิกษุ	สามเณร	ศิษย์วัด	พัทธสีมา	วิสุงคามสีมา	สำนักสงฆ์	ที่พักรสงฆ์	
๕๕	๘. โพนทราย	โพนทราย	พระสุนัย สิริสาโร	๓๑	๗			/				รก.จร.
๕๖		คำแหลม	พระสมยศ สิริจัญโท	๓๖	๑			/	/			รก.จร.
๕๗		แหล่งหนู	พระอธิการบัวสี สีสกุลโน	๗๒	๑			/				จร.
๕๘		ลำโรง	เจ้าอธิการไสว สุวณฺโณ	๖๖	๓			/				จต.
๕๙		บ้านดง	พระอธิการทา ฐานุตตโม	๗๒	๗			/				จร.
๖๐	๙. แคนน้อย	แคนน้อย	พระครูสารกิจพัฒน์ ยุติโก	๗๒	๕			/				จต.กิตติฯ
๖๑		หนองเล็ง	พระอธิการประคาส โชติโก	๒๘	๔		๓	/				จร.
๖๒		ดอนมะยาง	พระบัวสอน	๖๐	๔				/			รก.จร.
๖๓		ดอนแก้ว	พระนิติกรณ์ ตปสีโล	๒๕	๓			/				รก.จร.
๖๔		โนนเมืองน้อย	พระอธิการบุญรอด ปภสฺสโร	๖๘	๑				/			จร.
๖๕		ดอนมะขวน	พระทองใส จันทสิริ	๓๙	๑						/	เจ้าสำนัก
๖๖	๑๐. นาคำ	นาถัม	พระครูประทีปธรรมภิรมย์	๔๘	๖		๑	/				จต.ขท.
๖๗		นาคำ	พระอธิการบัวภาส ปญฺญารโ	๕๖	๒				/			จร.
๖๘		นาหอม	พระอธิการอิสระ ธมฺมโร	๔๐	๒			/				จร.
๖๙		หัวขัว	พระอธิการบุญทัย สมปนฺโน	๔๙	๒			/				จร.
๗๐		นาสอน	พระอธิการสีลา ปิยสีโล	๕๑	๓				/			จร.
๗๑		ดอนเสาเรือน	พระสุพรรณ จกกวโร	๓๐	๑						/	เจ้าสำนัก
๗๒	๑๑. นาแก	นาแก	พระครูกัลยาคุณาทร กลยาโณ	๖๗	๒			/				จต.ขต.
๗๓		นาหลู่	พระครูอุดมธรรมวิมล สมาจาโร	๓๖	๕			/				จต.ขท.
๗๔		หนองเทา	พระอธิการสุพจน์ เตชธมฺโม	๔๗	๒			/				จร.
๗๕		ม่วง	พระอธิการทองดี จันทูปโม	๖๕	๒				/			จร.
๗๖		ปลาอืด	พระครูโสภณธมฺมนันท์ ดิสฺสวโร	๗๐	๒			/				จต.ขท.
๗๗		สามัคคี	พระอธิการหนูเจียม อธิงสโร	๔๙	๔			/				จร.
๗๘		บ้านนาแก	พระสมุห์เสาร์ จนฺติโก	๕๘	๕				/			จร.
รวม				-	๒๖๘	๑๗	๑๒	๕๕	๑๔	๓	๗	-

หมายเหตุ เขตตำบล : เขตการปกครองท้องถิ่น กับ เขตปกครองสงฆ์ แบ่งเขตไม่เหมือนกัน

(๖) ตารางแสดงรายชื่อวัด และจำนวนภิกษุ-สามเณร

ในเขตปกครองสงฆ์ (ธรรมยุต) อำเภอคำเขียนแก้ว จังหวัดยโสธร

ที่	ชื่อวัด	บ้าน	ตำบล	จำนวน		รายนามเจ้าอาวาส
				ภิกษุ	สามเณร	
๑	วัดประชาอุทิศ	ลุมพุก	ลุมพุก	๙	๑	พระครูบุญวัฒน์โสภณ
๒	ที่พัทสงฆ์โนนหนองบัว	ลุมพุก	ลุมพุก	๓		พระอธิการสมชาย จิตฺตมโม
๓	ที่พัทสงฆ์ป่าเทพสถิต	ชีเหล็ก	ลุมพุก	๑		พระครูบุญวัฒน์โสภณ
๔	ที่พัทสงฆ์ดงหัวลิง	ลุมพุก	ลุมพุก	๓	๑	พระครูบุญวัฒน์โสภณ (รักษาการ)
๕	ป่าดงพะยอม	พรพูลสุข	ดงเจริญ	๔	๑	พระประพันธ์ ปภสโร
๖	ที่พัทสงฆ์ดงแคนใหญ่	ดงแคนใหญ่	ดงแคนใหญ่	๔		พระพิทยา วิสุทธมโม
๗	ที่พัทสงฆ์ป่าหนองตุกหลุก	หนองตุกหลุก	นาแก	๒		พระสุชาติ วรมงคล
๘	ป่าคำม่วง	คำม่วง	ย่อ	๔	๑	พระครูธรรมสโมธาน
๙	บึงหวาย	บึงหวาย	สงเปือย	๗		พระประยุต ปยุตโต
๑๐	ที่พัทสงฆ์ป่าโนนยาง	โนนยาง	สงเปือย	๒		
๑๑	ที่พัทสงฆ์ป่าศรีอินทร์วนาราม	กุดกุง หมู่ ๒	กุดกุง	๒		พระปัญญา เขมาปญโญ
๑๒	บ้าน้อยกุดกุง	กุดกุง หมู่ ๑	กุดกุง	๔		พระอธิการโล กตปญโญ
๑๓	ที่พัทสงฆ์	นาวัง	กู่จาน	๓		พระอภินันท์ ติฏฺฐปญโญ

(๗) ตัวแทนสภาวัฒนธรรมอำเภอ และตำบล อำเภอคำเขียนแก้ว จังหวัดยโสธร

ที่	ตำบล/อำเภอ	ประธานสภา	เลขาธิการสภา	จำนวน
๑	คำเขียนแก้ว	นายเสริมศักดิ์ อุนิสากร	นางบุญยวีร์ มาลัย	๒๔
๒	ลุมพุก	นางมะลิ ศิริณิ	นายสมพร การะเกษ	๒๖
๓	นาแก	นายบุญสา รวมธรรม	นายคมสันต์ แววงค์	๒๗
๔	โพ้นหัน	นายทรงศักดิ์ เหลื่อมพล	นายเชวงศักดิ์ วัฒนไชย	๓๒
๕	ย่อ	นายทองลา ขอสุข	นางสาวจรรวรณ์ เมืองสนาม	๒๑
๖	กู่จาน	นายนิริศ กันตรง	นายฐานันดร คำเสมอ	๒๔
๗	นาคำ	นายบุญศรี เครือขาริ	นายจันทรา เขาวนิจ	๒๕
๘	กุดกุง	นายสุนทร วาจาสัตย์	นางภัคจิรา ปกป้อง	๒๖
๙	เหล่าไฮ	นายไสว ไชยนา	นายบุญชู คงดี	๓๑
๑๐	แคนน้อย	นายสมาน มาลัย	นายมานพ ศรีหิน	๓๑
๑๑	ดงแคนใหญ่	นายถาวร บุญแท้	นายประดิษฐ์ภัท เหล็กกล้า	๒๔
๑๒	ดงเจริญ	นายบุญสม สมบัติวงษ์	นายปุ่น ถึงแสง	๑๔
๑๓	สงเปือย	นายสมพงษ์ ศรีสวัสดิ์	ว่าที่ ร.ต.ยศวรรธน์ เพียรทำ	๘
๑๔	ทุ่งมน	นายดำรง หาสุข	นางสาวหทัย กุบแก้ว	๒๑

(๘) แสดงจำนวนสมาชิกอาสาสมัครท้องถิ่น ในการดูแลรักษามรดกทางวัฒนธรรม

ที่	ชื่อ-นามสกุล	ว ด ป เกิด	ที่อยู่	อาชีพ	ทะเบียนสมาชิก
๑	นายสุรศรี โคกศรี	๑๐ มี.ย. ๙๖	๔๗ หมู่ ๒ ต.กุ้งจาน	ทำนา	๓๕๑๑๐-๐๐๑
๒	นายสวาสดี มงคลนำ	๕ ธ.ค. ๘๓	๓๖ หมู่ ๑ ต.กุ้งจาน	"	๓๕๑๑๐-๐๐๒
๓	นายสุนัน ถมปัด	๑๕ ก.พ. ๘๑	๒ หมู่ ๕ ต.กุ้งจาน	"	๓๕๑๑๐-๐๐๓
๔	นายสุนทร พรใส	๑ ส.ค. ๐๘	๓๓ หมู่ ๒ ต.กุ้งจาน	"	๓๕๑๑๐-๐๐๔
๕	นายวัน ศรีหิน	๑ ก.ค. ๗๘	๗ หมู่ ๙ ต.กุ้งจาน	"	๓๕๑๑๐-๐๐๕
๖	นายจำปี พันเดช	๓ เม.ย. ๙๘	๘๒/๑ หมู่ ๓ ต.กุ้งจาน	"	๓๕๑๑๐-๐๐๖
๗	นายสุทิพย์ บุญเอื้อ	๑ ต.ค. ๑๐	๑๙ หมู่ ๑ ต.สงเปือย	"	๓๕๑๑๐-๐๐๗
๘	นายสุบรรณ สุตตา	๖ มี.ย. ๘๙	๓๘ หมู่ ๑ ต.สงเปือย	"	๓๕๑๑๐-๐๐๘
๙	นายประเสริฐ บุญยืน	๓ ธ.ค. ๘๑	๙๒ หมู่ ๖ ต.สงเปือย	"	๓๕๑๑๐-๐๐๙
๑๐	นายสมพร ศรีลา	๒๕ ก.ค. ๑๑	๑๑๕ หมู่ ๖ ต.สงเปือย	"	๓๕๑๑๐-๐๐๑๐
๑๑	นายประจวบ สิทธิชัย	๓๐ ม.ค. ๐๓	๑๐๗ หมู่ ๘ ต.สงเปือย	"	๓๕๑๑๐-๐๐๑๑
๑๒	นายอดุลย์ กำจัดภัย	๙ ส.ค. ๒๒	๕๖ หมู่ ๖ ต.สงเปือย	"	๓๕๑๑๐-๐๐๑๒
๑๓	นายประยูร สิทธิชัย	๑๐ ส.ค. ๑๐	๖๒ หมู่ ๘ ต.สงเปือย	"	๓๕๑๑๐-๐๐๑๓
๑๔	นายสุริยา โพธิทอง	๒๓ มี.ย. ๑๘	๘๒ หมู่ ๘ ต.สงเปือย	"	๓๕๑๑๐-๐๐๑๔
๑๕	นายวิเชียร กุลวงศ์	๒๗ พ.ค. ๒๑	๗๒ หมู่ ๘ ต.สงเปือย	"	๓๕๑๑๐-๐๐๑๕
๑๖	นายนิรันดร์ ฐระพันธ์	๒๒ พ.ย. ๑๔	๑๓๓ หมู่ ๘ ต.สงเปือย	"	๓๕๑๑๐-๐๐๑๖
๑๗	นายวิระพล มงคลนำ	๓ พ.ค. ๑๑	๖ หมู่ ๗ ต.กุ้งจาน	"	๓๕๑๑๐-๐๐๑๗
๑๘	นายประเสริฐ เหลาผา	๑๘ มี.ย. ๙๑	๑๔ หมู่ ๑๐ ต.กุ้งจาน	"	๓๕๑๑๐-๐๐๑๘
๑๙	นายหลอม จิวลาย	๕ พ.ค. ๘๒	๘๘ หมู่ ๑๒ ต.กุ้งจาน	"	๓๕๑๑๐-๐๐๑๙

หมายเหตุ

(ก) ท่านทราบหรือไม่ว่า.....ประเทศไทยมีแหล่งมรดกโลกที่ใดบ้าง

(๑) ประเภทแหล่งโบราณสถาน

ปี พ.ศ.๒๕๓๔ ๑. โบราณสถานบ้านเชียง

ปี พ.ศ.๒๕๓๕ ๒. อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย - ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร

ปี พ.ศ.๒๕๓๕ ๓. อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา

(๒) ประเภทแหล่งธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ปี พ.ศ.๒๕๓๕ คือ อุทยานห้วยขาแข้ง

(ข) ท่านทราบหรือไม่ว่า.....อำเภอคำเขียนแก้ว มีแหล่งโบราณสถานที่กรมศิลปากรประกาศขึ้นทะเบียนไว้แล้วนั้น ได้แก่ ดงเมืองเตย กู่บ้านจั่ว และจารึกกุ้งจาน (เท่านั้น)

(๙) รายนามพระสังฆาธิการที่ได้รับสมณศักดิ์ (มหานิกาย)

ที่	รายนาม	ตำแหน่ง	วัด	ชั้น/พ.ศ.
๑	พระครูวิมลธรรมมารณ	เจ้าคณะอำเภอคำเขื่อนแก้ว	บกน้อย	เอก/๒๕๔๓
๒	พระครูอุดมศาสนธรรม	รองเจ้าคณะอำเภอคำเขื่อนแก้ว	เหล่าไฮ	เอก/๒๕๔๕
๓	พระครูสิริบุรพาราม	รองเจ้าคณะอำเภอคำเขื่อนแก้ว	บุรพาราม	เอก/๒๕๔๕
๔	พระครูพิพิธธรรมโสภณ	เจ้าคณะตำบลกิตติศักดิ์	กุจาน	โท/๒๕๑๘
๕	พระครูประกาศารุณสาร	เจ้าคณะตำบลกิตติศักดิ์	โคกป่าจิก	โท/๒๕๔๑
๖	พระครูสารกิจพัฒน์	เจ้าคณะตำบลกิตติศักดิ์	แคนน้อย	ตรี/๒๕๓๑
๗	พระครูประทีปธรรมาภิรมย์	เจ้าคณะตำบลนาคำ	นาถัม	โท/๒๕๔๒
๘	พระครูรัตนภิรมย์	เจ้าคณะตำบลสงเปือย	โนนม่วง	โท/๒๕๔๕
๙	พระครูโสภณวัฒนาทร	เจ้าคณะตำบลลุมพุก เขต ๒	ชีเหล็กใหญ่	โท/๒๕๔๕
๑๐	พระครูสุจิตธรรมรัตน์	เจ้าคณะตำบลลุมพุก เขต ๑	คำเขื่อนแก้ว	โท/๒๕๔๖
๑๑	พระครูบุญกิจโสภณ	เจ้าคณะตำบลเหล่าไฮ	ชาตะยานนท์	โท/๒๕๔๖
๑๒	พระครูกัลยาณคุณาทร	เจ้าคณะตำบลนาแก	นาแก	ตรี/๒๕๓๔
๑๓	พระครูศรีสารวิมล	เจ้าคณะตำบลดงแคนใหญ่	ผักบั้ง	ตรี/๒๕๓๗
๑๔	พระครูเกษมคุณากร	เจ้าคณะตำบลกุจาน	นาเวียง	ตรี/๒๕๔๖
๑๕	พระครูโสภิตชาครธรรม	รองเจ้าคณะตำบลสงเปือย	ทรายงาม	ตรี/๒๕๔๖
๑๖	พระครูขันติธรรมโสภณ	เจ้าอาวาส	หนองหาบแห	โท/๒๕๓๖
๑๗	พระครูกิตติธรรมนาท	เจ้าอาวาส	ประชาเฉลิมพระฯ	โท/๒๕๔๒
๑๘	พระครูอุดมธรรมวิมล	เจ้าอาวาส	นาหลู่	โท/๒๕๔๒
๑๙	พระครูมัชฌิมกิจโกศล	เจ้าอาวาส	กลางนา	โท/๒๕๔๔
๒๐	พระครูโสภณธรรมนันท์	เจ้าอาวาส	ปลาอีต	โท/๒๕๔๔
๒๑	พระมหาวิมล อพาทโร	เจ้าคณะตำบลย่อ	ยางตลาด	
๒๒	เจ้าอธิการไสว สุวณฺโณ	เจ้าคณะตำบลโพนทัน	ลำโรง	
๒๓	เจ้าอธิการบุญหลาย พุทธิสโร	เจ้าคณะตำบลทุ่งมน	โฆง	

(๑๐) ประวัติบุคคลสำคัญ

ประวัติพระครูวิสนท์ธรรมาภรณ์ เจ้าคณะอำเภอคำเขียนแก้ว อำเภอคำเขียนแก้ว จังหวัดยโสธร

- (๑) วัน เดือน ปีเกิด ๒๑ มิถุนายน ๒๔๕๔ ปีชาล
- (๒) ชื่อบิดา มารดา นายลุน และนางดี คำภา
- (๓) อุปสมบท ▶ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๐๓ ณ วัดบกน้อย ต.ดงแคนใหญ่
อ.คำเขียนแก้ว จ.ยโสธร
- ▶ อุปัชฌาย์ : พระครูวุฒิศักดิ์สมกิจ
- ▶ พระธรรมอาจารย์ : พระอธิการสิงห์ ปุณณศิริ
- ▶ พระอนุสาวนาจารย์ : พระธี ปัญญาโธโป
- (๔) การศึกษา พ.ศ. ๒๔๙๒ จบระดับประถมศึกษา
พ.ศ. ๒๕๐๖ จบนักธรรมตรี
พ.ศ. ๒๕๐๙ จบนักธรรมโท
พ.ศ. ๒๕๑๑ จบนักธรรมเอก
- (๕) การเลื่อนสมศักดิ์ พ.ศ. ๒๕๑๒ เจ้าอาวาสวัดบกน้อย
พ.ศ. ๒๕๑๔ เจ้าคณะตำบลดงแคนใหญ่
พ.ศ. ๒๕๒๐ อุปัชฌาย์ตำบลดงแคนใหญ่
พ.ศ. ๒๕๒๖ พระครูวิสนท์ธรรมาภรณ์ พระครูตรี
พ.ศ. ๒๕๒๗ รองเจ้าคณะอำเภอคำเขียนแก้ว
พ.ศ. ๒๕๓๐ เจ้าคณะอำเภอคำเขียนแก้ว พระครูโท
พ.ศ. ๒๕๔๔ พระครูชั้นเอก

(๖) ศาสนกิจที่สำคัญ

- ๖.๑ บรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน ปี พ.ศ. ๒๕๓๖ - ๒๕๔๗ ปีละประมาณ ๖๐ - ๗๐ รูป
- ๖.๒ บวชชีพรหมณ์ เริ่มปี พ.ศ. ๒๕๔๐
- ๖.๓ สอนภาษาบาลี - ไวยากรณ์ ให้กับภิกษุสามเณร เริ่มปี พ.ศ. ๒๕๔๔
- ๖.๔ บวชชีพรหมณ์ เริ่มปี พ.ศ. ๒๕๔๐ - ๒๕๔๗ ผ่านเปรียญธรรม ๕ รูป และเปรียญธรรม ๕ ประโยค ๑ รูป
- ๖.๕ นำชาวบ้านอนุรักษ์ป่า “ดงป่าเปือย” พื้นที่ประมาณ ๑๕ ไร่ เป็นเวลา ๓ ปี
- ๖.๖ นำชาวบ้านและพระสงฆ์สามเณรปฏิบัติธรรมที่วนอุทยานวัดหนองลิ้ม บ้านนาเวียง และลอกหนองลิ้มเก่า โดยจัดทำเป็นผ้าป่าสามัคคี ได้รับเงินบริจาค ๕๐,๐๐๐ บาทเศษ

๖.๗ ยกวัดร้าง วัดป่านาแก ให้เป็นวัดมีพระสงฆ์และจำพรรษา พร้อมพัฒนาวัดเป็นเวลา ๔ ปี
เริ่มปี พ.ศ. ๒๕๔๑ - ๒๕๔๕

๖.๘ พัฒนาและออกโฉนดวัดหนองแคน ปี พ.ศ. ๒๕๔๖ - ๒๕๔๗

(๗) การศึกษาและดูงาน

๗.๑ เข้าฝึกซ้อมอบรมพระสงฆาธิการ ตามโครงการเจ้าคณะภาค ๑๐ ณ วัดพระมหาธาตุยุวราช
รังสฤษฎ์

๗.๒ ประชุมและเผยแพร่พระพุทธรูปศาสนาที่วัดศรีวังษ์ จังหวัดนครสวรรค์

๗.๓ นำสามเณรภาคฤดูร้อน ไปทัศนศึกษา ณ วัดเขาสุทริม จังหวัดจันทบุรี

๗.๔ เข้าเฝ้าสมเด็จพระสังฆราช (องค์ปัจจุบัน) ปี พ.ศ. ๒๕๓๙

ประวัตินายศานิต จีรวัดมนานนท์
นายอำเภอคำเขียนแก้ว คนที่ ๒๙
อำเภอคำเขียนแก้ว จังหวัดยโสธร

- (๑) วัน เดือน ปีเกิด ๒๑ มีนาคม ๒๔๘๗ ปีมะแม
- (๒) ชื่อบิดา มารดา นายพิสิทธิ์ และนางชม จีรวัดมนานนท์
- (๓) ครอบครัว
- ◆ คู่สมรส นางสุดาพันธ์ จีรวัดมนานนท์
 - ◆ บุตร นายสุรเชษฐ์ จีรวัดมนานนท์
 - นายสุรเดช จีรวัดมนานนท์
 - นายปิยณัฐ จีรวัดมนานนท์
- (๔) ภูมิลำเนาเดิม บ้านดงแคนใหญ่ หมู่ ๑ อ.คำเขียนแก้ว จ.ยโสธร
ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ ๑ หมู่ ๒ ต.ลุมพุก อ.คำเขียนแก้ว จ.ยโสธร
(บ้านพักนายอำเภอคำเขียนแก้ว)
- (๕) การศึกษา
- ระดับประถมศึกษา โรงเรียนบ้านดงแคนใหญ่
- ระดับประถมศึกษา โรงเรียนเทพอำนาจวิทยาลัย
- ระดับประกาศนียบัตรครูชั้นสูง วิทยาลัยครูอุบลราชธานี รุ่นที่ ๕
ครูพิเศษมัธยม (พ.ม.)
- นิติศาสตรบัณฑิต (น.บ.) มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- พ.บ. พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต (นิด้า)
- พ.ศ. ๒๕๓๕ หลักสูตรนายอำเภอ วิทยาลัยการปกครอง รุ่น ๓๒
- พ.ศ. ๒๕๓๘ หลักสูตรนักปกครองชั้นสูง วิทยาลัยการปกครอง รุ่น ๓๓
- หลักสูตรอำนวยการ กองรักษาดินแดน
- พ.ศ. ๒๕๓๙ โรงเรียนเสนาธิการทหารบก รุ่น ๑๓
- (๖) การศึกษาและดูงาน
- ๖.๑ ประเทศอังกฤษ
 - ๖.๒ ประเทศฝรั่งเศส
 - ๖.๓ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์
 - ๖.๔ ประเทศออสเตรเลีย
 - ๖.๕ ประเทศสหรัฐอเมริกา
 - ๖.๖ ประเทศแคนาดา

(๗) ประวัติการทำงาน

- ๗.๑ ครูตรี โรงเรียนบ้านนาสว่าง อ.เดชอุดม จ.อุบลราชธานี (๔ ปี แล้วลาออก)
(๑๕ มิถุนายน ๒๕๐๗ - ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๒)
- ๗.๒ พัฒนาการตรี อ.คำเขียนแก้ว และช่วยราชการที่ อ.เดชอุดม
(๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๒ - ๑ ตุลาคม ๒๕๑๔)
- ๗.๓ พัฒนาการตรี อ.เลิงนกทา
(๑ ตุลาคม ๒๕๑๔ - ๑ มิถุนายน ๒๕๑๖)
- ๗.๔ พัฒนาการ อ.กุดชุม
(๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๑๖ - ๑๑ มีนาคม ๒๕๑๙)
- ๗.๕ พัฒนาการ อ.เดชอุดม
(๒๑ กันยายน ๒๕๑๙ - ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๒๒)
- ๗.๖ พัฒนาการ อ.เขมราฐ
(๑ ตุลาคม ๒๕๒๒ - ๑ ตุลาคม ๒๕๒๔)
- ๗.๗ พัฒนาการ อ.เขื่องใน
(๒ ตุลาคม ๒๕๒๔ - ๒๕ มิถุนายน ๒๕๒๖)
- ๗.๘ ปลัดอำเภอ (อาวุโส) อ.หัวตะพาน จ.อุบลราชธานี
(๒๖ มิถุนายน ๒๕๒๖ - ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๒๘)
- ๗.๙ จำจังหวัดมุกดาหาร
(๒๘ มกราคม ๒๕๒๘ - ๑๔ มิถุนายน ๒๕๓๕)
- ๗.๑๐ นายอำเภอโคกศรีสุพรรณ จ.สกลนคร (พ.ศ. ๒๕๓๖ - พ.ศ. ๒๕๓๙)
- ๗.๑๑ นายอำเภอศรีเมืองใหม่ จ.อุบลราชธานี (พ.ศ. ๒๕๔๐ - พ.ศ. ๒๕๔๓)
- ๗.๑๒ นายอำเภอพิบูลมังสาหาร จ.อุบลราชธานี (พ.ศ. ๒๕๔๓ - พ.ศ. ๒๕๔๖)
- ๗.๑๓ นายอำเภอคำเขียนแก้ว จ.ยโสธร (พ.ศ. ๒๕๔๖ - ปัจจุบัน)

ที่อยู่ถาวร บ้านเลขที่ ๒ ถ.พโลรังฤทธิ์ ต.ในเมือง อ.เมืองอุบลราชธานี จ.อุบลราชธานี
โทร. ๐๔๕ - ๑๓๕๑๒๖, ๐๑ - ๙๙๙๓๗๗๕

คติประจำใจ ถูกต้อง เรียบง่าย ถูกใจมนุษย์ สิ้นสุดปัญหา

บทที่ ๕

คณะผู้จัดทำเอกสาร / ผู้บริจาค

(๑) คณะกรรมการจัดทำเอกสาร / หนังสืออนุสรณ์

๑.๑ ที่ปรึกษา

- (๑) พระครูวิมลธรรมสมาจารณ์ เจ้าคณะอำเภอคำเขื่อนแก้ว
- (๒) นายธนฤทธิชัย คานเขต สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขต ๒
- (๓) นายคานิต จีรวัดนานนท์ นายอำเภอคำเขื่อนแก้ว คนที่ ๒๙
- (๔) พ.ต.อ.พินิจ สนั่นแจ้ง ผู้กำกับสถานีตำรวจภูธรอำเภอคำเขื่อนแก้ว
- (๕) นายขจร มุกมีคำ นักวิชาการ ๗ กองโบราณคดี

๑.๒ กิตติคุณประกาศ และผู้ทรงคุณวุฒิ

- (๑) คุณพ่อบำเพ็ญ ณ อุบล ผู้ทรงคุณวุฒิจังหวัดยโสธร - อุบลราชธานี
- (๒) คุณชะเอม แก้วคล้าย นักภาษาขอมโบราณ หอสมุดแห่งชาติ
- (๓) คุณพ่อกำแหง กาญจนสุนทร ผู้ทรงคุณวุฒิ (เสียชีวิต)
- (๔) นายดี ฝุ่นทอง ผู้ทรงคุณวุฒิ (เสียชีวิต)
- (๕) นายคำพูน พวงศรี ผู้ทรงคุณวุฒิ
- (๖) นายจันสี พันเดช ผู้ทรงคุณวุฒิ
- (๗) นายพรพรม สมสาย ผู้ทรงคุณวุฒิ (เสียชีวิต)
- (๘) นายจำเนียร อินนพัฒน์ ผู้ทรงคุณวุฒิ
- (๙) นายปรีชา เส้าแก้ว ผู้ทรงคุณวุฒิ
- (๑๐) นายมนต์ชัย เพียรทำ ผู้ทรงคุณวุฒิ

๑.๓ คณะกรรมการจัดทำเอกสาร / หนังสือที่ระลึก

(๑) คณะกรรมการอำนวยการจัดทำ

- ๑.๑ นายสุทธิชัย บุญชัย ผู้อำนวยการ ศบอ.คำเขื่อนแก้ว
- ๑.๒ นายสุกล กิจเกียรติ ผู้อำนวยการโรงเรียนแคนน้อยหนองเลิง
- ๑.๓ นายชำนาญ ชื่นตา ปลัดอาวุโส อำเภอคำเขื่อนแก้ว
- ๑.๔ นายยรรยง จวนสง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านโนนหนองแฝก
- ๑.๕ นางบุญยวีร์ มาลัย นักวิชาการ สำนักงานสภากาชาดอำเภอฯ
- (๒) นักวิชาการ (เรียบเรียง : Thai & English / ประพันธ์ / ภาพ - คอมพิวเตอร์)
นายพงษ์เทพ เพียรทำ ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนกู่จานวิทยาคม

ທີ່ ២២ / ២៥៤៧

.....

ทิศตะวันตก : ก่อสร้างริมถนนแจ้งสนิทในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลย่อ

(๑) คณะกรรมการที่ปรึกษา ประกอบด้วย

- / ๑.๗ นายวัชรภรณ์ อรจันทร์ สมาชิก.....

- ๑.๗ นายวัชรภรณ์ อรจันทร์ สมาชิก อบจ.ยโสธร เขตคำเตือนแก้ว
๑.๘ นายชิน วงษ์เพ็ญ สมาชิก อบจ.ยโสธร เขตคำเตือนแก้ว
๑.๙ นายสุริยา เจริญชัย สมาชิก อบจ.ยโสธร เขตคำเตือนแก้ว
๑.๑๐ นางวิไลวรรณ พุ่มพวงดี สมาชิก อบจ.ยโสธร เขตคำเตือนแก้ว

(๒) คณะกรรมการอำนวยการ ประกอบด้วย

๒.๑ นายอำเภอคำเตือนแก้ว	ประธานกรรมการ
๒.๒ ผู้กำกับการสถานีตำรวจภูธรอำเภอคำเตือนแก้ว	กรรมการ
๒.๓ ผู้อำนวยการศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ฯ	กรรมการ
๒.๔ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลอำเภอคำเตือนแก้ว	กรรมการ
๒.๕ ผู้อำนวยการโรงเรียนคำเตือนแก้วชนูปถัมภ์	กรรมการ
๒.๖ ผู้อำนวยการโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๘ จ.ยโสธร	กรรมการ
๒.๗ ผู้อำนวยการโรงเรียนสมเด็จพระญาณสังวร	กรรมการ
๒.๘ ผู้อำนวยการโรงเรียนกุ้งจานวิทยาคม	กรรมการ
๒.๙ ผู้อำนวยการโรงเรียนโพธิ์พันเจริญวิทย์	กรรมการ
๒.๑๐ ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลลุมพุกวันครู (๒๕๐๓)	กรรมการ
๒.๑๑ ผู้อำนวยการโรงเรียนคำเตือนแก้ว	กรรมการ
๒.๑๒ พัฒนาการอำเภอคำเตือนแก้ว	กรรมการ
๒.๑๓ สาธารณสุขอำเภอคำเตือนแก้ว	กรรมการ
๒.๑๔ เกษตรอำเภอคำเตือนแก้ว	กรรมการ
๒.๑๕ สัสดีอำเภอคำเตือนแก้ว	กรรมการ
๒.๑๖ เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดยโสธรสาขาอำเภอคำเตือนแก้ว	กรรมการ
๒.๑๗ สรรพากรพื้นที่อำเภอคำเตือนแก้ว	กรรมการ
๒.๑๘ นายกเทศมนตรีตำบลอำเภอคำเตือนแก้ว	กรรมการ
๒.๑๙ สมาชิกสภาเทศบาลทุกคน	กรรมการ
๒.๒๐ ประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอคำเตือนแก้ว	กรรมการ
๒.๒๑ นายประมวล รังสิทัตกุล	กรรมการ
๒.๒๒ นายปรีชา เสาแก้ว	กรรมการ
๒.๒๓ นายบุญเลิศ ไชยช่วย	กรรมการ
๒.๒๔ นายสุรพล บุญสาร	กรรมการ
๒.๒๕ นายกมล ส่องแสง	กรรมการ
๒.๒๖ ร.ต.วันดี ดลสุข	กรรมการ

๒.๒๗ นายประสิทธิ์ ลินทรัพย์	กรรมการ
๒.๒๘ นายสำอาน ลีลาศ	กรรมการ
๒.๒๙ ปลัดอำเภอหัวหน้าฝ่ายบริหารงานปกครอง	กรรมการและเลขานุการ
๒.๓๐ นักวิชาการ ๖ ๖ ประจำอำเภอคำเขื่อนแก้ว	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ให้มีอำนาจหน้าที่ในการวางแผนดำเนินการก่อสร้าง การวางแผนทางงบประมาณในการก่อสร้าง การอำนวยความสะดวก การแก้ปัญหา ให้ความช่วยเหลือ แนะนำคณะทำงานฝ่ายต่างๆ เพื่อให้การก่อสร้างแล้วเสร็จตามกำหนด

(๓) คณะกรรมการอำนวยการ ประกอบด้วย

๓.๑ นายอำเภอคำเขื่อนแก้ว	หัวหน้าคณะทำงาน
๓.๒ เจ้าคณะตำบลทุกตำบล	คณะทำงาน
๓.๓ หัวหน้าส่วนราชการทุกสังกัด	คณะทำงาน
๓.๔ ผู้กำกับการสถานีตำรวจภูธรอำเภอคำเขื่อนแก้ว	คณะทำงาน
๓.๕ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลคำเขื่อนแก้ว	คณะทำงาน
๓.๖ ผู้บริหารสถานศึกษาในเขตอำเภอคำเขื่อนแก้วทุกแห่ง	คณะทำงาน
๓.๗ เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดยโสธรสาขาอำเภอคำเขื่อนแก้ว	คณะทำงาน
๓.๘ สรรพากรพื้นที่อำเภอคำเขื่อนแก้ว	คณะทำงาน
๓.๙ นายกเทศมนตรีตำบลอำเภอคำเขื่อนแก้ว	คณะทำงาน
๓.๑๐ นายกองค้การบริหารส่วนตำบลทุกแห่ง	คณะทำงาน
๓.๑๑ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทุกแห่ง	คณะทำงาน
๓.๑๒ ปลัดอำเภอฝ่ายความมั่นคง	คณะทำงาน
๓.๑๓ กำนันตำบลทุกตำบล	คณะทำงาน
๓.๑๔ ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน	คณะทำงาน
๓.๑๕ ปลัดอำเภอหัวหน้าฝ่ายการบริหารงานปกครอง	คณะทำงาน/เลขานุการ
๓.๑๖ หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นอำเภอ	คณะทำงาน/ ผช.เลขานุการ
๓.๑๗ นักวิชาการสภาวัฒนธรรมอำเภอคำเขื่อนแก้ว	คณะทำงาน/ ผช.เลขานุการ

ให้คณะทำงานมีอำนาจหน้าที่ในการหาเงินทุนในการก่อสร้าง โดยแบ่งความรับผิดชอบออกเป็น ๔ กลุ่ม ตามจำนวนเสาที่ก่อสร้าง

กลุ่มที่ ๑ ประกอบด้วย ตำบล หมู่บ้าน สถานศึกษา องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และวัดที่อยู่ในเขตตำบลดงแคนใหญ่ ตำบลนาแก ตำบลนาคำ ตำบลแคนน้อย

กลุ่มที่ ๒ ประกอบด้วย ตำบล หมู่บ้าน สถานศึกษา องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และวัดที่อยู่ในเขตตำบลยอ ตำบลโพทันทน์ ตำบลดงเจริญ

กลุ่มที่ ๓ ประกอบด้วย ตำบล หมู่บ้าน สถานศึกษา องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และวัดที่อยู่ในเขตตำบลทุ่งมน ตำบลเหล่าไฮ ตำบลภูจาน

กลุ่มที่ ๔ ประกอบด้วย ตำบล หมู่บ้าน สถานศึกษา องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และวัดที่อยู่ในเขตตำบลลุมพุก ตำบลสงเปือย ตำบลกุดกุง

ซึ่งอาจหาเงินทุน ใช้งบประมาณจากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนหนึ่ง และขอรับบริจาคจากส่วนราชการ สถานศึกษา ภาคเอกชนและประชาชน เพื่อให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการก่อสร้าง เสร็จแล้วให้รวบรวมเงินส่งให้คณะกรรมการฝ่ายการเงิน ภายในเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๗ นี้

(๔) คณะทำงานฝ่ายออกแบบ และก่อสร้างเสาหลักเขต ประกอบด้วย

๔.๑ ปลัดหัวหน้าฝ่ายบริหารงานปกครอง	หัวหน้าคณะทำงาน
๔.๒ นายเสริมศักดิ์ อุปนิตกร ประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอ	คณะทำงาน
๔.๓ นายสุกล กิจเกียรติ กรรมการสภาวัฒนธรรมอำเภอ	คณะทำงาน
๔.๔ นายพงษ์เทพ เพียรทำ ที่ปรึกษาคณะกรรมการสภาวัฒนธรรมอำเภอ	คณะทำงาน
๔.๕ นายถาวร บุญแท้ ประธานสภาวัฒนธรรมตำบลดงแคนใหญ่	คณะทำงาน
๔.๖ นายบุญสา ร่มธรรม ประธานสภาวัฒนธรรมตำบลนาแก	คณะทำงาน
๔.๗ นายอุดม พิจารณ์ ประธานสภาวัฒนธรรมตำบลทุ่งมน	คณะทำงาน
๔.๘ นายชุมพล พาสข ประธานสภาวัฒนธรรมตำบลย่อ	คณะทำงาน
๔.๙ นางเยาวภา ศรีสร้อย ประธานสภาวัฒนธรรมตำบลลุมพุก	คณะทำงาน
๔.๑๐ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลดงแคนใหญ่	คณะทำงาน
๔.๑๑ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลย่อ	คณะทำงาน
๔.๑๒ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลลุมพุก	คณะทำงาน
๔.๑๓ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งมน	คณะทำงาน
๔.๑๔ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลดงแคนใหญ่	คณะทำงาน
๔.๑๕ หัวหน้าส่วนโยธา อบต.ย่อ	คณะทำงาน
๔.๑๖ หัวหน้าส่วนโยธา อบต.ลุมพุก	คณะทำงาน
๔.๑๗ หัวหน้าส่วนโยธา อบต.ทุ่งมน	คณะทำงาน
๔.๑๘ หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นอำเภอคำเขียนแก้ว	คณะทำงาน/เลขาฯ
๔.๑๙ นักวิชาการวัฒนธรรม ๖ ๖ ประจำอำเภอคำเขียนแก้ว	คณะทำงาน/ ผช.เลขาฯ

ให้คณะกรรมการ มีหน้าที่ในการออกแบบ และควบคุมการก่อสร้างเสาหินแสดงอาณาเขตอำเภอรวมทั้งฐานรองเสาทั้งสี่ต้น ตลอดจนการจารึกข้อความต่างๆ ลงบนเสาดังกล่าวโดยประสานงานกับคณะกรรมการฝ่ายพิธีการ และจัดทำหนังสือที่ระลึก

(๕) คณะทำงานฝ่ายพิธีการ และจัดทำหนังสือที่ระลึก ประกอบด้วย

๕.๑	นายสุทธิชัย บุญทัย	กรรมการสภาวัฒนธรรมอำเภอ	หัวหน้าคณะทำงาน
๕.๒	นายสุกุล กิจเกียรติ	กรรมการสภาวัฒนธรรมอำเภอ	คณะทำงาน
๕.๓	นายพงษ์เทพ เพียรทำ	ที่ปรึกษาคณะกรรมการสภาวัฒนธรรมอำเภอ	คณะทำงาน
๕.๔	นายยรรยง จวนสง	กรรมการสภาวัฒนธรรมอำเภอ	คณะทำงาน
๕.๕	นายนิรศ กันตรง	ประธานสภาวัฒนธรรมตำบลกุ้งจาน	คณะทำงาน
๕.๖	นายคำพูน พวงศรี	รองประธานสภาวัฒนธรรมตำบลกุ้งจาน	คณะทำงาน
๕.๗	นายคำพอง ขวัญทอง	กรรมการสภาวัฒนธรรมตำบลลุ่มพุก	คณะทำงาน
๕.๘	นายชาญชัย กาญจนสุนทร	ผู้ทรงคุณวุฒิ	คณะทำงาน
๕.๙	นายธานี อดทน	ผู้ทรงคุณวุฒิ	คณะทำงาน
๕.๑๐	ปลัดอำเภอหัวหน้าฝ่ายทะเบียนเลขบัตร		คณะทำงาน
๕.๑๑	นายเสริมศักดิ์ อุปนิสาร		คณะทำงานและเลขานุการ
๕.๑๒	นางยุพิน สุนทรา	ปลัดอำเภอ (จพง.ปกครอง ๖ ว)	คณะทำงานและผช.เลขานุการ
๕.๑๓	นางปทุมวิภา มาลัย	นักวิชาการวัฒนธรรม ๖ ว	คณะทำงานและผช.เลขานุการ

ให้คณะกรรมการมีหน้าที่ในการกำหนดทำพิธีเปิดเสาแสดงเขตทั้งสี่เขต การเฉลิมฉลอง การสืบค้นประวัติอำเภอคำเขื่อนแก้ว เพื่อจารึกไว้ที่เสาแสดงเขต และจัดทำหนังสือที่ระลึก (ถ้ามี) และงานอื่นตามที่คณะกรรมการอำนวยการมอบหมาย

(๖) คณะทำงานฝ่ายการเงิน ประกอบด้วย

๖.๑	นายวิระ มุกดาหาร	สรรพากรพื้นที่สาขาอำเภอ	หัวหน้าคณะทำงาน
๖.๒	นางวิภาพร โคจรประเสริฐ	เจ้าหน้าที่สรรพากร	คณะทำงาน
๖.๓	นายอนันต์ เครือซารี	เจ้าหน้าที่สรรพากร	คณะทำงาน
๖.๔	นางธนบรรณ หงษ์คำ	เสมียนตราอำเภอ	คณะทำงานและเลขานุการ
๖.๕	นางสาวอัมมยพร สาธูภาค	จนท.ปกครอง ๖	คณะทำงานและผช.เลขานุการ

ให้คณะทำงานที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการรักษาเงิน การใช้จ่ายในการก่อสร้างการใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการก่อสร้าง และงานอื่นที่คณะกรรมการอำนวยการมอบหมาย

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ลี้ ง ณ วันที่ ๒๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๗

คานิต จีรวัดนานนท์
(นายคานิต จีรวัดนานนท์)
นายอำเภอคำเขื่อนแก้ว

รายนามผู้ให้สัมภาษณ์

(๑) พระสงฆ์

๑.๑ พระครูวิมลศีลสัมภักดิ์	ประเพณี - บุญบั้งไฟ	พ.ศ. ๒๕๒๓
๑.๒ พระครูวิมลธรรมสมาธิ	เสาหิน-เสาเหลี่ยม	พ.ศ. ๒๕๔๓
๑.๓ พระครูพิพิธธรรมโสภณ	เนินดิน - กู่	พ.ศ. ๒๕๔๒
๑.๔ ปู่บุญ เขมวโร	หม้อดิน - ดอนปู่ตา	พ.ศ. ๒๕๔๒
๑.๕ พระครูสิทธิธรรมโสภณ (ถวิล พันธุ์เพ็ง) วัดประชาอุทิศ-โนนหนองบัว		พ.ศ. ๒๕๔๓
๑.๖ พระมหาสิทธิวิทย์ สิริมังคลो	วัดประชาอุทิศ-โนนหนองบัว	พ.ศ. ๒๕๔๓

(๒) ผู้ทรงคุณวุฒิ

๒.๑ คุณพ่อบำเพ็ญ ณ อุบล	เหตุการณ์สำคัญ - การตั้งอำเภอ	พ.ศ. ๒๕๔๓
๒.๒ คุณพ่อโง่น ขยันหา	หนองน้ำอ้อม - คุ่มบ้านร้าง	พ.ศ. ๒๕๑๔
๒.๓ คุณพ่อไสว ลำโรง	สันเขื่อน - น้ำคำ	พ.ศ. ๒๕๔๕
๒.๔ คุณแม่สี เพียรทำ	หนองน้ำอ้อม - บ้านโพนแพง	พ.ศ. ๒๕๔๔
๒.๕ คุณพ่อสีทา ขวานทอง	บรรพบุรุษลาว - บ้านไผ่ช้าง	พ.ศ. ๒๕๔๒
๒.๖ คุณพ่อรอด พวงศรี	พระพุทธรูปที่นำมาจากลาว	พ.ศ. ๒๕๔๒
๒.๗ คุณพ่อคำพูน พวงศรี	วัด - ผู้นำท้องถิ่น - ประเพณี	พ.ศ. ๒๕๔๑ - ๒๕๔๔
๒.๘ คุณพ่อจันลี พันเดช	พระครูเขมาภิบาล-พญาคอกัน	พ.ศ. ๒๕๔๒ - ๒๕๔๕
๒.๙ คุณพ่อเคน-คุณแม่อมรรัตน์ เพียรทำ	คนกล้า - คุ่มตลาดสด	พ.ศ. ๒๕๔๒ - ๒๕๔๕
๒.๑๐ นายถาวร อินกาย	นิมิตพระธาตุภูจาน	พ.ศ. ๒๕๔๓
๒.๑๑ นายนริศ กันตรง	ตระกูลโนนน้ำอ้อม	พ.ศ. ๒๕๔๓
๒.๑๒ คุณพ่อสุน อุดทน	ตระกูลลุ่มพุก - เจ้าเหลี่ยม	พ.ศ. ๒๕๔๓
๒.๑๓ คุณพ่อพรหมมา จักรไชย	ลูก-หลานเขยลุ่มพุก	พ.ศ. ๒๕๔๓
๒.๑๓ คุณลำอาง ลีลาศ	ถนน - สถานที่สำคัญ	พ.ศ. ๒๕๔๔
๒.๑๓ คุณประพาส ลีลาศ	ครอบครัวจำปาศักดิ์	พ.ศ. ๒๕๔๔- ๒๕๔๓

(๓) นักการเมือง

๓.๑ คุณสุริยา เจริญชัย	เสาหลักเมือง - เจ้าเหลี่ยม	พ.ศ. ๒๕๔๓
๓.๒ คุณพรพรหม (สุน) สมสาย	ห้วยเขมร	พ.ศ. ๒๕๑๙
๓.๓ คุณอนพ ณ จัมปาศักดิ์	บรรพบุรุษจากจำปาศักดิ์	พ.ศ. ๒๕๔๔ / ๒๕๔๓

ผู้ทำการสัมภาษณ์ : นายพงษ์เทพ เพียรทำ ที่ปรึกษาสภาวัฒนธรรมอำเภอคำเขียนแก้ว
ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนภูจานวิทยาคม

รายนามผู้บริหารโรงเรียนสังกัดอำเภอกำแพงแก้ว
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร เขต ๑

ที่	ชื่อ-นามสกุล ผู้บริหาร	โรงเรียน	ที่	ชื่อ-นามสกุล ผู้บริหาร	โรงเรียน
๑	นายสุวิทย์ มาลัย	บ้านสงเปือย	๓๘	นายสัญญา แก้วศิริ	บ้านน้ำเกลี้ยง
๒	นายจรัส พรธรา	บ้านบึงหวาย	๓๙	นายสมศักดิ์ ไชยช่วย	บ้านนาแก
๓	นายสุกิจ ร่วมสุข	บ้านกุดดากล่า	๔๐	ศักดิ์วิศิษฐ์ ประกอบแสง	บ้านนาหลู่
๔	นายไพฑูรย์ ส่องแสง	บ้านดอนขะยอม	๔๑	นายสุรพงษ์ แสงศรี	บ้านหนองเทา
๕	นายคุณวัฒน์ วาจาสัตย์	บ้านกุดกุง	๔๒	นายอำไพ เจริญวัย	บ้านปลาอืด
๖	นายอุทัย ฝุ่นทอง	บ้านโนนม่วง	๔๓	นายวัชร โพธิ์สาขา	บ้านหัวขัว
๗	นายชลวิทย์ คงสุข	บ้านเหล่ามะเขี้ยว	๔๔	นายพิทักษ์ นากาน	ชุมชนดงแคนนา
๘	นายวิจิต อุ่นตา	บ้านทรายงาม	๔๕	นายชาญชัย โช้เงิน	บ้านผักบ้ง
๙	นายบัณฑิต ร่วมสุข	บ้านนาโพธิ์	๔๖	นายไพฑูรย์ โพธิ์ไทร	บ้านนาถ่ม
๑๐	นายเทอดศักดิ์ ทิพย์วัฒน์	ชุมชนบ้านกู่จาน	๔๗	นายณรงค์ ไผ่สวัสดิ์	บ้านบกน้อย
๑๑	นายวิชาญ สมยา	บ้านนาเวียง	๔๘	นายสมชัย วัฒนาไชย	บ้านกลางนา
๑๒	นายทองสุข ช่างกั๊ก	บ้านเหล่าไฮ	๔๙	นายจิระศักดิ์ เครือชาติ	บ้านนาหอม
๑๓	นายปัญญา สิงห์กาล	บ้านเหล่าหุ้ง	๕๐	นายสุบรรณ เศรษฐวรรณ	บ้านนาคำ
๑๔	นายธเนศร์ สายวร	บ้านกุดเป่ง	๕๑	นายนิวิสัน สิบศรี	กำแพงแก้วชนูป
๑๕	นายดำรงศักดิ์ เสี่ยงใส	บ้านหนองเสียว	๕๒	นายสำเริง ไชยช่วย	สมเด็จพระญาณ
๑๖	นายสุนทร รวบรวมธรรม	บ้านมะพริก	๕๓	นายลำพอง ทองปน	กู่จานวิทยาคม
๑๗	นายศิวกกร สร้อยนาม	บ้านยอ	๕๔	นายชัชวาล พิษสิงห์	ร.ค.๒๔ ยโสธร
๑๘	นายธีระเดช ขอสสุข	บ้านคำม่วง	๕๕	นายชาญวิทย์ แสงงาม	โพ้นทันเจริญวิทย์
๑๙	นายนิคม วิรุฬบุตร	บ้านสว่าง	๕๖	นางอรุณศรี พรหมจारी	อนุบาลกำแพงแก้ว
๒๐	นายแถม ผลดี	บ้านโคกปากจิ	๕๗	นายสุทธิชัย บุญชัย	ค.บ.อ.กำแพงแก้ว
๒๑	นายวินัย บุ่งทอง	บ้านทุ่งมน			
๒๒	นายอุทัย บุญเดช	บ้านโขงเหล่าโป			
๒๓	นายวิระศักดิ์ พร้อมโกล	อนุบาลลุมพุก			
๒๔	อัครศักดิ์ ศรีพุทธินทรี	กำแพงแก้ว			
๒๕	นายทองใบ ไหลหล่ง	บ้านโพนแพง			
๒๖	นายมงคล เครือชาติ	ครูศักดิ์ครูราษฎร์			
๒๗	นายณรงค์ฤทธิ์ ใจชื่น	บ้านโคกกลาง			
๒๘	นายบรรดา จวนสา	โนนหนองแฝก			
๒๙	นายประยูร ตั้งจิต	บ้านแหล่แบ่น			
๓๐	นายภูมิรัตน์ ชันธหัตถ์	บ้านเหล่าฝ้าย			
๓๑	นายสมเทศ คามใส	ประชาสงเคราะห์			
๓๒	นายสุกมล กิจเกียรติ	แคนน้อยหนอง			
๓๓	นายทรงศักดิ์ เหลือมพล	บ้านโพนทัน			
๓๔	นายนคร ทองไชย	บ้านดง			
๓๕	นายทัศนพงษ์ นามวงษ์	บ้านสำโรง			
๓๖	นายสุเมธ สำโรง	บ้านคำแหลม			
๓๗	นายอุทัย ปัดภัย	บ้านแหล่หนอง			

ภาคผนวก Appendix

Amphoe Khamkhuaenkaeo

In 2388 B.E. King Rama III sent the doctrine to Pra Thep Vongsa's the head of Kemmaratthani to setting up the new city. And then, Pra Thep Vongsa approved Sihanath the head of Laos refugee for bringing up their people to Ban Kham Kaeo. After that the posterities moved their people to Nong Lumphuk, now.

Khamkhuaenkaeo is far from Yasothon approximately 23 kms. in the west by raod. It's area of 638.40 sq.kms or 399,000 rai (in Thai).

The land scape is generally high plateau, sandy soil & slope from the north to the south. The aea is average high form sea level 220 feet. Amphoe is set up between two rivers ; Chi river & Se-bai river. But Huai Kmer stream past into the central of this area.

Khamkhuaenkaeo is administratively divided into 13 Tambon & 112 Moo Ban (13 communs / sub-districts & 112 villages). And the local government organization as The Tambon Administrative Office is divided into 13 Tambon.

History : In the former times, this areas are administratively divided into 3 groups ; Nong Lumphu, Non Nong Bua (Ban Dong) & Nong Nam-aum (Ban Rarng). The city was completed, surrounded by a moat and wall, in 2440 B.E. After that its namely was Lumphuk.

Non Nongbua Zone

Nong Nam-aum Zone

Nong Lumphuk Zone

In 2442 B.E. its namely was Uthai Yasothon as the city (No District). And then, it was set up as Uthai Yasothon District (Amphoe Uthai Yasothon) in November 1, 2453 B.E., Lumphuk District (April 24, 2460 B.E.) & Khamkhuaenkaeo District (2496 B.E. & March 1, 2515 B.E.)

Climate : Autumn season early March- end of May) is very hot, the hottest month is April. Average tempratures is high between 33 - 38 cencius degree.

Rainy season (late May - end of October) is very windy typhoon, it's pasted through from the north-southern. Average temperatures is high between 29 - 30 cencius degree. All of this is rainy & humidify I n August. Average amount of rain is about 1,000 mm./ y.

Winter season (early November - end of February) is very cool & much cooler at night. The coolest months are between December- January. it's pasted through from the north - eastern. Average temperatures is high between 13 - 20 cencius degree. Sometimes is strong cool- dry windy.

The Population : From the data of the District Hall ; Jan 1, 2546 B.E. The population have total 73,762 ; 36,963 males & 36,799 females. Tts families have 15,150. average density population were 116 manners / sq.kms.

Culture : The population was 98 % as the buddhist. Some areas were believed in Bramin & Gost ancestor rites. All believe in the tradition-12 & to rule - 14 of I-san styled lives.

Perhaps the most important asset Amphoe Khamkhuaenkaeo can claim is its people. Their beauty, hospitality and good manners are legendary through out the province. In the past Khamkhuaekaeo was the center of ruling of Jittasen's Chenla; at Dong Muaeng Toeï, it has been of economic, religious & political importance. In present - day culture has very deep roots. Khamkhuaenkaeo has its own dialect and its own cuisine. These have given it a sense of cultural security.

Festival : Khamkhuaenkaeo celebrates many annual festivals. There are particulary lively and lovely ; Songkran Day, Boon Bung Fai Miss Loy Krathong Contestant & Pay Homage to the Kuchan Buddha Relic.

Songkran Day : To be helded at April 13-15, every where each year. Its celbrates the traditional Thai New Year & to have a baht to the elder. Someone says that Boon Duaen Hah as the same "The 5th Traditional lunar month merit - making". Songkran celebrates in a 3-day carousal of religious merit-making, pilgrimages, beauty parades, dancing & nuinhibited, good-natured water throwing.

Boon Bung Fai (The Local Rocket Fetival) : Boon Bung Fai celebrates in a 2-day (Saturday & Sunday) to worship the Phraya Than in the heaven for the following rain. Some area was helded at The 6th or 7th Traditional lunar month merit - making. The first day , it was helded the folk dance processing contestant. And the end day was helded to fire the the I-san Rocket contestant to the sky for a long time.

Loy Krathong : The twelfth lunar full moon month merit-making, the generally mid - November, people float away onto rivers, canals and streams with banana leaf - boats bearing lighted candle, incense, a flower and small coin on honour water spirits and float away the year sins. After that the

festival will be held the Miss Loy Krathong or Nang Nopphamas Contestant.

Phrathat Kuchan : The 3rd lunar full moon month merit-making, to Pay Homage the Kuchan Lord Buddha Relic.

Phra That Kuchan or The Kuchan Relic was built as a repository for some ash of the Lord Buddha 's relic. It is assumed that which was built in 7th Century A.D. Its square-based and lotus shape as Phra That Phanom is about 5.12 X 5.12X15 metres. And it was built by six leaders of south-city leaders : Phraya Buddha, Phraya Tham, Phraya Daeng, Phraya Khieo, Phraya Kham & Phraya Khambai.

Thai life - styled village : In Amphoe Khamkhuaenkaeo

In the Chi river , Se-bai river & Huai Khmer stream Basin pass through this area, forests, rice fields and villages. The Thai life-styled people in the former times was simple and peaceful, closely tied to nature and waterways. In their ways of live, all people was funny & sorrow from birth, education, merit-making, ordination, marriage and funerals involved the Bramin & Buddhist rites at the temple (wat) center.

In the harvest season, the farmers in thier villages gathered together to harvest everyone's fields form dawn to dusk. These hard works were carried on to the autumn season, when the farmers had time for leisure activities and engaged in fun - filled merit - making ceremonies and the rainy season began again the field were once wet & green. Rice seedings grew and people's work of tilling and turning over the earth and transplanting the rice resumed.

The regular natural cycle of the seasons was reflected in the life of the people in this agricultural society. Ceremonies and beliefs about nature and Buddhism formed the basis of their lives.

Birth (การเกิด)

In the former times, delivery and the care of infants was extremely difficult. Many babies died soon after birth. The people believed that ghosts or souls took them away, so many rituals were devised to keep evil spitits away until the baby was one month old. On either the first or the third day the child was born the midwife would put the baby on a symbolically pass the winnowing basket with the baby on it to the child's **maesue**, which is like a fairy godmother, and then place it with its mother. The mother would be encircled by a magic string to ward off ghosts.

The ritual of lying by the fire (การอยู่ไฟ : การอยู่กรรม)

After giving birth, women were expected to lie near a fire to cleaning themselves from impurity and to recover. The fireplace was prepared by raking dirt on top of the firewood and then lighting the fire. The mother had to lie on a wooden bench in front of the fire. The area was encircled in magic string to scare off ghosts and protective emblems drawn on pieces of cloth were placed nearby. The mother had to stay in front of the fire for and odd number of days, at least seven. During that time she would use a heated ceramic pot full of salt placed on the abdomen to help reduce the size of the uterus. At the end of the appointed time the mother could resume her normal activities after making an offering to the spirits at the fireplace.

The month ceremony (การทำขวัญเดือน)

A child when reached one month of age a “strength & encouragement”. Ceremony was held that was intended to insure the child would survive. The family would prepare an offering of rice and other foods wrapped in banana leaves and decorated with flowers. Another offering was candles and incense. Magic thread would be tied around the baby’s ankles and wrists and the parents or other family members would shave his or her head and anoint it with fragrant powder mixed with water. This was believed to protect the baby from ghosts.

Topknot cutting ceremony (พิธีโกนจุก)

The topknot cutting ceremony was a coming of age ceremony normally performed at 11 for girls and 13 for boys. It could be held either at home or at the temple. The day before the ceremony the parents would invite monks to pray at their home and host a party in the evening. The next morning the child would be dressed in white and a monk or Brahman priest would preside over the topknot cutting. He would divide the hair into three bunches and cut the fist himself. The parents or other relatives would cut the other parts.

Education (การศึกษา)

In the former times children were educated at the temples. The parents would ask a monk whom they respected to teach their children. On the first day of class the students would present an offering of flowers, incense and betel nut to their teacher. They would study along with the novices in the temple’s dining hall or prayer hall. They had blackboards for practicing writing. There was no set curriculum and no class levels.

Entertainment (มหรสพ)

The variety and frequency of folk entertainment is testimony to the Thai people’s love of fun and amusement. The fun and festivities at every holiday celebration, and even at funerals, almost always included some kind of show, usually performed at night. The most popular forms of entertainment were shadow plays, musicals, Chinese opera, puppet shows, and circus-type acts. The people would bring their own snacks and sit or lie in the open in front of a temporary stage, chatting and enjoying the show, while the children would run around playing nearby.

Ancient Thai medicine (ยาสมุนไพร)

In ancient times illnesses or injuries were treated with folk methods including medicines and massage. The medicines were called “home remedies” consisting of herbal ingredients such as roots, stems, leaves, flowers and fruits or seeds of certain plants including *Zingiber casumunar* long pepper, candle bush, eagle wood, *Blumea balsamifera* and *Rhinacanthus communis*. Animal parts such as teeth, horns, gallbladder and liver were also used, as well as minerals like camphor, potassium nitrate and sulfur. Experts in traditional medicine kept their formulae secret so very little of the knowledge has been passed down to the modern era.

Edpidemics (โรคระบาด)

A calamity that struck from time to time was epidemics of cholera, small pox or other diseases. In some years epidemics were severe. Bodies would pile up at the temples and sometimes float down the rivers and streams. The people have to leave their homes to try to flee.

Funerals (งานศพ)

Funerals began with bathing rites for the body of the deceased, then placing it in the coffin and having prayers read for at least three days. Then the body would be cremated at the temple or in the woods outside the village. The pyre could be decorated with carved banana stalks. The family members would light the fire while monks prayed. The cremation could take all day and all night. The fire burned out entirely when the family would collect the ashes or remaining bone fragments to bury or keep in a jar.

Phra Malai (พระมาลัย)

Phra Malai was an enlightened person who was believed to have lived 500 years after the Lord Buddha passed into Nirvana. The story of Phra Malai is recounted in the Malai Sutra. This sutra has had a profound impact on Thai people's beliefs regarding good and bad karma and ways of making merit such as giving alms to monks, listening to a recitation of the Mahachulalongkornrajavidyalaya sermon or undertaking a water-pouring ritual to dedicate one's merit to deceased relatives. Certain rituals involved with weddings and funerals also originated in the Malai Sutra.

Rice Planting (การปลูกข้าว)

In the sixth lunar month, before the rains began, the women would plant rice seeds in nursery beds and the men would plow and rake the paddy fields. In the eighth month they would all transplant the seedling. The twelfth month was the time of harvest and all families in the village would join together to harvest the rice before taking it to drying yards at their homes or to a communal drying yard. After the rice was threshed it would be stored in raised storage areas at every home.

Wedding (การแต่งงาน)

Marriage in the former times began the groom asking the bride's parents for her hand, followed by an engagement ceremony, the building of a new house or room for the newlyweds and then the actual wedding itself. The groom's family would make a procession to the bride's house in the morning with offerings for her family. In the afternoon prayers were held to bless the newlywed's quarters, which were usually within would sit among the families and guests while monks sprinkled them with holy water. Sometimes the groom would be required to sleep in the new quarters alone for three nights before the bride was delivered to him.

Children's games (การละเล่นของเด็ก ๆ)

Children's games were a part of everyday life in ancient times. Some games included funny songs or rhymes. Some used simple toys made from easily found materials such as coconut shells, banana plants or the rims from old winnowing baskets. The rules and names of the games varied in different localities. The main point was to have fun, kill time, and mimic adult career skills or activities rather than to compete or win. Children played in their yards, on balconies, or at the temples.

The Mahachat sermon (เทศน์มหาชาติ)

The Mahachat sermon is the story of the last reincarnation of the Lord Buddha before he was born as the Buddha. There are 13 chapters in the sermon describing how Mahavessandorn made great merit by giving away everything he had, even his wife and children. Readings of the Mahachat sermon had no definite date or location but were often held at temples after the end of the rains retreat. People believed that if they listened to all 13 chapters in one day in their next life they would be born in the gate of the next Buddhavata.

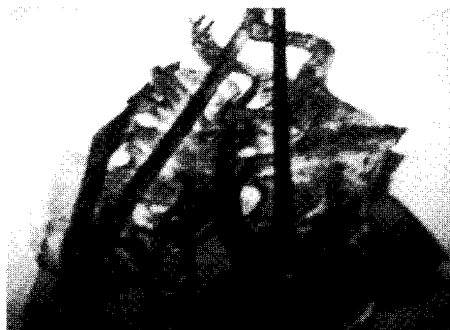
Attractions (แหล่งท่องเที่ยว)

Amphoe Khamkhuanaeo is noted for being the center of age-old civilization and customs dating back to pre-historic time and the period when the Khmer & Laos people held sway the region. Relics & sanctuaries still stand, attesting to the splendors and majesty of the ancient era. Phrathat Kuchan, Dong Mueang Toei, Chicken fried at Dong Kaenyai, Ku Ban Ngiu, The Chi river's bank communities of Ban Kutkung and The handicraft, The bean product souvenirs of Ban Navieng & cultural village at Ban Kaennoi etc.

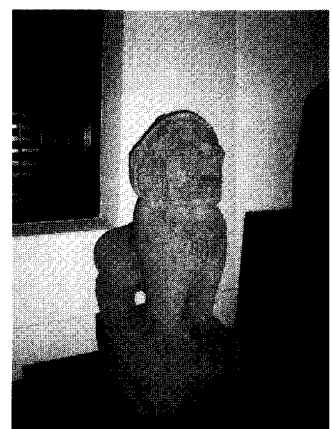
The ancient traditions & customs are still reflected in fairs and festival found nowhere else in Amphoe. These include the colorful Boon Bung Fai (Local Rocket Festival), The Miss Loy Krathong Contestant and the Candle & Wax Castle Festival.

Phrathat Kuchan
At Ban Kuchan

Flavour Chicken Fried
At Ban Dongkhaenyai

Bayon Singha
At Dong Mueang Toei

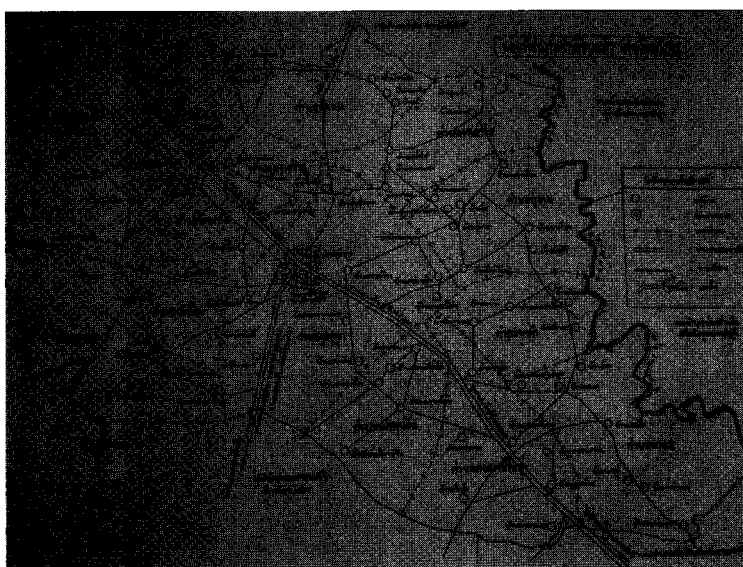
The folk performances of the region are both delightful and symbolic, including the Moh Lam Moo, Moh Lam Sings, Fawn Soeng Kratip and Rabam Fat Khao etc.

The major river of Amphoe is Chi river. The most well-known local products of it are the matmee silk manufactured, bean product souvenirs and earthware.

Transportations (การเดินทาง)

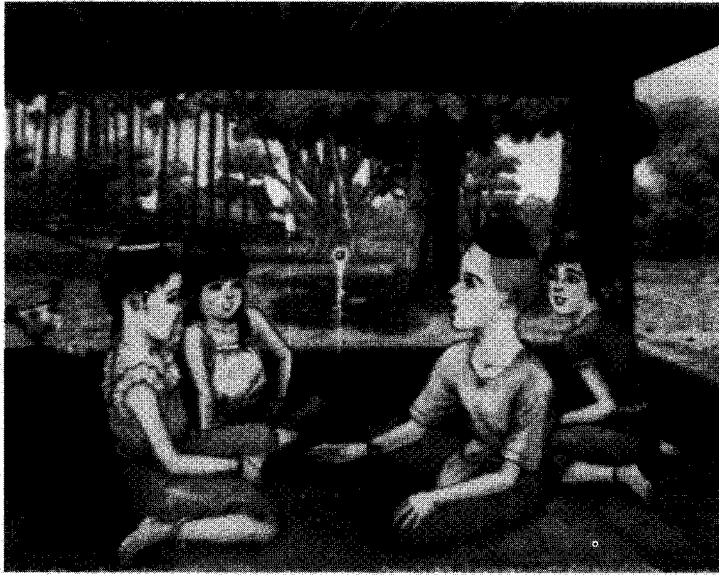
Amphoe Khamkhuaenkaeo is far from Bangkok about 554 kms. and connects with other regions by cars.

Note : Amphoe Khamkhuaenkaeo was ruling under Yasothon province, when created a separate administrative entiry from Ubon Ratchathani in 1972. Here is the home of the famous Boon Bung Fai & the ancient capital of Khmer in Chenla, including The scripture of Dong Muaeng Toei and Kuchan.

...การเล่นของเด็กไทย...

หมากเก็บ

เด็กหญิงตัวน้อยๆ วัยไม่เกิน ๑๐ ขวบ จำนวน ๓ - ๔ คน ช่วยกันฝนก้อนหินให้หมดเหลี่ยมขนาดโตเท่าหัวแม่มือ ๕ ก้อน เพื่อใช้เล่นหมากเก็บ เอนั่งพับเพียบล้อมวงบนลานดินแล้วเริ่มเล่นจากแม่ ๑ แม่ ๒ แม่ ๓ ให้โยนก้อนหินที่เป็นตัวแม่ขึ้นไปบนอากาศ กระยะสูง-ต่ำ ตามความต้องการ แล้วเก็บมาทีละ ๑ ลูก จนถึงแม่ ๒ ก็เก็บทีละ ๒ ลูก เรื่อยไป โดยไม่ให้กระทบกับลูกอื่น

จากเล่นหมากเก็บ ฝึกให้หนูน้อยเหล่านี้เติบโตขึ้นมีลักษณะนิสัยเป็นคนละเอียดเรียบร้อย รู้จักการวางแผนชีวิต และวางแผนในการดูแลครอบครัวให้มีความสุขในอนาคต

Mark Keb (Jackstones)

Three to four girls under 10 years old polish the rough pebbles, the size of thumb to smoothness. The five pebbles are required for the jackstones play. The girls sitting in a circle in the courtyard start the game by spreading the pebbles on the ground, then following different steps from step one, two, three and so on by throwing each pebble into the air at their desired height. The pebble in step one is seized one by one from the air. In step two, two pebbles are seized, without them knocking against the rest. Step three, etc. follows the same pattern.

A training exercise itself, playing jackstones help train girls to be meticulous and organized, capable of planning ahead for a happy family in future.

งูกินหาง

“แม่จูเอ๋ย กินน้ำบ่อไหน กินบ่อหิน บินไปก็บินมา แม่จูเอ๋ย กินน้ำบ่อไหน กินน้ำบ่อโคกโยกโยกไปก็โยกมา”แม่จูเอ๋ย.....

เสียงใส ๆ ร้องโต้ตอบกันอยู่พร้อมทำท่าบิน ท่าโยกอย่างพร้อมเพรียง และเสียงหวีดร้องวิ่งหนีวิ่งไล่ของพ่อจู

“จะอยู่กับพ่อ หรือ อยู่กับแม่” พ่อจูถามเสียงดัง “อยู่กับแม่” “ใส่เปลลอยแม่น้ำ” ถ้าตอบว่าอยู่กับพ่อ....ก็จะตอบว่า “หักคอจมน้ำพริก”

การเล่นนี้ ต้องการสอนให้เด็กรับรู้ ว่า พ่อไม่ได้ใจร้ายอย่างที่เข้าใจกัน แท้จริงแล้วรักลูกไม่น้อยไปกว่าแม่เลย แต่เนื่องจากหน้าที่ความรับผิดชอบต่างจากแม่ ต้องออกนอกบ้านไม่ทำนาทำไร่ ทำให้เด็กคิดว่าพ่อใจร้าย

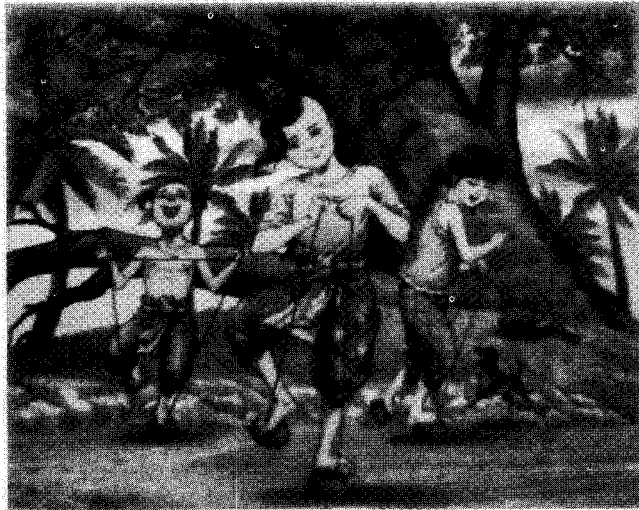
NGU KIN HARNG (Eating Serpent's Tail)

A girl leads a line up of players who imitate a serpent. A boy stands alone facing the line up. The conversation then starts :

“Mother Serpent, from which well will you drink?” / “Dinking from the “HIN” well, we move away”. “Mother Serpent, from which well will you dink?” “Dinking from the “SOAK” well, we sway side by side”. “Will you stay with father or mother?” , asks Father Serpent in his thunderous voice. “With mother” “You will be rafted away”. / “With father” “I will break you up and eat with spicy dip”.

The children converse with their clear voice, promptly moving or swaying in unison. Then Father Serpent starts to catch member of the line up. They then scream and flee.

Kids recognize mother as the protector, the embodiment of love and care. They, in the old days, hold a different view of their father whom they perceive as unkind as they seldom see him being away working in the field. In fact, as head of the of family, father was the was the seldom see him being away working in the field. In fact, as head of the family, father was the bread-winner who toils the land and fishes for the family. Unaware of this of the family, father was the bread-winner who toils the land and fishes for the family. Unaware of this arrangement, children may think he is unkind. But the game will remind that his love for them is no less than their mother's.

เดินกะลา

มะพร้าวเป็นพืชยืนต้น ลำต้นสูง ใบจะเรียกว่าทางมะพร้าว ดอกเรียกว่า “จันทมะพร้าว” ผลเรียกว่า “ลูกมะพร้าว” ส่วนที่หุ้มเนื้อมะพร้าวไว้ เรียกว่า “กะลามะพร้าว” ลูกมะพร้าวเมื่อผ่าออกเป็นสองซีก ซีกที่มีรูและลูกตา เรียกว่า “กะลาตัวผู้” อีกซีกหนึ่งเรียกว่า “กะลาตัวเมีย” เด็ก ๆ ทั้งชายและหญิงจะเอาเชือกร้อยรูกะลาตัวผู้ ๒ ซีก มือจับปลายเชือกไว้ใช้ง่ามหัวแม่เท้าคืบเชือกร้อยกะลามะพร้าว แล้วก้าวเท้าเดินซ้าย-ขวาแข่งขันกัน เด็กๆ ที่ทรงตัวเก่ง และรู้จักดึงเชือกตามจังหวะอย่างรวดเร็วให้สัมพันธ์กับเท้าก็จะเดินได้เร็ว

เมื่อเติบโตใหญ่ จะรู้จักการทำงานอย่างเป็นระบบ และรู้จักความสัมพันธ์ของมือกับเท้าได้เป็นอย่างดี

DERN KALA (Walking on Coconut Shell)

With its tall slim trunk, coconut tree is a perennial plant. The leaves are actually the stalks and the flowers are known in Thai as “Jun Maprau”. And, of course, it yield coconut fruits. The shell is hard and when halved, one gets a bottom half with two holds called the male kala while the top half is the female kala. String was bound through the two holes on the male kala. With their hands holding the string and with their toes gripping the string, they walk on the coconut shell in a contest. Those adept in balancing themselves and capable of pulling the string in line with their feet will walk quicker.

As they grow up, they would learn the hardship of working systematically and knew the art of coordination, like between hands and feet in the game.

เล่นขายของ

เพลาบ่ายคล้อย แสงแดดอ่อนลง เด็กหญิงตัวน้อยๆ ๓ - ๔ คน กำลังง่วนอยู่กับการจัดหม้อข้าวหม้อแกง บ้างก็หันใบไม้เป็นฝอย บ้างก็คนหม้อดิน และทำท่าผัดผัดอยู่เหยงๆ เด็กชายเร่เข้ามาถามว่า “ขายอะไร....ขอกินบ้าง” พุดพลางก็ยื่นใบฝรั่งให้....แทนเงิน

วัยเพียง ๘ - ๙ ขวบ รู้จักการเล่นเลียนแบบคุณแม่ในการทำอาหารกิน และรู้จักเลือกใช้อุปกรณ์ในการประกอบอาหาร ซึ่งเมื่อเติบโตใหญ่ขึ้นก็จะเป็นแม่บ้าน แม่เรือน หุงหาอาหาร ดูแลครอบครัวให้อบอุ่น ที่เรียกว่า “แม่ศรีเรือน”

LEN KHAI KHONG (Sales Game)

As the glare of the sun abates, three to four girls gather around the pots and pans. Leaves are finely chopped. While one of the girls may attend to the clay pot, the other might be stir-frying the vegetables. Then comes a male customer who approaches for the ware. What have you got? is there anything I can eat?. He then hands over the guava leaves as his supposed bill of payment.

At the tender ages of eight to nine, girls mimic their mothers in cooking and the selection of kitchenware. As they grow into adulthood, they become the “lady of the house” to ensure a warm and caring family.

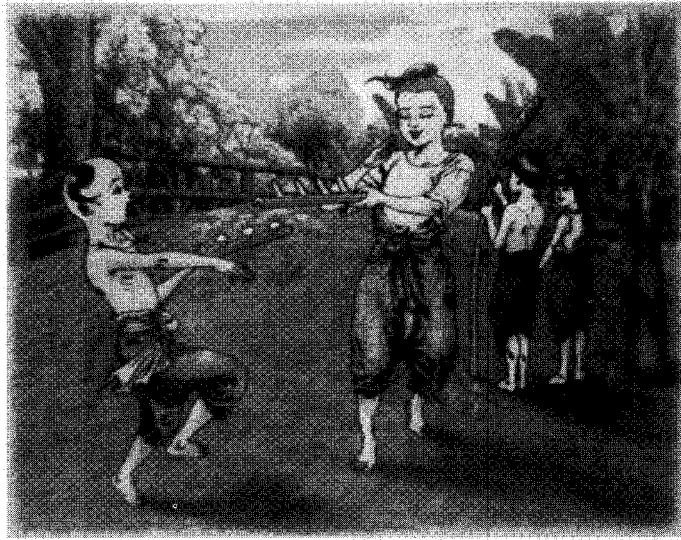
รีรีข้าวสาร

เด็กตัวน้อยๆ ทั้งหญิงและชายวัยไล่เลี่ยกัน ราว ๘ - ๙ คนๆ ตัวโตกว่า ๒ คน จับมือและชูแขนขึ้นเป็นอุโมงค์ให้เพื่อนๆ เกะเออวังลอดอุโมงค์ ปากก็ร้องเพลง “รี รี ข้าวสาร สองทนนานข้าวเปลือก เลือกทองใบลาน คดข้าวใส่จาน เก็บเบี้ยใต้ถุนร้าน คอยพานคนข้างหลังไว้...” เด็กตัวน้อยท้ายแถว จะรีบหนีให้พ้นอุโมงค์ หล่นลงมาจับไว้ในวงแขน ทำให้เด็กๆ ได้มีโอกาสรู้จักการระมัดระวังตัว และหลบหลีกให้พ้นภัยเมื่อเติบโตใหญ่ สามารถแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตในสังคมได้เป็นอย่างดี

REE REE KHAO SARN (Trapping the Prey)

Eight to nine girls and boys of similar ages gather together. Two bigger members, facing each other, hold their hands to form a tunnel for their friends to go through. In the meantime, they sing “ree ree khao sarn...” (content : ree ree khao sarn, two buckets of grains, select the palm leaves, fill the plates with rice, pick up the coin under the house and be wary of people treading behind you.).

The game enables children to take caution and steer clear of any danger. As they grow up into adults, they should be well prepared to effectively address real life problems.

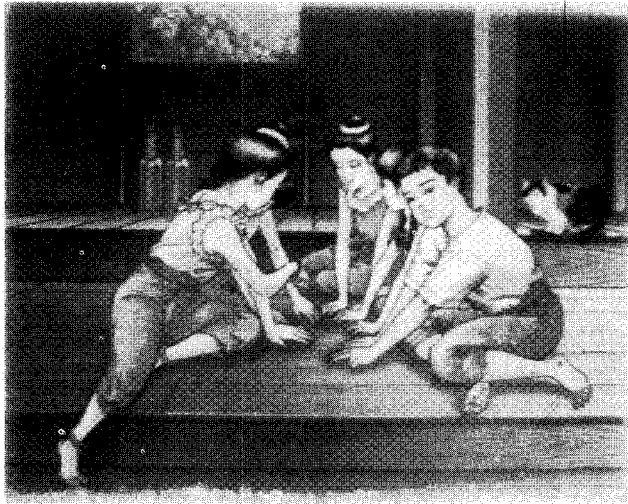
ปืนก้านกล้วย

คุณแม่เจียนใบตองแล้วพับส่งขายในตลาดทุกเช้า ก้านใบตองกองอยู่เต็ม เด็กผู้ชายจอมซน ๓ - ๔ คน ช่วยกันเลือกก้านอันโตๆ แล้วใช้มีดเจียนหมากของคุณย่าเฉือนก้านด้านบนเป็นระยะๆ ราว ๕ - ๖ ช่วง จับตั้งขึ้นเป็นแนวเหมือนปืนลูกปืน ยกขึ้นประທပ်บ่า แล้วสะบัดมือไปข้างหน้าให้กระทบดังเพี้ยๆ ทุกคนมีปืนยาวคนละกระบอก แบ่งเป็น ๒ ฝ่าย เป็นผู้ร้ายและตำรวจ ออกไล่จับกันเป็นพัลวัน ตำรวจต้องชนะผู้ร้ายเสมอ เด็กๆ ได้รับการปลูกฝังว่า การเป็นคนร้ายไม่ดี ต้องถูกจับหรือตาย และจะเป็นคนรักความยุติธรรมเมื่อเติบโต และยังรู้จักนำของเหลือใช้มาทำให้เกิดประโยชน์

PUEN KARN KLUAI (Banana Stalk Rifle)

Mother trims the banana leaves and neatly fold them. She would sell them later in the morning market. By her side were the leftover stalks. Three to four boys would select only large stalks and, with granny's little knife for the betel nuts, slit the stalks at five-six intervals from top to end, aligning them as if they were the bullets. They would then carry the banana stalks on the shoulder as if aiming a rifle. With their hands, they hit the makeshift rifles to make the "pia pia" sound. Each carrying a rifle, they split into two parties, the bad guys and the police and the chase begins. And, of course, the thugs always end up captured by the police.

Children are taught that thugs are bad guys who would be caught. They would learn to be fair and just. Moreover, as they grow up, they would know how to make good use of leftovers.

จ้ำจี้

ทั้งเด็กหญิง เด็กชายนั่งล้อมวง ก้มหน้าจมนมองไม่ออกว่าเป็นเด็กหญิงหรือเด็กชาย จะสังเกตได้แต่เพียงทรงผมเท่านั้น มีเสียงรอตวงออกมาใสแจ้ว “จ้ำจี้ผลไม้ แดงไทย แดงกวา ขนุน น้อยหน่า พุทรา มังคุด ละมุด ลำไย มะเฟือง มะกรูด มะนาว มะพร้าว ส้มโอ พักแพง แดงโม ไชโย โพธิ์”

ตลอดเวลาที่ร้องเพลง นิ้วชี้จะจิ้มลงไปหลังมือ เวียนกันไป ทำให้ทุกคนร้องจ้ำจี้ผลไม้ตามไปด้วย เป็นคำคล้องจอง ฝึกให้เด็กๆ ออกเสียงต่อเนื่อง จึงไม่ติดอ่าง และเริ่มมีบทกลอนอยู่ในหัวใจ พร้อมกับรู้จักผลไม้ไทยเป็นอย่างดี

JUM JEE (Finger Game)

Boys and girls sit in a circle. With their faces looking down at their spreaded fingers. It is almost impossible to distinguish the gender. Only the hairstyles tell the difference. Suddenly, a pleasant voice erupts “jum jee pol-la-mai, tang-thai, tang-kwa, ka-noon, put-sa, mung-khuod, la-moud, lam-yai, ma-fuang, ma-fai, ma-kruod, ma-nao, ina-prao, som-o, lack-faeng, tang-mo, chai-yo, hoe-heio.

Throughout this tuneful citation, each child takes turn with his index finger of one hand touching the finger tips of other players as they sing along. The song is made up of rhymed words to enable children to pronounce continuously without stuttering. In the process, they will develop a sense of verses and acquaint themselves with all the names of fruits.

ตีจับ

เด็กชายยืนประจันหน้ากันอยู่ระหว่างเส้นกันแดน บ้างทำท่าหลอกล้อ โดยมีฝ่ายละไม่น้อยกว่า ๗ - ๘ คน เมื่อฝ่ายหนึ่งวิ่งไปในแดนตรงข้ามพร้อมเสียง ตี...ยาว แล้วไล่ตีเพื่อน ๒ - ๓ คน จากนั้นรีบหันหลังกลับแดน ก่อนที่เสียงตีจะขาดหาย ขณะเดียวกันฝ่ายตรงข้ามจะรีบรุมกอดรัดไว้ ไม่ให้กลับแดน จนเสียงตีขาดหาย ต้องตกไปเป็นเชลย ต่อมาเพื่อนๆ จะต้องตีมาช่วยกลับแดนตน

ความรัก ความผูกพันเกิดขึ้นในใจโดยไม่รู้ตัว รู้แต่เพียงว่า เมื่อเพื่อนตกไปเป็นเชลยก็ต้องไปเอาตัวกลับมาให้ได้ แสดงถึงความรักเพื่อนที่ฝังลึก และสามารถพึ่งพากันได้ เมื่อเติบโตใหญ่

TI JUB (Attract and Retrieve Game)

Boys from two rows facing each other with a divided line in between. Each side has seven to eight members and try to end the turf of the opponent crying a long "ti - ii - ii" Sound and start chasing the opponents. Then, they must quickly return to their own turf before the sound ti subsides. The opponent must also try to deter the invaders from entering their turf before the end of the ti sound. If the invaders are captured before the ti sound comes to an end, they become the prisoners who must be rescued by their team members.

Love and bond emerges without them knowing it in this game. They only know that they have to the rescue of their peers. It is an expression of profound loyalty that would develop into friendship bonding as they grow up.

ปิดตาตีหม้อ

หม้อดินเป็นภาชนะที่หาง่าย ทำง่าย มีอยู่เกือบทุกพื้นที่ รูปทรงแตกต่างกันออกไปตามประโยชน์ใช้สอย หม้อดินบางบางใบมีปากบิ่น หัก เด็กๆ ก็จะเอามาวางคว่ำบนลานดิน แล้วแสดงความสามารถในการตีหม้อดินให้แตก โดยมีผ้าผูกปิดตาไว้

ก่อนจะตี เด็กๆ จะทดลองวัดระยะทางไว้ก่อนว่า จากจุดที่ยืนถึงหม้อเป็นระยะที่ก้าว ก่อนจะออกเดินจะถูกจับหมุนตัวเสียก่อน ๓ รอบ ให้หลงทิศทาง และเวียนศีรษะ บางคนกระยะเก้ง และไม่หลงทิศ ก็จะตีหม้อแตก เป็นการฝึกจำ รู้จักกระยะ และไม่หลงทิศทาง โดยตั้งสติให้ดีเสียก่อน และเมื่อโตขึ้นก็จะนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

PID TA TI MOR (Smashing the Pot Blindfolded)

Clay pots are widely available in all parts of Thailand. The shape may vary depending on their functionality. Some may have chipped edges, others may have lost the holder. For these rejects, kids turn them upside down on the ground and show their ability of smashing the pot while being blindfolded. However, they are allowed some time to adjust their skill in measuring the distance from where they stand and the steps they take before they start the smashing game. Before they start walking, they would be turned around three times in the attempt to mislead them and confuse them. Those who are good at measuring their distance and cannot be easily confused will succeed in smashing the pots.

The game, thus, helps sharpen the memory, precision in the direction and getting set to do what is ahead of them. This exercise will come in handy in their daily life as they grow up.

มอญซ่อนผ้า

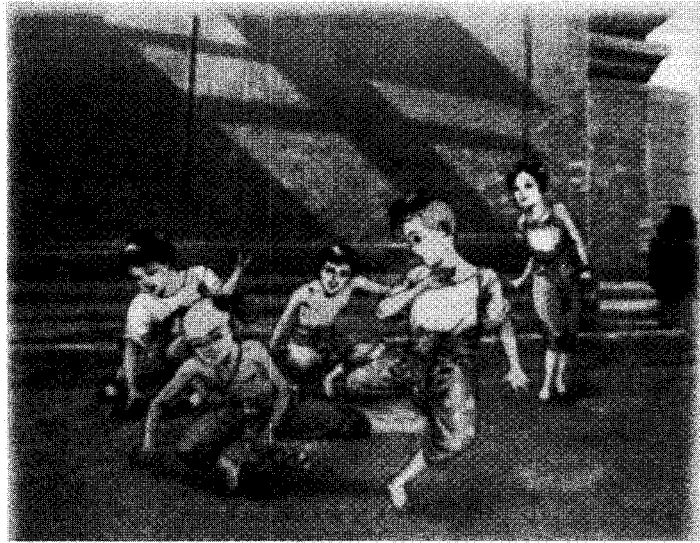
เสียงหัวเราะดังคึกๆ จนผิดสังเกต เมื่อเพื่อนโดนซ่อนตุ๊กตา (ผ้าขาวม้า) อยู่ด้านหลัง เอามือความหากก็พบตุ๊กตา พลันรีบลุกขึ้นยืนวิ่งไล่ตี คนซ่อนจนครบรอบ ก็แอบซ่อนตุ๊กตาคนอื่นต่อเพื่อนๆ ก็จะร้องเพลง ตบมือประกอบไปด้วย... “มอญซ่อนผ้าตุ๊กตาอยู่ข้างหลัง ระวังดีๆ ฉันจะตีหลังแตก” ร้องกระชั้นเร็วๆ เมื่อวิ่งไล่ตีกัน

ผู้ถูกซ่อนจะคอยสังเกตอาการปฏิกิริยาของเพื่อน เช่น หัวเราะ หรือ มองมาที่เร่าบ่อยๆ ทำให้รู้จกเป็นคนช่างสังเกต เมื่อเดบโตใหญ่ขึ้น

MAWN SAWN PHA (Mawn Hiding the Loincloth)

A group of boys and girls sit in circle. One of them will run around behind them trying to drop the tukata (loincloth) behind the back of one of them. All the while, everyone would be resching out behind them to find out if they have the loincloth behind. The one finding the object then rises and chases after the player who has left the cloth behind him/her, then looks for the next subject to drop the foincloth. The laughter of the children is unusually loud during the game. Those sitting in the circle clap their hands and sing ... “mawn sawn pha, tu-ka-ta yoo khang lung, chuay narn, chuay nee, chunja tee chuce cher...” (Mawn sawn pha, tu-ka-ta... behind you. Taking hold of this and that, and I will stike your behind). The verses are repealed in thythms all increasing speed while a player chases after the subject.

The one with the loincloth behind him will observe the reacлно of his pures, namely laughter or frequent glances. He will eventually become an alerl chservamt person as he growa into adulthood.

กาฟักไข่

บริเวณลานกว้าง เด็กผู้ชาย 5-6 คน กำลังหลอกล่อเพื่อขโมยไข่กาที่วางอยู่ 5 ฟอง ภายในวงกลมที่ขีดไว้ แม่กาโฉบโฉบคร่อมไข่ไว้ และระแวงระวังอย่างหวงแหน ใครเอื้อมมือมาล้วงจะถูกแม่กาตีหรือเตะ ถ้าโดนก็ต้องมาเป็นแม่กาแทน หลอกล่อจนล้วงไข่ไปหมด ก็จะนำไข่ไปซ่อนให้แม่กาออกหา ผู้ที่ซ่อนก็พยายามหาที่ซ่อน ผู้หา ก็พยายามหาด้วยการสังเกตอย่างรอบคอบจนได้ไข่ครบ

เด็กชายเหล่านี้จะเติบโตด้วยการมีไหวพริบ การระแวงระวัง การรักษาสິงของ การสังเกต การค้นหาเกิดอยู่ในนิสัย

KA FUK KHAI (Raven Incubating Eggs)

On the expansive floor, five to six boys compete to steal five raven in the circle. Mother raven (one of the players) is hovering over the eggs in their protection.

Whoever reaches reaches into the circle would be hit or kicked by mother raven. The one who gets hit will have to take over the role of mother raven. The game continues until all the eggs are stolen and mother raven is forced to look for her eggs. Those who hide them also make their best efforts in making sure that the eggs are well hidden. The searcher has to try every way and means to retrieve the stolen eggs. And in doing so, she requires to make observation throughout the game where eggs hidden.

The boys will grow up having developed a sense of wit and prudence, knowing how to keep their belongings, observing and analysis.

ลูกข่าง

ในวัยเด็ก เราจะทำลูกข่างเล่นกันเองแบบง่าย ๆ ใช้ดินเหนียวปั้นให้กลม แล้วใช้ไม้ไผ่ทำเป็นแกนหมุน หรือ บางครั้งเราก็ใช้ลูกตะโก เอาไม้เสียบหมุนเป็นลูกข่าง แต่พอโตขึ้นหน่อย เราก็ใช้ไม้มาตากเป็นลูกข่างแบบใช้เชือกพัน และขว้างออกไปอย่างแรงพร้อมกับกระตุกกลับอย่างรวดเร็ว ลูกข่างจะหมุนจี๊ดจ๊าด ๆ อยู่นาน เราแข่งว่าของใครจะหมุนได้นานกว่า และแข่งการปาให้กระทบของเพื่อนกระเด็นออกไป แต่ของเราก็มักยังหมุนอยู่คงเดิม ซึ่งทำให้เกิดความแม่นยำในการปา กระยะและจังหวะได้เป็นอย่างดี

เด็ก ๆ รู้จักวางแผน พร้อมกับรู้กลวิธีที่จะทำให้ลูกข่างของตนให้หมุนได้นานกว่าเพื่อน ๆ

LUUK KHARNG (Spinning Tops)

In childhood, we made our simple tops with clay. Bamboo was used as the nail or spindle for the round-shaped clay. Occasionally, the nail was inserted into an ebony fruit which eventually served as a spinning top. As we grew up, we substituted clay with wood for our tops. With the wooden top, string was bound around the nail and hurled onto the ground. The string was quickly pulled back and twisted as the top spun on its nail tip for quite a while. The fun was to see the winning top that outperformed others and the fight between the tops as one top was hurled against the other. If your top continued to spin, you stayed on top with your top.

This gave children a sense of precision planning while getting to know the trick of outlasting the rivals.

กำหนดพิธีวางศิลาฤกษ์ปัก “เสาหิน”
เสาเหลี่ยมมุมเมือง ๓๒ พรรษามหาราชินี
และคำเชื่อนแก้ว ๙๔ ปี

อำเภอคำเชื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร

วันแรก

- เวลา ๑๘.๐๐ น. ลงทะเบียนบวชชีพรหมณ์ และรับบริจาค
เวลา ๑๙.๐๐ น. พิธีจุดเทียนชัยถวายพระพรพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เวลา ๑๙.๓๐ น. พระสงฆ์สมณศักดิ์ จำนวน ๙ รูป เจริญพระพุทธมนต์
เวลา ๒๐.๐๐ น. พิธีบวชชีพรหมณ์ และสดับพระธรรมเทศนา ๑ กัณฑ์
เวลา ๒๑.๐๙ น. พิธีจุดเทียนชัย เริ่มปลูกเสกแผ่นเงิน ทอง นาก วัตถุมงคล และจำหลัก
เสาเหลี่ยมมุมเมือง “คำเชื่อนแก้ว”

วันที่สอง

- เวลา ๐๘.๐๐ น. ต้อนรับต้นกัณฑ์จากหมู่บ้านต่าง ๆ
เวลา ๑๑.๐๐ น. ถวายภัตตาหารเพล
เวลา ๑๓.๓๐ น. แลกผู้มีเกียรติพร้อมกัน ณ บริเวณพิธีกลาง ที่ว่าการอำเภอ ฯ
เวลา ๑๓.๔๕ น. ♦ ประธานจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย
♦ พระสงฆ์ จำนวน ๙ รูป เจริญพระพุทธมนต์
เวลา ๑๔.๓๐ น. พิธีปักเสาหิน “เสาเหลี่ยมมุมเมือง ๓๒ พรรษามหาราชินี”
อำเภอคำเชื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร
♦ วาระครบรอบ ๙๔ ปี ของการตั้งอำเภอฯ ณ บ้านลุ่มพุก
เวลา ๑๕.๓๐ น. พระสงฆ์ในแต่ละพื้นที่ปักเสาหินอนุโมทนา เป็นเสร็จพิธี

ตำแหน่งเสาหิน

- ทิศเหนือ : ก่อสร้างริมถนนสายคำเชื่อนแก้ว - บ้านศรีฐาน
ทิศใต้ : ก่อสร้างริมถนนสายคำเชื่อนแก้ว - มหานครชัยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลลุ่มพุก
ทิศตะวันออก : ก่อสร้างริมถนนแจ้งสนิทในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงแคนใหญ่
ทิศตะวันตก : ก่อสร้างริมถนนแจ้งสนิทในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลย้อย

กำหนดการนี้ เปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม

รายการรับเงินบริจาคการก่อสร้างเสาลหลักเขตอำเภอกำเขื่อนแก้ว

ที่	รายการ			จำนวนเงิน
	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	
๑	นาหอม	๑	นาคำ	๒,๖๑๔
๒	นาคำ	๒	นาคำ	๔,๗๒๙
๓	ร้องคำ	๑๓	ลุมพุก	๕,๗๒๙
๔	โชนง	๑	ทุ่งมน	๗,๗๒๙
๕	ทรายงาม	๕	กุดกุง	๙,๗๒๙
๖	องค์การบริหารส่วนตำบลดงเจริญ	๑	ดงเจริญ	๑๙,๗๒๙
๗	เหล่าไฮ	๒	เหล่าไฮ	๒๒,๕๒๙
๘	โคกกลาง	๕, ๑๔	ลุมพุก	๒๔,๕๒๙
๙	นาโพธิ์	๓	กุดกุง	๒๖,๖๒๙
๑๐	โนนม่วง	๗	กุดกุง	๒๘,๔๒๙
๑๑	โนนม่วง	๒	กุดกุง	๓๐,๒๒๙
๑๒	เหล่ามะเขี้ยว	๔	กุดกุง	๓๒,๐๒๙
๑๓	กุดกุง	๑	กุดกุง	๓๓,๘๒๙
๑๔	ดอนเสาเรือน	๕	นาคำ	๓๔,๒๗๙
๑๕	ตำบลสงเปือย	๑ - ๙	สงเปือย	๔๗,๒๗๙
๑๖	ชีเหล็ก	๔	ลุมพุก	๔๘,๒๗๙
๑๗	วัดประชาอุทิศ	๒	ลุมพุก	๕๐,๒๗๙
๑๘	หัวขัว	๓	นาคำ	๕๐,๘๗๙
๑๙	ตำบลโพนทัน	๑ - ๕	โพนทัน	๖๐,๘๗๙
๒๐	ลุมพุก	๑	ลุมพุก	๖๒,๓๗๙
๒๑	หนองหาบแห	๗	ลุมพุก	๖๓,๘๗๙
๒๒	หนองแสง	๑๒	ลุมพุก	๖๔,๘๗๙
๒๓	กลางนา	๓	ดงแคนใหญ่	๖๖,๘๗๙
๒๔	กุดเป่ง	๖	เหล่าไฮ	๖๙,๖๗๙
๒๕	กุดเป่ง	๕	เหล่าไฮ	๗๒,๔๗๙
๒๖	สมสะอาด	๑๑	ลุมพุก	๗๓,๔๗๙
๒๗	ปลาอีต	๒	นาแก	๗๓,๙๗๙
๒๘	แหล่งแป้น	๑๐	ลุมพุก	๗๔,๙๗๙
๒๙	หนองเทา	๔	นาแก	๗๖,๔๗๙
๓๐	ปลาอีต	๘	นาแก	๗๗,๕๑๔
๓๑	นาแก	๑	นาแก	๗๘,๐๑๔
๓๒	ม่วง	๕	นาแก	๗๘,๖๖๔
๓๓	หนองตูกหลุก	๗	นาแก	๗๙,๔๗๔
๓๔	เหล่าตอง	๖	นาแก	๒,๐๐๐
๓๕	นาหลู่	๓	นาแก	๒,๐๐๐

๑๓๐
คำเตือนแก้ว ๙๔ ปี

ที่	รายการ			จำนวนเงิน
	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	
๓๖	โนนยาง	๖	ลุมพุก	๑,๐๐๐
๓๗	มะพริก	๙	ทุ่งมน	๑,๐๐๐
๓๘	เหล่าโป	๒	ทุ่งมน	๒,๐๐๐
๓๙	สว่าง	๔	ย่อ	๑,๕๐๐
๔๐	โชน	๘	ทุ่งมน	๑,๕๐๐
๔๑	หนองแขวง	๑	เหล่าไฮ	๒๘,๐๐๐
๔๒	เหล่าทุ่ง	๔	เหล่าไฮ	๒๘,๐๐๐
๔๓	ปักแฮด	๔	นาคำ	๖๐๐
๔๔	ชาตะยานนท์	๓	เหล่าไฮ	๒,๘๐๐
๔๕	ตำบลกุจาน	๑-๑๒	กุจาน	๒๓,๐๐๐
๔๖	โพนแพง	๓	ลุมพุก	๑,๐๐๐
๔๗	มะพริก	๕	ทุ่งมน	๘๐๐
๔๘	อัมพวัน	๑๑	ดงแคนใหญ่	๒,๐๐๐
๔๙	ดงแคนใหญ่	๑, ๙	ดงแคนใหญ่	๔,๐๐๐
๕๐	ย่อ	๑	ย่อ	๑,๐๐๐
๕๑	ย่อ	๒	ย่อ	๙๐๐
๕๒	หนองแสง	๓	ย่อ	๙๐๐
๕๓	คำม่วง	๕	ย่อ	๑,๓๐๐
๕๔	โคกป่าจิก	๖	ย่อ	๑,๐๐๐
๕๕	คำม่วง	๗	ย่อ	๑,๔๐๐
๕๖	คำกลาง	๘	ย่อ	๑,๐๐๐
๕๗	ดอนตู	๙	ย่อ	๑๕,๐๐๐
๕๘	หนองปลา	๑๐	ย่อ	๙๐๐
๕๙	เจริญสุข	๑๑	ย่อ	๙๐๐
๖๐	หนองแคน	๕	ดงแคนใหญ่	๒,๐๐๐
๖๑	ทุ่งมน	๓	ทุ่งมน	๒,๐๐๐
๖๒	ทุ่งมน	๗	ทุ่งมน	๒,๐๐๐
๖๓	ใหม่มงคล	๖	กุดกุง	๑,๘๐๐
๖๔	ดงแคนใหญ่	๔	ดงแคนใหญ่	๑,๘๐๐
๖๕	นาถ่ม	๑๐	ดงแคนใหญ่	๑,๕๐๐
๖๖	ผักนึ่ง	๒	ดงแคนใหญ่	๒,๐๐๐
๖๗	แคนน้อย	๖	ดงแคนใหญ่	๑,๕๐๐
๖๘	แคนน้อย	๑	แคนน้อย	๑,๐๐๐
๖๙	แคนน้อย	๒	แคนน้อย	๑,๐๐๐
๗๐	ดอนมะยาง	๕	แคนน้อย	๑,๐๐๐
๗๑	ดอนเต้อยไก่อ	๔	แคนน้อย	๑,๐๐๐
๗๒	ดอนมะฮวน	๗	แคนน้อย	๕๐๐

๑๓๑
คำเตือนแก้ว ๙๔ ปี

ที่	รายการ			จำนวนเงิน
	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	
๗๓	เหล่าฝ้าย	๑๕	ลุมพุก	๑,๐๐๐
๗๔	บกน้อย	๗	ดงแคนใหญ่	๒,๐๐๐
๗๕	คู	๖	ทุ่งมน	๒,๐๐๐
๗๖	โพธิ์ลิ้ม	๔	ทุ่งมน	๑,๐๐๐
๗๗	เหล่าฝ้าย	๙	ลุมพุก	๑,๐๐๐
๗๘	หนองเล็ง	๓	แคนน้อย	๑,๐๐๐
๗๙	บ้านดองเชียง	๘	ลุมพุก	๑,๐๐๐
๘๐	องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งมน	๑	ทุ่งมน	๒,๐๐๐
๘๑	บ้านเหล่าโป	๒	ทุ่งมน	๒,๐๐๐
๘๒	บ้านสว่าง	๔	ย่อ	๑,๕๐๐
๘๓	บ้านโซง	๘	ทุ่งมน	๑,๕๐๐
๘๔	บ้านหนองแวง	๑	เหล่าไฮ	๒,๘๐๐
๘๕	บ้านเหล่าทุ่ง	๔	เหล่าไฮ	๒,๘๐๐
๘๖	บ้านปักแฮด	๔	นาคำ	๖๐๐
๘๗	บ้านชาตะ	๓	เหล่าไฮ	๒,๘๐๐
๘๘	ตำบลกุ้งจาน	๑ - ๑๒	กุ้งจาน	๒๓,๐๐๐
๘๙	บ้านโพธิ์แพง	๓	ลุมพุก	๑,๐๐๐
๙๐	บ้านมะพริก	๕	ทุ่งมน	๘๐๐
๙๑	บ้านอัมพวัน	๑๑	ดงแคนใหญ่	๒,๐๐๐
๙๒	บ้านดงแคนใหญ่	๑, ๙	ดงแคนใหญ่	๔,๐๐๐
๙๓	บ้านย่อ	๑	ย่อ	๑,๐๐๐
๙๔	บ้านย่อ	๒	ย่อ	๙๐๐
๙๕	บ้านหนองแสง	๓	ย่อ	๙๐๐
๙๖	บ้านคำม่วง	๕	ย่อ	๑,๓๖๐
๙๗	บ้านโคกป่าจิก	๖	ย่อ	๑,๐๐๐
๙๘	บ้านม่วง	๗	ย่อ	๑,๔๐๐
๙๙	บ้านคำกลาง	๘	ย่อ	๑,๐๐๐
๑๐๐	บ้านดอนตู	๙	ย่อ	๑,๕๐๐
๑๐๑	บ้านหนองปลา	๑๐	ย่อ	๙๐๐
๑๐๒	บ้านเจริญสุข	๑๑	ย่อ	๙๐๐
๑๐๓	บ้านหนองแคน	๕	ย่อ	๒,๐๐๐
๑๐๔	บ้านทุ่งมน	๓	ทุ่งมน	๒,๐๐๐
๑๐๕	บ้านทุ่งมน	๗	ทุ่งมน	๒,๐๐๐
๑๐๖	บ้านใหม่มงคล	๖	กุดกุง	๑,๘๐๐
๑๐๗	บ้านดงแคนใหญ่	๔	ดงแคนใหญ่	๑,๕๐๐
๑๐๘	บ้านดงแคนใหญ่	๑๐	ดงแคนใหญ่	๑,๕๐๐
๑๐๙	บ้านนาถ่ม	๒	ดงแคนใหญ่	๒,๐๐๐

๑๓๒
คำเชื่อนแก้ว ๙๔ ปี

ที่	รายการ			จำนวนเงิน
	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	
๑๑๐	บ้านผักนึ่ง	๖	ดงแคนใหญ่	๑,๕๐๐
๑๑๑	บ้านแคนน้อย	๑	แคนน้อย	๑,๐๐๐
๑๑๒	บ้านแคนน้อย	๒	แคนน้อย	๑,๐๐๐
๑๑๓	บ้านดอนมะยาง	๕	แคนน้อย	๑,๐๐๐
๑๑๔	บ้านดอนเดือยไก่อ	๔	แคนน้อย	๑,๐๐๐
๑๑๕	บ้านดอนมะฮวน	๗	แคนน้อย	๕๐๐
๑๑๖	บ้านเหล่าฝ้าย	๕	ลุมพุก	๑,๐๐๐
๑๑๗	บ้านบกน้อย	๗	ดงแคนใหญ่	๒,๐๐๐
๑๑๘	บ้านดู่	๖	ทุ่งมน	๒,๐๐๐
๑๑๙	บ้านโพนลิม	๔	ทุ่งมน	๑,๐๐๐
๑๒๐	บ้านเหล่าฝ้าย	๙	ลุมพุก	๑,๐๐๐
๑๒๑	บ้านหนองเล็ง	๓	แคนน้อย	๑,๐๐๐
๑๒๒	บ้านดอนเชียง	๘	ลุมพุก	๑,๐๐๐
๑๒๓	บ้านทุ่งมน (อบต.ทุ่งมน)	๑	ทุ่งมน	๒,๐๐๐
๑๒๔	บ้านโฆ่ง	๘	ทุ่งมน	๕๐๐
๑๒๕	บ้านโพนลิม	๔	ทุ่งมน	๑,๐๐๐
๑๒๖	บ้านโนนเมืองน้อย	๖	แคนน้อย	๓๐๐
๑๒๗	หน่วยลัสดีอำเภอ	๒	ลุมพุก	๒๐๐

การสั่งจองหนังสือที่ระลึกอำเภอคำเชื่อนแก้ว

ที่	หน่วยงาน	จำนวนเงินบริจาค เพื่อซื้อหนังสือ (๓๐๐ บาทขึ้นไป)	ที่	หน่วยงาน	จำนวนเงินบริจาค เพื่อซื้อหนังสือ (๓๐๐ บาทขึ้นไป)
๑	ลัสดีอำเภอ	๓๐๐	๑๔	นายบุญทอง แสงกล้า	๑๐๐
๒	โรงเรียนบ้านมะพริกดูโพนลิม	๓๐๐	๑๕	ส.ท.วรทัศน์ ทองเพ็ญ	๑๐๐
๓	โรงเรียนบ้านหนองเทา	๑๐๐	๑๖	โรงเรียนโพนทันเจริญวิทย	๓๐๐
๔	โรงเรียนบ้านนาเวียง	๓๒๐	๑๗	นายพรรษา จันทรมาลา	๓๐๐
๕	อบต.กุจาน	๓๐๐	๑๘	นายเสริมศักดิ์ อุบิสากร	๓๐๐
๖	นายกฤษฎาพุทธิกสมาคมคำเชื่อนแก้ว	๓๐๐	๑๙	นายสมาน ทองทา	๓๐๐
๗	โรงเรียนบ้านแหล่งแป้น	๒๐๐	๒๐	นายสมาน มาลัย	๓๐๐
๘	โรงเรียนบ้านโนนหนองแฝก	๒๐๐	๒๑	นายเฉลิม หอกคำ	๓๐๐
๙	โรงเรียนคำเชื่อนแก้วอนุบาล	๕๐๐	๒๒	โรงเรียนอนุบาลลุมพุกวันครู	๑๐๐
๑๐	โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๔	๓๐๐	๒๓	ผอ.โรงเรียนอนุบาลลุมพุกวันครู	๓๐๐
๑๑	โรงเรียนชุมชนดงแคนใหญ่	๕๐๐	๒๔	นายจำวัด บุญวิทย์	๓๐๐
๑๒	นายบุญศรี เครือขารี	๑๐๐	๒๕	นายประเทือง-นางผ่องศรี ต้นคำ	๓๐๐
๑๓	อบต.นาคำ	๓๐๐	๒๖	นายพิชัย-นางอภัสรา ศรีโชค	๓๐๐

การสั่งจองหนังสือที่ระลึกอำเภอกำเขื่อนแก้ว

ที่	หน่วยงาน	จำนวนเงินบริจาค เพื่อซื้อหนังสือ (๓๐๐ บาทขึ้นไป)	ที่	หน่วยงาน	จำนวนเงินบริจาค เพื่อซื้อหนังสือ (๓๐๐ บาทขึ้นไป)
๒๓	พ.ต.ณัฐพล-นางสุวรรณี สร้อยสิงห์	๓๐๐	๔๐	นายสุนทร วาจาสดย์	๕๐๐
๒๔	โรงเรียนบ้านนาถ่ม	๓๐๐	๔๑	นางฤทธิชัยยา ทุมโหม่ง	๓๙๙
๒๕	โรงพยาบาลคำเขื่อนแก้ว	๑,๕๐๐	๔๒	นายชาญวิทย์-นางวิลาวัลย์ แสงงาม	๓๐๐
๓๐	นายวีระ-นางศรีทัศนีย์ มุกดาหาร	๓๐๐	๔๓	คณะสาธารณสุข	๓๐๐
๓๑	รับจากสภาวัฒนธรรม		๔๔	สถานีอนามัยนาเวียง	๓๐๐
๓๒	โรงเรียนบ้านนาเวียง	๓๒๐	๔๕	นายปรีชา เสาร์แก้ว	๓๐๐
๓๓	โรงเรียนชนูปถัมภ์	๕๐๐	๔๖	ศบอ.คำเขื่อนแก้ว	๓๐๐
๓๔	โรงเรียนประชานุเคราะห์ ๒๔	๓๐๐	๔๗	สจ.ชื่น วงษ์เพ็ญ	๕๐๐
๓๕	สท.วรทัศน์ ทองเพ็ญ	๑๐๐	๔๘	สจ.บุญแก้ว สมวงศ์	๑,๐๐๐
๓๖	โรงเรียนโพ้นทันเจริญวิทย์	๓๐๐	๔๙	ส.ส.รณฤทธิชัย คานเขต	๑,๐๐๐
๓๗	นายสมาน ทองทา	๓๐๐	๕๐	ส.ส.สุทธิชัย จันทร์อารักษ์	๑,๐๐๐
๓๘	นายสมาน มาลัย	๓๐๐	๕๑	ส.ส.วิฑูรย์ วงษ์ไกร	๑,๐๐๐
๓๙	นายเฉลิม ทอคำ	๓๐๐	๕๒	นายณัฐวุฒิ จันทร์สว่าง และภรรยา	๕๐๐

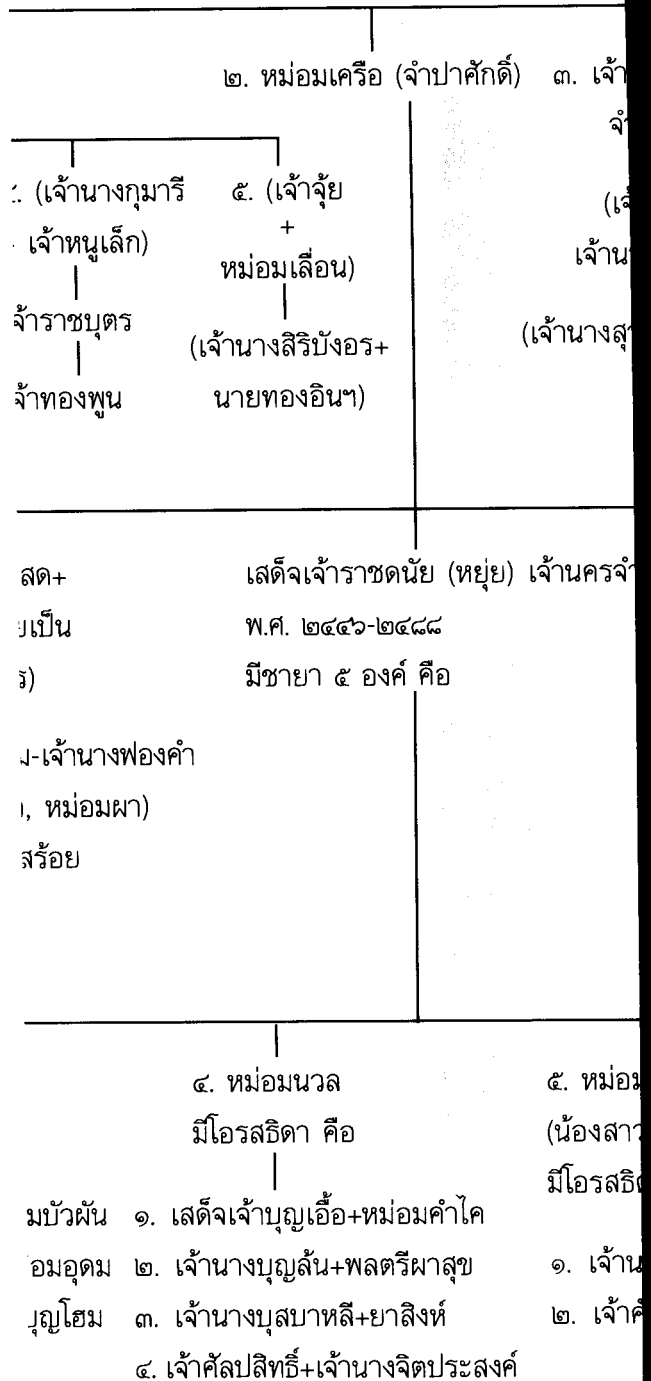
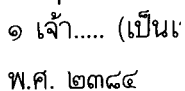
แหล่งเรียนรู้ที่ใช้เป็นสถานที่สืบค้นข้อมูล

ที่	เขต	สถานที่
๑	อำเภอคำเขื่อนแก้ว	๑. ที่ว่าการอำเภอคำเขื่อนแก้ว ๒. ที่ดินอำเภอคำเขื่อนแก้ว ๓. สำนักงานเกษตรอำเภอคำเขื่อนแก้ว ๔. สภาวัฒนธรรมอำเภอคำเขื่อนแก้ว ๕. ศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอคำเขื่อนแก้ว ๖. โรงเรียนอนุบาลลุมพุก (วันครู ๒๕๐๓) ๗. โรงเรียนคำเขื่อนแก้ว ๘. สำนักงานพัฒนาการอำเภอคำเขื่อนแก้ว ๙. สำนักงานสรรพากรอำเภอคำเขื่อนแก้ว ๑๐. หนองลุมพุก หนองน้ำอ้อม โนนหนองบัว หนองอิง ๑๑. วัดบูรพาราม วัดคำเขื่อนแก้ว วัดประชาอุทิศ วัดหนองบัว ๑๒. โรงเรียนคำเขื่อนแก้วชนูปถัมภ์
๒	ตำบลสงเปือย	๑. วัดดงเมืองเตย ๒. โรงเรียนบ้านสงเปือย
๓	ตำบลดงแคนใหญ่	๑. ชุมชนไก่อ่าง ๒. ดงปู่ตา
๔	ตำบลแคนน้อย	๑. บ้านโนนเมืองน้อย ๒. วัดหนองเลิง และวัดแคนน้อย
๕	ตำบลกู่จาน	๑. ดงปู่ตา ๒. พระธาตุกู่จาน กู่บ้านจั่ว ดงปู่ตา หนองสระพัง อนุสรณ์พญาคำแดง วัดนาเวียง / วัดนาวัง อนุสาวรีย์กบ ๓. โรงเรียนชุมชนบ้านกู่จาน ๔. หอสมุดโรงเรียนกู่จานวิทยาคม
๖	ตำบลอื่นๆ	๑. ที่ว่าการอำเภอคำเขื่อนแก้ว ๒. ชุมชนริมฝั่งลำโพง เขบาย แม่น้ำชี น้ำคำ และห้วยเขมร
๗	อุบลราชธานี	๑. สำนักงานกองโบราณคดีอุบลราชธานี ๒. พิพิธภัณฑ์อุบลราชธานี ๓. กองจดหมายเหตุอุบลราชธานี ๔. ชุมชนริมฝั่งแม่น้ำมูล ลำโพง เขบาย แม่น้ำชี
๘	กรุงเทพ	๑. กองจดหมายเหตุ กรมศิลปากร ๒. หอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร

บรรณานุกรม

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, งานเทศกาลประเพณีที่น่าสนใจทางการท่องเที่ยว. ๒๕๓๑:๔๓-๕๒
- กระทรวงมหาดไทย, ทำเนียบข้าราชการหัวเมือง ร.ศ. ๑๒๘. ร.ศ. ๑๒๘ : ๒๐๘ - ๒๑๔
- คณะกรรมการฝ่ายจัดทำหนังสือ, อุบล ๒๐๐ ปี. กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, ๒๕๒๕.
- พงษ์เทพ เพียรทำ, งานนมัสการองค์พระธาตุภูจาน. ศิริศิลป์การพิมพ์ อ.คำเขียนแก้ว, ๙ - ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๑ : ๕๓ - ๖๑.
- พระศิริ ญาณวิโร. หนังสือแนะนำหมู่บ้านสงเปือย. อำเภอคำเขียนแก้ว จังหวัดยโสธร : สำนักสงฆ์ ศิริธรรมภูพานา, ๑๒ ตุลาคม ๒๕๒๘.
- พระมหาปริชา ปริญญาโณ ป ๘. “ฮัตถิลบสองคองสิบลี” ในประเพณีโบราณไทยอีสาน. โรงพิมพ์ พ. พินยาการ, ๒๕๔๕.
- โพธิ์พูนทรัพย์ มีกุล. การปฏิรูปการปกครองมณฑลอีสาน พ.ศ. ๒๔๓๖ - ๒๔๕๓. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, ๒๕๑๗
- บัณฑิต แสงวิจิตร. นมัสการองค์พระธาตุ...งานยิ่งใหญ่ของชาวนครพนม. นสพ.เดลินิวส์, ฉบับวันพฤหัสบดีที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๐ : หน้า ๒๖.
- บำเพ็ญ ณ อุบล และคณะ. อุบลราชธานี ๒๐๐ ปี. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, ๒๕๓๕.
- บำเพ็ญ ณ อุบล. เล่าเรื่อง...เมืองอุบลราชธานี. มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, ๒๙ ตุลาคม ๒๕๔๕. เดือนธันวาคม ๒๕๔๓ - มกราคม ๒๕๔๔ : ๑๕ - ๑๘.
- วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดยโสธร พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๔๒ จำนวน ๑๐,๐๐๐ เล่ม
- วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดอุบลราชธานี พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๔๒ จำนวน ๑๐,๐๐๐ เล่ม
- วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดอำนาจเจริญ พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๔๒ จำนวน ๑๐,๐๐๐ เล่ม
- วารสารข้าราชการครู. เทิดไท้องค์ราชินี. ปีที่ ๒๔ ฉบับที่ ๑, ปีงบประมาณ ๒๕๔๗ : ๘.
- วารสารวัฒนธรรมไทย. การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาชาวบ้าน. ปีที่ ๓๘ ฉบับที่ ๒, ประจำสรวง บุญเจิม. ตำรามรดกอีสาน. อุบลราชธานี : ยงสวัสดิ์การพิมพ์, ๒๕๓๔.
- เสฐียรพงษ์ วรรณปก.ตำนานพระสังกัจจาย : นสพ.ไทยรัฐ ๑๐ - ๑๑ กันยายน ๒๕๓๓
- เสฐียรพงษ์ วรรณปก. พระบรมสารีริกธาตุ - ๑. นสพ.มติชน ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๔๗ : ๖
- ไชยวัฒน์ วรเชษฐวัตร, ศูนย์ประวัติศาสตร์อยุธยา ๙ กันยายน ๒๕๔๖. (ไทย-อังกฤษ)
- สุจริต บัวพิมพ์ และโอม รัชเวทย์. การละเล่นพื้นบ้านของเด็ก...ชาวปออยู่ร่วมกับวิถีไทย (ปฏิทิน) : ๒๕๔๗

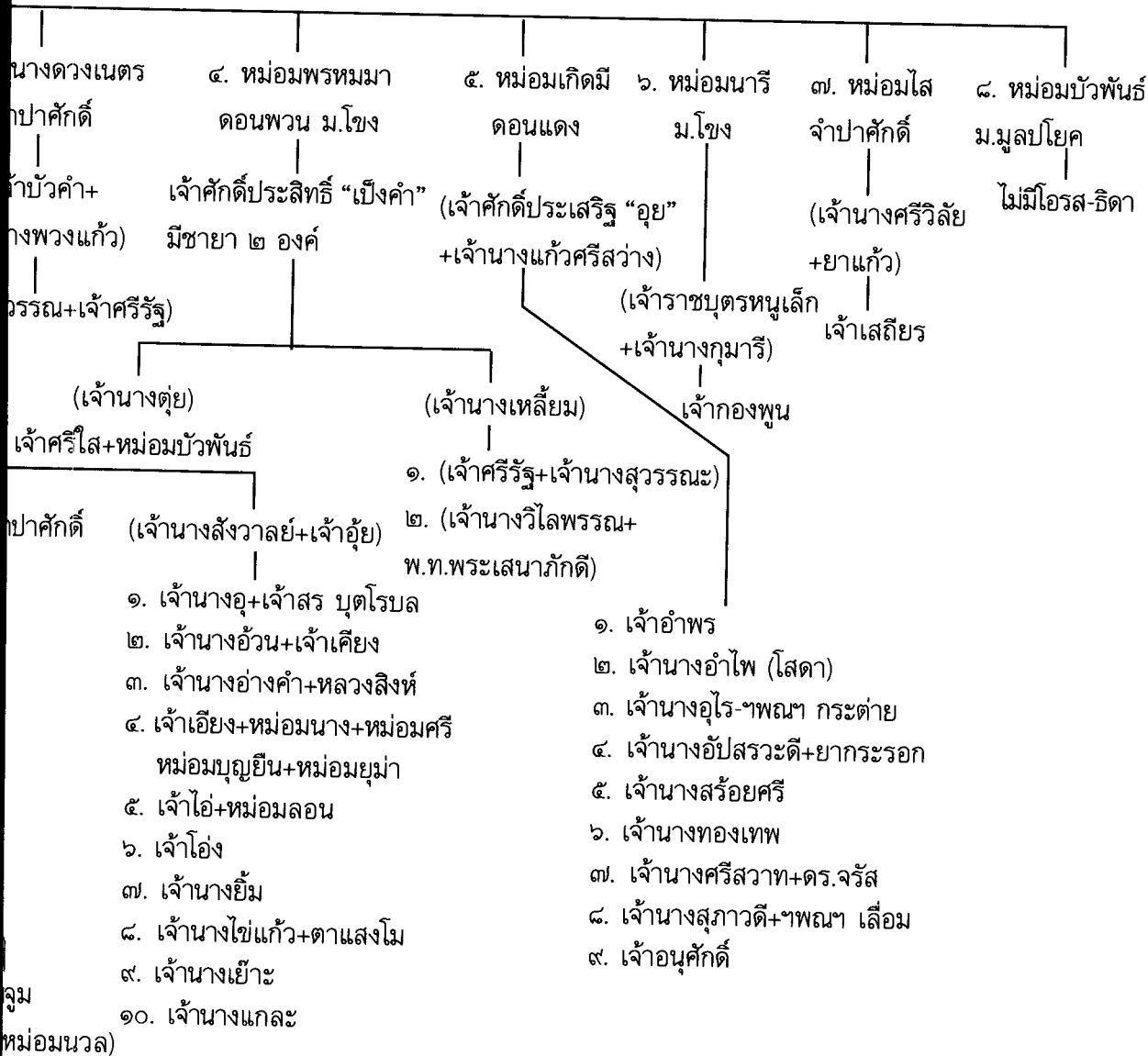
มีชายา ๘ องค์ คือ

(คำสุก)

๒๔๔๕ (ค.ศ. ๑๘๖๓-๑๙๐๑)

อ

เจ้าศักดิ์ประสิทธิ์ (เป็งคำ) และเจ้าศักดิ์ประเสริฐ (อูย)

ได้รับพระราชทานนามสกุล ณ เจ้าข้าคำ เมื่อ ๒๔ กันยายน พ.ศ. ๒๔๕๓

จากพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

(ตามทะเบียนนามสกุล พระราชทาน เลขที่ ๑๖๑๘)

เรียบเรียงโดยเจ้าปรารค์แก้ว ณ เจ้าข้าคำ เมื่อ ๑๘ มีนาคม ๒๕๓๗